

CPI
CENTER RS ZA
POKLICNO
IZOBRAŽEVANJE

SISTEM KVALIFIKACIJ NA PODROČJU **POSLOVANJA IN UPRAVE**

SISTEM KVALIFIKACIJ NA PODROČJU

POSLOVANJA IN UPRAVE

SISTEM KVALIFIKACIJ NA PODROČJU POSLOVANJA IN UPRAVE

Avtorji:

Boštjan Košorok
dr. Marko Košak
Boštjan Udovič
Karmen Fortuna Jefim
Polonca Podgoršek
dr. Barbara Mörec
Suzi Asfour
Borut Potočnik
Tanja Trampuž
Maruška Vihar

Uredniki:

Boštjan Košorok
Majda Stopar
mag. Tanja Logar

Fotografije: Shutterstock

Jezikovni pregled: Taia Int, d.o.o.

Oblikovanje: F2, d.o.o.

Založnik: Center RS za poklicno izobraževanje

Elektronska izdaja

Ljubljana, 2021

Publikacija je v elektronski obliki prosto dostopna na spletni strani Slovenskega ogrodja kvalifikacij www.nok.si

Nosilec avtorskih pravic: Center RS za poklicno izobraževanje

Publikacija je bila izdana v okviru projekta *Dvig kakovosti sistema vrednotenja neformalno in priložnostno pridobljenih znanj*, ki se izvaja v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020, prednostne osi 10 »Znanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje za boljšo zaposljivost«, prednostne naložbe 10.1 »Krepitev enake dostopnosti vseživljenjskega učenja za vse starostne skupine v formalnem, neformalnem in priložnostnem okolju, izpopolnjevanje znanja, spretnosti in kompetenc delovne sile ter spodbujanje prožnih možnosti učenja, vključno s poklicnim usmerjanjem in validiranjem pridobljenih kompetenc«, specifičnega cilja 2 »Izboljšanje kompetenc zaposlenih za zmanjšanje neskladij med usposobljenostjo in potrebami trga dela«.

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

Publikacija je brezplačna.

Kazalo

I. UVOD	6
II. OPIS SISTEMOV KVALIFIKACIJ	8
1. OGRODJE KVALIFIKACIJ	9
1.1 Kvalifikacija.....	9
1.2 Evropsko ogrodje kvalifikacij (EOK).....	9
1.3 Slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK).....	9
1.4 Register kvalifikacij SOK.....	10
2. VRSTE KVALIFIKACIJ	13
2.1 Izobrazba - pridobljena v sistemu formalnega stopenjskega izobraževanja in se izkazuje z javno listino o zaključenem izobraževanju.....	13
2.2 Poklicne kvalifikacije.....	16
2.2.1 Poklicna kvalifikacija - ki se izkazuje s certifikatom o pridobljeni NPK, izdanem v skladu s predpisi, ki urejajo NPK.....	16
2.2.2 Poklicne kvalifikacije - ki se izkazujejo z listino o zaključenem programu usposabljanja oziroma izpopolnjevanja, izdano v skladu s predpisi, ki urejajo poklicno, strokovno in visokošolsko izobraževanje.....	17
2.3 Dodatna kvalifikacija - ki se ureja na način in po postopku, določenem v Zakonu o SOK ter se izkazuje s potrdilom, izdanim v skladu z omenjenim zakonom.....	17
3. POVEZANOST IZOBRAŽEVANJA IN TRGA DELA	18
III. OPIS PODROČJA IN KVALIFIKACIJ NA PODROČJU POSLOVANJA IN UPRAVE	20
1. PREDSTAVITEV PODROČJA POSLOVANJA IN UPRAVE	21
1.1 Bančništvo.....	21
1.1.1 Predstavitev in posnetek stanja v panogi.....	21
1.1.2 Velikost bančnega sektorja.....	22
1.1.3 Kakovost kreditnega portfelja bank.....	24
1.1.4 Kapital bank in kapitalska ustreznost.....	25
1.1.5 Uspešnost poslovanja bank.....	27
1.2 Poslovanje z nepremičninami.....	28
1.2.1 Predstavitev panoge.....	28
1.2.2 Dejavnosti poslovanja z nepremičninami.....	32
1.3 Trgovina, prodaja.....	40
1.3.1 Trgovina.....	40
1.3.2 Pregled stanja v trgovinski dejavnosti.....	40
1.3.3 Izobraževanje na področju trgovinske dejavnosti.....	44
1.4 Računovodske, knjigovodske in revizijske dejavnosti, davčno svetovanje.....	45
1.4.1 Opis storitev.....	45
1.4.2 Zakonska ureditev nudenja računovodskih in revizijskih storitev oz. storitev davčnega svetovanja.....	46
1.4.3 Pregled slovenskega trga računovodskih in revizijskih storitev oz. storitev davčnega svetovanja.....	49
1.4.4 Dejavnost računovodskih servisov.....	54
1.5 Tajništvo in administrativno delo.....	60
1.6 Upravljanje.....	63
1.6.1 Opredelitev področja.....	63
1.6.2 Uvod.....	63
1.6.3 Stanje področja.....	64
1.6.4 Razvoj področja.....	64
1.7 Zavarovalništvo.....	68
1.7.1 Predstavitev.....	68
1.7.2 Udeleženci na zavarovalnem trgu.....	68
1.7.3 Slovensko zavarovalno združenje.....	70
1.7.4 Zaposleni v zavarovalni dejavnosti.....	71
1.7.5 Zavarovalna in pozavarovalna dejavnost.....	75
1.7.6 Mednarodna primerjava.....	78
2. Kvalifikacije na področju poslovanja in uprave	79
2.1 Kvalifikacijska struktura na področju poslovanja in uprave.....	79
2.2 Opis kvalifikacij na področju poslovanja in uprave.....	81
2.3 Vpis v izobraževalne in študijske programe na področju poslovanja in uprave.....	82
2.3.1 Število vpisanih dijakov v izobraževalne programe poklicnega in srednjega strokovnega izobraževanja.....	82
2.3.2 Število vpisanih v programe višjega strokovnega izobraževanja.....	85
2.3.3 Število vpisanih v programe visokošolskega strokovnega izobraževanja.....	86
2.3.4 Število vpisanih v univerzitetne študijske programe.....	87
2.3.5 Vpisanih v magistrske študijske programe in enovite magistrske študijske programe.....	88
2.3.6 Vpis v doktorske študijske programe.....	91
2.3.7 Izvajalci izobraževalnih in študijskih programov.....	92
2.3.8 Število podeljenih certifikatov na področju poslovanja in uprave.....	97
2.3.9 Delovno aktivno prebivalstvo na področju poslovanja in uprave.....	98
IV. TRENDI IN RAZVOJNE MOŽNOSTI NA PODROČJU POSLOVANJA IN UPRAVE	100
1. BANČNIŠTVO	101
2. POSLOVANJE Z NEPREMIČNINAMI	102
3. TRGOVINA, PRODAJA	104
4. RAČUNOVODSTVO	104
5. TAJNIŠKO IN ADMINISTRATIVNO DELO	107
6. UPRAVLJANJE	108
7. ZAVAROVALNIŠTVO	109
V. DODATEK	114
Viri in literatura.....	116
Pomen krajšav in kratic.....	118
Kazalo slik.....	119
Kazalo tabel.....	119
Kazalo grafov.....	121

Uvod

Vse hitrejši razvoj gospodarstva, predvsem razvoj novih tehnologij in storitev, vpliva na razvoj novih kvalifikacij. Z večanjem števila različnih vrst kvalifikacij se veča tudi potreba po zagotavljanju njihove transparentnosti in preglednosti celotnega sistema kvalifikacij.

Pričujočo publikacijo smo pripravili z namenom, da na enem mestu pregledno in celovito predstavimo nabor kvalifikacij s področja poslovanja in uprave ter prikažemo širšo sliko te storitvene panoge in položaj kvalifikacij v njej. Publikacija je namenjena različnim skupinam deležnikov, ki so na raznovrstne načine povezani z izbranim področjem: delodajalcem, zbornicam, sindikatom, izobraževalnim ustanovam, strokovnim institucijam, predstavnikom ministrstev in tudi širši zainteresirani javnosti.

V prvem delu publikacije so v uvodu pojasnjene temeljne ideje Evropskega in Slovenskega ogrodja kvalifikacij. V nadaljevanju so prikazane vrste kvalifikacij ter orodja za zagotavljanje njihove kakovosti. Posebno pozornost smo posvetili pomenu povezovanja področja izobraževanja in trga dela.

Drugi del publikacije bralcu ponuja posnetek stanja na posameznih področjih poslovanja in uprave v Republiki Sloveniji ter nabor in položaj kvalifikacij v omenjenih panogah. Pregledno in celovito ter po ravneh Slovenskega ogrodja kvalifikacij predstavljamo posamezne kvalifikacije. V publikaciji najdemo tudi podatke o aktualnih dogajanjih v zvezi s kvalifikacijami, kot so npr. gibanje vpisa v izbrane izobraževalne in študijske programe v obdobju zadnjih petih let, regijsko pokritost izvajalcev izobraževanja ipd.

V tretjem delu publikacije so nakazani trendi razvoja v posameznih dejavnostih področja poslovanja in uprave, pomen povezovanja oblikovalcev politik, izobraževalnih institucij in gospodarstva ter vzpostavljanja različnih oblik izobraževanja kadra.

Poudariti je treba, da se kvalifikacijske strukture in drugi podatki, ki v publikaciji opisujejo področje poslovanja in uprave, nenehno spreminjajo in dopolnjujejo, zato odslkavajo trenutno stanje na omenjenem področju.

Opis sistemov kvalifikacij

1. OGRODJE KVALIFIKACIJ

1.1 Kvalifikacija

»Kvalifikacija je rezultat procesa ocenjevanja in priznavanja pristojnega organa, ki odloči, da je posameznik dosegel učne izide v skladu z opredeljenimi standardi« (Zakon o Slovenskem ogrodju kvalifikacij, Ur. l. št. 104/2015). Kvalifikacije, ki so umeščene v Slovensko ogrodje kvalifikacij, pridobivamo v sistemu formalnega izobraževanja in izven njega. Izkazujejo se z javnimi listinami (potrdili, spričevali, diplomami, certifikati).

1.2 Evropsko ogrodje kvalifikacij (EOK)

Evropsko ogrodje kvalifikacij za vseživljenjsko učenje (EOK) je skupno evropsko referenčno ogrodje, ki povezuje sisteme kvalifikacij različnih držav in deluje kot orodje za primerjavo kvalifikacij. Z EOK so kvalifikacije med različnimi sistemi in državami v Evropi lažje berljive in bolj razumljive. EOK ima dva glavna cilja: spodbujati mobilnost državljanov med državami in omogočati vseživljenjsko učenje. EOK je dostopen na portalu Learning Opportunities and Qualifications portal.

1.3 Slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK)

Slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK) je enotni sistem kvalifikacij v Republiki Sloveniji za razvrščanje kvalifikacij v ravni glede na učne izide. Namen SOK je doseči transparentnost in prepoznavnost kvalifikacij v Sloveniji in EU. Njegovi temeljni cilji so: podpreti vseživljenjsko učenje; povezati in uskladiti slovenske podsisteme kvalifikacij ter izboljšati preglednost, dostopnost in kakovost kvalifikacij glede na trg dela in civilno družbo. Podlaga za SOK je Zakon o Slovenskem ogrodju kvalifikacij (Ur. l. št. 104/2015), ki je začel veljati leta 2016.

Slovensko ogrodje kvalifikacij določa tri vrste kvalifikacij:

- **izobrazbo**, ki se izkazuje z javno listino o zaključenem izobraževanju;
- **poklicno kvalifikacijo**, ki se izkazuje s certifikatom o pridobljeni NPK, izdanem v skladu s predpisi, ki urejajo NPK ali z drugo listino o zaključenem programu za usposabljanje oziroma izpopolnjevanje, izdano v skladu s predpisi, ki urejajo poklicno, strokovno in visokošolsko izobraževanje;
- **oddatno kvalifikacijo**, ki se ureja na način in po postopku, določenem v Zakonu o SOK, ter se izkazuje s potrdilom, izdanim v skladu z omenjenim zakonom, in je namenjena za dopolnjevanje usposobljenosti posameznika na doseženi ravni in na določenem strokovnem področju.

Kvalifikacije so v SOK razvrščene (slika 1) v deset referenčnih ravni glede na učne izide. Deset ravni SOK se povezuje z osmimi ravni Evropskega ogrođa kvalifikacij (EOK) po opisnikih ravni obeh ogrođij. Visokošolske kvalifikacije so uvrščene tudi v ravni Evropskega ogrođa visokošolskih kvalifikacij (EOVK).

Tabela 1: Kvalifikacije v Slovenskem ogrodju kvalifikacij (SOK) ter ravni Slovenskega ogrodja kvalifikacij v primerjavi z Evropskim ogrodjem kvalifikacij (EOK)

IZOBRAZBE	POKLICNE KVALIFIKACIJE		DODATNE KVALIFIKACIJE
	Raven SOK		
	1. raven		1. raven
Spričevalo o končanem 7. oziroma 8. razredu osnovne šole (nedokončana osnovnošolska izobrazba) Zaključno spričevalo osnovne šole! (osnovnošolska izobrazba z nižjim izobrazbenim standardom)			
	2. raven		2. raven
Zaključno spričevalo osnovne šole (osnovnošolska izobrazba)	Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 2)	Potrdilo o pridobitvi dodatne kvalifikacije, raven 2	
	3. raven		3. raven
Spričevalo o zaključnem izpitu (niža poklicna izobrazba)	Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 3)	Potrdilo o pridobitvi dodatne kvalifikacije, raven 3	
	4. raven		4. raven
Spričevalo o zaključnem izpitu (srednja poklicna izobrazba)	Potrdilo o zaključenem programu za usposabljanje in izpopolnjevanje, Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 4)	Potrdilo o pridobitvi dodatne kvalifikacije, raven 4	
	5. raven		5. raven
Spričevalo o poklicni maturi (srednja strokovna izobrazba) Spričevalo o opravljenem mojstrskem izpitu (srednja strokovna izobrazba) Spričevalo o opravljenem delovodskem izpitu (srednja strokovna izobrazba) Spričevalo o opravljenem poslovodskem izpitu (srednja strokovna izobrazba) Spričevalo o splošni maturi (srednja izobrazba)	Potrdilo o zaključenem programu za usposabljanje in izpopolnjevanje, Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 5)	Potrdilo o pridobitvi dodatne kvalifikacije, raven 5	
	6. raven		6. raven
Diploma o višji strokovni izobrazbi (višja strokovna izobrazba) ² Diploma o višji strokovni izobrazbi oziroma višješolski izobrazbi (višja strokovna izobrazba oziroma višješolska izobrazba) ³	Potrdilo o zaključenem študijskem programu za izpopolnjevanje, Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 6)	Potrdilo o pridobitvi dodatne kvalifikacije, raven 6	
	7. raven		7. raven
Diploma prve stopnje (VS) (visokošolska strokovna izobrazba VS) ⁴ Diploma prve stopnje (UN) (visokošolska univerzitetna izobrazba UN) ⁵ Diploma o visokem strokovnem izobraževanju (visoka strokovna izobrazba) ⁶ Diploma o specializaciji (specializacija po višji strokovni izobrazbi oziroma višješolski izobrazbi) ⁷	Potrdilo o zaključenem študijskem programu za izpopolnjevanje	Potrdilo o pridobitvi dodatne kvalifikacije, raven 7	
	8. raven		8. raven
Diploma druge stopnje (magisterij, pridobljen po magistrskem študijskem programu ali enovitem magistrskem študijskem programu) ⁸ Diploma o specializaciji (specializacija po visokošolski strokovni izobrazbi) ⁹ Diploma o univerzitetnem izobraževanju (univerzitetna izobrazba) ¹⁰ Diploma o visokošolskem izobraževanju (visoka strokovna izobrazba – ZUI) ¹¹	Potrdilo o zaključenem študijskem programu za izpopolnjevanje		
	9. raven		9. raven
Diploma o magisteriju znanosti (magisterij znanosti/umetnosti) ¹² Diploma o magisteriju znanosti (magisterij znanosti/umetnosti) ¹³ Diploma o specializaciji (specializacija po visoki univerzitetni izobrazbi) ¹⁴ Diploma o specializaciji (specializacija po visoki strokovni izobrazbi – ZUI) ¹⁵			
	10. raven		10. raven
Diploma tretje stopnje (doktorat znanosti) ¹⁶ Diploma o doktoratu znanosti (doktorat znanosti) ¹⁷ Diploma o doktoratu znanosti (doktorat znanosti) ¹⁸			

Vir: Zakon o slovenskem ogrodju kvalifikacij (ZSOK)

- 1 V Republiki Sloveniji poznamo tudi »posebne programe vzgoje in izobraževanja«, v katere se vključujejo otroci in mladostniki z zmernimi in težjimi motnjami v duševnem razvoju (npr. po Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami). Taki programi ne omogočajo pridobitve kvalifikacije, zato niso vključeni v SOK. Po zaključenem izobraževanju se mladostniki večinoma vključujejo v varstveno delovne centre.
 - 2 Pridobljena po letu 1996 v skladu z Zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 12/96, 44/00, 86/04 - ZVSI in 79/06 - ZPSI-1) in po letu 2004 v skladu z Zakonom o višjem strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 86/04 in 100/13).
 - 3 Pridobljena do 30. 9. 2002 po Zakonu o usmerjenem izobraževanju (Uradni list SRS, št. 11/80, 6/83, 25/89 in 35/89; v nadaljnjem besedilu: ZUI). ZUI navaja dikcijo »višja strokovna izobrazba«, na diplomah in v razpisih za vpis pa lahko opazimo, da se uporablja tudi izraz »višješolska izobrazba«, ki ni v skladu z ZUI.
 - 4 Pridobi se po letu 2004 v skladu z Zakonom o visokem šolstvu (Uradni list RS, 32/12 - uradno prečiščeno besedilo, 40/12 - ZUJF, 57/12 - ZPCP-2D, 109/12 in 85/14; v nadaljnjem besedilu: ZViS).
 - 5 Pridobi se po letu 2004 v skladu z ZViS.
 - 6 Pridobi se po letu 1994 v skladu z ZViS, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.
 - 7 Pridobljena do 30. 9. 1997 v skladu z ZUI.
 - 8 Pridobi se po letu 2004 v skladu z ZViS.
 - 9 Pridobi se v skladu z ZViS, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.
 - 10 Pridobi se po letu 1994 v skladu z ZViS, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.
 - 11 Pridobljena v skladu z ZUI.
 - 12 Pridobi se v skladu z ZViS, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.
 - 13 Pridobljena v skladu z ZUI.
 - 14 Pridobi se po letu 1994 v skladu z ZViS, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16. Ta kvalifikacija se glede na slovensko zakonodajo in v skladu z načelom najboljšega ujemanja umešča na deveto raven SOK, vendar pa glede na učne rezultate ne dosega zahtevnosti učnih rezultatov osme ravni EOK. Zato je ta kvalifikacija primerljiva z opisniki sedme ravni EOK.
 - 15 Pridobljena do 30. 9. 1997 v skladu z ZUI. Ta kvalifikacija se glede na slovensko zakonodajo in v skladu z načelom najboljšega ujemanja umešča na deveto raven SOK, vendar pa glede na učne rezultate ne dosega zahtevnosti učnih rezultatov osme ravni EOK. Zato je ta kvalifikacija primerljiva z opisniki sedme ravni EOK.
 - 16 Pridobi se po letu 2004 v skladu z ZViS.
 - 17 Pridobi se po letu 1994 v skladu z ZViS, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.
 - 18 Pridobljena v skladu z ZUI.
-

2. VRSTE KVALIFIKACIJ

2.1 Izobrazba - pridobljena v sistemu formalnega stopenjskega izobraževanja in se izkazuje z javno listino o zaključenem izobraževanju

- osnovnošolsko izobraževanje,
- srednješolsko izobraževanje,
- višješolsko izobraževanje,
- visokošolsko izobraževanje.

Osnovnošolsko izobraževanje

Obvezno osnovnošolsko izobraževanje je v Sloveniji organizirano v okviru enotne devetletne osnovne šole, v katero so vključeni učenci od šestega do 15. leta starosti. V prvi razred se vpisujejo učenci, ki v letu vstopa v šolo dopolnijo šest let. Po uspešno zaključeni osnovni šoli učenci pridobijo zaključno spričevalo osnovne šole in lahko nadaljujejo s srednješolskim izobraževanjem. Če učenci ne zaključijo celotnega programa osnovne šole, uspešno pa zaključijo najmanj sedmi razred, pridobijo potrdilo o izpolnjeni osnovnošolski obveznosti in lahko nadaljujejo z nižjim poklicnim izobraževanjem.

Srednješolsko izobraževanje

Po obveznem devetletnem osnovnošolskem izobraževanju sledi neobvezno srednješolsko izobraževanje. Traja dve do pet let, vanj vstopajo generacije otrok, stare praviloma petnajst let. Srednješolsko izobraževanje se deli na:

- **splošno izobraževanje**, kamor spadajo različni štiriletni programi splošne in strokovne gimnazije (gimnazija in klasična gimnazija; tehniška, ekonomska in umetniška gimnazija različnih smeri) in enoletni maturitetni tečaj, ki se zaključijo s splošno matura;
- **poklicno in strokovno izobraževanje**, kamor spadajo izobraževalni programi različnih vrst zahtevnosti, in sicer: programi nižjega (dve leti) ter srednjega poklicnega izobraževanja (tri leta), ki se zaključijo z zaključnim izpitom, ter srednjega strokovnega izobraževanja (štiri leta), poklicno-tehniškega izobraževanja (dve leti po končanem programu srednjega poklicnega izobraževanja) in poklicnega tečaja (eno leto), ki se prav tako zaključijo s poklicno matura.

Srednje splošno izobraževanje

Srednje splošno (gimnazijsko) izobraževanje traja štiri leta in se konča s splošno matura kot obliko zunanega preverjanja znanja. Uspešno končana gimnazija, ki se zaključi z matura in pridobitvijo spričevala o splošni maturi, omogoča dijakom vpis v programe višjega in visokošolskega strokovnega ter univerzitetnega izobraževanja.

Dijaki v gimnazijah opravljajo matura iz petih predmetov, od tega iz treh predmetov skupnega dela (materinščina, tuji jezik in matematika) in dveh predmetov izbirnega dela.

Srednje tehniško in strokovno izobraževanje

Srednje tehniško in strokovno izobraževanje praviloma traja štiri leta (lahko tudi pet). Namenjeno je učencem, ki so končali osnovno šolo ali izobraževalni program nižjega poklicnega izobraževanja. Gre za široko zasnovane programe z dvojno kvalifikacijo: kandidati si pridobijo poklicno kvalifikacijo in se pripravijo za nadaljnji študij v programih višjega in visokega strokovnega izobraževanja (pod dodatnimi pogoji tudi univerzitetnega). Izobraževanje se konča s poklicno matura, ki je sestavljena iz obveznih predmetov (materinščine in strokovnoteoretičnega predmeta) in izbirnih predmetov (tuji jezik ali matematika ter izdelek oziroma storitev z zagovorom). Po uspešno opravljeni poklicni maturi dijak pridobi spričevalo o poklicni maturi.

Srednje poklicno izobraževanje

V srednjem poklicnem izobraževanju se dijaki izobražujejo za širša poklicna področja. V skladu z zakonom lahko triletno srednje poklicno izobraževanje poteka v dveh, glede na doseženo izobrazbo oz. poklic, enakovrednih oblikah: v šolski obliki in kot vajeništvo, ki ga je Slovenija znova uvedla s šolskim letom 2017/2018. Vajeništvo predstavlja dodatno možnost za razvoj okolja, v katerem mladi razvijajo svoje talente in se usposabljaajo za prevzemanje samostojnih delovnih nalog. V vajeništvu se vsaj 50 odstotkov programa izvaja pri enem ali več delodajalcih. V programih, ki se izvajajo v šolski obliki, se izvaja praktično usposabljanje z delom vsaj 24 tednov.

Programi praviloma trajajo tri leta (lahko tudi štiri leta). Vanje se lahko vpiše, kdor je končal osnovno šolo ali izobraževalni program nižjega poklicnega izobraževanja. Izobraževanje se zaključi z zaključnim izpitom, ki obsega pisni in ustni izpit iz materinščine in izdelek oziroma storitev z zagovorom. Po uspešno opravljenem zaključnem izpitu dijak pridobi spričevalo o zaključnem izpitu in lahko nadaljuje izobraževanje po dveletnem izobraževalnem programu v poklicno-tehniškem izobraževanju ali se zaposli.

Poklicno-tehniško izobraževanje

Poklicno-tehniško izobraževanje je oblikovano kot nadgradnja srednjega poklicnega izobraževanja in omogoča dijakom, ki so uspešno končali srednje poklicno izobraževanje, da dosežejo srednjo strokovno izobrazbo, ki je po stopnji izobrazbe enakovredna štiriletnemu strokovnemu oziroma tehniškemu izobraževanju. Hkrati dijakom omogoča pridobitev poklica na višji kvalifikacijski ravni. Traja dve leti. Izobraževanje se konča s poklicno matura. Po uspešno opravljeni poklicni maturi dijak pridobi spričevalo o poklicni maturi.

Nižje poklicno izobraževanje

Nižje poklicno izobraževanje, ki tipično traja dve leti, je namenjeno učencem, ki so izpolnili osnovnošolsko obveznost in končali najmanj sedem razredov devetletne osnovne šole oziroma so končali osnovno šolo po prilagojenem izobraževalnem programu. V strokovnih modulih je poudarek na praktičnem pouku, ki je podkrepljen s strokovno-teoretičnimi vsebinami. Ob zaključku izobraževanja mora dijak opraviti zaključni izpit. Po uspešno opravljenem zaključnem izpitu dijak pridobi spričevalo o zaključnem izpitu. S tem je usposobljen za opravljanje manj zahtevnih poklicev, hkrati pa lahko nadaljuje izobraževanje v programih srednjega poklicnega izobraževanja.

Poklicni tečaj

Poklicni tečaj traja eno leto in je namenjen dijakom, ki so uspešno končali štiri letnike gimnazije ali strokovne šole (brez mature). Dijakom so zato priznani splošnoizobraževalni predmeti iz predhodnega izobraževanja in imajo v programu le strokovne module s praktičnim usposabljanjem z delom. Poklicni tečaj je druga pot do naziva strokovne izobrazbe, za katerega obstaja tudi štiriletni program srednjega strokovnega ali tehniškega izobraževanja.

Maturitetni tečaj

Maturitetni tečaj traja eno leto in je namenjen pripravi na matura za tiste dijake, ki niso obiskovali gimnazije, in osebe, starejše od 21 let, ki želijo opravljati matura. Po končanem maturitetnem tečaju kandidati opravljajo enako matura kot dijaki v gimnazijah.

Mojstrski, delovodski ali poslovodski izpit

Mojstrski, delovodski ali poslovodski izpiti so namenjeni kandidatom s končano srednjo poklicno šolo in z najmanj tremi leti ustreznih delovnih izkušenj. Izpit je sestavljen iz štirih delov: praktičnega dela, strokovno-teoretičnega dela, poslovodno-ekonomskega dela ter pedagoško-andragoškega dela. Z opravljenim mojstrskim, delovodskim ali poslovodskim izpitom, s katerim se preverja usposobljenost kandidata za samostojno vodenje obratovalnice, za mojstrsko opravljanje poklica in za praktično usposabljanje dijakov, si kandidat pridobi spričevalo o opravljenem mojstrskem, delovodskem ali poslovodskem izpitu ter srednjo strokovno izobrazbo. Na podlagi opravljenih izpitov iz splošnoizobraževalnih predmetov poklicne mature lahko kandidat nadaljuje izobraževanje na višjih in visokih strokovnih šolah.

Visokošolsko in višje strokovno izobraževanje

Med pomembnejšimi temeljnimi cilji visokošolskega in višjega strokovnega izobraževanja so predvsem kakovost, zaposljivost in mobilnost v Evropi in v svetu, pravičen dostop, raznovrstnost institucij in študijskih programov.

Višješolsko izobraževanje

Višješolsko izobraževanje v Sloveniji je namenjeno študentom, ki so končali poklicno ali splošno matura, pa tudi kandidatom z opravljenim mojstrskim, delovodskim ali poslovodskim izpitom, ki imajo tri leta delovnih izkušenj ter opravljen preizkus znanja iz splošnoizobraževalnih predmetov v obsegu, ki je določen za poklicno matura v srednjem strokovnem izobraževanju. Praktično naravnani programi trajajo dve leti in obsegajo 20-tedensko praktično usposabljanje v podjetjih. Študentom omogočajo pridobitev poklicnih kompetenc v skladu s poklicnimi standardi.

Visokošolsko izobraževanje

Visokošolsko izobraževanje je organizirano na treh »bolonjskih« stopnjah. V okviru prve stopnje se izvajata visokošolski strokovni in univerzitetni študij oziroma dodiplomski študij, na drugi stopnji magistrski (stopenjski ali enovit) in na tretji doktorski študij. Študijski programi se izvajajo kot redni ali izredni študij ali študij na daljavo. Študijski programi za pridobitev izobrazbe trajajo od dveh do šest let. Študijske obveznosti po programih so ovrednotene s kreditnimi točkami. V letniku študija si je mogoče pridobiti 60 KT, pri čemer 1 KT pomeni 25-30 ur študentovega dela oziroma 1.500-1.800 ur na leto. Kreditni sistem študija (ECTS) je obvezen od leta 2002 naprej.

Študijski programi za pridobitev izobrazbe pred uvedbo bolonjskih študijskih programov:

a) dodiplomski:

- za pridobitev visoke strokovne izobrazbe (diploma o visokem strokovnem izobraževanju),
- za pridobitev univerzitetne izobrazbe (diploma o univerzitetnem izobraževanju);

b) podiplomski:

- za pridobitev specializacije (diploma o specializaciji),
- za pridobitev magisterija (diploma o magisteriju znanosti),
- za pridobitev doktorata znanosti (diploma o doktoratu znanosti).

Študijski programi za pridobitev izobrazbe po uvedbi bolonjskih študijskih programov:

a) prva stopnja

- visokošolski strokovni študijski programi (diploma o izobraževanju prve stopnje VS),
- univerzitetni študijski programi (diploma o izobraževanju prve stopnje UN);

b) druga stopnja

- magistrski študijski programi (diploma o strokovnem magisteriju),
- enoviti magistrski študijski programi (diploma o strokovnem magisteriju);

c) tretja stopnja

- doktorski študijski programi (diploma o doktoratu znanosti).

Programi na posameznih ravneh se izvajajo tudi po javno veljavnem programu osnovne šole za odrasle ter kot izredno izobraževanje in izredni študij po javno veljavnih programih poklicnega, strokovnega, gimnazijskega, višje strokovnega, višješolskega in visokošolskega izobraževanja. Pogoje za vključitev v te programe, njihov potek, ustrezno prilagajanje in dokončanje določajo posamezni področni zakoni, za vsako raven izobraževanja posebej.

Zagotavljanje kakovosti v izobraževalnem sistemu

Kakovost sistema izobraževanja je bistveno odvisna od vzpostavljenih in kakovostnih akreditacijskih postopkov in sistemov zagotavljanja kakovosti. V Sloveniji akreditacijski postopki in sistemi zagotavljanja kakovosti tvorijo celovito skrb za kakovost izobraževalnega sistema ter kakovost njegovih učinkov. Zagotavljanje kakovosti poklicnega in strokovnega izobraževanja v Sloveniji je preko evropske mreže zagotavljanja kakovosti poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja (EQAVET) vpeto v mednarodni prostor. Za zagotavljanje kakovosti v visokošolskem izobraževanju je v Republiki Sloveniji zadolžena Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu (NAKVIS), ki izvaja akreditacijske postopke in evalvacije študijskih programov.

2.2 Poklicne kvalifikacije

2.2.1 Poklicna kvalifikacija – ki se izkazuje s certifikatom o pridobljeni NPK, izdanem v skladu s predpisi, ki urejajo NPK

Temeljni namen sistema nacionalnih poklicnih kvalifikacij (sistem NPK) je, da se lahko posameznikom formalno priznajo znanja in spretnosti, ne glede na načine oziroma učna okolja, kjer so bile pridobljene. Sistem NPK omogoča pridobitev javno veljavnih listin (certifikata o NPK) v skladu z evropskimi priporočili o vrednotenju neformalnega in priložnostnega učenja in ga je v naš prostor uvedel Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah, ki je bil sprejet leta 2000.

Nacionalna poklicna kvalifikacija je formalno priznana strokovna usposobljenost za opravljanje poklica na določeni ravni zahtevnosti, ki temelji na nacionalno sprejetem poklicnem standardu. S sistemom NPK preverjamo in potrjujemo neformalno in priložnostno pridobljena znanja in spretnosti, ki jih je posameznik pridobil z delovnimi izkušnjami, prostovoljskim delom, prostočasnimi aktivnostmi, udeležbo v neformalnih programih izobraževanja oziroma usposabljanja, samoučenjem ipd.

Sistem NPK je namenjen le odraslim osebam, starim nad 18 let, izjemoma mlajšim osebam, če jim je prenehal status dijaka ali vajenca in imajo ustrezne delovne izkušnje. Prednost sistema NPK je v njegovi fleksibilnosti, saj omogoča hitro odzivnost na potrebe trga dela. Možnost potrjevanja predhodno pridobljenih znanj pozitivno vpliva na odpravljanje razlik med povpraševanjem in ponudbo na trgu dela.

Zagotavljanje kakovosti v sistemu NPK

Sistem NPK temelji na vnaprej predpisanih postopkih preverjanja in potrjevanja neformalno pridobljenih znanj, kar zagotavlja sistemu njegovo objektivnost in kakovost. Zagotovljena je akreditacija NPK na pristojnem strokovnem svetu. Vsak kandidat, ki pristopi k preverjanju in potrjevanju NPK, ima zagotovljeno svetovanje. Postopek preverjanja in potrjevanja NPK izvajajo izvajalci, ki so vpisani v register izvajalcev pri RIC. Izvajalci v sistemu NPK morajo za vpis v register izvajalcev izpolnjevati materialne pogoje, predpisane v katalogu strokovnih znanj in spretnosti za NPK. Poleg navedenega se redno revidira NPK ter ob reviziji prav tako preveri izvajalca. Ocenjevalci morajo za pridobitev licence izpolnjevati kadrovske pogoje, navedene v katalogu strokovnih znanj in spretnosti za NPK, ter opraviti usposabljanje. Ocenjevalci podaljšujejo licenco vsakih pet let, Državni izpitni center pa skrbi za sprotno spremljavo dela članov komisij na preverjanjih NPK. V sistemu nacionalnih poklicnih kvalifikacij Center RS za poklicno izobraževanje izvaja evalvacijo sistema NPK.

2.2.2 Poklicne kvalifikacije – ki se izkazujejo z listino o zaključnem programu usposabljanja oziroma izpopolnjevanja, izdano v skladu s predpisi, ki urejajo poklicno, strokovno in visokošolsko izobraževanje

Kvalifikacije, pridobljene po programih izpopolnjevanja in usposabljanja

Ena od vrst poklicnih kvalifikacij so kvalifikacije, pridobljene po programih izpopolnjevanja in usposabljanja, ki jih opredeljujeta Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (ZPSI - 1A, Ur. l. RS št. 68/17) ter Zakon o višjem strokovnem izobraževanju (ZVSI, Ur. l. RS št. 86/04 in 100/13).

Študijski programi za izpopolnjevanje in usposabljanje so namenjeni predvsem izpopolnjevanju, dopolnjevanju, posodabljanju in poglobljanju znanja na ravni srednjega in višjega strokovnega izobraževanja, v skladu z zahtevami delovnih mest. Gre za nadaljevanje in nadgradnjo že uveljavljenih oblik nadaljnega usposabljanja delavcev za potrebe podjetij in konkretnih delovnih mest, zapolnjujejo pa tudi vrzel v ponudbi usposabljanja predvsem za delavce, ki so zaposleni v manjših podjetjih. Programi izpopolnjevanja in usposabljanja pripomorejo k razvoju poklicno specifičnih kompetenc posameznikov ter s tem prispevajo k učinkovitejšemu usklajevanju med povpraševanjem in ponudbo po spretnostih in znanjih na trgu delovne sile. Usmerjenost na potrebe podjetij in delovnih mest je osnovno vodilo pri razvoju teh programov.

Zagotavljanje kakovosti v programih izpopolnjevanja in usposabljanja se uresničuje s pomočjo izvajanja predpisanih akreditacijskih postopkov pri pristojnih strokovnih svetih. Prav tako se zagotavljanje kakovosti spremlja v okviru kriterijev evropske mreže zagotavljanja kakovosti poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja (EQAVET).

Kvalifikacije, pridobljene po študijskih programih izpopolnjevanja

Ena izmed vrst poklicnih kvalifikacij so tudi kvalifikacije, pridobljene po študijskih programih izpopolnjevanja. Študijski programi za izpopolnjevanje so v skladu z Zakonom o visokem šolstvu (ZVIS, Ur. l. RS št. 65/17, 33. člen) ena od oblik vseživljenjskega učenja in so namenjeni predvsem za izpopolnjevanje, dopolnjevanje, poglobljanje in posodabljanje znanja.

Zagotavljanje kakovosti za študijske programe izpopolnjevanja se uresničuje s pomočjo izvajanja predpisanih akreditacijskih postopkov na Nacionalni agenciji za kakovost v visokem šolstvu ter evalvacij posameznih študijskih programov.

2.3 Dodatna kvalifikacija – ki se ureja na način in po postopku, določenem v Zakonu o SOK ter se izkazuje s potrdilom, izdanim v skladu z omenjenim zakonom

Dodatna kvalifikacija je v skladu z zakonom SOK (ZSOK, Ur. l. št. 104/2015) kvalifikacija, ki dopolnjuje usposobljenost posameznika na doseženi ravni in na določenem strokovnem področju ter je vezana na potrebe trga dela. Dodatne kvalifikacije so ena od vrst kvalifikacij, ki omogoča pridobitev javne listine – Potrdila o pridobitvi dodatne kvalifikacije.

Vlogo za umestitev dodatne kvalifikacije v SOK lahko vloži delodajalec, skupina delodajalcev ali Zavod RS za zaposlovanje. V njej mora predlagatelj opisati: vsebino dodatne kvalifikacije v obliki učnih izidov, program usposabljanja, opis procesov zagotavljanja kakovosti ter potrebe na trgu dela.

Zagotavljanje kakovosti pri umeščanju dodatnih kvalifikacij

V skladu z zakonom SOK (ZSOK, Ur. l. št. 104/2015) Center RS za poklicno izobraževanje strokovno oceni popolno vlogo za umestitev dodatne kvalifikacije v SOK in pripravi mnenje o ustreznosti vloge in programa usposabljanja. Strokovna komisija NKT SOK-EOK na podlagi pozitivnega mnenja Centra RS za poklicno izobraževanje sprejme odločitev glede vloge o umestitvi dodatne kvalifikacije v SOK in pripravi predlog za umestitev dodatne kvalifikacije v SOK. Dodatno kvalifikacijo na podlagi predloga strokovne komisije v Slovenko ogrodje kvalifikacij umesti minister, pristojen za delo. Nadzor nad izvajanjem programa usposabljanja za pridobitev dodatne kvalifikacije izvaja ministrstvo, pristojno za šolstvo.

3. POVEZANOST IZOBRAŽEVANJA IN TRGA DELA

Področji izobraževanja in trga dela se morata zaradi hitrih razvojnih sprememb nenehno povezovati in vzajemno iskati skupne rešitve. Pri tem se na različne načine povezujejo izobraževalne institucije, podjetja in drugi socialni partnerji, z namenom nenehnega izboljševanja kakovosti različnih sistemov pridobivanja kvalifikacij.

V Sloveniji je na področju srednješolskega (poklicnega in strokovnega) in višješolskega strokovnega izobraževanja poklicni standard povezovalni člen med sfero gospodarstva in izobraževanja. Šele vzpostavitev poklicnega standarda pred leti je omogočila, da se je gospodarska sfera začela aktivno vključevati v proces njegove priprave in tako neposredno vplivati na vsebine izobraževalnih programov.

Postopek priprave poklicnih standardov in njihove revizije poteka po načelih socialnega dialoga, pri čemer Center RS za poklicno izobraževanje sistematično vključuje vse ključne partnerje na nacionalni ravni. Posebej pomembno je sodelovanje najnaprednejših subjektov s področja industrije, obrti in storitev za zgodnje odkrivanje potreb po novih kvalifikacijah. Načelo transparentnosti se upošteva kot temeljno načelo pri razvoju poklicnih standardov, ki so podlaga za pripravo izobraževalnih programov in tudi katalogov za NPK v sistemu certificiranja. Poklicni standard je torej povezovalni člen poklicnega izobraževanja in sistema certificiranja NPK.

Poklicni standard določa vsebino poklicne kvalifikacije na določeni ravni in opredeljuje znanja, spretnosti in kompetence, ki so posamezniku potrebni, da opravlja določen poklic. Pri tem je treba poudariti, da so poleg poklicnih pomembne tudi ključne kompetence, saj zagotavljajo posameznikovo profesionalno rast, pa tudi sposobnost opravljanja različnih vlog v družbi. V okviru Centra RS za poklicno izobraževanje je bila pripravljena analiza ključnih kompetenc in predlog posodobljenega nabora ključnih kompetenc, ki se vključujejo v poklicne standarde. Pri pripravi nabora ključnih kompetenc so bile upoštevane tako potrebe trga dela kot tudi evropska priporočila na tem področju (Marentič, 2015).

Na področju visokega šolstva je bila v letu 2011 sprejeta Resolucija o Nacionalnem programu visokega šolstva 2011–2020 (ReNPVŠ11-20, Ur. l. RS št. 41/11). Ta med drugim opredeljuje cilje in ukrepe slovenskega visokošolskega prostora, ki se nanašajo na vzpostavitev kakovostnega, raznolikega in odzivnega visokošolskega prostora do leta 2020.

Peti ukrep Resolucije izpostavlja izboljšanje sodelovanja visokošolskih institucij z gospodarstvom in negospodarstvom ter tako postavlja temelje visokošolskim institucijam za boljše sodelovanje z družbenim okoljem in uspešnejši prenos znanja iz visokošolskih institucij v gospodarstvo in negospodarstvo. V okviru ukrepa so predvidene spodbude pri raziskovalnih in inovativnih projektih med gospodarstvom in negospodarstvom ter aktivno sodelovanje delodajalcev pri oblikovanju študijskih programov, kar posledično vpliva na hitrejše odzivanje na družbena in gospodarska pričakovanja. Visokošolske institucije se morajo ob avtonomnem razvoju kakovostnih akademskih standardov za študijske programe hkrati odzivati tudi na družbena in gospodarska pričakovanja. Ob tem morajo proučiti družbene potrebe po določenih študijskih programih, poklicnih profilih in analizirati, ali so pridobljene kompetence diplomantov primerne za zaposljivost in za razvoj posameznika v smislu aktivnega državljanstva in osebne rasti.

Opis področja in kvalifikacij na področju poslovanja in uprave

1. PREDSTAVITEV PODROČJA POSLOVANJA IN UPRAVE

Področje poslovanja in uprave je široko področje, v katerega so razvrščene različne dejavnosti¹⁹:

- računovodstvo in revizija,
- finančništvo, bančništvo in zavarovalništvo,
- poslovanje in upravljanje, menedžment,
- marketing in oglaševanje,
- tajništvo in administrativno delo,
- prodaja (trgovina) na debelo in drobno,
- delovne spretnosti.

V nadaljevanju se prikazuje opis posameznih področij, kjer je sistem nacionalnih poklicnih kvalifikacij najbolj aktiven.

1.1 Bančništvo

1.1.1 Predstavitev in posnetek stanja v panogi

Slovenski bančni sektor je v obdobju po osamosvojitvi doživel korenite spremembe, ki so bile posledica obsežnih institucionalnih sprememb in sprememb gospodarskega okolja, ki so vse na svoj način bistveno vplivale na dogajanje v panogi in na njen razvoj. Eden od najpomembnejših razvojnih mejnikov v poosamosvojitvenem obdobju je bil vstop Slovenije v Evropsko unijo v letu 2004, ki je za banke pomenil obvezno prilagoditev na poenoteno bančno regulativo v Evropski uniji, hkrati pa tudi intenzivnejše odpiranje trga za konkurenco iz drugih držav članic EU. Še pomembnejši dejavnik nadaljnje integracije v evropski bančni prostor je bil slovenski prevzem evra ter vključitev Banke Slovenije v Evrosistem, s 1. januarjem 2007, ko so slovenske banke postale sestavni del evrskega območja ter na ta način tudi dobile dostop do evrskega medbančnega trga ter instrumentov Evropske centralne banke. Proces integracije v evrsko območje, ki je s prilagajanjem konvergenčnim merilom, potekal od 2004 do 2007, je med drugim spremljal tudi proces stekanja obrestnih mer, s čimer so se za slovenske banke občutno pocenili tudi evrski viri financiranja, to pa je posledično privedlo tudi do večjega zunanega zadolževanja v letih pred nastopom globalne finančne krize.

Obdobju izrazite gospodarske konjunktore v Sloveniji po letu 2004, ki je bila v znatni meri podprta z bančnim kreditiranjem, je z nastopom svetovne finančno-gospodarske krize v letu 2008 sledil gospodarski zastoj z recesijo, ki je imel drastične posledice tudi za poslovanje bank, zlasti zaradi dveh razlogov. Prvič, zaradi nezmožnosti refinanciranja prezadolženih bank na mednarodnih finančnih trgih zaradi šoka finančne krize ter drugič, zaradi

¹⁹ SURS 2017, Opisi kategorij KLASIUS-P-16

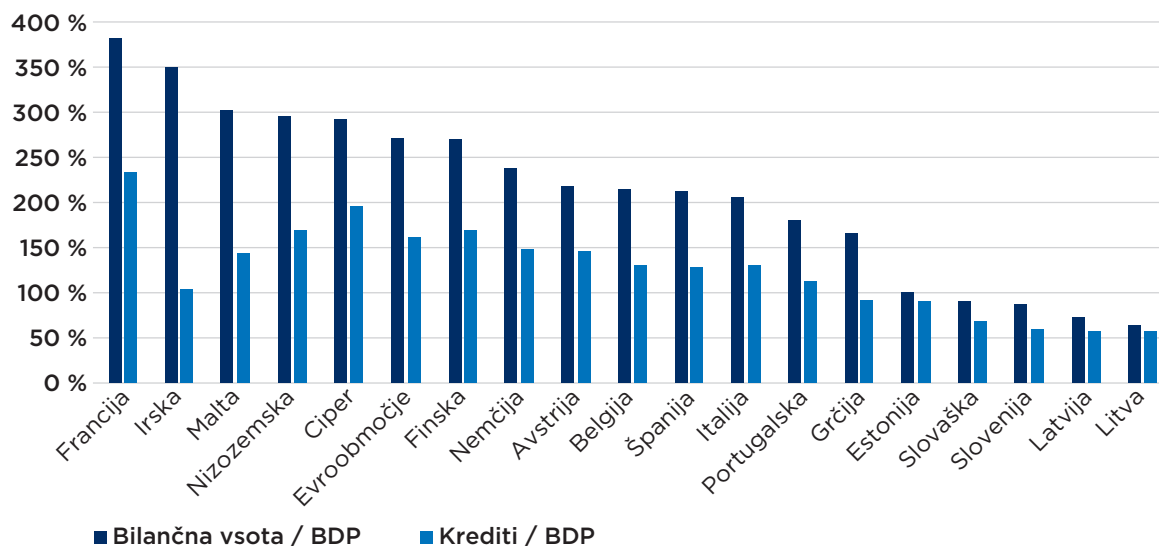
drastičnega poslabšanja kakovosti kreditnih portfeljev bank, zlasti terjatev do podjetij gradbenega sektorja in terjatev, ki so nastale v povezavi s financiranjem prevzemov. V letu 2013 je bila izvedena sanacija bank, ki ji je sledila obsežna privatizacija, s katero so se sprožili tudi procesi konsolidacije v slovenskem bančnem sektorju. V evrskem območju je po izkušnjah z globalno finančno krizo prišlo do nekaterih temeljitih sprememb na področju regulacije in nadzora bank, kjer je treba poudariti formiranje in začetek delovanja bančne unije v letu 2014, s čimer se je v veliki meri centraliziral proces nadzora bank, predvsem v državah evrskega območja in s tem tudi bank v Sloveniji. Hkrati pa je bilo to obdobje zaznamovano tudi z izvajanjem t. i. nestandardnih ukrepov Evropske centralne banke, ki je od sredine leta 2014 začela izvajati politiko kvantitativnega sproščanja, v kombinaciji s politiko nizkih obrestnih mer, kar je bilo pospremljeno tudi z uvedbo negativne obrestne mere na bančne depozite pri ECB. Vse to je zaznamovalo tudi poslovanje slovenskih bank, ki so se soočale s presežno likvidnostjo ter z vztrajnim upadanjem obrestnih marž, kar je občutno zvišalo dohodkovno tveganje bank.

Kljub vsemu so negativne izkušnje iz obdobja globalne finančne krize ter posledične spremembe pri regulaciji in nadzoru bank, privedle do bolj stabilnega poslovanja bank in njihove višje kapitalizacije, kar je bankam omogočilo manj stresno soočenje s pandemsko krizo v letu 2020.

1.1.2 Velikost bančnega sektorja

Ob zaključku leta 2020 je v slovenskem bančnem sistemu delovalo 11 bank s polno bančno licenco, 2 podružnici tujih bank in 3 hranilnice. Skupna bilančna vsota bank je znašala 44,7 milijarde EUR, kar je bilo še vedno 7 % manj kot konec leta 2008, ko se je bilančna vsota slovenskega bančnega sistema po večletni predkrizni pospešeni rasti povzpela na 47,9 milijarde EUR. Obseg finančnega posredništva s pomočjo bank, merjen z deležem bilančne vsote v BDP, se je namreč v letih po finančni krizi z rekordne ravni 126 % BDP v 2008 postopoma znižal do ravni 84 % BDP konec leta 2018 ter se nato ponovno začel postopoma zviševati, tako da je konec 2020 dosegel 96 % BDP. V primerjavi z drugimi državami evrskega območja se slovenski bančni sistem po obsegu finančnega posredništva uvršča med najmanjše, saj je bila po podatkih Evropske bančne federacije (EBF, 2020) konec leta 2019 bilančna vsota bank samo še v dveh državah evrskega območja, tj. v Latviji in Litvi, manjša od bilančne vsote slovenskih bank (Graf 1).

Graf 1: Delež skupne bilančne vsote bank, skupnih posojil ter skupnih depozitov, izraženih v deležu od BDP, po podatkih za konec leta 2019.

Vir: EBF, Facts & Figures, 2020

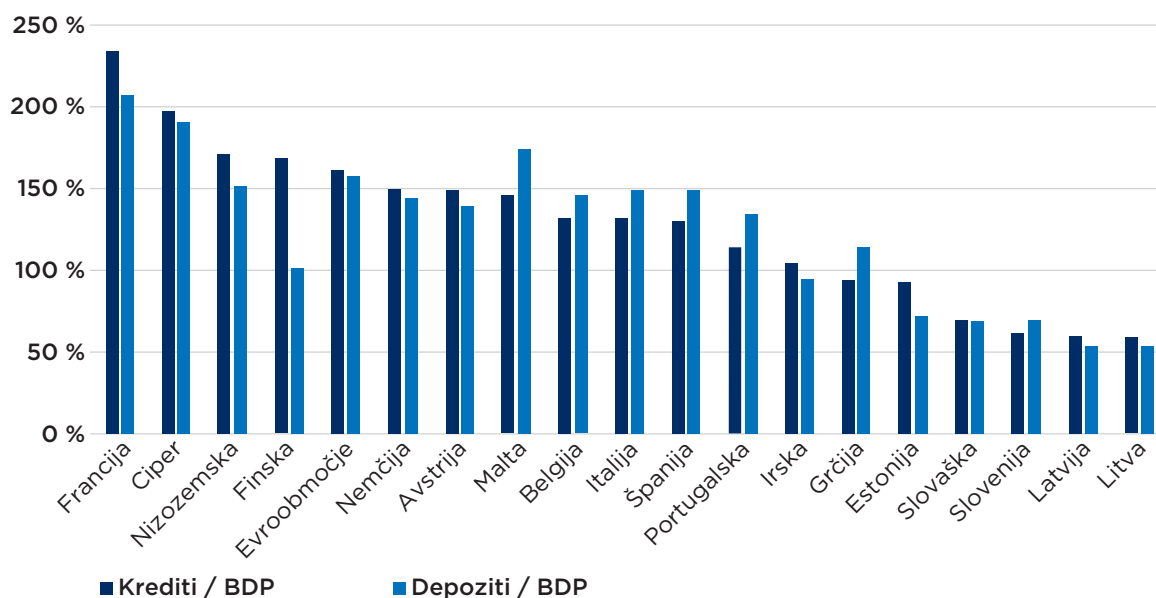
Obseg finančnega posredništva poslovnih bank v največji meri določata kreditna aktivnost bank, tj. obseg kreditov, ki jih banke odobrijo svojim komitentom, ter obseg depozitov, ki jih imajo komitenti na svojih računih pri bankah. Razmeroma nizek delež skupne bilančne vsote slovenskih bank v BDP, ki ga razkriva primerjava z bančnimi sistemi drugih držav evrskega območja, se pokaže tudi pri ugotavljanju deleža vseh bančnih kreditov v BDP, ki je konec 2019 znašal 62 % BDP (povprečje v evrskem območju 162 %) ter pri deležu vseh depozitov v bankah glede na BDP, ki je konec 2019 znašal 69 % (povprečje v evrskem območju 159 %). Samo v bančnih sistemih Latvije in Litve je bil delež kreditov v BDP nižji od slovenskega. Omenjena razmerja pri slovenskih bankah so se zlasti močno spremenila v obdobju po letu 2008, ko je bil njihov delež bančnih kreditov v BDP na ravni 90 % BDP ter delež depozitov v

BDP na ravni 56 % BDP. V dobrem desetletju po začetku globalne finančne krize se je torej poslovanje slovenskih bank močno spremenilo. Banke so prilagodile svoje poslovne modele, posodobile obravnavo tveganj, spremenile ponudbo svojih produktov in se prilagodile drugačnim razmeram na trgu.

Omenjeni premiki v načinu poslovanja bank so lepo vidni tudi v slikovnih prikazih graf 3 in graf 4, kjer so prikazani strukturni deleži najpomembnejših sestavin bančnih naložb in bančnih obveznosti za primerjani leti 2008 in 2020, po podatkih Banke Slovenije (BS, Mesečna informacija o poslovanju bank, maj 2021). Na naložbeni strani so tako konec 2008 krediti nebančnemu sektorju predstavljali 70,3 % vseh bančnih naložb, ta delež pa se je do konca 2020 znižal na 52,8 % vseh naložb. Na podoben način se je občutno zmanjšal tudi delež medbančnih kreditov, in sicer z 8,6 % na 3,3 % celotnih bančnih naložb. Po drugi strani pa se je v istem obdobju občutno zvišal delež naložb v najbolj likvidni obliki (tj. denarna sredstva), in sicer od 2,6 % na kar 19,8 % celotne bilančne vsote bank. Pri naložbah v vrednostne papirje je bila sprememba manjša, a kljub temu vidimo, da se je njihov delež v vseh bančnih naložbah zvišal s 15,3 % na 20,1 %. Očitno je torej, da je v bankah prišlo do občutnega zmanjšanja njihove kreditne aktivnosti, banke pa so namesto tega povečale naložbe v likvidna sredstva in vrednostne papirje.

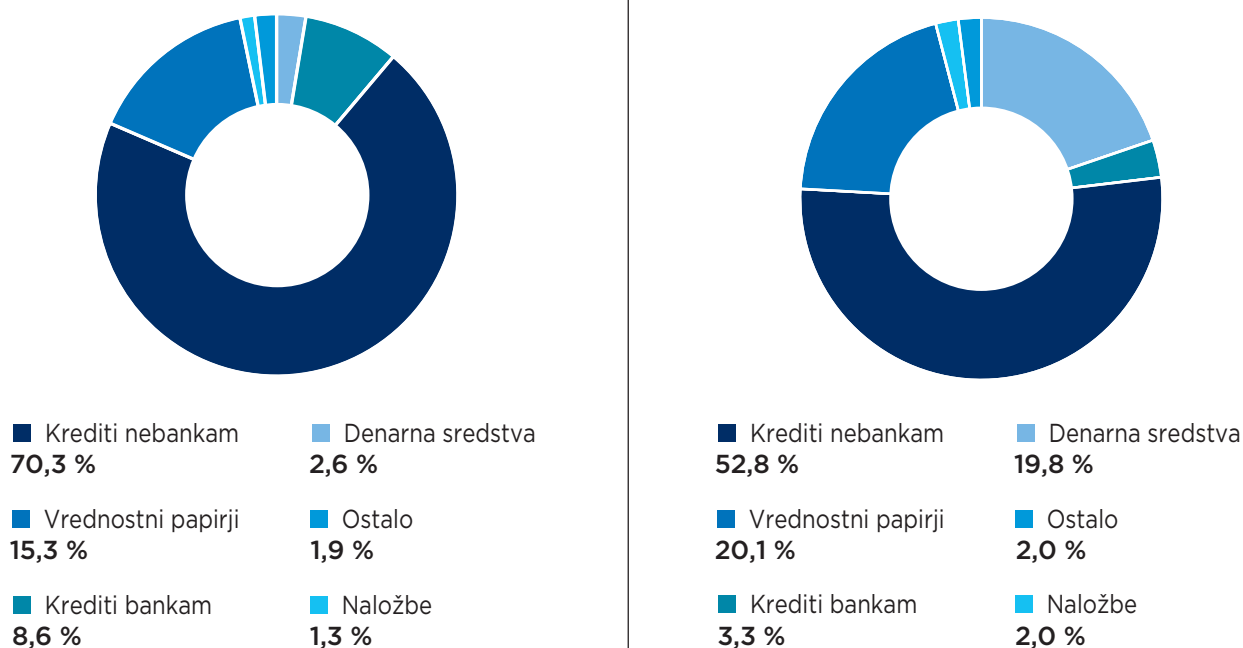
Podobna preprosta analiza strukturnih sprememb na strani obveznosti bančnih bilanc pokaže na naslednji pomemben premik v značilnostih poslovanja bank, tj. občutno zvišanje deleža nebančnih depozitov pri bankah, ki so se s 43,6 % povzpeli na 76,8 % bilančne vsote v obdobju 2008-2020. Ob tem se je v strukturi financiranja bank drastično znižal delež medbančnega financiranja, kar je vidno v upadu deleža obveznosti do bank v bilančni vsoti s 37,9 % v letu 2008 na samo 5,3 % v letu 2020. Zanimivo je, da se seštevek obeh virov financiranja v omenjenem obdobju ni bistveno spremenil, saj so nebančni depoziti in obveznosti do bank v 2008 predstavljali skupaj 81,5 %, v letu 2020 pa 82,1 % skupne bilančne vsote bank. Opisani strukturni premiki v bilancah stanja slovenskih bank odražajo korenito spremembo načina financiranja samih bank ter občuten upad kreditne aktivnosti, zlasti na segmentu kreditiranja podjetij. Pri načinu financiranja, ki je v obdobju pred globalno finančno krizo, tj. pred letom 2008, temeljilo na zunanjem zadolževanju, so se banke v zadnjem obdobju praktično v celoti naslonile na depozite kot vir financiranja. Ob tem pa lahko ugotovljamo, da trenutno LTD (loan-to-deposit) razmerje, ki znaša 0,69, kaže pravzaprav tudi na presežek virov financiranja glede na zmožnost in pripravljenost bank za kreditiranje. Omenjeno LTD razmerje je na primer konec 2008 bilo 1,61, kar pomeni, da so banke v takratnih razmerah morale depozite kot vir financiranja dopolnjevati z zunanjim zadolževanjem, ki se je ob izbruhu finančne krize izkazalo kot zelo nestabilen vir financiranja.

Graf 2: Delež skupne vrednosti bančnih kreditov ter nebančnih depozitov pri bankah, izraženih v deležu od BDP, po podatkih za konec leta 2019

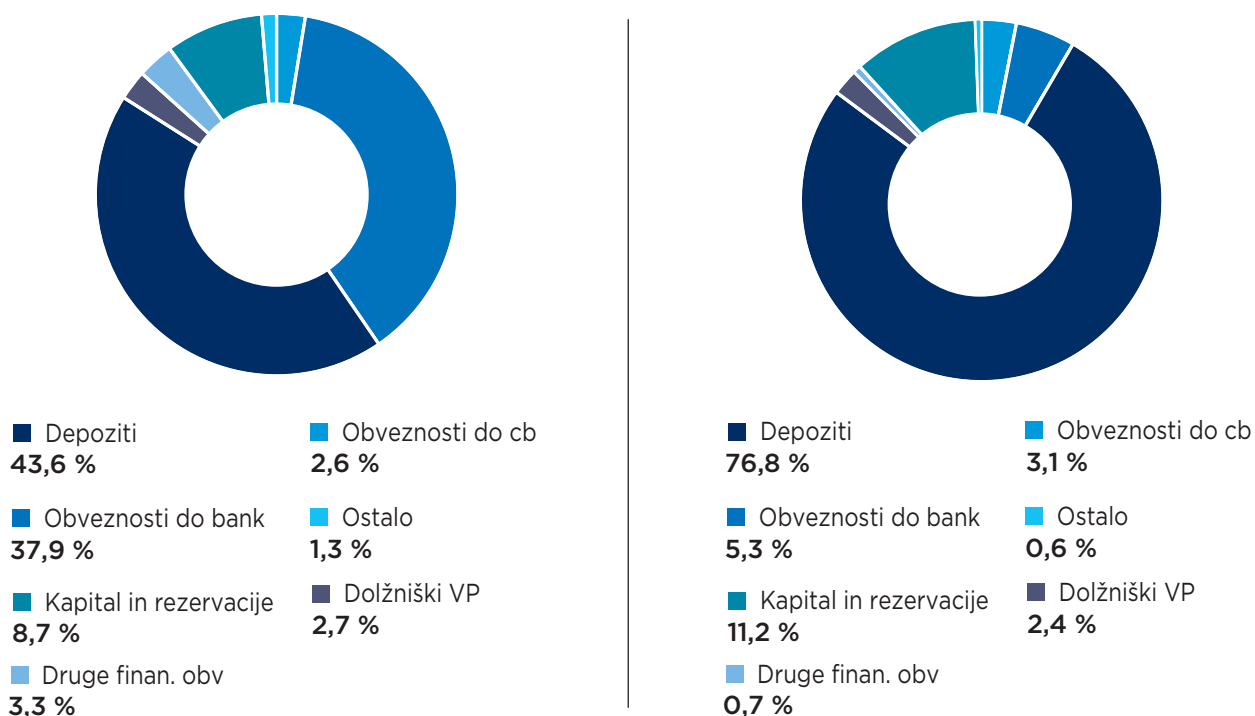
Vir: EBF, Facts & Figures, 2020

Graf 3: Struktura naložb bančnega sektorja v Sloveniji, po bilanci stanja na 31. 12. 2008 (leva stran) ter na 31. 12. 2020 (desna stran).

Vir: Banka Slovenije, Mesečna informacija o poslovanju bank, maj 2021

Graf 4: Struktura obveznosti bančnega sektorja v Sloveniji, po bilanci stanja na 31. 12. 2020 po bilanci stanja na 31. 12. 2008 (leva stran) ter na 31. 12. 2020 (desna stran)

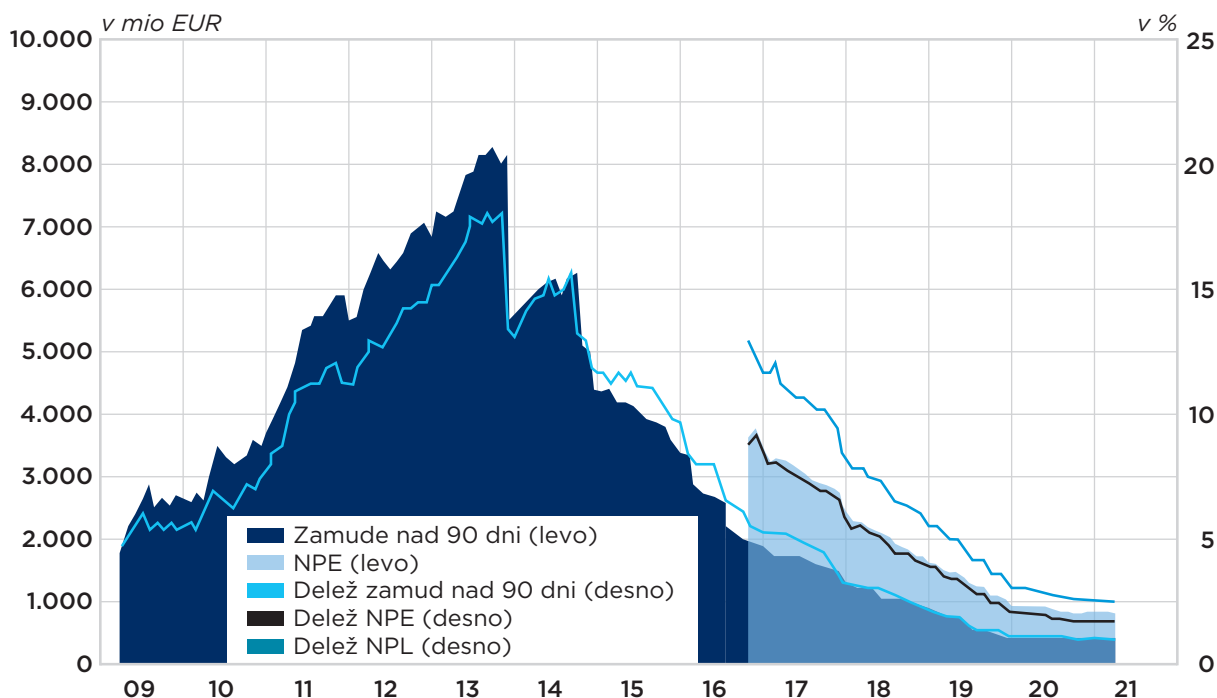
Vir: Banka Slovenije, Mesečna informacija o poslovanju bank, maj 2021

1.1.3 Kakovost kreditnega portfelja bank

Ob bistveno upočasnjeni kreditni rasti v obdobju po bančni sanaciji leta 2013 ter tudi manjšem obsegu kreditnih izpostavljenosti se je povečala kakovost terjatev, na kar lahko sklepamo iz konstantno upadajočega deleža NPE (nedonosnih izpostavljenosti) in NPL (nedonosnih posojil) v slovenskem bančnem sistemu po letu 2013. Delež NPE v skupni izpostavljenosti je konec 2020 znašal 1,9 % in je bil za segment podjetij 3,9 % ter za gospodinjstva 2,1 %. Zaradi posledic pandemije covid-19, so se v 2020 kreditna tveganja pri bankah povečala, vendar pa se to zaradi interventnih ukrepov države in nadzornih institucij (še) ni odrazilo na vrednostih NPE. V začetku 2021 je bilo povečanje NPE možno zaznati predvsem pri terjatvah do panog, ki jih je pandemija najbolj prizadela (npr. turizem, gostinstvo), vendar

pa se skupni delež NPE ni povečeval. Učinki pandemije na kakovost kreditnih portfeljev bank bodo bolj jasni, ko bodo prenehali veljati interventni ukrepi. V smislu posledic realizacije kreditnih tveganj za poslovanje bank je pomemben kazalnik tudi skupna pokritost NPE z oslabitvami in rezervacijami ter zavarovanji. Omenjeni kazalnik je ob koncu 2020 znašal 88,2 % in kaže na visoko stopnjo pokritosti, kar tudi priča o solidni varnosti kreditnih naložb (Banka Slovenije, Poročilo o finančni stabilnosti, apr 2021).

Graf 5: NPE, NPL in terjatve v zamudi nad 90 dni (stanja in deleži)

Vir: Banka Slovenije, Mesečna informacija o poslovanju bank, maj 2021, str. 1

1.1.4 Kapital bank in kapitalna ustreznost

Višina bančnega kapitala in kapitalna ustreznost bank sta kazalnika stabilnosti poslovanja bank in hkrati odraz tveganj, ki jih banke prevzemajo.

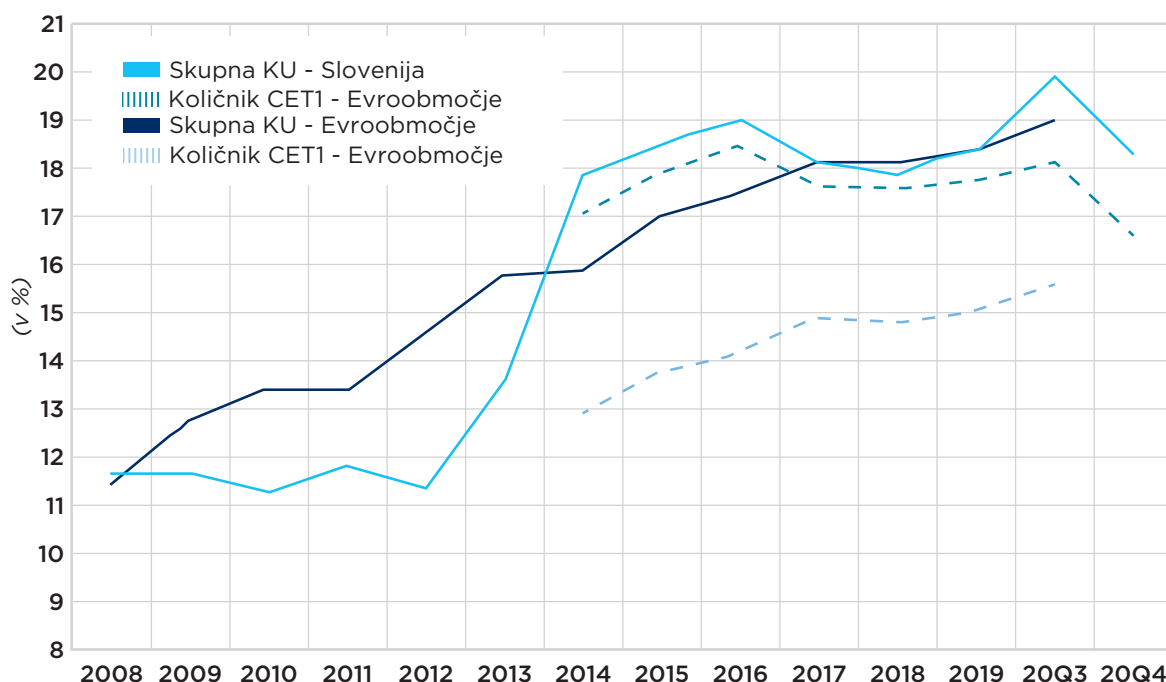
Kapital banke predstavlja lastniški vložek delničarjev banke, ki se z zadržanjem tekočih dobičkov banke lahko povečuje ali zmanjšuje v primeru potrebe po kritju tekočih izgub iz poslovanja banke. Kapital torej tista kategorija pri poslovanju banke, ki omogoča absorpcijo izgub, če do njih pride npr. zaradi nepričakovanih zunanjih vplivov na poslovanje banke ali zaradi napačnih poslovnih odločitev, ki vodijo v pojavljanje izgub. Načeloma je v interesu lastnikov in posloводства (menedžmenta) banke, da se v banki zagotavlja dovolj kapitala, vendar ker lastniki pričakujejo in zahtevajo tudi izplačila dividend, je jasno, da je potencial za notranje generiranje kapitala (tj. povečevanje kapitala z zadržanimi dobički banke) lahko precej omejen. Tudi zaradi tega razloga v določanje višine kapitala posegajo tudi bančni regulatorji, ki z mehanizmom koeficienta kapitalne ustreznosti bankam postavljajo zahteve glede minimalne potrebne višine kapitala za vsako posamezno banko. V osnovi ta mehanizem deluje tako, da se regulatorne zahteve po kapitalu zvišujejo s povečevanjem obsega bančnih naložb ter s povečevanjem izpostavljenosti bančnim tveganjem. Čim bolj so banke tvegane, tem več kapitala potrebujejo, ter čim večje so, tem več kapitala potrebujejo.

Kapital pa ni pomemben samo z vidika zagotavljanja ustrezne solventnosti vsake posamezne banke, temveč se s kapitalnimi zahtevami regulatorjev pri vseh bankah v sistemu, skuša zagotavljati tudi stabilnost bančnega sistema kot celote. Čim več kapitala imajo banke na voljo, tem bolj so odporne na morebitne negativne šoke iz okolja, ki lahko povzročijo nastanek izgub pri poslovanju. Regulatorji z vidika finančne stabilnosti tudi izvajajo ukrepe makrobonitetnega nadzora ter po potrebi aktivirajo makrobonitetne instrumente (ukrepe) s ciljem ohranjanja finančne stabilnosti.

V grafu 6 je prikazano gibanje količnikov kapitalne ustreznosti bank v Sloveniji, v primerjavi z evroobmočjem, za obdobje 2008–2020, kar nam omogoča primerjavo kapitalne moči slovenskih bank z bankami evrskega območja. Kot je razvidno iz prikaza v grafu 6, se je kapitalna ustreznost bank do leta 2013 stagnantno gibala na ravni med 11 in 12 % ter primerjalno gledano ves čas pod ravnimi kapitalne ustreznosti bank v evrskem območju. Po izvedeni sanaciji bank v letu 2013 ter opravljenih dokapitalizacijah, ki so spremljale ta proces, se je kapitalna ustreznost bank v Sloveniji povzpela

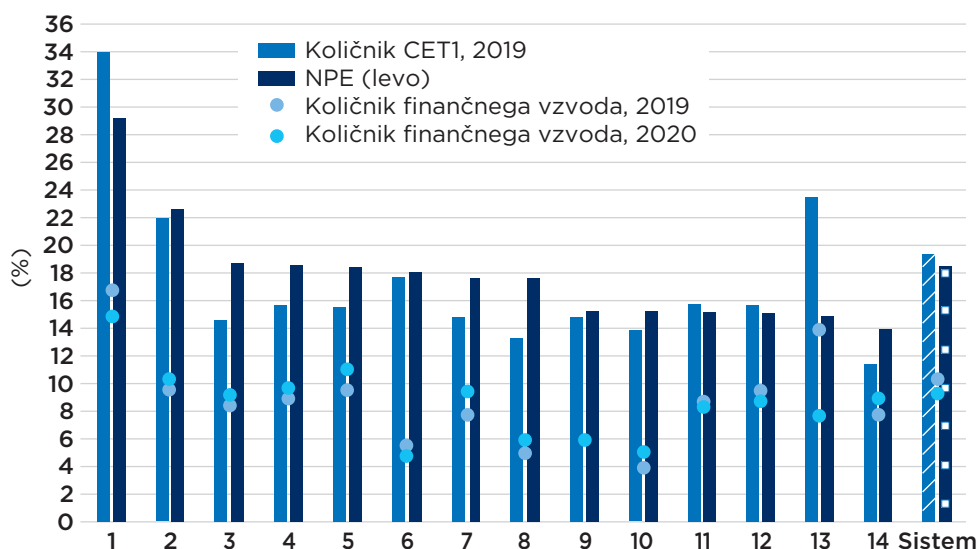
na raven 18 % in več ter s tem tudi presešla povprečno kapitalsko ustreznost bank v evroobmočju. Kljub temu, da so vrednosti kazalnika skupne kapitalske ustreznosti v letih 2017 in 2018 nekoliko zanihale navzdol, je ta še vedno ostal nad 18 % in s tem tudi ves čas vsaj enak vrednostim kazalnika v evroobmočju. Ob koncu leta 2020 je količnik kapitalske ustreznosti slovenskega bančnega sistema na konsolidirani osnovi znašal 18,3 %, količnik CET1 (navadni lastniški temeljni kapital) pa 16,7 %.

Graf 6: Gibanje količnikov kapitalske ustreznosti v primerjavi z evroobmočjem na konsolidirani osnovi v obdobju 2008–2020

Vir: Banka Slovenije, Poročilo o finančni stabilnosti, april 2021, str. 49

Graf 7: Količnik CET1 (navadni lastniški temeljni kapital) in količnik finančnega vzvoda po bankah na posamični osnovi

Vir: Banka Slovenije, Poročilo o finančni stabilnosti, april 2021, str. 50

Kljub ugodni kapitalski ustreznosti na ravni celotnega bančnega sistema, je seveda treba upoštevati, da obstajajo razlike med posameznimi bankami, ki so lahko rezultat različnih profilov tveganj, različnih dividendnih politik in tudi razlik v lastništvu bank, odražajo pa se tudi v različnih višinah količnika finančnega vzvoda (Graf 7). Banka Slovenije, kot bančni nadzornik tudi ugotavlja, da so najvišji kapitalski presežek glede na kapitalsko zahtevo izkazovale hčerinske banke v tuji lasti, kar tem bankam v primerjavi z drugimi seveda omogoča večjo absorpcijsko sposobnost morebitnih izgub, ki bi nastale zaradi poslabšanja kakovosti kreditnih portfeljev (Banka Slovenije, Poročilo o finančni stabilnosti, april, 2021, str. 49). To je v trenutnih razmerah še posebej relevantno zaradi negotovosti, ki so povezane z morebitnimi poslabšanji kreditnih portfeljev zaradi učinkov pandemije, ti učinki pa se bodo najverjetneje v polni meri pokazali z ukinjanjem vladnih in centralnobančnih interventnih ukrepov.

1.1.5 Uspešnost poslovanja bank

Donosnost poslovanja bank je eden od kazalnikov njihove uspešnosti, ki se lahko meri z različnimi kazalci. Tako kot v drugih gospodarskih družbah nasploh, se tudi v bančništvu uporabljata oba osnovna kazalca donosnosti, torej ROA (donosnost naložb) in ROE (donosnost kapitala), pri čemer so zaradi visokega finančnega vzvoda, s katerim banke poslujejo, vrednosti ROA občutno nižje kot vrednosti ROE. Za slovenski bančni sistem lahko ugotovimo, da so se po zgodovinsko visokih izgubah v sanacijskem letu 2013 negativne donosnosti nadaljevale tudi v 2014, nato pa se je stanje v letu 2015 normaliziralo in bančni sistem je v povprečju ponovno dosegel pozitivno donosnost ROE v višini 3,63 % (2015) ter ROA 0,42 % (2015). Kot je razvidno iz tabele 2, se je v letih 2016–2019 donosnost poslovanja bank v povprečju konstantno izboljševala in je v letu 2019 dosegla 12,16 % (ROE) ter 1,48 % (ROA). Omenjeni trend zviševanja donosnosti je bil posledica več dejavnikov kratkoročnega značaja (npr. sproščanje relativno visokih slabitev/rezervacij iz preteklosti, očiščenje kreditnih portfeljev v sanaciji, znižanje stroškov, nekatere združitve bank ...) in vsekakor ne bi mogli govoriti o stabilnem dolgoročnem trendu rasti donosnosti poslovanja. Ravno nasprotno, številne analize poslovanja evropskih bank v zadnjih letih so pokazale, da evropske banke ne dosegajo donosnosti, ki bi jim omogočala stabilno poslovanje na dolgi rok (npr. Andersson et al., 2018; Folkerts-Landau et al., 2019; The Economist, 2019) ter da se v zvezi s tem povečuje tveganje dobičkonosnosti in dohodkovno tveganje.

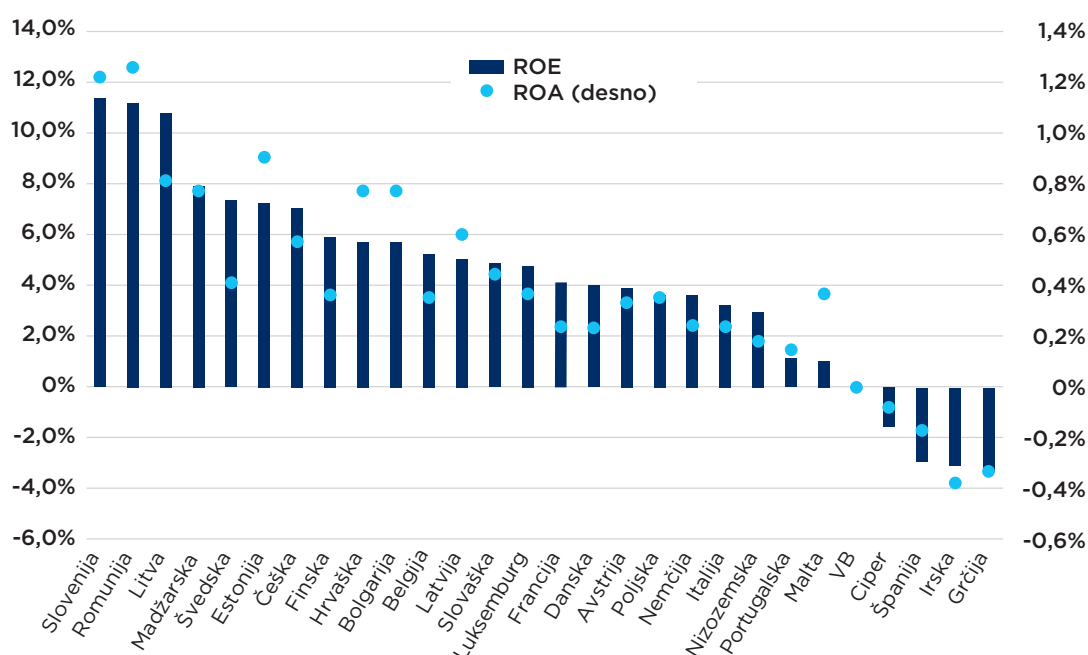
Tabela 2: Nekateri kazalci donosnosti poslovanja bank v Sloveniji v obdobju 2014–2020

v %	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ROE	-2,69	3,63	7,96	9,58	11,09	12,16	9,57
ROA	-0,27	0,42	0,99	1,19	1,39	1,48	1,10
NOM	2,18	2,05	1,91	1,83	1,84	1,79	1,57

Pojasnilo: ROE = donosnost kapitala, ROA = donosnost naložb, NOM = neto obrestna marža
Vir: Banka Slovenije, Mesečna informacija o poslovanju bank (različne številke)

V grafu 8 je podan tudi primerjalni prikaz vrednosti kazalnikov ROA in ROE za bančne sisteme držav članic EU za leto 2020 (op.p. vrednosti iz Q3/2020 preračunane na letno raven), iz katerega je tudi vidno, da so banke v Sloveniji v prikazanem obdobju v povprečju dosegale najvišje donosnosti med bankami v EU. Čeprav so razmerja med donosnostmi bank v posameznih državah članicah EU lahko tudi odraz enkratnih nihanj, pa je očitno, da je pri evropskih bankah doseganje ROE vrednosti nad 10 % bolj izjema kot pravilo. To potrjujejo tudi statistike, ki jih objavlja EBA (European Banking Authority, Risk Dashboard, Q1/2021) za izbrani nabor evropskih bank, kjer je tehtano povprečje ROE za Q1/2021 znašalo 7,6 %, povprečje ROE za 50. centil bank v vzorcu pa 6,1 %.

Graf 8: Primerjava vrednosti ROE (donosnost kapitala) in ROA (donosnost naložb) po državah EU

Opomba: Vrednosti iz Q3/2020, preračunane na letno raven.
Vir: Banka Slovenije, Poročilo o finančni stabilnosti, april 2021, str. 52

Tako kot analiza ROA in ROE tudi analiza vrednosti kazalca neto obrestne marže (NOM) privede do podobnih ugotovitev. Namreč, kot je razvidno iz tabele 3, se vrednosti neto obrestne marže za slovenski bančni sistem trendno znižujejo. Pogled v preteklost pokaže, da je leta 2000 neto obrestna marža za slovenski bančni sistem bila kar 4,9 % in se je do začetka finančne krize v 2008 znižala na 2,2 % ter se je na tej ravni, z manjšimi nihanjem navzdol, zadržala vse do leta 2014, nakar je sledil nezadržen trend upadanja, tako da so banke v slovenskem bančnem sistemu v letu 2020 zabeležile zgolj še 1,57-% neto obrestno maržo. Primerjava z bankami v državah članicah EU ne pokaže večjih razlik, saj je po podatkih EBA (European Banking Authority, Risk Dashboard, Q1/2021) tehtano povprečje neto obrestne marže na izbranem vzorcu evropskih bank znašalo 1,24 % in se je od leta 2014, ko je znašalo 1,55 %, tudi občutno znižalo.

Vsaj ko je govora o bankah v slovenskem bančnem sistemu, lahko v zadnjih letih izpostavimo dva ključna dejavnika zniževanja neto obrestne marže. Prvi je zmanjševanje neto obrestnih prihodkov bank, ki je odraz zniževanja obrestnih mer in zniževanja kreditne aktivnosti bank, drugi dejavnik pa je povečevanje najbolj likvidnih oblik aktive bank, med katerimi so se na primer znatno povečale tudi rezerve pri centralni banki, ki so od leta 2014 celo negativno obrestovane.

Tabela 3: Delež neto obrestnih ter neto neobrestnih prihodkov bank v bruto dohodku za slovenski bančni sistem v obdobju od 2014 do 2020

v % od bruto dohodka	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Neto obrestni prihodki	67,6	64,4	59,4	60,7	58,2	54,4	47,0
Neto neobrestni prihodki	32,4	35,6	40,6	39,3	41,8	45,6	53,0

Vir: Banka Slovenije, Mesečna informacija o poslovanju bank (različne izdaje)

Banke na zniževanje neto obrestne marže odgovarjajo s povečevanjem neobrestnih prihodkov, kar se odraža v postopnem spreminjanju razmerja med deležem obrestnih ter deležem neobrestnih prihodkov v bruto dohodku bank. Spreminjanje tega razmerja pri bankah v slovenskem bančnem sistemu lahko vidimo v tabeli 3, iz katere je mogoče razbrati, da so še leta 2014 neto obrestni prihodki predstavljali nekaj več kot 2/3 bruto dohodka bank, do leta 2020 pa se je ta delež znižal na le 47 % bruto dohodka, kar pomeni, da je več kot polovico, t. j. 53 % bruto dohodka bank v Sloveniji, generiranega z neobrestnimi prihodki. Pričakujemo lahko, da bodo tudi v prihodnje neobrestni prihodki predstavljali pomemben del celotnih prihodkov bank.

1.2 Poslovanje z nepremičninami

1.2.1 Predstavitev panoge

Nepremičnine so tako z vidika posameznika kot tudi celotne družbe ena najpomembnejših dobrin. Njihov pomen pa skozi zgodovino hkrati narašča. Predvsem zato, ker je število nepremičnin oziroma njihova površina (še posebej ko govorimo o zemljiščih) omejena, število prebivalcev pa skozi vso zgodovino strmo narašča. Ta trend je še posebej opazen v zadnjih desetletjih. V zadnjih 50 letih se je tako število prebivalcev na planetu po ocenah Združenih narodov zvišalo za več kot 100 %, in sicer s približno 3,6 milijarde v letu 1969 na skoraj 7,7 milijarde v letu 2019. Zato je popolnoma razumljivo, da nepremičnine, še posebej stanovanjske, posamezniku postajajo vse težje dosegljive. S tem pa narašča tudi njihova vrednost. Zelo podobna je slika tudi v Republiki Sloveniji, čeprav nismo soočeni s takšnim prirastom prebivalstva.

Pomen nepremičnin v Republiki Sloveniji narašča vse od spremembe družbenega sistema v letu 1991, s čimer je zasebna lastnina (ponovno) postala ustavno zaščiteni kategoriji. Ustava Republike Slovenije pa posebno mesto namenja stanovanjskim nepremičninam, saj že med človekovimi pravicami in temeljnimi svoboščinami v 36. členu določa tudi načelo nedotakljivosti stanovanja, v 78. členu pa določa, da »država ustvarja možnosti, da si državljani lahko pridobijo primerno stanovanje«. Glede na relativno omejenost, tako javnih sredstev kot samih nepremičnin, seveda slednjega ni mogoče nekritično uveljaviti, kljub temu pa že iz ustavnih določb lahko sklepamo na posebno mesto, ki ga nepremičninam (predvsem stanovanjskim oziroma bivalnim) namenja slovenski pravni sistem.

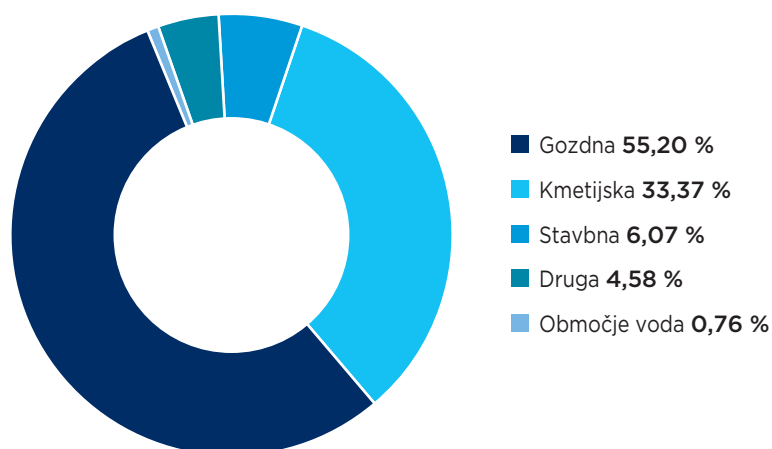
Nepremičnine v Sloveniji

Po podatkih iz registra nepremičnin je bilo v Republiki Sloveniji v začetku leta 2017 skupno dobrih 6,3 milijona nepremičnin, ki jih je imelo v lasti dobrih 1,14 milijona lastnikov. Nepremičnine pa moramo za boljšo predstavbo najprej razdeliti na zemljišča in na stavbe.

Zemljišča

Po zgoraj navedenih podatkih registra nepremičnin je po namenski rabi največji delež gozdnih zemljišč (55,20 %), sledijo kmetijska (33,37 %) in stavbna (6,07 %) zemljišča, najmanj pa je zemljišč, ki jih klasificiramo kot območja voda (0,76 %). Približno 4,58 % zemljišč ne spada v nobeno od kategorij.

Graf 9: Delež zemljišč v Republiki Sloveniji, januar 2017

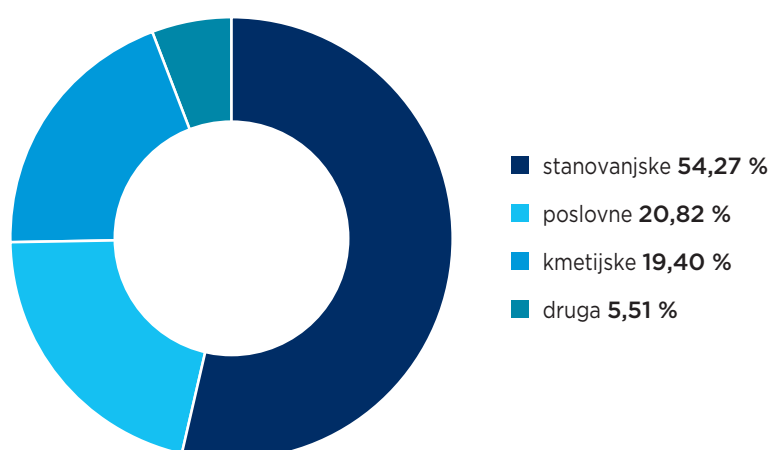
Vir: GURS, Register nepremičnin

Površina zemljišč je v vsakem primeru končna kategorija, ki se čez čas ne spreminja (razen v primeru sprememb državnih meja). Nekoliko drugačen je položaj s številom zemljiških parcel, saj se te lahko združujejo in delijo, tako da njihovo število v času niha.

Stavbe

Drugačna je slika pri stavbah, saj se njihovo število čez čas lahko bistveno spreminja. Še posebej to velja za posamezne (stanovanjske ali druge) enote. Na podlagi že omenjenih podatkov iz registra nepremičnin je (merjeno po površini posameznih delov) v stavbah največ stanovanjskih površin (54,27 %), bistveno manj je poslovnih (20,82 %) in kmetijskih (19,40 %) površin, najmanj pa površin, ki jih ne da uvrstiti v katero od omenjenih nepremičnin (5,51 %).

Graf 10: Delež stavbnih površin po namenu, januar 2017

Vir: GURS, Register nepremičnin

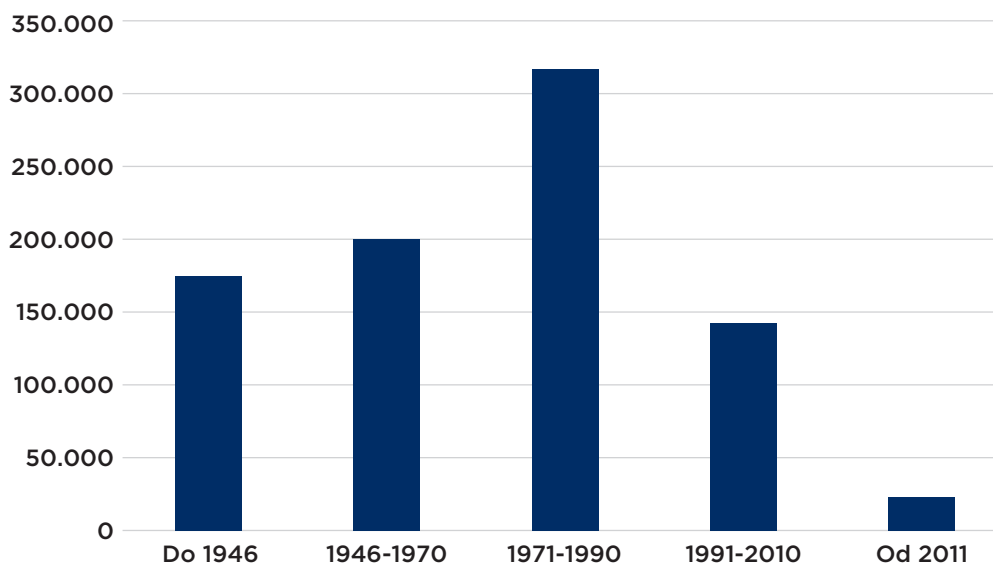
Med stanovanjskimi stavbami, ki so za dejavnost poslovanja z nepremičninami najbolj pomembne, je pomembna tudi delitev na površine v eno- in dvostanovanjskih stavbah (teh je dobrih 78,5 %) in večstanovanjskih stavbah (slabih 21,5 %). Vse omenjene površine se statistično uvrščajo med stanovanjske enote oziroma stanovanja. Po podatkih zadnjega popisa stanovanj, ki ga pripravlja Statistični urad RS, je bilo 1. januarja 2018 v Sloveniji skupno 852.200 stanovanj, od katerih jih je bilo 680.000 naseljenih, 152.200 praznih, 20.000 pa je bilo počitniških.

V 80,8 % naseljenih stanovanj so bivalni njihovi lastniki. Najemnih stanovanj je bilo 7,7 %, uporabniških pa 11,5 %. S tem se Republika Slovenija uvršča med države EU z najvišjim deležem stanovanj, ki jih uporabljajo lastniki sami. Predvsem v državah zahodne Evrope so ti deleži bistveno nižji in je veliko več stanovanj najemnih.

Zanimivi so podatki o stanovanjih po letu izgradnje. Iz teh lahko ugotovimo, da je bil največji delež stanovanjskih enot zgrajen v obdobju med letoma 1971 in 1990, po osamosvojitvi Slovenije pa to število strmo pada.

Vse navedeno vpliva tudi na značilnosti nepremičninskega trga v Republiki Sloveniji in na vse sodelujoče v panogi.

Graf 11: Stanovanja po letu izgradnje, Slovenija 1. 1. 2018

Vir: Statistični urad RS

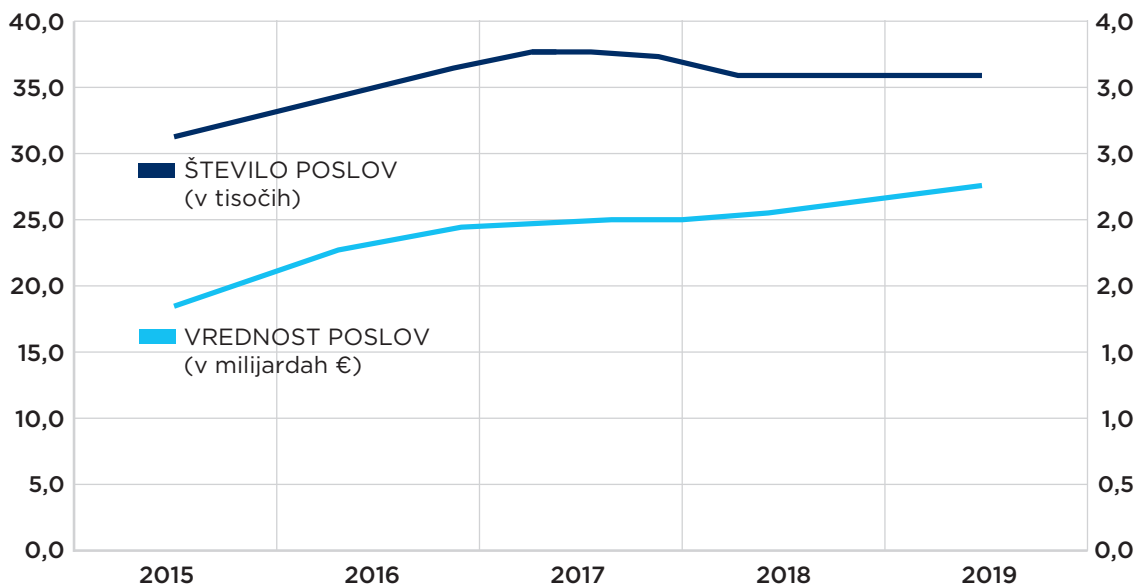
Nepremičninski trg

Če lahko ponuja pregled števila nepremičnin statično sliko stanja na nepremičninskem trgu, je za dejavnost poslovanja z nepremičninami, kot tudi za gospodarstvo in celotno družbo, bistveno bolj pomembno, kaj se dogaja na nepremičninskem trgu v dinamičnem smislu. Zanimive so transakcije z nepremičninami, ki jih ažurno spremlja Geodetska uprava Republike Slovenije. Vsako leto pripravijo posebno poročilo o slovenskem trgu nepremičnin, ki ponuja dober pregled aktivnosti.

Število kupoprodajnih poslov

V poročilu za leto 2019 tako GURS ugotavlja, da se je slovenski nepremičninski trg umiril, »potem ko se je leta 2018 rast trga ustavila in je število nepremičninskih transakcij prvič po obratu cen leta 2015 upadlo«.

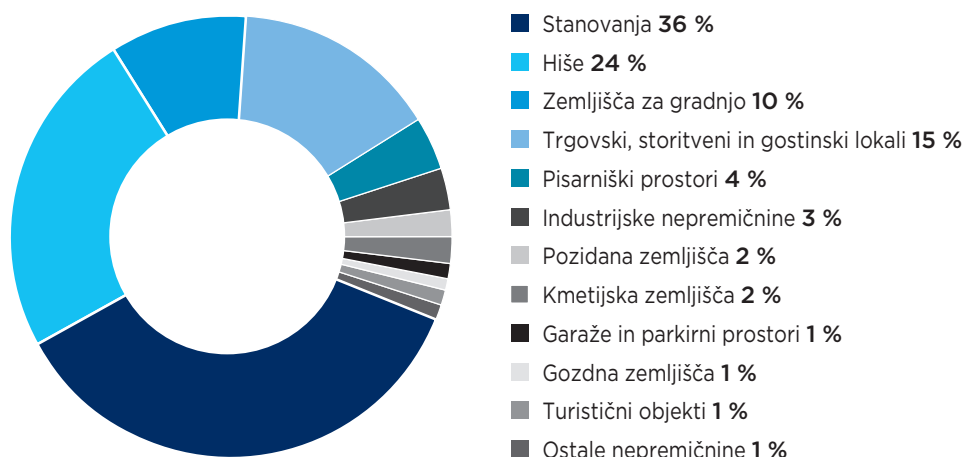
Graf 12: Število in vrednost sklenjenih kupoprodajnih pogodb za nepremičnine, Slovenija, 2015-2019

Vir: Geodetska uprava RS, Poročilo o slovenskem trgu nepremičnin za leto 2019

Za presojo posledic gibanj na trgu za družbo ter gospodarstvo je izjemno pomembno spremljanje nepremičninskega trga glede na vrsto nepremičnin. Iz podatkov za leto 2019 se vidi, da se je v letu 2019 največ prometa (približno 60 % po pogodbeni vrednosti) izvedlo s stanovanjskimi nepremičninami, bistveno manj pa z ostalimi vrstami nepremičnin.

Graf 13: Deleži prometa po vrstah nepremičnin, Slovenija, 2019

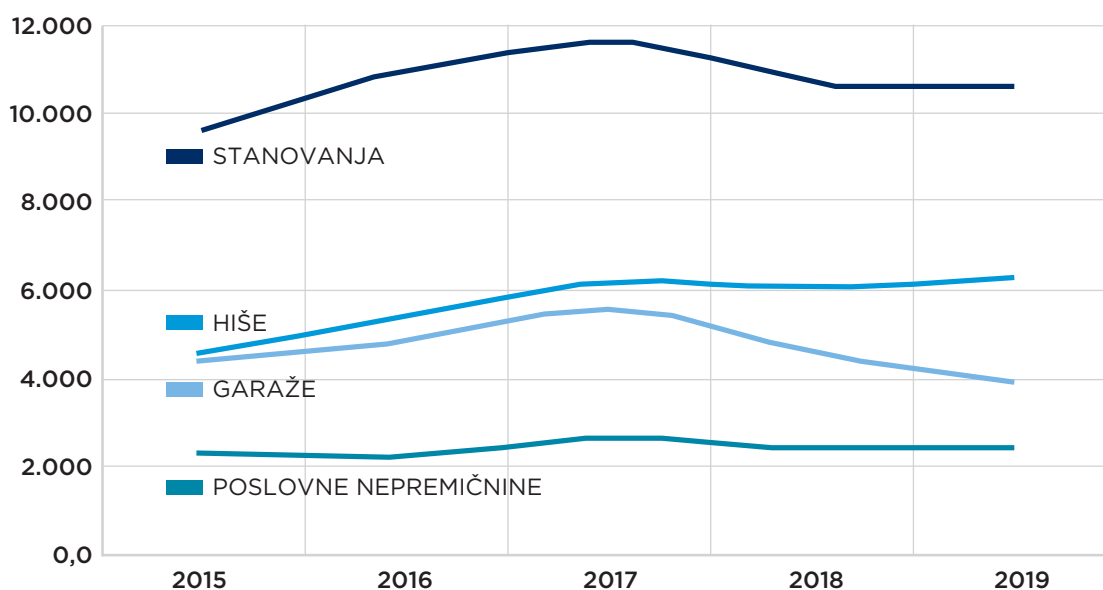

Vir: Geodetska uprava RS, Poročilo o slovenskem trgu nepremičnin za leto 2019

Število kupoprodajnih poslov je običajno zelo dober kazalnik gospodarskih gibanj, saj se z nepremičninami v času stagnacije ali celo krize bistveno manj trguje. Med ključnimi razlogi za to sta nižja kupna moč prebivalstva ter večja previdnost zaradi gospodarskih razmer. Obdobja gospodarske rasti so nasprotno vedno zaznamovana z večanjem števila nepremičninskih poslov. Gibanja na nepremičninskem trgu lahko, poleg gospodarskih razmer, učinkovito prikazujejo tudi splošno razpoloženje prebivalstva oziroma njegova pričakovanja glede prihodnjih gospodarskih gibanj. Poslovanje z nepremičninami je zato ena od panog, ki je najbolj neposredno povezana z gospodarskimi razmerami.

Iz podatkov o številu evidentiranih kupoprodaj stanovanjskih in poslovnih nepremičnin v obdobju med letoma 2015 in 2019 ter iz poročila GURS-a za leto 2019 se lahko zaključi, da se je strma rast kupoprodajnih poslov, ki smo ji bili priča po koncu gospodarske in finančne krize iz leta 2008, v letu 2017 zaustavila, nato pa se je začela stagnacija, ko število sklenjenih poslov ni bistveno naraščalo.

Graf 14: Število evidentiranih kupoprodaj stanovanjskih in poslovnih nepremičnin, Slovenija, 2015-2019

Vir: Geodetska uprava RS, Poročilo o slovenskem trgu nepremičnin za leto 2019

Cene nepremičnin

Poleg števila sklenjenih poslov je za trg nepremičnin izjemnega pomena njihova cena. Ta je posledica številnih dejavnikov, od kupne moči prebivalstva in stroškov gradnje do ponudbe in povpraševanja po posameznih nepremičninah. Za Slovenijo je v zadnjih desetletjih značilno precejšnje zmanjšanje gradbene aktivnosti, še posebej na področju stanovanjskih nepremičnin. Posledično je na trgu vse manj novih nepremičnin, s tem pa naraščajo tudi njihove cene.

Iz poročila GURS za leto 2019 je razvidno, da je povprečna cena rabljenega stanovanja v letu 2019 na ravni države znašala 1.850 EUR na m², medtem ko cene rabljenih stanovanj v Sloveniji zadnjih pet let relativno strmo naraščajo. Ta rast je še posebej očitna v urbanih središčih in na drugih lokacijah, kjer je povpraševanje po stanovanjih največje. Dokler se na tak ali drugačen način ne bo povečala ponudba, bodo cene verjetno še naprej naraščale.

Na drugi strani je iz poročila razvidno, da cene poslovnih nepremičnin v obdobju od 2015 do 2019 nekoliko upadajo, kar verjetno pomeni, da je ponudba teh nepremičnin na trgu zadostna in se hitro prilagaja povpraševanju. Po drugi strani bo epidemija COVID-19 najverjetneje v prihodnje najbolj vplivala ravno na trg poslovnih nepremičnin, saj se bodo spreminjali načini ponujanja blaga in storitev potrošnikom, hkrati pa je pričakovati bistveno več dela od doma, kar bi lahko vplivalo tudi na potrebe po pisarniških prostorih. Določene posledice bi takšne spremembe lahko imele tudi na trg stanovanjskih nepremičnin, saj bi lahko s tem nekoliko razbremenili pritisk priseljevanja v urbana središča.

Najemni trg

V razvitih državah izjemno pomemben segment nepremičninskega trga predstavlja najemni trg stanovanjskih nepremičnin. V Sloveniji je ta izjemno slabo razvit. Osnovni razlog je v visokem deležu nepremičnin, ki jih zasedajo njihovi lastniki. Po podatkih popisa stanovanj iz leta 2018 je bilo takšnih stanovanj več kot 80 %. Skupaj s stanovanji, ki se jih označuje kot uporabniška (teh je 11,5 %) pa se ta delež približa 90 %. Uporabniška stanovanja so tista, v katerih ne biva lastnik, hkrati pa niso najemna.

Po drugi strani strokovnjakom v Sloveniji veliko težavo pri spremljanju najemnega trga predstavlja dejstvo, da se o tem ne vodijo nobene uradne evidence. Posledično je pri analizi gibanj na tem segmentu nepremičninskega trga ugotavljanje stanja prepuščeno ocenam in določenim podatkom, ki se lahko pridobijo od posameznih oglasnih in drugih nepremičninskih portalov.

Ne glede na pomanjkanje podatkov je dejstvo, da je tudi najemni stanovanjski trg v državi pod vplivom pomanjkanja ponudbe in presežnega povpraševanja, kar vpliva na strmo rast najemnin in dodaten pritisk na nakup nepremičnin. Na veliko pomanjkanje najemnih stanovanj kaže tudi dejstvo, da se vsako leto več državljanov prijavi na razpise za javna najemna stanovanja, ki jih objavljajo lokalne skupnosti in njihovi stanovanjski skladi oziroma drugi izvajalci stanovanjske politike.

V zvezi s skromno ponudbo najemnih stanovanj velja omeniti trend, ki smo mu priča v zadnjem desetletju. Številne stanovanjske enote so namreč lastniki v tem času raje kot najemu za bivanje namenili turističnemu najemu, ki prinaša bistveno večje donose. Te trende so spodbudile tudi določene spletne strani, ki takšen način oddajanja nepremičnin poenostavljajo in ga približajo uporabnikom.

1.2.2 Dejavnosti poslovanja z nepremičninami

Standardna klasifikacija dejavnosti iz leta 2008 med dejavnosti skupine L.68 – Poslovanje z nepremičninami uvršča naslednje dejavnosti:

- Trgovanje z lastnimi nepremičninami (68.100)
- Oddajanje in obratovanje lastnih ali najetih nepremičnin (68.200)
- Posredništvo v prometu z nepremičninami (68.310)
- Upravljanje nepremičnin za plačilo ali po pogodbi (68.320).

Medtem ko so prve tri dejavnosti v večji meri odvisne od gibanj na nepremičninskem trgu, je upravljanje nepremičnin precej bolj stabilna dejavnost, ki pa je v slovenskih razmerah izjemno zahtevna zaradi razdrobljenega lastništva.

Pravni okvir

Posredništvo v prometu z nepremičninami (68.310)

Od vseh dejavnosti v skupini L.68 je na zakonski ravni regulirana le dejavnost posredništva v prometu

z nepremičninami. Zakonodajalec je namreč ocenil, da je ravno ob opravljanju omenjene dejavnosti treba v večji meri zaščititi potrošnika, saj je v prometu z nepremičninami ta kot prava neuka stranka, izpostavljen velikim tveganjem. Zato je bil v letu 2003 sprejet Zakon o nepremičninskem posredovanju (ZNPosr), ki je začel veljati 1. januarja 2004. Do takrat je bila dejavnost posredništva v prometu z nepremičninami le splošno urejena s splošnimi določbami obligacijskega prava.

Do uveljavitve ZNPosr je bilo posredništvo v prometu z nepremičninami v večji meri prepuščeno trgu in poslovnim običajem, po letu 2004 pa so se razmere bistveno izboljšale. Zakon je namreč za opravljanje dejavnosti uvedel nekaj pomembnih pogojev, in sicer predvsem obvezno zavarovanje poklicne odgovornosti nepremičninskih družb in licence oseb, ki opravljajo naloge nepremičninskega posredovanja, torej nepremičninskih posrednikov. Hkrati je zakon za dejavnost opredelil številne strokovne okvire in za nepremičninske družbe jasna pravila ravnanja. Zakon za morebitne kršitve predvideva tudi izjemno visoke globe.

Vse to je pripomoglo, da je dejavnost posredništva v prometu z nepremičninami v slabih 20 letih kakovostno izjemno napredovala bistveno bolj pa je zaščiten tudi položaj potrošnika.

K dvigu kakovosti je s samoregulacijo v zadnjih letih znatno pripomoglo tudi Združenje družb za nepremičninsko posredovanje pri GZS-Zbornici za poslovanje z nepremičninami, ki je v letu 2011 sprejelo Kodeks dobrih poslovnih običajev v prometu z nepremičninami, ki ga je do danes podpisalo že 163 nepremičninskih družb. V letu 2018 pa je združenje uvedlo tudi certifikat Zaupanja vredna nepremičninska družba, ki ga je za leto 2021 pridobilo že 18 nepremičninskih družb. Tako kodeks kot certifikat sta v osnovi namenjena dodatnemu dvigu kakovosti pri opravljanju storitev in lažjemu prepoznavanju kakovostnih izvajalcev.

Posebej velja dodati, da je sistemsko v dejavnost posredništva v prometu z nepremičninami umeščena tudi dejavnost ocenjevanja vrednosti nepremičnin, ki je vsebinsko gotovo s posredništvom močno povezana, ne glede na to pa bi si zaslužila posebno dejavnost v okviru skupine L.68 po SKD 2008. Ocenjevalci vrednosti nepremičnin v strokovnem smislu delujejo na dveh podlagah, in sicer bodisi kot pooblaščen ocenjevalci vrednosti nepremičnin na podlagi določb Zakona o revidiranju (ZRev-2) bodisi kot sodni cenilci na podlagi Zakona o sodnih izvedencih, sodnih cenilcih in sodnih tolmačih (ZSICT). Tako enim kot drugim zakon priznava sposobnost, da na trgu opravljajo sicer strokovno zelo regulirano dejavnost ocenjevanja vrednosti nepremičnin, pri čemer je funkcija sodnih cenilcev v prvi vrsti v ocenjevanju vrednosti za potrebe sodnih in drugih javnopravnih postopkov.

Upravljanje nepremičnin za plačilo ali po pogodbi (68.320)

Pravni okvir za upravljanje nepremičnin predstavljajo določbe Stvarnopravnega zakonika (SPZ) in Stanovanjskega zakona (SZ-1), vendar se slednji nanaša le na upravljanje večstanovanjskih stavb. Posledično je področje upravljanja poslovnih in drugih stavb z več lastniki nekoliko podnormirano. Za razliko od posredništva v prometu z nepremičninami, za upravljanje dejavnosti upravljanja nepremičnin, ne obstajajo nobeni formalni pogoji.

Dejavnost upravljanja nepremičnin je tako v celoti prepuščena svobodni gospodarski pobudi, zato se na trgu pojavljajo številni izvajalci, ki za izvajanje strokovno izjemno zahtevnih nalog niso ustrezno usposobljeni.

Združenje upravnikov nepremičnin pri GZS-Zbornici za poslovanje z nepremičninami si že dolgo prizadeva, da bi zakonodajalec tudi za to dejavnost, po vzoru nepremičninskega posredovanja in nekaterih drugih ureditev v EU, uvedel vsaj osnovne pogoje. Dejstvo namreč je, da upravniki nepremičnin, če se upošteva zgolj večstanovanjske stavbe, upravljajo premoženje v skupni vrednosti krepko čez 20 milijard evrov. Zato je to nedvomno ena od dejavnosti, ki bi morala biti z zakonom strožje regulirana.

V odsotnosti zakonske regulacije so se predstavniki panoge tudi v tem primeru zatekli k samoregulaciji in v letu 2017 v okviru Združenja upravnikov nepremičnin uvedli certifikat Zaupanja vreden upravnik, ki ga je v letu 2020 prejelo že 32 gospodarskih družb.

Oddajanje in obratovanje lastnih ali najetih nepremičnin (68.200)

Dejavnost oddajanja in obratovanja lastnih ali najetih nepremičnin ni posebej regulirana. Kolikor gre za oddajanja nepremičnin za stanovanjske namene, je področje pretežno urejeno z določbami Stanovanjskega zakona. Je pa nujno poudariti, da se s to dejavnostjo v Sloveniji, za razliko od večine drugih držav EU, ukvarjajo predvsem osebe javnega prava, ki torej v najem oddajajo javna stanovanja. V tem delu gre večinoma za javne stanovanjske sklade, ki so ustanovljeni in organizirani skladno z določbami Zakona o javnih skladih (ZJS). Na zasebnem najemnem stanovanjskem trgu je po drugi strani število izvajalcev zelo omejeno. Še ti so večinoma ustanovljeni ali soustanovljeni s strani oseb javnega prava.

Nekoliko drugačna je slika na najemnem trgu poslovnih nepremičnin, saj v tem segmentu obstajajo številni gospodarski subjekti, ki razpolagajo z večjo količino poslovnih in industrijskih nepremičnin, ki jih oddajajo končnim uporabnikom. Res pa je, da se tudi ti gospodarski subjekti zelo redko ukvarjajo izključno s to dejavnostjo.

Trgovanje z lastnimi nepremičninami (68.100)

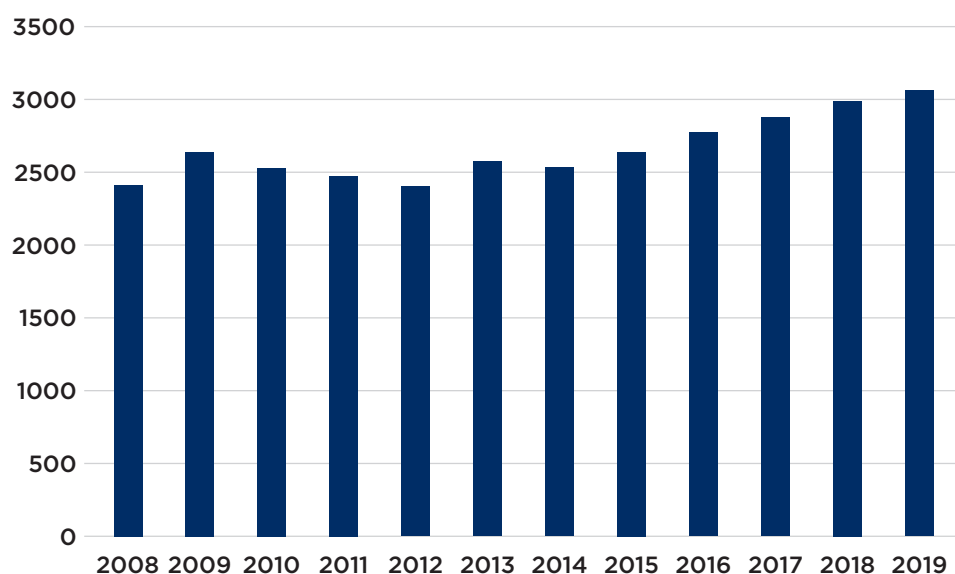
Še nekoliko manj specifičen je segment gospodarskih družb, ki se ukvarjajo z dejavnostjo trgovanja z lastnimi nepremičninami. Pred gospodarsko in finančno krizo v letu 2008 so ta segment v državi obvladovala predvsem večja gradbena podjetja, ki so zaradi tržnih priložnosti vlagala tudi v razvoj nepremičninskih projektov. Kriza je položaj v celoti spremenila, saj so bili številni nepremičninski projekti takrat zaustavljeni, investitorji pa so pristali v stečajih.

Podatki o poslovanju panoge

Poslovanje v vseh dejavnostih skupine L.68 običajno relativno tesno sledi razmeram na nepremičninskem trgu, pri čemer so od gibanj na trgu nekatere dejavnosti bistveno bolj odvisne od drugih. Zato velja poleg spremljanja podatkov o poslovanju celotne dejavnosti, te analizirati tudi po posamezni dejavnosti ob upoštevanju njihovih posebnosti.

Po podatkih Statističnega urada Slovenije je celotna panoga v letu 2019 po tekočih cenah ustvarila dobrih 3.070 milijonov EUR dodane vrednosti oziroma dobrih 6,3 % nacionalnega BDP. Pri tem je pomenljivo, da dodana vrednost dejavnosti že vse od krize v letu 2008 do leta 2014 stagnirala, od takrat pa stabilno raste, kar je popolnoma v skladu z razmerami na trgu nepremičnin.

Graf 15: Dodana vrednost dejavnosti skupine L.68 po tekočih cenah

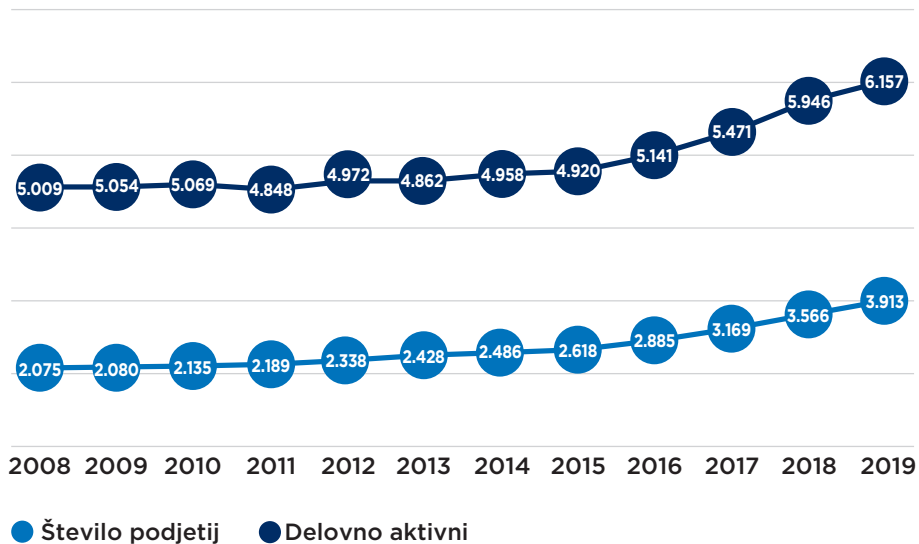
Vir: Statistični urad RS

V letu 2019 je v celotni panogi poslovalo 3.913 gospodarskih subjektov, pri katerih je bilo delovno aktivnih skupno 6.710 oseb. Od tega 65 % moških in 35 % žensk. Za te osebe je značilna relativno visoka izobrazbena struktura, saj jih je imelo 40,9 % doseženo višje oziroma visokošolsko izobrazbo, 50,2 % srednješolsko in le 8,9 % osnovnošolsko ali nižjo izobrazbo.

V panogi delujejo pretežno mikro in mala podjetja, oziroma samostojni podjetniki posamezniki. Takšnih je bilo v letu 2019 namreč več kot 99,5 % vseh gospodarskih subjektov v panogi, medtem ko je srednjih in velikih podjetij zgolj za vzorec.

Tudi število podjetij v celotni panogi je bilo v obdobju od zadnje krize močno odvisno od razmer na nepremičninskem trgu. V letih po krizi je tako število podjetij kot število delovno aktivnih v panogi stagniralo do leta 2014, kasneje pa je sledil močan odboj navzgor. Je pa v zadnjih letih rast števila podjetij v panogi verjetno tudi odraz sprememb v dejavnosti L.68.2 Oddajanje in obratovanje lastnih ali najetih nepremičnin, ki so bile verjetno posledica poostrelega nadzora nad oddajanjem nepremičnin v turistične namene.

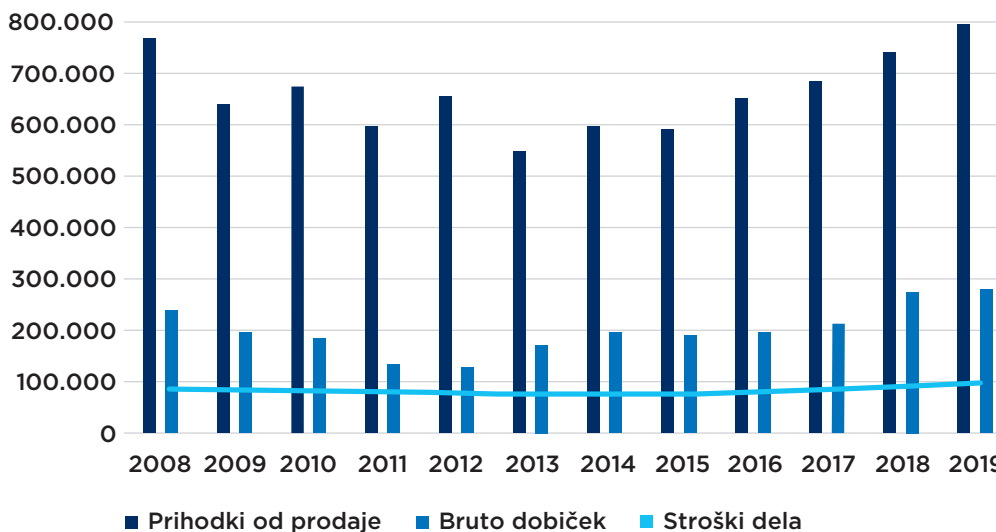
Graf 16: Število podjetij in delovno aktivnih prebivalcev v dejavnosti skupine L.68

Vir: Statistični urad RS

Zelo podobno sliko prikažejo tudi finančni podatki o poslovanju podjetij v istem časovnem obdobju, čeprav so v tem primeru spremembe (razen pri stroških dela, ki ostajajo skoraj nespremenjeni) še bistveno izrazitejše. Iz podatkov je razvidno, da je panoga po ustvarjenih prihodkih dosegla raven pred krizo šele leta 2019, ko je bilo realiziranih nekaj manj kot 793 milijonov EUR prihodkov, kar znaša približno 0,75 % prihodkov vseh podjetij v državi.

Graf 17: Finančni podatki o poslovanju podjetij v dejavnosti L.68 v obdobju 2008–2019 (v 1.000 EUR)

Vir: Statistični urad RS

Posredništvo v prometu z nepremičninami (68.310)

Glede na specifične posameznih dejavnosti v skupini L.68 velja nekaj besed nameniti tudi poslovanju podjetij po teh dejavnostih, saj na te razmere na trgu nepremičnin ne vplivajo popolnoma enako. Na poslovanje gospodarskih družb v dejavnosti posredništva v prometu z nepremičninami bistveno bolj negativno kot padec cen nepremičnin vpliva zmanjšanje števila sklenjenih poslov.

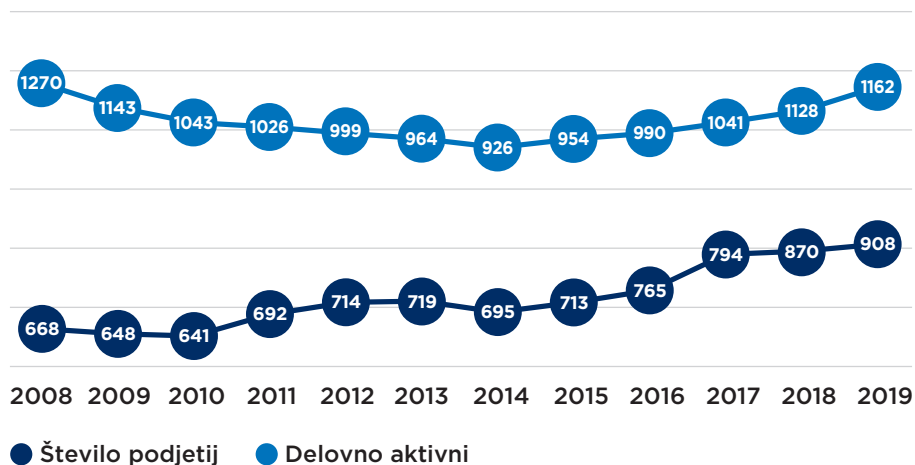
V letu 2019 je tako v dejavnosti poslovalo 908 podjetij, kar je skoraj 36 % več kot leta 2008. Kot rečeno pa je na upad števila podjetij v letih po krizi najbolj vplivalo manjše število sklenjenih nepremičninskih poslov. Podoben trend je razviden tudi pri številu delovno aktivnih v dejavnosti.

Ob tem velja dodati, da se verjetno številna od teh podjetij dejansko ukvarjajo bodisi z drugo dejavnostjo ali pa gre za subjekte, ki storitve nepremičninskega posredovanja na podlagi sklenjenih pogodb izvajajo za druge gospodarske subjekte. Na podlagi določb Zakona o nepremičninskem

posredovanju morajo namreč nepremičninske družbe imeti obvezno sklenjeno zavarovanje poklicne odgovornosti za škodo, ki bi utegnila nastati naročniku ali tretji osebi s kršitvijo pogodbe. Takšnih zavarovanj pa je na letni ravni, po podatkih zavarovalnic, sklenjenih le okrog 500, s čimer se verjetno precej približamo številu dejansko aktivnih gospodarskih subjektov.

Zanimivo je tudi vprašanje števila imetnikov licence nepremičninskega posrednika. Ob koncu leta 2019 je bilo namreč v imenik nepremičninskih posrednikov, ki ga vodi Ministrstvo za okolje in prostor, vpisanih približno 2.250 oseb, kar je bistveno več kot je bilo v istem času delovno aktivnih oseb v celotni dejavnosti. Razliko je treba razumeti ob upoštevanju dejstva, da so številni nepremičninski posredniki licenco pridobili le kot rezervo, saj se trenutno nimajo namena ukvarjati z dejavnostjo. Nekateri drugi so licenco pridobili že pred leti in jo iz istega razloga ves čas obnavljajo.

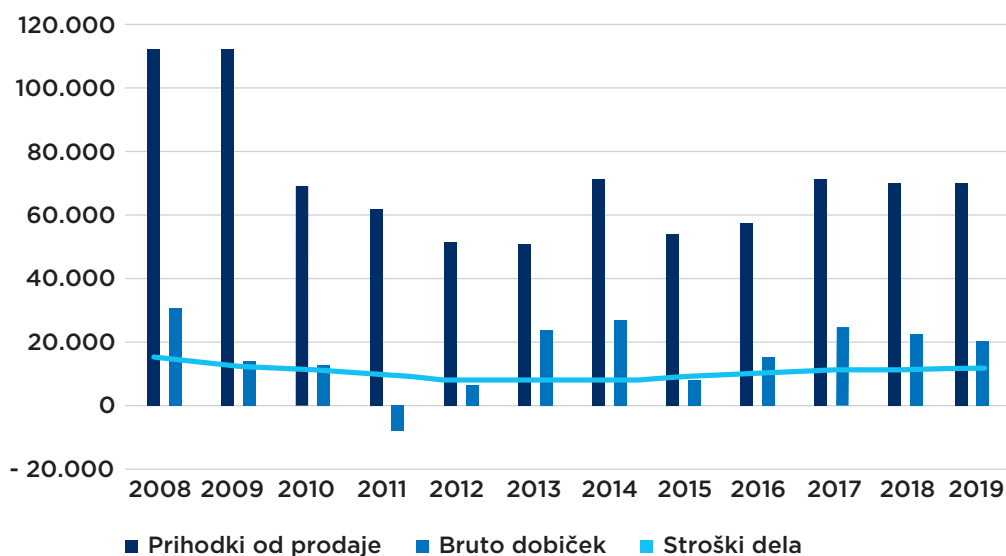
Graf 18: Število podjetij in delovno aktivnih prebivalcev v dejavnosti 68.310

Vir: Statistični urad RS

Tudi rezultati poslovanja nepremičninskih družb so v večji meri odvisni od stanja na nepremičninskem trgu, in sicer predvsem od števila sklenjenih nepremičninskih poslov. Posledično so bile razmere v dejavnosti najbolj zahtevne, ko je po gospodarski krizi leta 2008 prišlo do bistvenega zastoja pri sklepanju nepremičninskih poslov, hkrati pa je zastal tudi investicijski zagon. Razmere so se začele izboljševati šele v letih 2013 in 2014, ko so se tudi poslovni rezultati nepremičninskih družb bistveno izboljšali. Od takrat pa ti bolj ali manj stagnirajo in še nekaj časa ne bodo dosegli predkrizne ravni.

Graf 19: Finančni podatki o poslovanju podjetij v dejavnosti 68.310 v obdobju 2008-2019 (v 1.000 EUR)

Vir: Statistični urad RS

Težavo za poslovanje nepremičninskih družb v Republiki Sloveniji predstavlja tudi izjemno ostra regulacija dejavnosti, ki ne zajema zgolj strogih pogojev za opravljanje dejavnosti, ampak zakon posega tudi v cene storitev nepremičninskega posredovanja, pri čemer gre za edini takšen primer v državah EU. Namesto sproščanja stroge regulacije, za katero si prizadeva strokovna javnost, pa je država v letu 2019 te omejitve še zaostрила in s tem še otežila poslovanje nepremičninskih družb.

Upravljanje nepremičnin za plačilo ali po pogodbi (68.320)

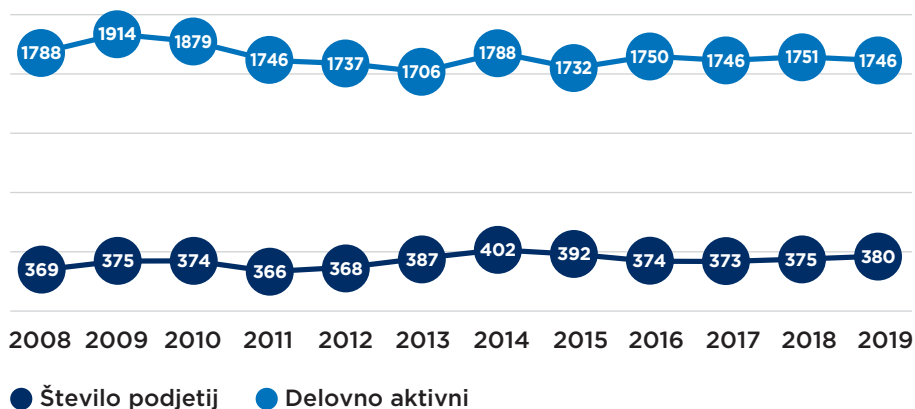
Dejavnost upravljanja nepremičnin za plačilo ali po pogodbi je od nihanj na trgu nepremičnin bistveno manj odvisna, saj je neposredno vezana na obstoječe nepremičnine in tudi sprememba njihovega lastništva običajno ne vpliva na izvajanje storitev. Precej negativno na poslovanje podjetij, ki opravljajo dejavnost upravljanja nepremičnin, vpliva pomanjkanje ustrezne regulacije in strokovnih zahtev, ter s tem povezana nelojalna konkurenca z nelojalnimi cenami.

V nasprotju s pogoji za opravljanje dejavnosti pa je z določbami Stanovanjskega zakona strogo reguliran položaj upravnika in njegovo razmerje in obveznosti v razmerju do etažnih lastnikov. V določenem smislu je zato položaj upravnika prežet z nalogami in obveznostmi, ki imajo naravo javnih nalog. Zato so naloge upravnika izjemno pomembne v vsakem trenutku, oziroma so včasih še bolj pomembne v kriznih časih, kar se je izkazalo tudi v času epidemije, ko jim je država naložila številne obveznosti. Ta položaj v osnovi izhaja iz dejstva, da je obratovanje in vzdrževanje večstanovanjskih stavb tudi v javnem interesu. Glede na navedeno je popolnoma razumljivo, da so v dejavnosti nihanja v poslovanju relativno redka in neizrazita. Pogosto je to bolj posledica notranjih razlogov v panogi kot dejanskih okoliščin.

Glede na navedeno je toliko bolj nenavadno, da tako pomembna dejavnost ni deležna nobene regulacije v smislu strokovnih, finančnih ali kadrovskega pogojev za gospodarske subjekte, ki jo opravljajo. To pa neposredno vpliva tudi na relativno veliko število gospodarskih subjektov, ki dejavnost opravljajo.

V letu 2019 je bilo tako v Republiki Sloveniji 380 gospodarskih subjektov, ki imajo dejavnost registrirano kot glavno dejavnost, ob tem pa se navedeno število čez čas bistveno ne spreminja. Treba se je zavedati, da številna podjetja dejavnost opravljajo kot drugo dejavnost, zato je na podlagi uradnih podatkov zelo težko ugotoviti, koliko subjektov se na trgu dejansko ukvarja z dejavnostjo. To še otežuje dejstvo, da v Sloveniji ne poznamo obveznega vpisa v register upravnikov, zato se tudi na te podatke ne moremo zanašati.

Graf 20: Število podjetij in delovno aktivnih prebivalcev v dejavnosti 68.320

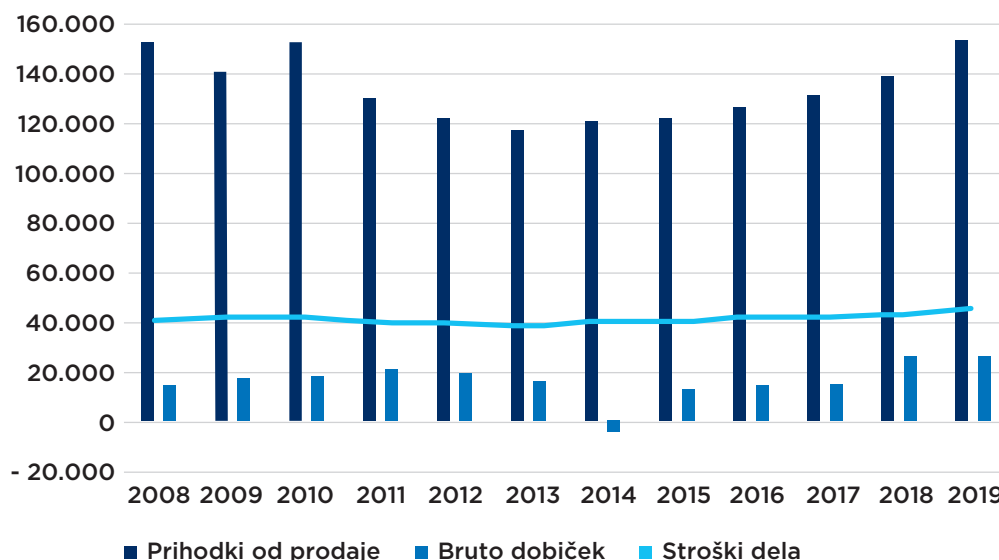

Vir: Statistični urad RS

Kot rečeno je jasno, da tako število podjetij kot delovno aktivnih oseb v njih čez leta ostaja bolj ali manj nespremenjeno, kar je tudi posledica dejstva, da ostaja približno enako tudi število stavb, ki jih ta podjetja upravljajo.

Zelo podobna je tudi slika pri finančnem poslovanju podjetij v dejavnosti, pri čemer velja opozoriti na relativno visoko rast stroškov dela v obdobju po letu 2016, na kar je vplivala predvsem takrat sklenjena nova Kolektivna pogodba dejavnosti poslovanja z nepremičninami. Obenem velja opozoriti, da zelo pogosto ista podjetja opravljajo tudi druge dejavnosti, zato tudi teh podatkov ni mogoče popolnoma nekritično uporabljati. Rast prihodkov iz naslova opravljanje dejavnosti namreč nedvomno ne ustreza podatkom.

Graf 21: Finančni podatki o poslovanju podjetij v dejavnosti 68.320 v obdobju 2008–2019 (v 1.000 EUR);

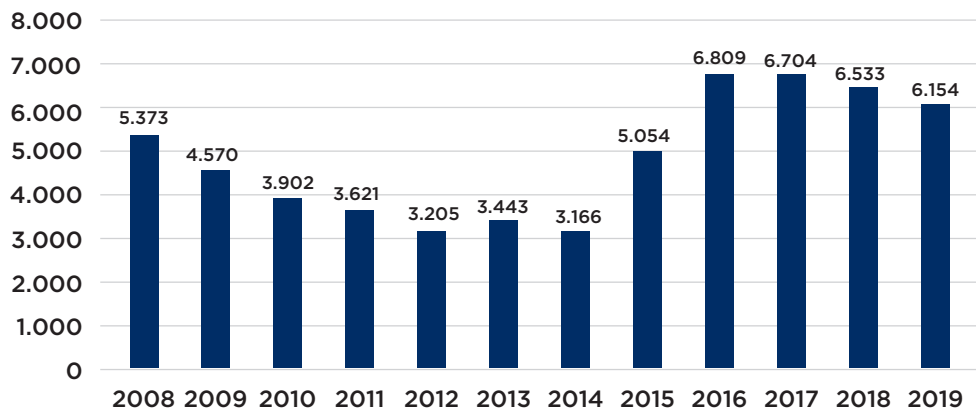

Vir: Statistični urad RS

Trgovanje z lastnimi nepremičninami (68.100)

Dejavnost trgovanja z lastnimi nepremičninami je v celotni panogi najbolj odvisno od razmer na nepremičninskem trgu. Še posebej ob upoštevanju dejstva, da se tudi gospodarska dejavnost v dejavnosti prilagaja potrebam in razmeram na trgu. Zanimivo je tudi dejstvo, da se lahko poslovanje v dejavnosti relativno uspešno napoveduje nekaj let vnaprej, ob upoštevanju nekaterih drugih kazalcev (npr. število izdanih gradbenih dovoljenj).

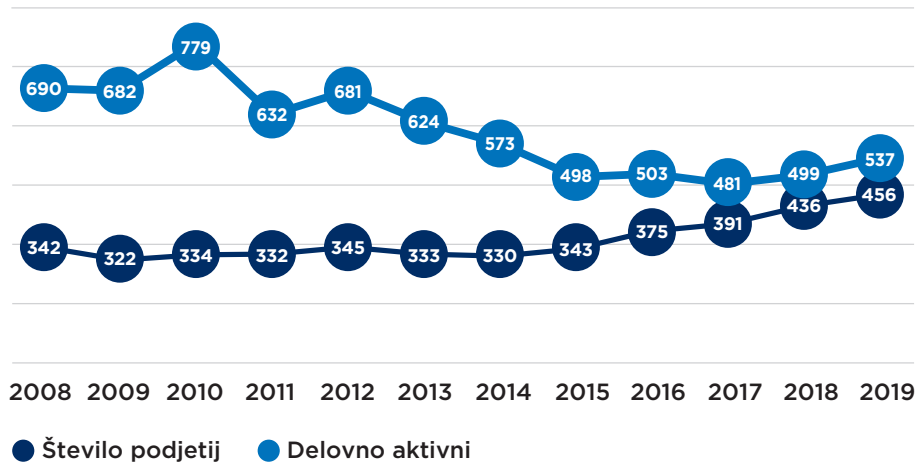
Graf 22: Število izdanih gradbenih dovoljenj v Republiki Sloveniji

Vir: Statistični urad RS

Za dejavnost je značilno tudi nizko število delovno aktivnih, ki se po konstantnem zniževanju v letih po krizi, od leta 2017 ponovno počasi povečuje. Popolnoma primerljiva je tudi situacija glede števila podjetij v dejavnosti. V letu 2019 je bilo v dejavnosti tako 456 podjetij, v katerih je bilo delovno aktivnih 537 oseb.

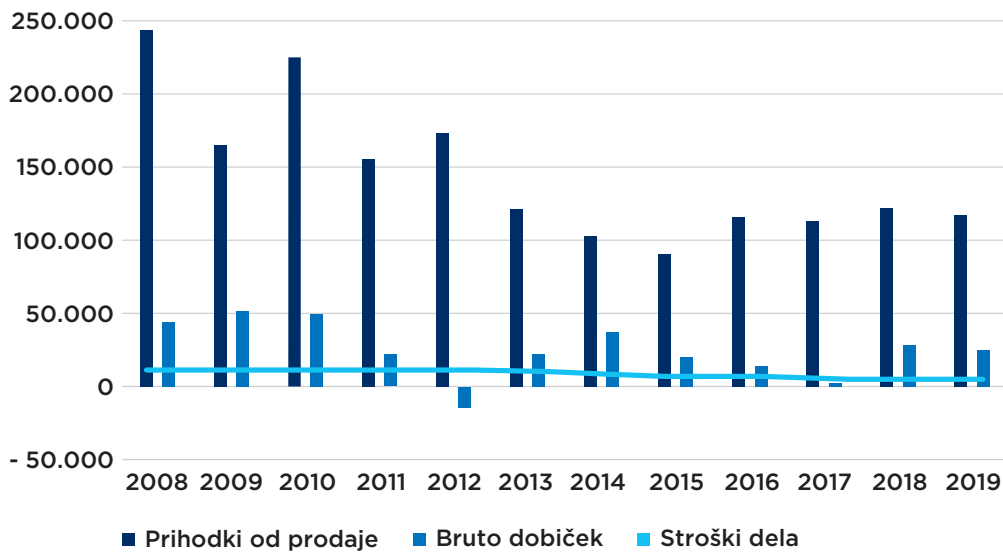
Graf 23: Število podjetij in delovno aktivnih prebivalcev v dejavnosti 68.100

Vir: Statistični urad RS

Tudi finančno poslovanje podjetij v dejavnosti je močno odvisno od razmer na nepremičninskem trgu, kar dokazujejo podatki za obdobje od 2008 do 2019. Po krizi so prihodki podjetij relativno hitro strmoglavili, po letu 2015 pa le počasi rastejo. Bistveno bolj zmerna rast prihodkov v zadnjih letih je rezultat precejšnje previdnosti pri investiranju, saj je kriza marsikoga izučila, številna podjetja pa so pristala v stečajju. V zadnjih letih je tako investorjev več, projekti pa so bistveno manjši in se nepremičnine lažje prodajo.

Graf 24: Finančni podatki o poslovanju podjetij v dejavnosti 68.100 v obdobju 2008–2019 (v 1.000 EUR)

Vir: Statistični urad RS

Oddajanje in obratovanje lastnih ali najetih nepremičnin (68.200)

Tudi dejavnost oddajanja in obratovanja lastnih ali najetih nepremičnin ima določene specifikke, zaradi katerih jo velja obravnavati ločeno. V Republiki Sloveniji težavo predstavlja predvsem nerazvitost zasebnega najemnega trga. Tudi najemni posli, ki so sklenjeni, so pogosto sklenjeni za fiktivno najemnino z namenom izogibanja (precej visokim) davčnim obveznostim. Del najema se še vedno odvija brez sklenjenih pogodb. Za pravne osebe javnega sektorja oziroma pravne osebe, ki imajo v lasti pretežno javna najemna stanovanja, pa težavo predstavljajo administrativno določene najemnine, ki pogosto ne temeljijo na ekonomskih predpostavkah. Posledično poslovni rezultati teh subjektov niso v celoti odvisni od tržnih razmer.

Tako ostaja ogromno stanovanj praznih, saj tudi položaj najemodajalcev ni ustrezno pravno varovan, zato gre v delu za precej tvegano dejavnost. Številni lastniki so se v preteklih letih tako raje preusmerili v kratkoročno oddajanje v turistične namene.

1.3 Trgovina, prodaja

1.3.1 Trgovina

Nekateri pravijo, da trgovina izvira že iz predzgodovinskih časov, pred približno 150.000 leti, ko so ljudje začeli izmenjevati blago med seboj. Uvedba denarja pa je še dodatno olajšala trgovino z blagom in storitvami.

Medtem ko so bile za nakupovanje v 18. in 19. stoletju večinoma značilne tedenske tržnice in majhne specializirane prodajalne, je bil sektor v 20. stoletju deležen temeljite preobrazbe. Do petdesetih let je trgovina z živili večinoma potekala v majhnih trgovinah, ki so bile blizu njihovih strank. Od petdesetih let prejšnjega stoletja dalje pa so trgovci na drobno odpirali supermarkete z večjimi prodajnimi površinami, kjer je bilo osnovno načelo samopostrežba. Hkrati so se na trgu pojavile diskontne prodajalne, ki ponujajo predvsem izdelke lastne blagovne znamke po nižji ceni. V šestdesetih letih so se v Evropi pojavili hipermarketi s še večjimi prodajnimi površinami, ki so bili pogosto zunaj mestnih središč. Prvi hipermarket so odprli v Belgiji, koncept pa se je kmalu razširil po Evropi. Za hipermarkete je značilna velika raznolikost izdelkov in konkurenčne cene. Poleg hrane ponujajo na primer tudi gospodinjsko blago, elektronsko potrošno blago, avtomobilsko opremo, vrtnarsko opremo in podobno. Primer tega razvoja je mogoče videti v Združenem kraljestvu. Na začetku šestdesetih let je imela Velika Britanija 572 supermarketov, do leta 1969 pa je to število naraslo na 3.400. Danes jih je več kot 10.000.

Uvedba interneta in pametnih telefonov je v zadnjih letih močno spodbudila trgovino. Medtem ko sta naročanje po pošti in televizijska prodaja poznana že vrsto let, spletno in mobilno nakupovanje ponujata potrošnikom veliko bolj priročen način nakupovanja, saj jim omogočata preprosto primerjavo izdelkov in cen ter čezmejne nakupe v varnem tehnološkem okolju. Danes smo priča trendu večkanalnega trgovanja, pri katerem spletni trgovci odpirajo fizične trgovine, vse več tradicionalnih trgovcev in trgovcev na debelo pa svoje izdelke ponuja prek spletnih nakupovalnih platform.²⁰

Trgovinska dejavnost je izjemno pomembna za zagotavljanje kakovosti življenja prebivalstva, saj deluje tako v vlogi posrednika pri ustvarjanju prihodkov ponudnikov izdelkov in storitev kot tudi v vlogi enega največjih zaposlovalcev. Zagotovo velja za eno najbolj dinamičnih panog, saj je v zadnjem desetletju doživela veliko sprememb, kar gre pripisati predvsem pospešeni digitalizaciji ter hitro spreminjajočim se nakupovalnim navadam potrošnikov, ki se še posebej odražajo v čedalje večjem prehodu od klasičnega do spletnega nakupovanja. Na naraščanje spletnega nakupovanja v zadnjem obdobju je močno vplivala tudi epidemija COVID-19, ki je po navajanju trgovcev v le nekaj mesecih pospešila prihodnji tri do petletni razvoj spletne trgovine. Rečemo torej lahko, da se trgovina v Sloveniji uspešno sooča z izzivi novonastalih razmer, tako da se stalno prilagaja dobavnim tokovom in logističnim izzivom ter prilagaja svojo ponudbo praktično čez noč spremenjenemu povpraševanju, vključno s ponudbo na spletu in dostavo izdelkov na dom. Prav prožen in prilagodljiv način delovanja ter nenehno uvajanje izboljšav v poslovne procese bo pomemben dejavnik okrevanja trgovinske dejavnosti po krizi, ko jo je povzročila epidemija COVID-19.

1.3.2 Pregled stanja v trgovinski dejavnosti

Trgovina v Evropski uniji

Trgovinska dejavnost na ravni Evropske unije ustvari 10 % BDP-ja Evropske unije, vsako četrto podjetje v EU je trgovsko podjetje in vsaka sedma zaposlitev v EU je v trgovinski dejavnosti. Vsak peti mladi (15 - 24 let) je zaposlen v trgovinski dejavnosti. Slednje pomeni, da je trgovinska dejavnost eden največjih zaposlovalcev na ravni Evropske unije.²¹

Trgovinska dejavnost prispeva pomemben delež h gospodarstvu EU, saj število trgovskih podjetij v EU-28 znaša 6,1 milijona gospodarskih subjektov, ki zaposlujejo več kot 29,3 milijona zaposlenih.

Tabela 4: Ključni podatki o trgovinski dejavnosti v EU-28 za leto 2018

Število podjetij	6.171.221
Prihodki prodaje	10.439.999 mio. EUR
Dodana vrednost	1.428.800 mio. EUR
Število oseb, ki delajo	34.235.992
Število zaposlenih	29.372.734

Vir: Eurostat, april 2021

²⁰ Vir: EuroCommerce, april 2021

²¹ Vir: EuroCommerce, april 2021

Splošno poslovno okolje v Sloveniji²²

Trgovina, kot zelo pomembna gospodarska panoga, ustvari skoraj 33,4 % prihodkov prodaje gospodarstva in zaposluje 17,2 % zaposlenih v slovenskem gospodarstvu ter se s tem uvršča med največje delodajalce v nacionalnem gospodarstvu.

V letu 2019 je celotna trgovinska dejavnost v Sloveniji na podlagi podatkov SURS zaposlovala več kot 115.000 zaposlenih in na podlagi podatkov AJ PES ustvarila več kot 35 milijard evrov prihodkov. V panogi je delovalo več kot 23.300 gospodarskih subjektov. Neto dodana vrednost na zaposlenega je znašala 48.125 evrov.

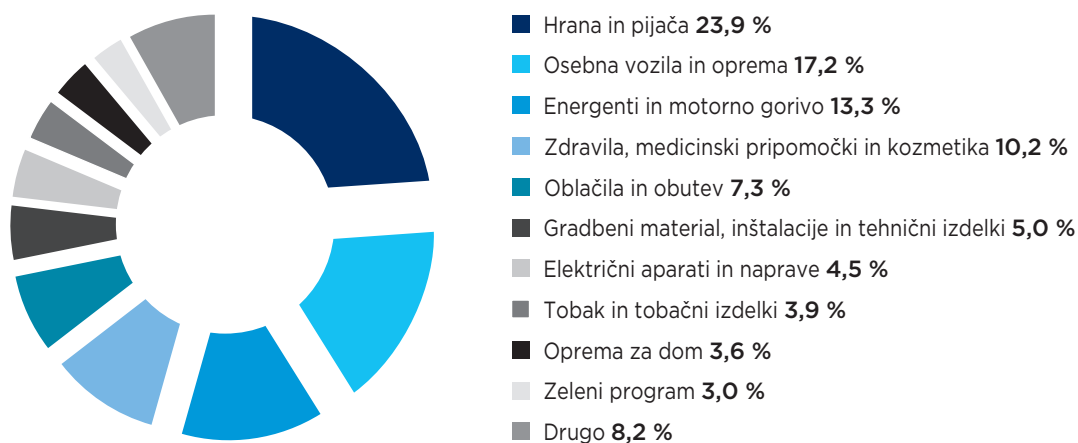
V letu 2019 so v dejavnosti trgovine mikro družbe predstavljale 81,2 % vseh trgovskih družb, ki so zaposlovale 16,8 % vseh zaposlenih v trgovskih družbah in ustvarile 10,4 % neto dodane vrednosti v trgovini. Majhne družbe so predstavljale 16,3 % vseh trgovskih družb, ki so zaposlovale 25,5 % vseh zaposlenih v trgovskih družbah in ustvarile 26,0 % neto dodane vrednosti v trgovini. Srednje družbe so predstavljale 1,9 % vseh trgovskih družb, ki so zaposlovale 18,0 % vseh zaposlenih v trgovskih družbah in ustvarile 20,7 % neto dodane vrednosti v trgovini. Velike družbe so predstavljale 0,6 % vseh trgovskih družb, ki so zaposlovale 39,7 % vseh zaposlenih v trgovskih družbah in ustvarile 43,0 % neto dodane vrednosti v trgovini. Neto dodana vrednost na zaposlenega je bila najvišja pri srednjih družbah, kjer je povprečno v dejavnosti trgovine preseгла za 14,7 %, glede na leto 2018 pa se je le-ta povišala za 8,6 %.

Podatki SURS kažejo, da je skupni prihodek od prodaje trgovskega blaga v trgovini na drobno in v trgovini na debelo v Sloveniji v letu 2019 znašal 27,8 milijard evrov (v primerjavi z letom 2018 je bil nižji za 2,1 %). V trgovini na debelo je znašal 14,3 milijarde evrov (za 1,3 % manj kot v letu 2018), v trgovini na drobno pa 13,5 milijard evrov (za 3,0 % manj kot v letu 2018).

Strukturo slovenske trgovine na drobno po prihodkih od prodaje po posameznih blagovnih skupinah ponazarja spodnji graf, pri čemer lahko ugotovimo, da se največ prihodkov od prodaje ustvari s prodajo hrane in pijače (23,9 %), sledijo osebna vozila in oprema (17,2 %) ter energenti in motorno gorivo (13,3 %).

Iz razpoložljivih podatkov SURS prav tako izhaja, da so se prihodki v trgovini na drobno v letu 2019 glede na predhodno leto najbolj povišali v skupini oblačil in obutve (za 15,5 %) in zelenega programa (za 10,9 %), zmanjšali pa so se v skupini energentov in motornih goriv (za 22,5 %) ter opreme za dom (za 9,9 %).

Graf 25: Prihodek od prodaje blaga v trgovini na drobno po blagovnih skupinah, Slovenija, 2019

Vir: SURS, september 2020

Nakupi po spletu

V zadnjem obdobju je spletna prodaja doživela pravi razcvet, kar gre, poleg že tako povečanem številu uporabnikov v današnji informacijski družbi, pripisati predvsem spremenjenim razmeram v času epidemije COVID-19. Spremenjenim razmeram v zadnjem letu so se trgovci uspešno prilagodili tudi po zaslugi vlaganja in razvoja spletne prodaje že pred epidemijo COVID-19, ki je bila zdaj še nadgrajena predvsem z vidika logistike, saj je večina trgovcev poleg povečanega števila prevzemnih mest omogočila dostavo izdelkov potrošnikom na dom, tudi v manjše kraje po Sloveniji. Tehnološke rešitve čedalje bolj postajajo ključen stik trgovca s potrošnikom.

Iz podatkov Eurostata iz leta 2020 je razvidno, da je delež posameznikov, ki so v preteklih 12 mesecih opravili nakup po spletu v letu 2019 na ravni 60 %, v Sloveniji pa 56 %. Deleži e-potrošnikov so še višji,

22 Vir: Trgovinski odsev 2020 »Trgovina - najpomembnejša globalna panoga med in po COVID-19«, Trgovinska zbornica Slovenije, 2020

če se opazuje samo uporabnike interneta. V tem primeru je delež e-potrošnikov na ravni EU 68 % in v Sloveniji 66 %. Nakupovanju po spletu so najmanj naklonjeni starejši uporabniki interneta, kar je v Sloveniji še veliko bolj očitno kot v EU 27. Potrošniki po spletu največ kupujejo oblačila in športno opremo, potovanja in počitniške nastanitve, kar je razvidno tudi iz spodnje tabele, ki prikazuje izdelke, ki jih potrošniki na spletu kupujejo največ.²³

Tabela 5: Kaj e-potrošniki največ kupujejo po spletu (v %), leto 2019

	EU 27 (brez VB)	SLO
oblačila, športna oprema	63	43
potovanja in počitniške nastanitve	52	42
dobrine za gospodinjstvo	43	37
vstopnice za dogodke	38	25
drugo v zvezi s potovanji (vstopnice za prevoz, najem avta itn.)	37	24
knjige/revije/gradivo za e-učenje	34	13
živila, dobrine za vsakdanjo rabo	25	22
filmi/glasba	24	5
programska oprema	23	12
strojna oprema za računalnik	17	17
zdravila	16	16

Vir: Eurostat, avgust 2020

Trendi v trgovinski dejavnosti

Avtomatizacija, digitalizacija, prebojne tehnologije, nadzor nad njimi in njihova medsebojna informacijska in upravljalvska povezanost so dejavniki, ki so že dolgo nazaj napovedali prihod nove dobe v trgovini. Vse bolj očitno postaja, da bodo najbolj uspešni tisti trgovci, ki bodo izkoriščali prednosti tako fizičnih prodajalnih kot različnih digitalnih kanalov. Ob tem se bodo morali prilagajati tudi vedno bolj ozaveščenim in zahtevnim potrošnikom, ki si želijo vedno boljše informacijske, nakupne in uporabniške izkušnje.

Slednje pomeni, da morajo spletne platforme dobro tehnično delovati, podajati kakovostne vsebine, omogočati pregledno brskanje po spletni trgovini, zagotavljati uporabne informacije za kupca ter kakovostno naročanje in plačevanje. Spletne strani morajo biti tudi odlično prilagojene različnim platformam, tako mobilnim napravam kot računalnikom. Ponudba na spletnih platformah je vedno bolj prilagojena posameznemu kupcu, kar pomeni, da se prilagaja kupčevim dosedanjim nakupovalnim navadam in preferencam, ter mu s tem pomaga prihraniti čas, ki je ena izmed ključnih vrednot. Naročanje in plačevanje morata biti preprosta, lahko dostopna in prijazna za uporabo. Ob tem je pomembna tudi poprodajna izkušnja, ki pomeni zagotavljanje hitre in zanesljive dostave.

Navedeni trendi pomenijo, da se spreminjajo tudi poslovni procesi v podjetjih. Zaposleni v še večji meri uporabljajo digitalna komunikacijska orodja, tako za komunikacijo znotraj podjetja in s poslovnimi partnerji kot tudi s potrošniki. Čas krize v epidemiji COVID-19 je bil torej tudi priložnost za reorganizacijo dela in delovnih mest v trgovini, trgovci so odpravili nepotrebne in neučinkovite procese, kjer je bilo to mogoče, poenostavili način dela in poslovanja s strankami, delovne procese pa tudi prilagodili potrebam in zaposlenim.²⁴

Kadri v trgovini

V letu 2020 smo bili na trgu dela priča preobratu navzdol, ki je posledica gospodarskega upadanja, zaradi epidemije COVID-19. Čeprav so se še v začetku leta številni delodajalci v trgovinski dejavnosti soočali s pomanjkanjem ustreznega kadra, je po razglasitvi epidemije in delnem ali popolnem začasnem prenehanju poslovanja na Zavodu RS za zaposlovanje začelo naraščati število prijavljenih brezposelnih tudi iz trgovinske dejavnosti.

Tabela 6: Gibanje števila zaposlenih v celotni panogi trgovine v obdobju 2015–2020

	2015 December	2016 December	2017 December	2018 December	2019 December	2020 September
Število zaposlenih	105.636	108.533	111.234	113.985	115.657	114.016

Vir: SURS²⁵

23 Vir: Trgovinski odsev 2020 »Trgovina – najpomembnejša globalna panoga med in po COVID-19«, Trgovinska zbornica Slovenije, 2020

24 Vir: Trgovinski odsev 2020 »Trgovina – najpomembnejša globalna panoga med in po COVID-19«, Trgovinska zbornica Slovenije, 2020

25 Vir: Analiza o kadrih v trgovini, statistična analiza, Ekonomska fakulteta, Univerza v Ljubljani, CPOEF, april 2021

Tabela 7: Priliv v evidenco registriranih brezposelnih oseb po poklicni skupini v obdobju 2020–2021, Slovenija

POKLICNA SKUPINA	jan-feb 2020	jan-feb 2021	indeks
522 Prodajalci v trgovinah	744	727	97,7
5221 Trgovci v lastnih trgovinah	1	5	500,0
5222 Trgovski poslovodje	69	46	66,7
5223 Prodajalci	674	676	100,3
skupaj	744	727	97,7

Vir: Zavod RS za zaposlovanje, marec 2021

Kljub temu so delodajalci iz dejavnosti trgovine za prvo polovico leta 2021 napovedali rast števila zaposlenih, in sicer za 1,3 %.²⁶ Delodajalci iz trgovinske dejavnosti bodo tako še naprej iskali zaposlene - prodajalce, skladiščnike in mesarje, predvsem slednjih zadnjih nekaj let na trgu dela primanjkuje.

Tabela 8: Prosta delovna mesta, ki so jih delodajalci sporočili ZRSZ v obdobju 2020–2021, Slovenija

POKLICNA SKUPINA	jan-feb 2020	jan-feb 2021	indeks
522 Prodajalci v trgovinah	723	315	43,6
5221 Trgovci v lastnih trgovinah			
5222 Trgovski poslovodje	23	16	69,6
5223 Prodajalci	700	299	42,7
skupaj	723	315	43,6

Vir: Zavod RS za zaposlovanje, marec 2021

Izobrazbena struktura zaposlenih v trgovini

Struktura zaposlenih v trgovini po stopnji končane izobrazbe, razdeljena na dejavnosti na tretji ravni SKD, kaže, da ima največ zaposlenih srednjo poklicno ali srednjo strokovno izobrazbo.²⁷

Tabela 9: Struktura zaposlenih po stopnji končane izobrazbe po nekaterih dejavnostih na 3. ravni SKD (stanje december 2017)

	Osnovnošolska	Srednja splošna	Srednja poklicna	Srednja strokovna	Višješolska	Višja strokovna	Visokošolska univerzitetna	Visokošolska strokovna	Visokošolska univerzitetna (prejšnja)	Specializacija po univerzitetni izobrazbi (prejšnja)	Magistrska	Doktorat znanosti
45.1	4,10 %	4,31 %	33,40 %	34,64 %	3,14 %	3,62 %	1,40 %	6,52 %	6,79 %	ZP	0,81 %	0,65 %
45.3	4,79 %	4,33 %	29,98 %	40,84 %	2,66 %	3,91 %	1,58 %	4,70 %	5,50 %	ZP	0,58 %	0,42 %
46.1	4,28 %	7,09 %	18,23 %	36,81 %	4,60 %	3,99 %	2,06 %	7,03 %	12,13 %	ZP	1,29 %	1,48 %
46.3	6,66 %	7,16 %	20,78 %	35,37 %	3,25 %	3,88 %	2,25 %	6,43 %	10,81 %	ZP	1,43 %	0,99 %
46.4	3,79 %	6,32 %	12,95 %	33,07 %	4,24 %	3,98 %	2,62 %	8,45 %	18,01 %	ZP	2,53 %	3,27 %
46.5	2,78 %	8,43 %	7,94 %	33,83 %	4,46 %	4,96 %	2,98 %	11,01 %	17,46 %	ZP	2,98 %	2,48 %
46.6	2,82 %	4,87 %	14,48 %	38,70 %	5,21 %	5,47 %	2,48 %	9,61 %	12,64 %	ZP	1,20 %	1,67 %
47.1	3,93 %	3,37 %	36,42 %	39,67 %	1,59 %	3,81 %	1,29 %	4,36 %	4,07 %	ZP	0,63 %	37,00 %
47.2	7,69 %	4,80 %	39,37 %	33,66 %	2,81 %	1,90 %	1,08 %	3,64 %	3,23 %	ZP	0,66 %	0,41 %
47.3	2,03 %	6,20 %	17,12 %	39,55 %	2,93 %	4,93 %	2,34 %	9,58 %	10,68 %	ZP	1,76 %	2,14 %
47.4	2,83 %	10,80 %	15,43 %	45,43 %	ZP	ZP	ZP	6,96 %	6,63 %	ZP	ZP	ZP
47.6	3,04 %	9,07 %	21,32 %	40,91 %	3,74 %	3,27 %	2,29 %	4,89 %	8,99 %	ZP	1,22 %	0,91 %

Vir: SURS, november 2020²⁸

Legenda:

- 45.1 Trgovina z motornimi vozili
- 45.3 Trgovina z rezervnimi deli in opremo za motorna vozila
- 46.1 Posredništvo
- 46.3 Trgovina na debelo z živili, pijačami, tobačnimi izdelki
- 46.4 Trgovina na debelo z izdelki za široko rabo
- 46.5 Trgovina na debelo z napravami za informacijsko-komunikacijsko tehnologijo
- 46.6 Trgovina na debelo s stroji, napravami, opremo
- 47.1 Trgovina na drobno v nespecializiranih prodajalnah
- 47.2 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah z živili, pijačami in tobačnimi izdelki
- 47.3 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah z motornimi gorivi
- 47.4 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah z računalniškimi, komunikacijskimi, avdio in video napravami
- 47.6 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah z izdelki za kulturo, šport in zabavo

26 Vir: Napovednik zaposlovanja 2020/II, Zavod RS za zaposlovanje: https://www.ess.gov.si/_files/13704/Porocilo_Napovednik_zaposlovanja_2020_II.pdf

27 Vir: Analiza o kadrih v trgovini: Podatkovni model za kadrovske analize v slovenski trgovinski dejavnosti, Ekonomska fakulteta, Univerza v Ljubljani, november 2020

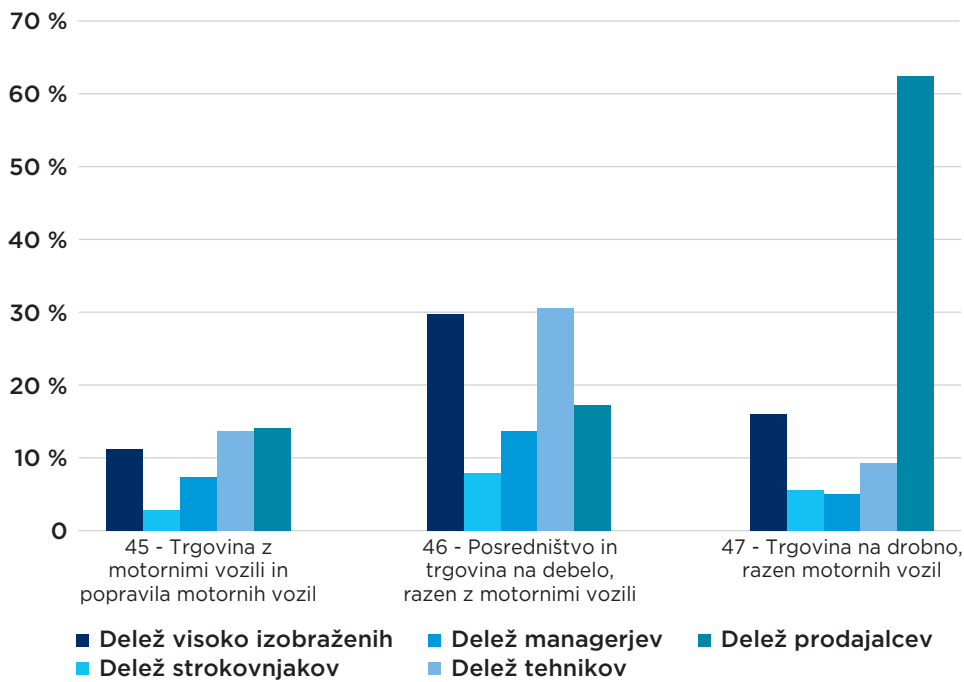
28 Vir: Analiza o kadrih v trgovini: Podatkovni model za kadrovske analize v slovenski trgovinski dejavnosti, Ekonomska fakulteta, Univerza v Ljubljani, november 2020

Tabela 10: Delež visoko izobraženih, strokovnjakov, menedžerjev in tehnikov znotraj dejavnosti na 2. ravni SKD

	Delež visoko izobraženih	Delež strokovnjakov	Delež menedžerjev	Delež tehnikov	Delež prodajalcev
45 - Trgovina z motornimi vozili in popravila motornih vozil	11,01 %	2,70 %	7,33 %	13,57 %	14,09 %
46 - Posredništvo in trgovina na debelo, razen z motornimi vozili	29,58 %	8,09 %	13,48 %	30,74 %	17,26 %
47 - Trgovina na drobno, razen z motornimi vozili	15,79 %	5,74 %	4,62 %	9,44 %	62,13 %

Vir: Izračuni Ekonomske fakultete, UL po podatkih SURS, november 2020²⁹

Graf 26: Delež visoko izobraženih, strokovnjakov, menedžerjev in tehnikov znotraj dejavnosti na 2. ravni SKD

Vir: Izračuni Ekonomske fakultete, UL po podatkih SURS, november 2020³⁰

1.3.3 Izobraževanje na področju trgovinske dejavnosti

Zaradi zaostrenih pogojev poslovanja, naraščajoče konkurence in novih načinov prodaje, ki jih na eni strani terja digitalizacija in uvajanje sodobnih tehnologij, na drugi strani pa višje zahteve kupcev glede nakupne izkušnje v klasičnih prodajalnah, je pritisk na dvig ravni usposobljenosti zaposlenih v trgovini ter na potrebo po prekvalifikacijah in razvoju novih kompetenc zelo veliko.³¹

Poklicni profili v trgovini se v prihodnje ne bodo bistveno spremenili, zagotovo pa se že spreminja vsebina njihovega dela. Po zaslugi avtomatizacije, digitalizacije in zelene transformacije bodo delavci v trgovini v večji meri razbremenjeni določenih zamudnih opravil, vendar se bodo po drugi strani posvetili drugim nalogam, ki bodo usmerjene v boljše in učinkovitejše storitve za kupca. Ključni v fizičnih prodajalnah bodo prodajno-svetovalni delavci, kjer bo svetovanje pomembno, predvsem za bolj zahtevne kupce, ki želijo izdelke, prilagojene njihovim potrebam. V ospredju bo tudi marketinški oddelek na področju spletne trgovine, v katerem bodo morali zaposleni pripravljati vsebine na spletu ter kupcu na njegovi nakupovalni poti podati prave informacije ter ga spremljati do zaključne faze, to je do njegovega nakupa. Podjetja se bodo pospešeno osredotočala na analitiko podatkov, ki jih zbirajo s pomočjo svojih lojalnostnih programov ter tudi na ta način pripravljala personalizirano ponudbo za kupce.

Pri zaposlenih bodo vedno bolj pomembna praktična znanja s področja sodobnih tehnologij, marketinga, svetovanja ter tudi odprtost in fleksibilnost v razmišljanju in delovanju. Še bolj, kot do zdaj bo potrebno dobro pisno izražanje za pripravlanje vsebin za spletne trgovine kot tudi ustno izražanje oziroma komuniciranje za svetovanje v prodajalnah. Delo prodajalcev na ta način postaja vedno bolj dinamično in zanimivo za mlade, saj vključuje vse več tehnoloških rešitev in storitev, ki so mladim blizu in so zanje privlačne. Precej sprememb bo čutili tudi v skladiščih na delovnih mestih, kot so skladišni

29 Vir: Analiza o kadrih v trgovini: Podatkovni model za kadrovske analize v slovenski trgovinski dejavnosti, Ekonomska fakulteta, Univerza v Ljubljani, november 2020

30 Vir: Analiza o kadrih v trgovini: Podatkovni model za kadrovske analize v slovenski trgovinski dejavnosti, Ekonomska fakulteta, Univerza v Ljubljani, november 2020

31 Vir: Analiza o kadrih v trgovini: Podatkovni model za kadrovske analize v slovenski trgovinski dejavnosti, Ekonomska fakulteta, Univerza v Ljubljani, november 2020

komisionarji, kjer bo avtomatizacija skladišč prinesla nova, boljša in manj fizično naporna delovna mesta, vseeno pa korenito spremenila trenutno okolje kvalificiranega dela. V prihodnosti bodo podjetja poleg klasičnih poklicev v trgovini, ki so že zdaj zelo iskani, privabljala tudi izkušene inovatorje in izboljševalce uporabniške izkušnje. Prav tako bodo zaposljivi svetovalci, ki bodo znali strankam objektivno pomagati v vsakem trenutku. Zaradi vstopa mlajših generacij na trg dela pričakujemo, da bodo želeli delati v sodobnejših in fleksibilnejših oblikah dela, med katere sodita delo na daljavo in krajši delovni čas.³²

1.4 Računovodske, knjigovodske in revizijske dejavnosti, davčno svetovanje

1.4.1 Opis storitev

V Sloveniji morajo vse organizacije in fizične osebe, ki opravljajo bodisi pridobitno bodisi nepridobitno dejavnost, v javnem ali v zasebnem sektorju, voditi poslovne knjige in sestavljati letna poročila,³³ in sicer ali v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi ali pa v skladu z Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja³⁴. Za leto 2020 je tako do 30. aprila 2021 na AJ PES oddalo letno poročilo 145.078 različnih organizacij in samostojnih podjetnikov posameznikov (vir: AJ PES, 2021a). Organizacije oz. samostojni podjetniki posamezniki so svoje letno poročilo pripravili bodisi sami bodisi so ta letna poročila zanje izdelale druge gospodarske družbe oz. samostojni podjetniki posamezniki, ki nudijo t.i. računovodske storitve (t.i. računovodski servisi).

Dejavnost nudenja računovodskih storitev (šifra dejavnosti SKD 69.200) vsebuje skupek različnih opravil, ki skupaj omogočajo pravilno vodenje poslovnih knjig in sestavo letnih poročil, ki jih zahteva slovenska, pa tudi mednarodna zakonodaja in jih je treba oddati različnim organom oz. organizacijam, npr. Finančni upravi Republike Slovenije (FURS), Agenciji za javno pravne evidence Republike Slovenije (AJ PES), Banki Slovenije, raznim posojilodajalcem in drugim upnikom, koncendentom, širši splošni javnosti. Ta opravila zajemajo vodenje različnih evidenc npr. stanja denarja, stanja različnih sredstev in obveznosti, evidentiranje prejetih in izdanih računov, ugotavljanje poslovne uspešnosti, izdelavo obračuna plač, podjemnih in avtorskih pogodb, socialnih prispevkov in povračil stroškov delavcem, pa tudi izdelavo različnih poročil za poslovodstvo naročnika in različne zunanje uporabnike (npr. za lastnike, posojilodajalce, dobavitelje, kupce, državne nadzorne organe), ki so potrebna za ugotovitev poslovne uspešnosti, davčne obveznosti ali pa npr. zadolženosti naročnika računovodskih storitev. Stranki lahko nudijo zgolj posamezna opravila, lahko pa tudi v celoti prevzamejo vodenje računovodstva.

Dejavnost 69.200 pa ne zajema zgolj tistih organizacij in samostojnih podjetnikov posameznikov, ki nudijo računovodske storitve, temveč tudi one, ki opravljajo storitve davčnega svetovanja in/ali storitve revidiranja. Organizacije oz. samostojni podjetniki posamezniki, ki nudijo storitev **davčnega svetovanja**, svojim strankam nudijo posebno obliko svetovanja, katerega cilj je v okviru možnosti, ki jih ustvarjajo davčni predpisi, najti rešitev, ki bi bila zanje davčno najugodnejša (Turk, 2021). Strankam tako prikažejo oz. pojasnijo davčne posledice različnih izvršenih ali zgolj načrtovanih poslovnih transakcij, na osnovi strankinega trenutnega finančnega položaja in njenih prihodnjih poslovnih načrtov poiščejo za stranko najustreznejšo davčno rešitev, stranki pomagajo pri izdelavi davčnih obračunov in različnih davčnih napovedi, lahko pa stranko tudi zastopajo oz. stranki pomagajo pri davčnih inšpekcijskih pregledih in drugih postopkih s tega področja.

Organizacije, ki opravljajo različne **storitve revidiranja**, strankam (t. i. naročnikom revizije) nudijo postopek sistematičnega preverjanja, nepristranskega presojanja in ocenjevanja trditev o gospodarskem delovanju neke organizacije (t. i. revidiranec). Storitve revidiranja torej obsega nepristransko oblikovanje in ovrednotenje dokazov o trditvah v zvezi s predmetom nadziranja (tj. presojanje resničnosti teh trditev s pomočjo strokovno uveljavljenih sodil) ter poročanje o ugotovitvah postopka revidiranja (tj. dajanje zagotovil o pravilnosti oz. nepravilnosti neke trditve) zainteresiranim uporabnikom revidiranih trditev (tj. naročniku revizije, lastnikom in poslovnim partnerjem revidiranca, davčnim in drugim nadzornim organom itn.), da bi na tej podlagi lahko sprejeli različne ukrepe (Turk, 2021). Revidiranje je lahko (Turk, 2021):

- **notranje revidiranje**, ki je običajno vzpostavljeno znotraj same organizacije (revidiranca) in katerega glavni cilj je pomagati uresničevati cilje revidiranca s postopki sprotnega spremljanja ustreznosti in uspešnosti ureditve računovodenja in notranjega kontroliranja pri obvladovanju tveganj, če pa zajema tudi pregled smotrnosti delovanja organizacije, njene varčnosti, učinkovitosti in uspešnosti, pa to vrsto revidiranja običajno označujemo z izrazom **revidiranje poslovanja**, ali

³² Vir: Trgovinski odsev 2018 »Konkurenčnost slovenske trgovine v času digitalizacije«, Trgovinska zbornica Slovenije, 2018

³³ Letnih poročil ni potrebno sestavljati zgolj fizičnim osebam, ki opravljajo dejavnost in ki hkrati izpolnjujejo pogoje za ugotavljanje dohodnine s pomočjo normiranih odhodkov, ki jih določa 48. člen ZDoh-2.

³⁴ Mednarodne standarde računovodskega poročanja lahko uporabljajo zgolj gospodarske družbe.

- **zunanje revidiranje**, ki ga opravljajo različna revizijska podjetja in revizorji in običajno zajema:
 - **revidiranje računovodskih izkazov**: za to vrsto revidiranja mora imeti izvajalec revidiranja (tj. revizijska družba in pooblaščen revizor) javno pooblastilo, pri delu pa mora slediti zakonskim določilom; revidiranje računovodskih izkazov je po 57. členu ZGD-1 za srednje in velike družbe obvezno, njen cilj pa je oblikovati mnenje o resničnosti in poštenosti informacij, ki so zapisana v računovodskem poročilu revidiranca;
 - **revidiranje poslovanja**, katerega cilj je izboljšati poslovanje organizacije, njeno smotrnost, varčnost, učinkovitost in uspešnost, in ima zato svetovalno naravo,
 - **forenzično revidiranje**, ki je ciljno usmerjeno v pridobivanje neoporečnih dokazov o nespoštovanju pravnih in drugih strokovnih pravil na področju računovodskega evidentiranja gospodarskih kategorij (npr. premoženja ali dolgov) v poslovnih listinah, evidencah in v računovodskih poročilih, ki se jih uporablja v gospodarskopravnih preiskavah, pri sodnih in drugih odločitvah;
 - **revidiranje informacijskih sistemov**, katerega cilj je z vnaprej izbranimi sodili preizkusiti kakovost delovanja informacijskega sistema revidiranca, da bi se ugotovilo njegove slabosti in predvideli popravljalni ukrepi.

Ne glede na to, da se praviloma dejavnost notranje revizije izvaja v okviru notranje revizijske službe, ki je posebna organizacijska enota revidiranca, pa je za namen izvajanja notranje revizije mogoče najeti tudi zunanje izvajalce, ki so običajno zaposleni v različnih revizijskih podjetjih. Ne glede na to, da tak notranji revizor ni zaposlen pri samem revidiranca, pa bo še vedno opravljal naloge notranje revizije. Zato velja, da če zakon zahteva, da ima nek revidiranec vzpostavljeno notranjo revizijo, to zahtevo lahko izpolni tudi z nakupom storitev notranjega revidiranja.

1.4.2 Zakonska ureditev nudenja računovodskih in revizijskih storitev oz. storitev davčnega svetovanja

Četudi morajo v Sloveniji praktično vse organizacije in fizične osebe, ki opravljajo dejavnost, voditi poslovne knjige in sestavljati letna poročila, vsi – tako organizacije kot tudi vsi posamezniki - pa smo tudi davčni zavezanci, ki imamo različne davčne obveznosti, za **dejavnost računovodenja oz. davčnega svetovanja** ni zakonsko določenih strokovnih pogojev, ki bi jih morala obvezno izpolnjevati oseba oz. organizacija, ki nudi računovodske storitve in/ali storitve davčnega svetovanja. To pomeni, da te dejavnosti lahko izvaja vsak oz. pogoje za njeno izvajanje postavljajo izključno naročniki storitev. Ker izvajanje teh storitev zahteva veliko kompleksnih strokovnih znanj, pa naročniki praviloma niso sposobni zaznati razlike med strokovnimi in nestrokovnimi izvajalci te dejavnosti, dokler se ne soočijo z njihovimi škodljivimi posledicami (Prusnik, 2015). Hkrati so razmere, kjer izvajanje strokovno zahtevne in posledično dobičkonosne dejavnosti ni pogojeno z izpolnitvijo nekih zakonskih pogojev, tudi zelo vabljive za neusposobljene izvajalce dejavnosti. Vse skupaj povečuje nezaupanje uporabnikov (naročnikov storitev) in vodi v degradacijo poklica računovodje oz. davčnega svetovalca. Zato tako računovodje, kot tudi davčni svetovalci pogosto pozivajo bodisi k samoregulaciji poklica v okviru same stroke, bodisi pričakujejo, da bo zahteve glede potrebne ravni znanja, usposobljenosti in izkušenj za opravljanje njihovega poklica predpisala država (glejte na primer Prusnik, 2015).

A v Sloveniji zakonska regulacija dejavnosti računovodenja in davčnega svetovanja obstaja že slabih 30 let, le da je njena uporaba popolnoma prepuščena trgu oz. samim naročnikom računovodskih in/ali davčnih storitev. Že vse od ustanovitve leta 1994 ima namreč **Slovenski inštitut za revizijo** (www.si-revizija.si) pooblastila tako za določanje standardov strokovnega znanja računovodij in davčnikov kot tudi za izvajanje preizkusov znanja ter za vodenje javnih registrov oseb, ki ta znanja imajo. Tako skladno z 9. členom Zakona o revidiranju (ZRev-2) Slovenski inštitut za revizijo:

- določa strokovna znanja in izkušnje, potrebne za pridobitev strokovnega naziva preizkušeni računovodja, preizkušeni davčnik, pa tudi preizkušeni poslovni finančnik, preizkušeni revizor informacijskih sistemov in preizkušeni notranji revizor;
- organizira strokovno izobraževanje, izvaja preizkuse strokovnih znanj in izdaja potrdila o strokovnih znanjih za pridobitev teh strokovnih nazivov;
- vodi javni register oseb, ki so pridobile te strokovne nazive.

V izobraževanje za pridobitev strokovnega naziva preizkušeni računovodja ali preizkušeni davčnik se pri Slovenskem inštitutu za revizijo lahko vpiše vsak, ki:

- je zaključil najmanj študijski program prve stopnje po zakonu, ki ureja visoko šolstvo, oziroma ima najmanj tej stopnji enakovredno izobrazbo,

- ima visoko raven aktivnega znanja slovenščine,
- ni bil pravnomočno obsojen za kaznivo dejanje zoper premoženje oziroma gospodarstvo, in kazen še ni bila izbrisana iz kazenskih evidenc.

Slovenski inštitut za revizijo izda naziv **preizkušen davčnik** osebi, ki:

- je uspešno opravila preizkuse znanja z različnih davčnih področij, civilnega prava in gospodarskih pogodb, gospodarskega prava, prava družb in upravljanja podjetij, poslovnih financ in finančnega analiziranja, računovodenja in slovenskih računovodskih standardov ter upravljanja tveganj in notranjega kontroliranja,
- ima vsaj dve leti delovnih izkušenj na področju davčnega svetovanja, revizije, računovodstva in/ali odvetništva ter
- je uspešno zagovarjala zaključno delo.

Tudi pridobitev naziva **preizkušen računovodja** je pogojena z uspešnim zagovorom zaključnega dela, dvema letoma delovnih izkušenj v računovodstvu, kandidat pa mora uspešno opraviti tudi izpite iz mednarodnih in slovenskih računovodskih standardov, posebnosti računovodenja v drugih organizacijah, računovodstva za odločanje, sestavitve letnega poročila, konsolidiranja in revidiranja, davčnega prava, gospodarskega prava, prava družb in upravljanja podjetij, poslovnih financ in finančnega analiziranja ter upravljanja tveganj in notranjega kontroliranja.

Več o pridobitvi teh in drugih nazivov ter vpisu v register lahko najdete na spletni strani Slovenskega inštituta za revizijo (www.si-revizija.si) oz. v Pravilniku o pridobitvi potrdil o strokovnih nazivih preizkušeni davčnik, preizkušeni računovodja, preizkušeni notranji revizor in preizkušeni revizor informacijskih sistemov, vpisu v registre pri inštitutu ter načinu vodenja seznamov aktivnih imetnikov nazivov, ki je objavljen na tej spletni strani.

Iz navedenih pogojev sledi, da je za pridobitev naziva preizkušen računovodja oz. preizkušen davčnih zahtev razmeroma visoka raven strokovnega znanja, ki se ga na Slovenskem inštitutu za revizijo preveri, oseba pa mora imeti tudi ustrezne delovne izkušnje. Ker pa naziv, ki ga podeljuje Slovenski inštitut za revizijo, ni pogoj za opravljanje dejavnosti računovodenja in/ali davčnega svetovanja, veliko naročnikov računovodskih ali davčnih storitev pa niti ne potrebuje tako visoke ravni strokovnega znanja, ki ga imata preizkušen računovodja oz. preizkušen davčnik, se je na trgu računovodskih in/ali davčnih storitev pojavilo veliko ponudnikov teh storitev, ki imajo zgolj osnovna znanja in nudijo le najbolj tipska računovodska oz. davčna opravila. Ti ponudniki do pred kratkim niso bili nikjer evidentirani (z izjemo vpisa dejavnosti v poslovni register), zato so se v zadnjih desetih letih razvili tudi različni vzporedni sistemi registriranja in licenciranja računovodij oz. davčnih svetovalcev, ki upoštevajo tudi osnovne ravni strokovnega znanja ponudnikov oz. znanja, ki je pridobljeno zgolj s praktičnimi izkušnjami, manj pa s formalnim izobraževanjem.

Najbolj vseobsegajoč register oseb, ki delujejo v računovodski poklicni skupini, tako vodi Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije (www.rfr.si). Seznam se vodi skladno z usmeritvami Odbora za poenotenje računovodske poklicne skupine (<https://www.oprps.org/odbor>), ki sledijo opredelitvi IFAC (International Federation of Accountants) in KLASIUSa. V ta register so zajeti t.i. računovodski strokovnjaki, to so posamezniki, ki pri svojem delu v pomembnem obsegu uporabljajo računovodska znanja, tj. izvajajo opravila, pri katerih računovodski strokovnjak meri, prepozna, pripravlja, analizira in razkrija finančne in relevantne nefinančne informacije ali pa jih revidira, pregleduje oziroma v povezavi z njimi svetuje (Prusnik, 2015). Računovodski strokovnjak je torej oseba, ki ima neko raven strokovnega znanja s področja računovodstva, ki jo lahko doseže tako s formalnim izobraževanjem kot tudi z delom v praksi, opravlja pa lahko tako dejavnost računovodenja kot tudi revidiranja in davčnega svetovanja. Skladno s tem pristopom je glede na raven dosežene stopnje izobrazbe in obsega praktične usposobljenosti možno pridobiti naslednje nazive (OPRPS, 2021):

- knjigovodja,
- certificirani knjigovodja,
- računovodja,
- certificirani računovodja,
- certificirani računovodja specialist.

Najnižji naziv je naziv knjigovodja, za katerega zadostuje zgolj 4-letna srednješolska izobrazba ekonomske smeri, najvišji naziv pa je naziv certificirani računovodja specialist, ki ga samodejno brez vseh dodatnih preverjanj pridobijo tudi vse osebe, ki že imajo naziv preizkušen računovodja oz. preizkušen davčnik pri Slovenskem inštitutu za revizijo, pa tudi vsi pooblaščenji revizorji in revizorji.

Več o pogojih pridobitve različnih nazivov in vpisu v Register računovodske poklicne skupine je mogoče najti na spletni strani Odbora za poenotenje računovodske poklicne skupine (<https://www.oprps.org/> klasifikacija).

V Sloveniji je še več drugih sistemov licenciranja oz. registracije računovodij in davčnih svetovalcev, ki jih vodijo različne stanovske, pa tudi zasebne organizacije (npr. s področja davčnega svetovanja vsaka svoj register vodita še Zbornica davčnih svetovalcev Slovenije in Davčno svetovalna zbornica Slovenije), vendar imata Slovenski inštitut za revizijo in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije daleč najbolj vseobsegajoč register strokovnjakov s področja računovodstva in davčnega svetovanja.

V nasprotju z opravljanjem računovodskih storitev oz. storitev davčnega svetovanja, pa je **dejavnost revidiranja** ostreje zakonsko regulirana in tudi strogo nadzirana. Tako 281.a člen ZGD-1 zahteva, da notranjo revizijo gospodarskih družb opravljajo zgolj osebe, ki imajo lastnosti in izkušnje za opravljanje nalog notranjega revidiranja, pri čemer mora vsaj ena oseba, ki pri revidirancu opravlja naloge notranjega revidiranja, obvezno imeti naziv **preizkušeni notranji revizor**, kot ga določa 9. člen Zakona o revidiranju (ZRev-2). Naziv podeljuje Slovenski inštitut za revizijo osebi, ki ima uspešno končano izobraževanje s področja notranjega revidiranja in ima vsaj dve leti delovnih izkušenj s področja notranjega revidiranja in revidiranja.

Enako velja tudi za obvezno notranjo revizijo pri neposrednih in posrednih proračunskih uporabnikih: tudi to revizijo običajno izvajajo pri revidirancu zaposleni revizorji v okviru posebne organizacijske enote, t.i. notranje revizijske službe, lahko pa jo izvajajo tudi zunanji izvajalci, tj. revizijske ali druge organizacije, pa tudi fizične osebe, ki opravljajo dejavnost, a le pod pogojem, da revidiranje izvaja oseba, ki je pridobila naziv **državni notranji revizor** ali **preizkušeni državni notranji revizor**. Pogoji za pridobitev teh nazivov so zaključena univerzitetna izobrazba, ustrezne delovne izkušnje in uspešno opravljeno izobraževanje za pridobitev naziva državni notranji revizor ali preizkušeni državni notranji revizor, ki ga je predpisal Minister za finance (Zakon o javnih financah, 100. člen). Več o tem je mogoče najti na spletni strani Sektorja za notranji nadzor javnih financ, ki deluje v okviru Urada za nadzor proračuna pri Ministrstvu za finance. Ker pa po pooblastilu Ministrstva za finance trenutno to izobraževanje izvaja Slovenski inštitut za revizijo, je več informacij o tem mogoče najti tudi na njegovih spletnih straneh.

Najpogosteje pa v okviru dejavnosti 69.200 delujejo organizacije, ki izvajajo revizijo računovodskih izkazov. Po 5. členu ZRev-2 to revizijo lahko opravlja samo t.i. revizijska družba, t.j. gospodarska družba, ki je za opravljanje te dejavnosti posebej pridobila dovoljenje Agencije za javni nadzor nad revidiranjem. Storitve revidiranja v okviru revizijske družbe opravljajo osebe, ki so pridobile naziv pooblaščen revizor in ki so s to revizijsko družbo v delovnem razmerju za poln delovni čas.

Naziv **pooblaščen revizor** izda Agencija za javni nadzor nad revidiranjem, pridobi pa jo lahko posameznik, ki izpolnjuje naslednje pogoje (48. člen ZRev-2).

- ima zaključen vsaj študijski program druge stopnje in ima najmanj petletne delovne izkušnje, od tega najmanj triletno delovne izkušnje pri opravljanju revidiranja v zadnjem šestletnem obdobju pred oddajo vloge za izdajo dovoljenja,
- je opravila praktično usposabljanje in preizkus strokovnih znanj za opravljanje nalog pooblaščenega revizorja, ki ga je predpisala Agencija za javni nadzor nad revidiranjem,
- ji v preteklosti ni bilo odvzeto dovoljenje za opravljanje nalog pooblaščenega revizorja ali pa je od pravnomočnega odvzema dovoljenja preteklo vsaj pet let,
- ni bila obsojena na nepogojno kazen za naklepno kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti, in
- ima visoko raven aktivnega znanja slovenščine.

Tudi to izobraževanje po pooblastilu Agencije za javni nadzor nad revidiranjem trenutno izvaja Slovenski inštitut za revizijo.

Skladno z 58. členom ZRev-2 je **revizijska družba** tista gospodarska družba, ki opravlja samo storitve revidiranja in je za opravljanje dejavnosti revidiranja pridobila dovoljenje Agencije za javni nadzor nad revidiranjem. Eden izmed osnovnih pogojev za pridobitev dovoljenja za opravljanje dejavnosti revidiranja je, da mora biti v revizijski družbi zaposlen najmanj en pooblaščen revizor, saj mora revizijska družba Agenciji dokazati, da je kadrovsko, tehnično in organizacijsko sposobna opravljati storitve revidiranja. Celotni pogoji za izdajo dovoljenja revizijski družbi za opravljanje storitev revidiranja so sicer navedeni v 60. do 65. in 67. členu ZRev-2.

1.4.3 Pregled slovenskega trga računovodskih in revizijskih storitev oz. storitev davčnega svetovanja

Ker v Sloveniji raven znanja, usposobljenosti in izkušenj računovodij in davčnih svetovalcev zakonsko ni izrecno zahtevana, posebnih pogojev ni niti za organizacije, ki opravljajo to dejavnost, posledično tudi nimamo registra, ki bi omogočal natančen vpogled v to, koliko fizičnih oseb oz. organizacij se ukvarja z nudenjem računovodskih storitev in/ali storitev davčnega svetovanja. Enoten register imamo vzpostavljen zgolj za zakonsko regulirano dejavnost revidiranja, registrov oseb, ki nudijo računovodske in davčno svetovalske storitve, pa je več, vodeni so pri različnih organizacijah, izvajanje dejavnosti računovodenja oz. davčnega svetovanja pa ni pogojeno z vpisom vanje, zato so ti registri hkrati tudi na različne načine nepopolni oz. zavajajoči. Naročnik računovodskih storitev oz. storitev davčnega svetovanja je tako pogosto v zadregi, ko išče strokovnjaka oz. organizacijo, ki bi ustrezala njegovim potrebam.

Posamezniki, ki trenutno opravljajo dejavnost računovodenja, revidiranja ali davčnega svetovanja

Glede na število podeljenih nazivov posameznikom, ki opravljajo različne naloge s področja računovodenja, davčnega svetovanja, notranjega revidiranja in ocenjevanja vrednosti, je trenutno v Sloveniji največji tisti register, ki ga vodi Slovenski inštitut za revizijo (glejte tabelo 11). Tu pa je potrebno upoštevati, da ni redko – to še posebej velja za zaposlene v računovodskih servisih, da imajo posamezniki tudi po več nazivov hkrati (npr. naziv preizkušene računovodje in preizkušen davčnik). Različnih posameznikov, ki opravljajo dejavnost, je tako manj kot bi na hitro sklepali zgolj na osnovi števila podeljenih nazivov.

Tabela 11: Število podeljenih strokovnih nazivov, ki jih podeljuje Slovenski inštitut za revizijo na dan 15. julij 2021

Naziv	Število oseb, ki imajo naziv
Računovodja	79
Preizkušeni računovodja	278
Preizkušen davčnik	145
Preizkušeni notranji revizor	266
Preizkušeni revizor informacijskih sistemov	108
Preizkušen poslovni finančnik	17
Pooblaščen ocenjevalci vrednosti podjetij	82
Pooblaščen ocenjevalci vrednosti nepremičnin	148
Pooblaščen ocenjevalci vrednosti strojev in opreme	10

Vir: www.si-revizija.si

Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije (glejte <https://www.oprps.org/register>), vodi register, ki zajema tudi posameznike, ki imajo nižje ravni strokovnega znanja. V njem je bilo 15. julija 2021 vpisanih 728 t.i. računovodskih strokovnjakov, od tega 244 računovodij specialistov, t.j. računovodskih strokovnjakov v najvišjem strokovnem nazivu pri tej organizaciji (OPRPS, 2021). Med njimi je evidentiranih kar 151 vodij računovodskih servisov in 78 davčnih svetovalcev (nekateri osebe opravljajo obe aktivnosti hkrati), a le 2 revizorja. Prav izredno pomanjkljiv seznam oseb, ki se ukvarjajo z revidiranjem, najbolj jasno opozarja na previdnost pri uporabi različnih registrov, v katere se osebe vpisujejo prostovoljno. Na isti dan je bilo namreč kar 181 pooblaščenih revizorjev, ki imajo dovoljenje Agencije za javni nadzor nad revidiranjem in so zato zavedeni v njenem uradnem registru, kar je eden od pogojev za opravljanje revizije računovodskih izkazov (Agencije za javni nadzor nad revidiranjem, 2021) in ne zgolj 2. V kolikor torej potrebujete npr. preizkušene davčnika, preizkušene računovodje, preizkušene notranje revizorje, ocenjevalca vrednosti podjetij, jih boste našli v registrih, ki jih vodi Slovenski inštitut za revizijo, ki to licenco po pooblastilu ZRev-2 tudi podeljuje in zato osebo avtomatično evidentira tudi v svojem registru. Če pa potrebujete pooblaščenega revizorja, pa je popoln register le-teh objavljen zgolj na spletni strani Agencije za javni nadzor nad revidiranjem in nikjer drugje.

Zanesljivost ostalih registrov pa kaže naslednji primer. Na dan 15. julij 2021 je imela Zbornica davčnih svetovalcev Slovenije (2021) evidentiranih 37 članov z licenco davčnega svetovalca Zbornice davčnih svetovalcev Slovenije, Davčno svetovalna zbornica Slovenije (2021), ki jo je ustanovila skupina Simič in partnerji, pa 108 t.i. aktivnih davčnih svetovalcev. Slednji so to licenco pridobili bodisi zato, ker so uspešno opravili strokovni izpit iz področja davčnega svetovanja pri kateri koli ustanovi v Sloveniji, ki to izobraževanje izvaja, ne glede na kakovost tega izobraževanja, bodisi so zaključili formalno izobraževanje s področja davkov oz. davčnega svetovanja, ali pa so pripravili zaključno nalogo na temo

davčnega svetovanja, lahko pa imajo tudi le državni pravniški izpit, če se z davčnim svetovanjem oz. zastopanjem v davčnih postopkih ukvarjajo najmanj tri leta.

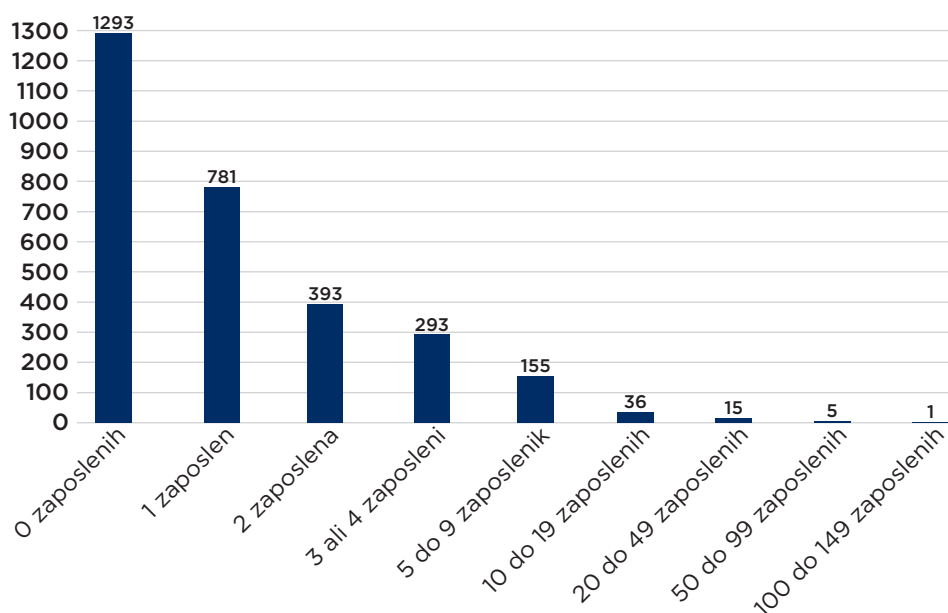
Seznam oseb, ki se ukvarjajo z davčnim svetovanjem, je torej mogoče najti kar pri štirih različnih organizacijah: pri Slovenskem inštitutu za revizijo (v njihovem registru je na dan 15. julij 2021 evidentiranih 145 oseb), pri Zvezi računovodij, finančnikov in revizorjev (evidentiranih 78 oseb), pri Zbornici davčnih svetovalcev Slovenije (37 oseb) ter pri Davčno svetovalne zbornice Slovenije (v njenem registru je 108 oseb), pri čemer pa pogoji za vpis v posamezen register niti približno niso primerljivi, saj je daleč najbolj zahtevna prav pridobitev naziva preizkušen davčnik pri Slovenskem inštitutu za revizijo. Veliko vprašanje je, ali je vzpostavitev različnih »novejših« seznamov računovodij in davčnih svetovalcev seznamu, ki ga sicer že slabih 30 let vodi Slovenski inštitut za revizijo, ki se je zgodila v zadnjih desetih letih, res zmanjšala negotovost, s katero se sicer soočajo naročniki računovodskih storitev in/ali storitev davčnega svetovanja, ali pa je to zmedo zgolj povečala. Nedvoumen je namreč zgolj seznam ponudnikov revizijskih storitev, kjer se vodi zgolj en sam register, in sicer bodisi pri Slovenskem inštitutu za revizijo (za preizkušene notranje revizorje in revizorje informacijskih sistemov), pri Agenciji za javni nadzor nad revidiranjem (za pooblaščen revizorje) ali pri Ministrstvu za finance (za državne notranje revizorje in preizkušene državne notranje revizorje).

Organizacije, ki trenutno opravljajo dejavnost računovodenja, revidiranja ali davčnega svetovanja

V Sloveniji nimamo enovitega seznama organizacij, ki opravljajo dejavnost računovodenja, revidiranja ali davčnega svetovanja. Koliko je teh organizacij, lahko sklepamo zgolj posredno, in sicer s pomočjo Poslovnega registra Slovenije, pa tudi s pomočjo seznamov, ki jih vodi Zbornica računovodskih servisov, ki je organizirana pri Gospodarski zbornici Slovenije (za računovodske servise) oz. Agencija za javni nadzor nad revidiranjem (za revizijske družbe).

Po podatkih Poslovnega registra (APJES, 2021b) je bilo na dan 31. december 2020 kar 4.573 različnih organizacij in samostojnih podjetnikov posameznikov, ki so imeli kot svojo glavno dejavnost registrirane računovodske, knjigovodske in revizijske dejavnosti, davčno svetovanje (SKD 69.200). A med njimi je bilo kar 1.293 takih, ki niso imele nobenega zaposlenega in se zato zanje upravičeno domneva, da na trgu niso zelo aktivni. Natančnejša analiza števila zaposlenih v organizacijah v tej dejavnosti je prikazana v grafu 27.

Graf 27: Pregled števila organizacij in samostojnih podjetnikov posamezniki v dejavnosti 69.200 glede na število zaposlenih na dan 31. 12. 2020

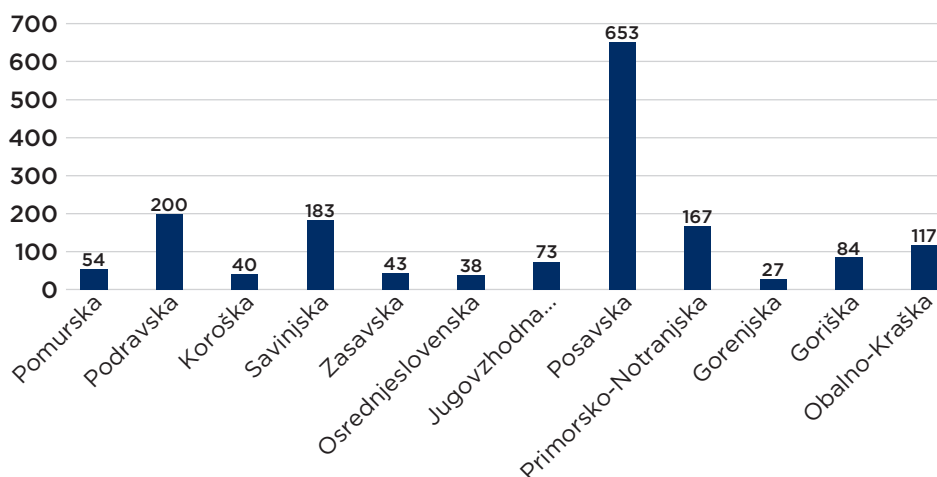
Opomba: Zaradi nepopolnih podatkov v sliki ni zajetih 1.601 subjektov.
Vir: AJPES (2021b).

Iz grafa 27 je razvidno, da velika večina organizacij v tej dejavnosti bodisi nima zaposlenih, bodisi imajo zgolj enega zaposlenega (781), najpogosteje so to lastniki oz. nosilci dejavnosti.

Skladno s pričakovanji je tudi največ organizacij in samostojnih podjetnikov posameznikov, ki delujejo v dejavnosti 69.200, registriranih v osrednje slovenski regiji, saj je tam tudi sicer registriranih največ različnih gospodarskih subjektov (graf 28). Sledijo podravska, savinjska in gorenjska regija, ki imajo vse približno enako število subjektov (med 150 in 200). Med njimi prevladujejo družbe z omejeno

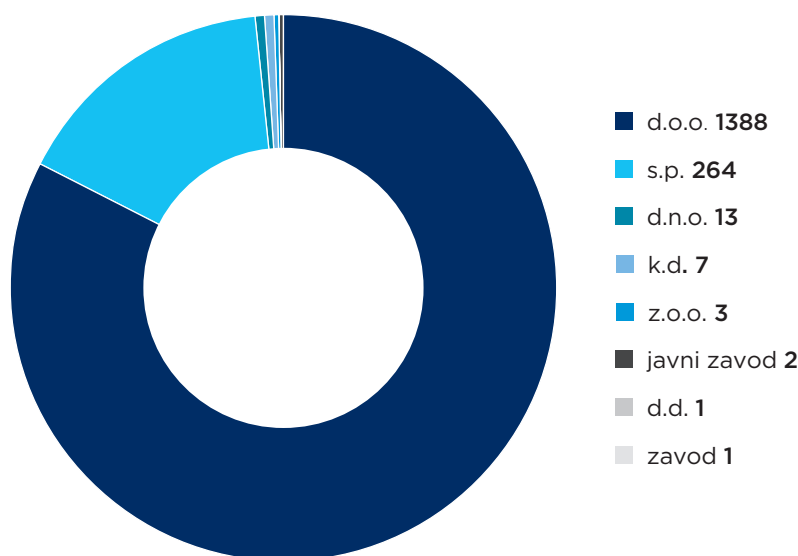
odgovornostjo (na dan 31.12.2020 jih je bilo 2.052) ter samostojni podjetniki posamezniki (na dan 31.12.2020 jih je bilo 2.456). Graf 29 prikazuje zgolj tiste, ki imajo najmanj enega zaposlenega: skupaj je takih zgolj 1.679 od 4.573. Med njimi prevladujejo mikro subjekti, nekaj organizacij je malih, nobena organizacija ni srednja ali velika (glejte graf 4). Največ je računovodskih servisov, in sicer 501 (podatek je povzet po registru Zbornice računovodskih servisov, 2021), revizijskih družb je po podatkih Agencije za javni nadzor nad revidiranjem (2021) le 43, medtem ko za ostale organizacije oz. samostojne podjetnike posameznike (kar 1.135 oz. 68 % od 1.679 organizacij oz. samostojnih podjetnikov posameznikov, ki imajo vsaj enega zaposlenega) ni mogoče zanesljivo ugotoviti, ali se dejansko ukvarjajo z nudenjem računovodskih storitev, z davčnim svetovanjem, s kombinacijo obojega ali s čim tretjim.

Graf 28: Število organizacij in samostojnih podjetnikov posameznikov v dejavnosti 69.200, ki imajo vsaj enega zaposlenega, po posameznih statističnih regijah na dan 31. 12. 2020

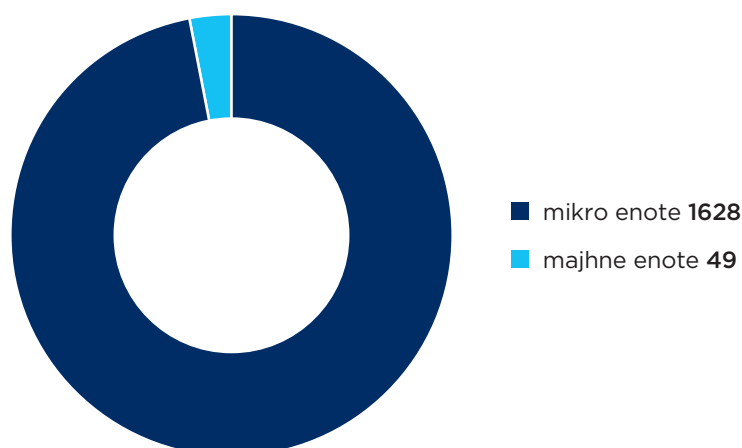
Vir: AJPES (2021b).

Graf 29: Število organizacij in samostojnih podjetnikov posameznikov v dejavnosti 69.200, ki imajo vsaj enega zaposlenega, po posameznih pravno organizacijskih oblikah na dan 31. 12. 2020

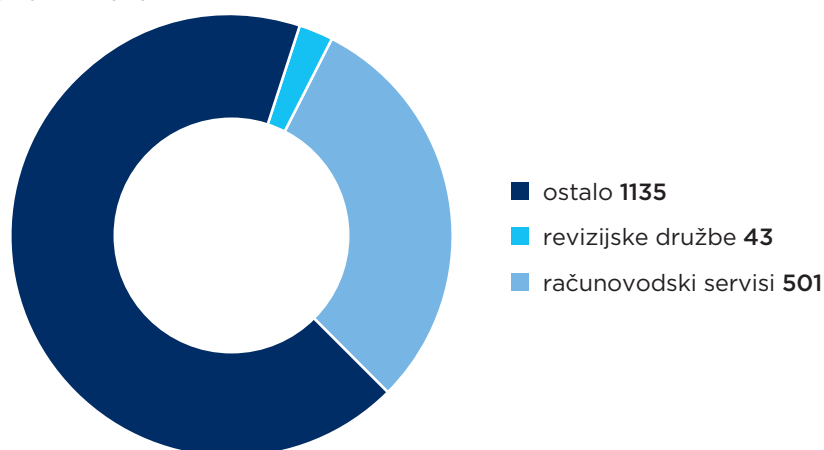
Vir: AJPES (2021b).

Graf 30: Število organizacij in samostojnih podjetnikov posameznikov v dejavnosti 69.200, ki imajo vsaj enega zaposlenega, po velikosti na dan 31. 12. 2020

Vir: AJPES (2021b).

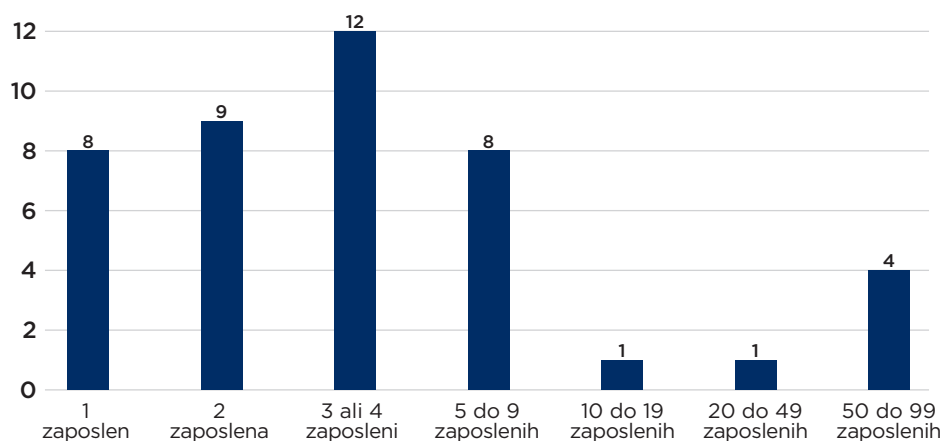
Graf 31: Število organizacij in samostojnih podjetnikov posameznikov v dejavnosti 69.200, ki imajo vsaj enega zaposlenega, glede vrsto dejavnosti na dan 31. 12. 2020

Vir: AJPES (2021b), Zbornica računovodskih servisov (2021), Agencija za javni nadzor nad revidiranjem (2021).

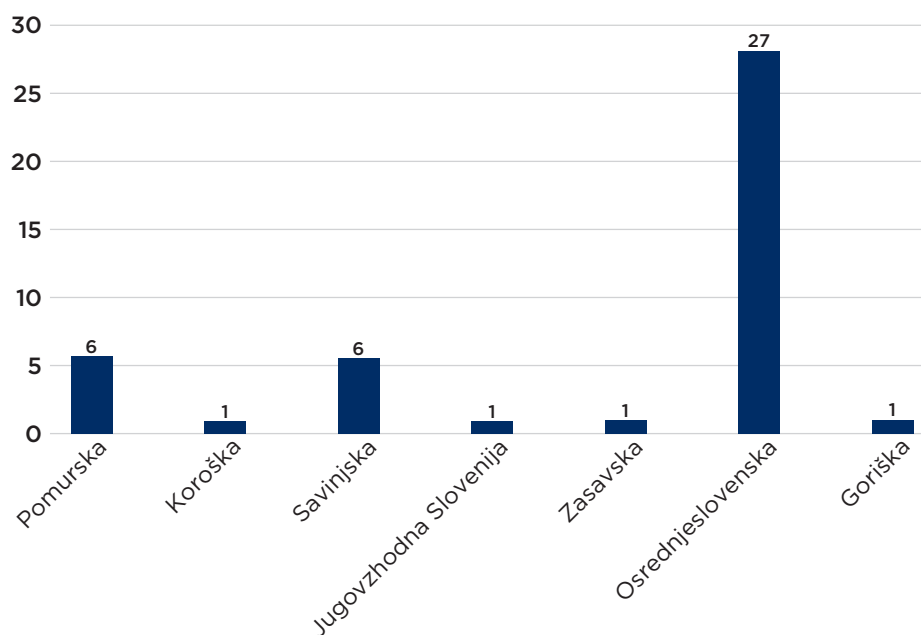
Med revizijskimi družbami prevladujejo take, ki imajo do štiri zaposlene (graf 32), in sicer je takih kar 29 od 42 družb. 8 revizijskih družb ima zgolj 1 zaposlenega, ki je hkrati tudi pooblaščen revizor, kar je pogoj za pridobitev dovoljenja za opravljanje dejavnosti. Le 4 družbe, t.i. Big 4, imajo več kot 50 zaposlenih: to so Deloitte revizija d.o.o., Ernst & Young revizija d.o.o., KPMG Slovenija d.o.o. ter PriceWaterhouseCoopers d.o.o. Velika večina družb je registriranih v Osrednjeslovenski statistični regiji (graf 33). Zanimivo pa je, da v pomurski, posavski, gorenjski, primorsko-notranjski in obalno-kraški statistični regiji ni registrirana niti ena revizijska družba, kar kaže na to, da v teh regijah ni dovolj veliko povpraševanja po revizijskih storitvah, ki bi spodbudilo registracijo revizijskih podjetij.

Graf 32: Število revizijskih družb po številu zaposlenih na dan 31. 12. 2020

Vir: AJPES (2021b) in Agencija za javni nadzor nad revidiranjem (2021).

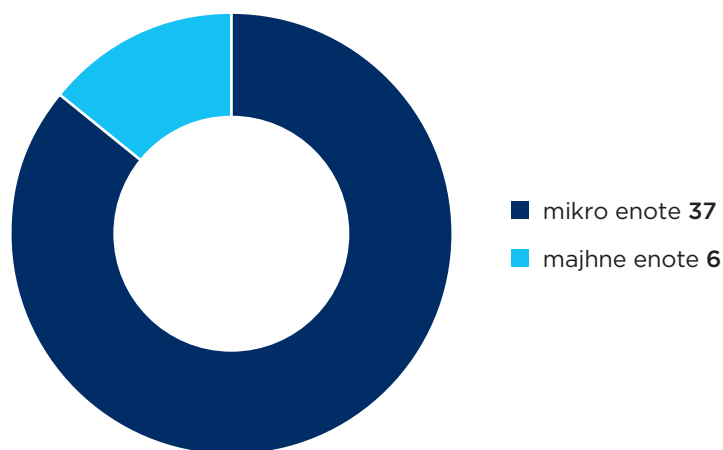
Graf 33: Število revizijskih družb po statističnih regijah na dan 31. 12. 2020

Vir: AJPES (2021b) in Agencija za javni nadzor nad revidiranjem (2021).

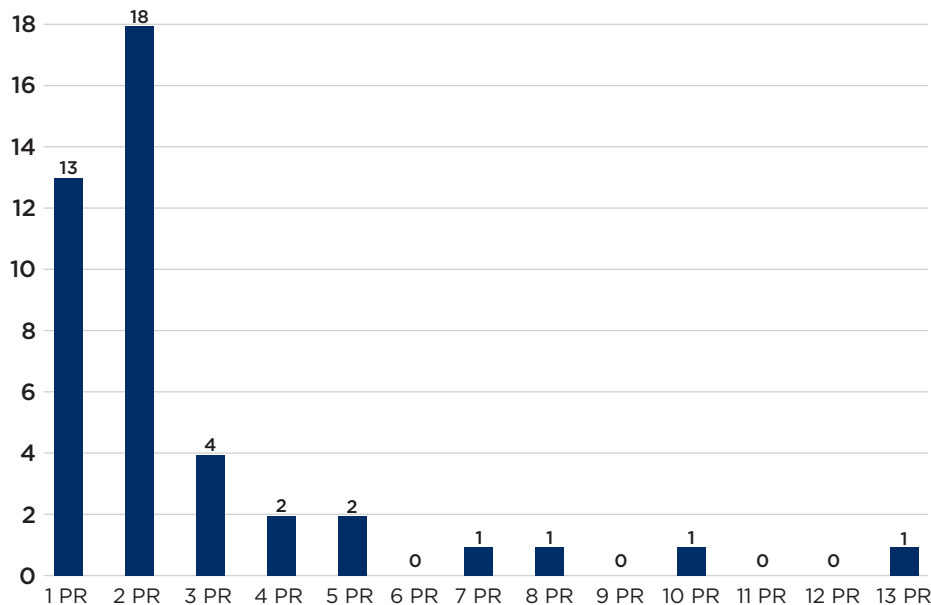
Vse revizijske družbe so registrirane kot družbe z omejeno odgovornostjo. Med njimi je kar 37 od 43 družb mikro družb (graf 34), zgolj šest družb pa je majhnih. Srednje velikih in velikih revizijskih družb nimamo, kar je glede na majhnost revizijskega trga pričakovano. Kar 31 revizijskih družb od 43 ima največ dva zaposlena pooblaščenca revizorja (graf 35). Več kot pet pooblaščenih revizorjev imajo zaposlene zgolj štiri revizijske družbe: Ernst & Young revizija d.o.o. (13 zaposlenih pooblaščenih revizorjev), KPMG Slovenija d.o.o. (10 zaposlenih pooblaščenih revizorjev), Mazars d.o.o. (8 zaposlenih pooblaščenih revizorjev) in Deloitte revizija d.o.o. (7 zaposlenih pooblaščenih revizorjev).

Graf 34: Število revizijskih družb po velikosti na dan 31. 12. 2020

Vir: Agencija za javni nadzor nad revidiranjem (2021).

Graf 35: Število revizijskih družb glede na število zaposlenih revizorjev na dan 31. 12. 2020

Vir: Agencija za javni nadzor nad revidiranjem (2021).

1.4.4 Dejavnost računovodskih servisov

Pomen računovodskih servisov v širšem gospodarskem prostoru, predvsem pa na področju malega gospodarstva, je izredno velik.

Družbe in samostojni podjetniki posamezniki, katerih osnovna gospodarska dejavnost je opravljanje računovodske, knjigovodske in revizijske dejavnosti ter davčno svetovanje za zunanje naročnike, so storitvena podjetja, ki v naši državi nimajo dolge zgodovine. Glavnina teh podjetij se je začela razvijati vzporedno z razvojem podjetništva po letu 1991.

Zaradi nepoznavanja koristnosti računovodskih storitev so podjetniki storitve računovodskih servisov sprva pojmovali kot nepotreben strošek, njihovo delo pa je bilo omejeno na evidentiranje poslovnih dogodkov zaradi sestave poročil, ki jih je od podjetnikov zahtevala država, predvsem za davčne in statistične namene.

Danes je povsem drugače. Podjetja se vse bolj zavedajo pomena računovodskih informacij za vsako dnevno poslovno odločanje. Čeprav računovodski servisi glede na svojo ekonomsko moč nimajo velikega vpliva na rast bruto domačega proizvoda, predstavljajo pomemben dejavnik gospodarstva, predvsem zaradi posrednega vpliva na odločitve glede razvoja podjetniške dejavnosti številnih malih in srednjih podjetij, pa tudi zaradi svoje vloge v sistemu javnega gospodarskega informiranja³⁵.

Zakonodajni okvir dejavnosti računovodskih servisov

Slovenija

Področje dejavnosti računovodskih servisov v Sloveniji zakonsko ni urejeno. To pomeni, da lahko računovodsko dejavnost in s tem povezane storitve opravlja vsaka gospodarska družba ter podjetnik posameznik, ki je za to dejavnost registriran. Pri tem noben predpis ne predvideva posebnih pogojev za opravljanje te dejavnosti. Tako ni predpisanih nobenih pogojev niti glede izobrazbe, letnega izobraževanja in zavarovanja poklicne odgovornosti. Ker pogojev ni, lahko računovodski servis ustanovi kdorkoli, brez ustrezne izobrazbe oziroma ustreznih znanj, zavarovanja odgovornosti za strokovne napake, ipd.

Premalo usposobljen računovodski servis z nepravilnim vodenjem poslovnih knjig svojim strankam povzroči veliko škodo. Naročnik ne more vedeti, ali se njegove knjige vodijo pravilno ali ne. Po drugi strani pa tudi država v primeru neustreznega vodenja knjig ne dobi ustreznih statističnih in drugih podatkov, prav tako pa lahko zaradi neustreznega vodenja knjig uporabniki plačujejo previsoke ali preizke dajatve³⁶.

³⁵ www.gzs.si/zrs

³⁶ Vir: Analiza razlogov in učinkov uveljavitve Zakona o računovodski dejavnosti, GZS-ZRS, 2010

Dejavnosti, ki jih opravljajo računovodski servisi, so v skladu z razvrstitvijo, ki jo predpisuje standardna klasifikacija dejavnosti, razporejene po SKD 2008 pod šifro 69.200 (do 31. 12. 2007 dejavnost 74.120), kamor spadajo dejavnosti knjigovodenja, računovodenja, davčnega svetovanja in revizije.

EU

Urejenost računovodske dejavnosti v nemško govornem področju je podobna, saj je zakonsko zelo natančno urejena. V drugih državah EU je zelo različna. Posledično so tudi poklicni nazivi zelo različni.

Kjer računovodska dejavnost ni natančno opredeljena z zakonodajo, jo ureja trg.

Na razlike po državah vpliva:

- zakonodaja,
- nabor storitev, ki jih računovodski poklic oz. naziv sme izvajati,
- pogoji za pridobitev računovodskih nazivov (licenc),
- predpisi glede letnega strokovnega izobraževanja,
- zahtevano zavarovanje poklicne odgovornosti in
- drugi pogoji.

Računovodje se združujejo v interesna združenja, ki sodelujejo pri spremembah zakonodaje, vzpostavljajo merila za zagotavljanje ustrezne ravni profesionalnega izvajanja storitev ter kakovosti dela in nadzirajo svoje člane.

Za pridobitev računovodskega naziva (licence) so v EU državah različni pogoji:

- izobrazba,
- delovne izkušnje,
- opravljanje strokovnega izpita,
- zavarovanje poklicne odgovornosti.

Strokovno izpopolnjevanje je večinoma pogoj za vzdrževanje licence. V nemškem govornem področju se na letni ravni zahteva 30 učnih enot po 45 minut s potrdilom izvajalca izobraževanja/seminarja. Šteje se tudi samostojno ali interno izobraževanje, vendar ima prednost izobraževanje v izobraževalnih institucijah. V nekaterih državah EU zavarovalnice zahtevajo celo 40 učnih enot po 45 minut s potrdilom izvajalca izobraževanja/seminarja (v to se ne šteje samostojno učenje).

Obstaja pa bojazen, da se bodo poklici deregulirali v državah EU, ki imajo računovodsko dejavnost zelo natančno z zakonom urejeno.

Na ravni držav EU je to računovodska dejavnost in poklic računovodje zelo spoštovana. V Sloveniji je zaradi pretekle družbene ureditve bivše države in planskega gospodarstva poklic izgubil na pomenu. Toda z digitalizacijo ponovno raste pomen dejavnosti in poklica.

Struktura gospodarskih subjektov v Sloveniji

Struktura gospodarskih subjektov v Sloveniji pokaže, da kar 99 % vseh gospodarskih subjektov predstavljajo majhne in mikro gospodarske družbe ter samostojni podjetniki posamezniki.

Omejene kadrovske zmogljivosti, nezadostno poznavanje računovodske stroke ter optimizacija stroškov vodijo k odločitvam, da nekatere poslovne funkcije za podjetje opravljajo zunanji izvajalci.

Računovodenje, oziroma vodenje poslovnih knjig, ki sta za gospodarske družbe in samostojne podjetnike posameznike predpisana v Zakonu o gospodarskih družbah, je poslovna funkcija, ki se je najpogosteje zaupa zunanjim izvajalcem. Storitve vodenja poslovnih knjig opravljajo družbe in samostojni podjetniki posamezniki, za katere se je uveljavilo ime **»računovodski servisi«**.

Podjetja, ki se odločajo za storitve računovodskih servisov, od servisa pričakujejo kakovostno storitev v dogovorjenih rokih in po dogovorjeni ceni³⁷.

37 Vir: Analiza razlogov in učinkov uveljavitve Zakona o računovodski dejavnosti, GZS-ZRS, 2010

Poslovanje dejavnosti 69.200 v Sloveniji

Dejavnost 69.200 predstavlja 0,9 % dodane vrednosti zasebnega sektorja v Sloveniji in 1,3 % dodane vrednosti zasebnega sektorja v EU.

V dejavnosti 69.200 je 4.351 zaposlenih po podatkih iz leta 2019. Povprečna dodana vrednosti pa znaša 36.608 EUR na zaposlenega.

Poslovanje družb v dejavnosti 69.200

Tabela 12: Glavni poudarki iz izkaza uspeha za družbe, ki opravljajo računovodske, knjigovodske in revizijske dejavnosti ter davčno svetovanje – SKD 69.200 v letih 2014–2019, ki so za leto 2019 oddali davčni obračun in letno poročilo

	Vrednost 2014	Vrednost 2015	Vrednost 2016	Vrednost 2017	Vrednost 2018	Vrednost 2019
Število družb	2.138	2.156	2.166	2.170	2.127	2.069
Povp. št. zaposlenih po del. urah	3.935	4.138	4.223	4.357	4.256	4.351
Čisti prihodki od prodaje (EUR)	241.422.927	245.867.209	250.329.363	262.020.649	261.677.381	274.225.658
Čisti prihodki od prodaje na zaposlenega (EUR)	61.347	59.417	59.285	60.138	61.484	63.022
Poslovni odhodki	221.617.839,00	229.206.598,00	230.449.723,02	241.284.951	239.032.404	252.942.693
Stroški blaga, materiala in storitev	109.045.293,00	110.919.369,00	106.679.774,40	113.702.919	111.697.204	116.017.930
Stroški dela zaposlenih	97.223.604,00	102.132.681,00	107.760.576,91	112.779.447	111.547.828	120.210.627
od tega: Plače zaposlenih	71.012.261	74.371.684,00	78.413.098,19	82.211.290	81.446.916	87.394.124
Dodana vrednost (DV)	132.129.726	135.648.197	144.282.675	148.566.022	148.803.135	159.290.774
Obseg investicij v (EUR)	1.250.075.710	1.114.431.485	961.609.883	2.195.994.410	2.486.942.196	1.049.256.630
Dobiček pred davki, obrestmi in amortizacijo (EBITDA)	36.062.380	34.363.495	37.300.505	36.305.369	37.695.161	39.745.392
Odpisi vrednosti	12.081.253	12.834.255	11.947.337	11.880.571	12.849.713	13.342.844
od tega: Amortizacija	8.690.195	8.691.894	9.048.260	9.380.576	9.742.101	10.282.328
Dobiček pred davki in obrestmi (EBIT)	23.981.127	21.529.240	25.353.168,94	24.424.798	24.845.448	26.402.549
Dobiček pred davki (EBT)	22.642.139	19.856.992	25.681.820	25.410.378	26.770.953	27.559.884
EBITDA v prihodkih od prodaje (%)	14,90	14,00	14,90	13,90	14,40	14,50
Neto čisti dobiček / izguba (EUR)	18.468.633	15.847.435	21.445.909	20.696.986	21.936.974	22.294.278
Delež prodaje na tujih trgih (%)	5,5	6,9	7,6	7,7	6,4	8,0
Delež investicij v opred. osn. sredstva/čisti prihodki od prodaje (%)	5,0	4,4	3,7	8,1	9,2	3,7
Mesečna bruto plača na zaposlenega (EUR)	1.504	1.498	1.548	1.572	1.595	1.674

Vir: AJ PES, metodologija: SKEP GZS

Zaključne račune je za leto 2019 oddalo 2.069 poslovnih subjektov dejavnosti 69.200, v katerih sta bila v letu 2019 za 2 % več zaposlenih (95) kot v letu 2018. Delež gospodarskih družb 69.200 se je zmanjšal za 3 %. Čisti prihodki od prodaje so v 2019 znašali 274 milijonov EUR in so se povečali za 4,8 % v primerjavi z letom 2018. Čisti prihodki družb od prodaje na zaposlenega so v 2019 znašali 63.022 evrov oz. 2,5 % več kot leta 2018. Delež prodaje na tujih trgih znaša 8,0 % in je narasel za 1,3 % glede na leto pred tem.

Poslovni odhodki so v 2019 znašali 253 mio evrov (5,8 % rast v primerjavi z 2018), od tega plače zaposlenih v višini 87 mio evrov (7,3 % rast v primerjavi z 2018). Skupni stroški dela zaposlenih so predstavljali 120,2 mio evrov ali 7,8 % več kot leto prej.

Dejavnost 69.200 je poslovno leto 2019 zaključila z neto čistim dobičkom v višini 22,3 mio evrov oz. 1,6 % več kot leto poprej. 197 družb je poslovalo z izgubo oz. 10,5 %.

Skupna ustvarjena dodana vrednost dejavnosti 69.200 je v letu 2019 znašala 159 mio evrov in se je v zadnjem letu zvišala za 7 % glede na leto pred tem. V zadnjem letu se je povprečna dodana vrednost na zaposlenega v dejavnostih 69.200 zvišala za 4,7 % glede na leto prej, na 36.608 evrov na zaposlenega.

Med družbami je peščica (manj kot 1 promil) velikih in srednjih podjetij ter večina malih in mikro. Največje družbe v dejavnosti so: ERNST & YOUNG Svetovanje, d.o.o., VIZIJA RAČUNOVODSTVO d.d., ERNST & YOUNG d.o.o., DELOITTE REVIZIJA d.o.o., KPMG Slovenija, d.o.o., KPMG d.o.o., UNIJA d.o.o., PwC SVETOVANJE d.o.o., EBONA, d.o.o., PricewaterhouseCoopers d.o.o., RŽIŠNIK PERC d.o.o. DATA d.o.o., SIMFIN d.o.o. itn.

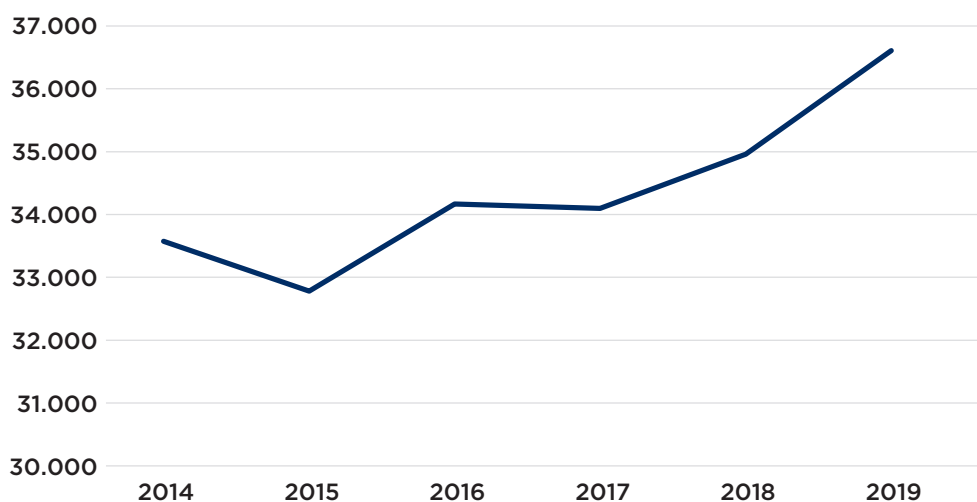
Prva družba ERNST & YOUNG Svetovanje, d.o.o. je v letu 2019 ustvarila 7 mio evrov čistih prihodkov, 667,6 mio evrov dobička, 2.937.558 evrov dodane vrednosti in imela 46 zaposlenih konec leta 2019.

Tabela 13: Pomembnejši kazalniki za gospodarske družbe dejavnosti 69.200 - Računovodske, knjigovodske in revizijske dejavnosti ter davčno svetovanje v letih 2014–2019, ki so za leto 2019 oddali davčni obračun in letno poročilo

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kazalniki zadolženosti						
Neto finančni dolg na EBITDA	1,77	1,37	1,09	1,00	0,9	0,9
Pokritost finančnih odhodkov iz finančnih in poslovnih obveznosti z EBIT (EBIT/ (finančni odhodki iz finančnih in poslovnih obveznosti))	4,97	6,08	14,59	10,70	11,7	11,7
Kratkoročni kazalniki likvidnosti						
Kratkoročni koeficient	1,37	1,71	1,7	1,70	1,8	1,8
Hitri koeficient	0,71	0,84	0,84	0,80	0,9	0,9
Kazalniki profitabilnosti in učinkovitosti						
EBIT v prihodkih od prodaje (%)	9,93	8,76	10,13	9,30	9,5	9,5
EBITDA v prihodkih od prodaje (%)	13,53	12,29	13,74	13,90	14,4	14,4
Neto marža	7,65	6,45	8,57	7,90	8,4	8,4
Donosnost kapitala - ROE (%)	12,53	10,31	13,44	12,30	12,8	12,8
Čisti prihodki od prodaje na zaposlenega (EUR)	61.347	59.417	59.285	60.138	61.484	61.484
Stroški dela na zaposlenega (EUR)	24.705	24.682	25.521	25.885	26.210	26.209
Stroški dela v dodani vrednosti (%)	73,6	75,3	74,7	75,9	75,0	75,5
Dodana vrednost na zaposlenega (EUR)	33.575	32.781	34.170	34.098	34.963	36.608

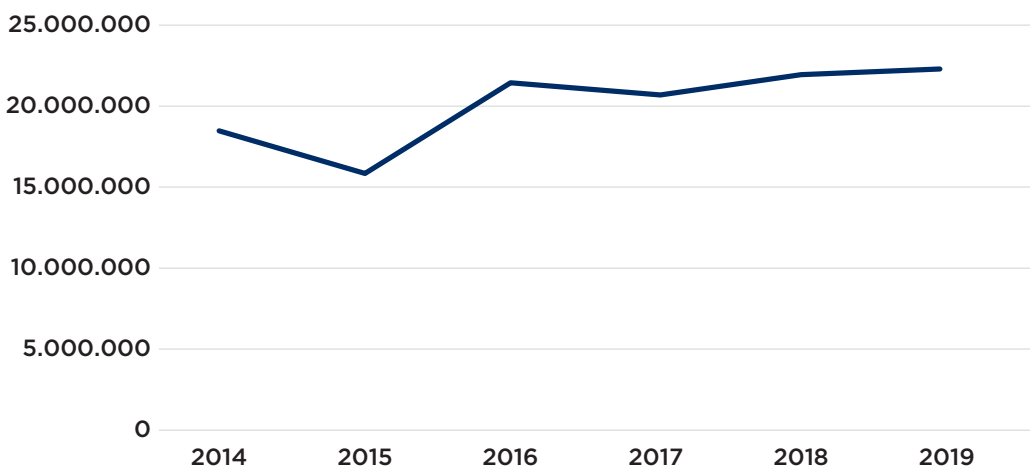
Vir: AJPES, metodologija: SKEP GZS

Graf 36: Dodana vrednost na zaposlenega družb v dejavnosti 69.200 v letih 2014–2019, ki so za leto 2019 oddali davčni obračun in letno poročilo

Vir: AJPES, metodologija: SKEP GZS

Graf 37: Gibanje dobička družb v dejavnosti 69.200 v letih 2014–2019, ki so za leto 2019 oddali davčni obračun in letno poročilo

Vir: AJPES, metodologija: SKEP GZS

Poslovanje samostojnih podjetnikov v dejavnosti 69.200

Tabela 14: Poslovanje samostojnih podjetnikov v dejavnosti 69.200 - Računovodske, knjigovodske in revizijske dejavnosti; davčno svetovanje v letih 2014–2019, ki so za leto 2019 oddali davčni obračun in letno poročilo

	Vrednost 2014	Vrednost 2015	Vrednost 2016	Vrednost 2017	Vrednost 2018	Vrednost 2019
Število s.p.	1.931	1.563	1.371	1.213	1.132	1.018
Povp. št. zaposlenih po del. urah	607	528	494	505	483	455
Čisti prihodki od prodaje (EUR)	63.821.076	55.564.744	48.739.747	46.315.953	46.582.145	44.352.267
Prihodki (EUR)	64.995.557	56.402.951	49.108.726	46.848.266	46.958.586	44.799.312
Prihodki na zaposlenega (Prihodki / povpr. št. zap.)	107.066	106.814	99.429	92.734	97.295	98.454
Poslovni odhodki	51.669.610	45.689.626,00	40.242.074,90	38.911.504	40.045.700	37.598.537
Dodana vrednost (DV)	26.046.219	22.035.148	19.748.016	18.869.162	17.958.111	18.112.720
Stroški blaga, materiala in storitev	22.878.069	20.999.063	18.062.717	17.342.429	17.633.460	16.982.411
Stroški dela zaposlenih		9.740.361	9.246.246	9.502.494	9.663.066	9.622.431
od tega: Plače zaposlenih		6.706.413	6.361.266	6.568.919	6.646.654	6.650.618
Odpisi vrednosti		1.996.821,00	1.674.984	1.512.398	1.423.023	1.318.627
od tega: Amortizacija		1.691.722,00	1.431.269,13	1.282.881	1.253.337	1.176.649
Neto podjetnikov dohodek / negativni izid	12.797.401	10.280.553,00	8.808.230	8.003.212	6.920.916	7.211.508
Delež prodaje na tujih trgih (%)	1,50	2,10	0,60	0,50	1,00	1,50

Vir: AJPES, metodologija: SKEP GZS

Zaključne račune je za leto 2019 oddalo 1.018 samostojnih podjetnikov dejavnosti 69.200, v katerih je bilo v letu 2019 za 6 % manj zaposlenih (28) kot v letu 2018. Delež s.p. 69.200 se je zmanjšal za 1 %. Čisti prihodki od prodaje so v 2019 znašali 44 mio EUR in so se zmanjšali za 4,6 % v primerjavi z letom 2018. Čisti prihodki družb od prodaje na zaposlenega so v 2019 znašali 98,5 mio EUR oz. 0,5 % več kot leta 2018. Delež prodaje na tujih trgih znaša 1,5 % in je narasel za 0,5 % glede na leto pred tem.

Poslovni odhodki so v 2019 znašali 37,6 mio EUR (6,1 % padec v primerjavi z 2018), od tega plače zaposlenih v višini 6,7 mio EUR (0,006 % rast v primerjavi z 2018). Skupni stroški dela zaposlenih so predstavljali 9,6 mio EUR ali 0,004 % manj kot leto prej.

Neto podjetnikov dohodek je za poslovno leto 2019 znašal 7,2 mio EUR oz. 4,2 % več kot leto poprej. 57 s.p. je imelo v 2019 negativen poslovni izid (17,9 %).

Skupna ustvarjena dodana vrednost dejavnosti 69.200 je v letu 2019 znašala 18 mio EUR in se je v zadnjem letu zvišala za 0,9 % glede na leto pred tem. V zadnjem letu se je povprečna dodana vrednost na zaposlenega v dejavnostih 69.200 zvišala za 7 % glede na leto prej, na 39.806 EUR na zaposlenega.

Zaposleni v računovodski dejavnostih

Strokovna izobrazba zaposlenih v računovodskem servisu je eden izmed najpomembnejših dejavnikov, ki posredno vplivajo na kakovost dela. Spremembe na področju računovodstva, financ, davkov so tako hitre, da jim je težko slediti. Zato je zaradi odgovornosti, ki jo prevzame računovodski servis, ustrezna izobrazba eden izmed najpomembnejši pogojev za kakovostno opravljanje dela.

Tabela 15: Delovno aktivno prebivalstvo v dejavnosti 69.200 (SKD 2008) po starostnih skupinah in doseženi izobrazbi (KLASIUS-SRV), Slovenija, 31. 12. 2020

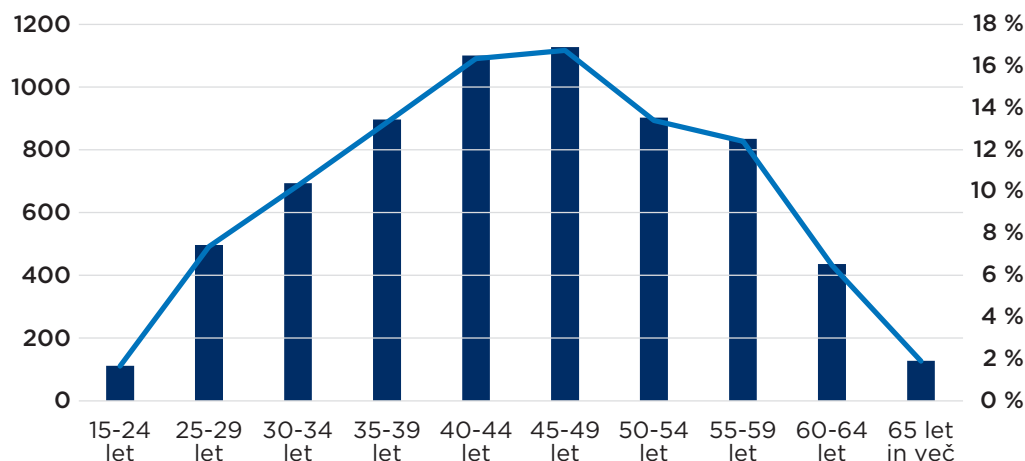
Starostni razred	Izobrazba - skupaj	Delež v %	osnovnošolska ali manj	srednješolska	višješolska, visokošolska
Starost - skupaj	6.731	1,7 %	107	2.745	3.879
15-24 let	112	7,4 %	8	64	40
25-29 let	497	10,3 %	11	144	342
30-34 let	694	13,3 %	8	178	508
35-39 let	897	16,4 %	12	250	635
40-44 let	1.101	16,8 %	12	423	666
45-49 let	1.128	13,4 %	13	519	596
50-54 let	903	12,4 %	20	443	440
55-59 let	835	6,5 %	13	452	370
60-64 let	436	1,9 %	6	201	229
65 let in več	128	1,7 %	4	71	53

Vir: Statistični register delovno aktivnega prebivalstva, SURS³⁸

³⁸ Metodološko opozorilo

V izkazanih podatkih so poleg zaposlenih oseb oz. oseb v delovnem razmerju, zajete tudi samozaposlene osebe. Podatki so prevzeti iz Statističnega registra delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP), ki se ga ažurira s podatki prijav v socialna zavarovanja oz. obrazci M, ki jih ureja Pravilnik o obrazcih prijav podatkov o pokojninskem in invalidskem ter zdravstvenem zavarovanju, zavarovanju za starševsko varstvo in zavarovanju za primer brezposelnosti. Metodološka pojasnila <https://www.stat.si/statweb/File/DocSysFile/9538/07-009-1-MP.pdf>

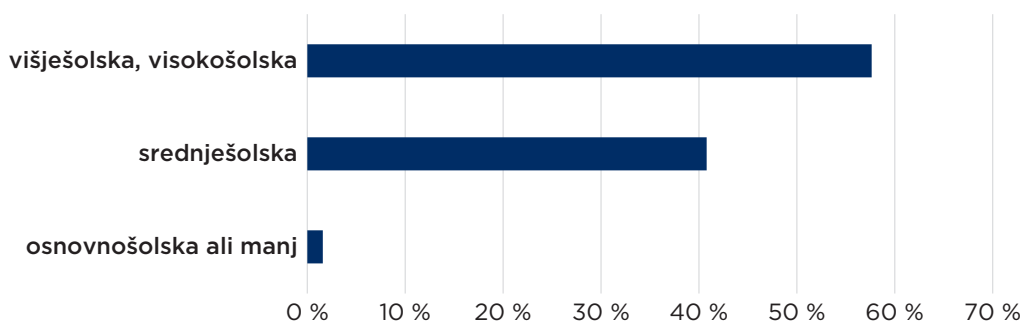
Graf 38: Izobrazba po starostnih razredih dejavnosti 69.200 za leto 2020

Vir: Statistični register delovno aktivnega prebivalstva, SURS 2020

Največ zaposlenih v dejavnosti 69.200 v letu 2020 je v starostnih razredih od 40-44 in 45-49 let (malo več kot 16 %). Struktura zaposlenih po starosti kaže, da je v povprečju 51 % zaposlenih starejših od 45 let ter 9,1 % mlajših od 30 let.

Graf 39: Struktura zaposlenih po stopnji izobrazbe za dejavnosti 69.200 za leto 2020

Vir: Statistični register delovno aktivnega prebivalstva, SURS 2020

Izobrazbena struktura se v zadnjem desetletju bistveno izboljšuje. Kar 57,6 % zaposlenih ima višješolsko in visokošolsko izobrazbo. Sledi 40,8 % zaposlenih z srednješolsko izobrazbo.

Tabela 16: Delovno aktivno prebivalstvo v dejavnost 69.200 po spolu in doseženi izobrazbi (KLASIUS-SRV), Slovenija, 31. 12. 2020

Spol	Izobrazba - skupaj	osnovnošolska ali manj	srednješolska	višješolska, visokošolska
skupaj	6.731	107	2.745	3.879
moški	1.438	53	624	761
ženske	5.293	54	2.121	3.118

Vir: Statistični register delovno aktivnega prebivalstva, SURS 2020

Standard izvajalcev računovodskih storitev

Kakovostno opravljena računovodska storitev ima pomemben vpliv na uspešnost strank in s tem celotnega gospodarstva. Da se dejavnost opravlja kakovostno, mora izvajalec računovodskih storitev vlagati v izobraževanja, opremo, programe, kadre in nenazadnje tudi v prostore. Vse to terja finančno in časovno investicijo. Zato je toliko težje razumeti dumpinške ponudbe na slovenskem trgu s strani različnih računovodskih servisov. S takšno situacijo se srečujemo, ker računovodski servis lahko odpre oseba brez ustrezne formalne izobrazbe ali ustreznih funkcionalnih izobraževanj, z zelo omejenim znanjem in popolnoma brez izkušenj. Zaradi neznanja, nestrokovno opravljenih računovodskih storitev ali premalo izkušenih računovodij se podjetja, ki sodelujejo s takšnimi izvajalci računovodskih storitev, lahko znajdejo v resnih poslovnih težavah.

V Zbornici računovodskih servisov so po skandinavskem vzoru oblikovali Standard izvajalcev računovodskih storitev. Standard opredeljuje osnovne pogoje, ki vplivajo na kakovost izvajanja računovodskih storitev (struktura in izobraževanje kadrov, informacijska tehnologija, zavarovanje poklicne odgovornosti, sodelovanje z naročniki).

Ureditev dejavnosti računovodskih servisov v okviru standarda podpirajo tako GZS, FURS, AJPES, Združenje Bank Slovenije in Banka Slovenije kot tudi sami podjetniki. Anketa, ki jo je ZRS izvedla poleti 2013 na reprezentativnem vzorcu 1.397 pravnih oseb, je namreč pokazala, da se kar 78,8 % vprašanih podjetnikov strinja s tem, da je treba urediti trg računovodskih servisov.

Izvajalci računovodskih storitev lahko na Zbornici računovodskih servisov pridobijo potrdilo o skladnosti, da storitve opravljajo v skladu z določili standarda, pri čemer potrdilo velja le na območju Slovenije. Seznam izdanih in veljavnih potrdil je objavljen na spletni strani ZRS.

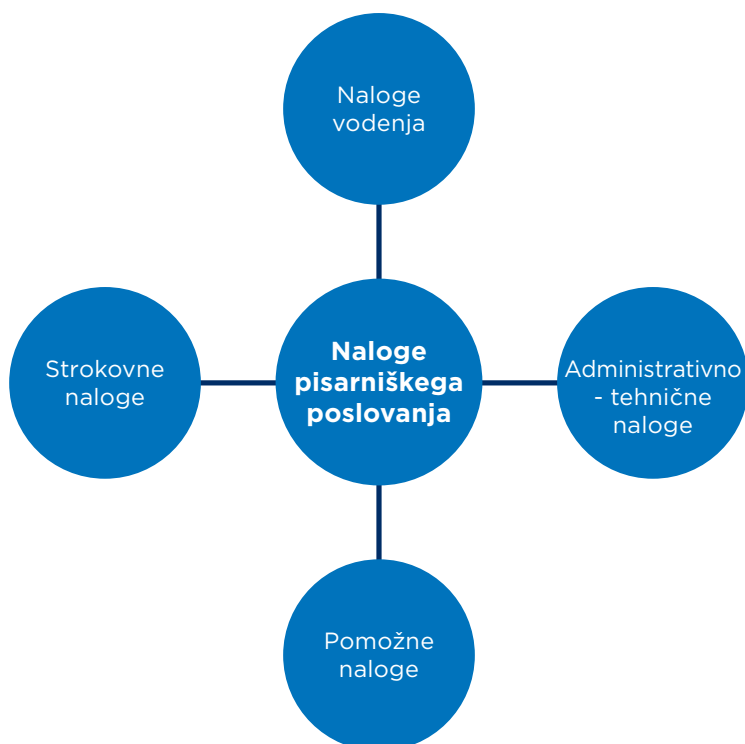
1.5 Tajniško in administrativno delo

Sodobni pisarniški menedžment zajema številna opravila, ki omogočajo nemoteno poslovanje organizacije. Z globalizacijo in razvojem gospodarstva, ki se odraža v ravnanju in vedenju organizacij, so se v veliki meri spremenila pričakovanja delodajalcev glede znanj in kompetenčne usposobljenosti delavcev na področju pisarniškega poslovanja. Pisarniško poslovanje je kot podporno področje delovanja organizacije s prehodom v informacijsko družbo postalo izredno kompleksno delovno okolje, ki temelji na informacijsko-komunikacijski tehnologiji.

Število zaposlenih na področju pisarniškega poslovanja narašča, saj je vedno več dejavnosti in storitev, ki so odvisne od pisarniškega poslovanja.

Potrebno je poudariti, da se pisarniška opravila razlikujejo glede na stopnjo zahtevnosti: od pretežno administrativnih opravil, pa vse do zahtevnih organizacijskih in vodstvenih del.

Slika 2: Naloge pisarniškega poslovanja

Vir: Poslovni asistent – skriti vodja, Suzi Zevnik in Jarmila Hojs Potočnik

Tabela 17: Značilnosti in tipi pisarniških nalog

Značilnosti nalog	Tip nalog			
	Naloge vodenja	Strokovne naloge	Tehnično – admin. Naloge	Pomožne naloge
Vsebina nalog	Vodenje in motiviranje sodelavcev. Predstavljanje oddelka in podjetja. Prejem in posredovanje informacij. Usklajeni medsebojni odnosi.	Reševanje specialnih problemov. Usmerjenost na strokovne naloge. Komuniciranje z drugimi strokovnjaki in specialisti.	Tekoča in ponavljajoča se opravila. Opravila usmerjena na akte, listine, dokumente.	Pomožna opravila, ki podpirajo druge naloge npr: kopiranje. Preprosta opravila povezana z obdelavo informacij.
Problemske značilnosti nalog	Reševanje problemov in sprejemanje odločitev. Informacijsko in komunikacijsko intenzivne naloge.	Inovativni, težavni problemi. Samoiniciativnost in ustvarjalnost. Analitično reševanje problemov.	Reševanje relativno preprostih problemov. Rutinsko reševanje problemov.	Izvajalska opravila. Zelo preprosti in enostavni problemi.
Strokovna znanja	Široko splošno znanje. Konceptualno znanje. Visoka izobrazba. Obvladovanje metod in tehnik vodenja. Znanja za delo z ljudmi.	Visoka in višja izobrazba. Specialistična znanja. Posebna funkcionalna znanja.	Srednja strokovna izobrazba. Funkcionalna znanja s področja administrativno tehničnih nalog.	Poklicna ali srednješolska izobrazba. Ozka funkcionalna znanja. Usposabljanje z delom.

Vir: Jereb, E.(2000), *Organizacija pisarniškega poslovanja*. Kranj: Moderna organizacija

Zahtevana znanja:

- strokovno znanje,
- komunikacijske veščine,
- organizacijske veščine,
- vodstvene veščine,
- čustveno inteligenco.

Strokovno znanje

- široko poznavanje svoje stroke in organizacijo, v kateri dela,
- računalniško pismenost,
- knjižni jezik s poznavanjem slovničnih in pravopisnih pravil,
- tuje jezike: vsaj enega svetovnega tekoče, še boljše dva,
- iz vzporednih funkcij kot so kadrovanje, pravo, knjigovodstvo, računovodstvo, financ, davkov, ekonomije, marketing, javnega nastopanja, protokola, zakonodaje ...

Komunikacijske veščine

- topel in prijazen pristop k ljudem,
- smisel za jasno in lepo ustno ter pisno izražanje,
- zmožnost poslušanja in svetovanja,
- zmožnost delati v timu,
- zmožnost reševanja konfliktov,
- zmožnost pogajanja,
- zmožnost mediacije.

Organizacijske veščine

- samoorganizacija in dobra delovna tehnika,
- usklajevanje in organiziranje dela,
- vodenje in urejanje dokumentacije,
- organizacija časa in postavljanje prioritet,
- organiziranje in koordiniranje dogodkov/projektov.

Vodstvene veščine

- samostojno načrtovanje,
- iskanje rešitev,

- sprejemanje odločitev,
- doseganje ciljev,
- voditi delovne procese v pisarni,
- voditi projekte,
- voditi ljudi.

Čustveno inteligenco

- poznavanje sebe in drugih,
- zmožnost obvladovanja čustev in odzivov (asertivno vedenje),
- zmožnost prepoznavanja različnih karakterjev,
- zmožnost delati z različnimi karakterji,
- zmožnost obvladovanja sebe in svojih čustvenih odzivov.

Tabela 18: Sklopi delovnih nalog poslovnih sekretarjev/asistentov

Zahtevna organizacijska oziroma vodstvena dela	Poslovni sekretar lahko sodeluje že pri ustanavljanju podjetja, kjer sodeluje pri pridobivanju prostorov in opreme ter analizira potrebe in možnosti za vpeljavo novega programa. Samostojno načrtuje, organizira, koordinira in vodi delovne procese v pisarni. Poslovni sekretar izdeluje poročila o delu, spremlja zakonodajo, daje predloge za nadaljnji razvoj podjetja, pripravlja razpise in podobno.
Delo z dokumenti	Večino dela poslovnega sekretarja obsega delo z dokumenti, ki med drugim zajema sprejemanje, razvrščanje, klasificiranje in obdelavo dokumentarnega gradiva, samostojno sestavljanje, oblikovanje in pisanje strokovnih dopisov, zapisnikov in vlog, izdajanje potrdil, pridobivanje dovoljenj, pošiljanje dokumentov, overjanje različnih listin, pisanje uradnih zaznamkov, izdaja in obračun potnih nalogov, izpolnjevanje različnih obrazcev, pisanje naročilnic, priprava tipskih pogodb, vpis podatkov v evidence, arhiviranje dokumentov.
Kadrovska dela	Poslovni sekretarji ukvarjajo tudi s kadrovanjem. Objavljajo prosta dela in naloge, zbirajo in urejajo prijave, vabijo kandidate na zaposlitvene razgovore, pišejo zapisnike, sodelujejo pri zaposlitvenih razgovorih, izdajajo sklepe o sprejemu ali zavrnitvi kandidatov, pripravijo pogodbe o zaposlitvi, urejajo socialno in zdravstveno zavarovanje, vodijo in ažurirajo kadrovske evidence, organizirajo obvezne zdravniške preglede, zbirajo podatke o izobraževanih potrebah, ugotavljajo realizacijo plana ter spremljajo zakonodajo.
Informacije in komuniciranje	Poslovni sekretar je ključna oseba pri sprejemanju informacij in komuniciranju z notranjimi in zunanjimi uporabniki: s sodelavci, strankami, dobavitelji, poslovnimi partnerji, upravnimi organi in drugimi. Interno objavljajo različna obvestila in komunicirajo s sodelavci. Poslovni sekretarji sodelujejo tudi pri stikih z javnostjo na tiskovnih konferencah, seminarjih, predstavitev, pri propagandnih akcijah, oblikovanju biltenov, promocijskih gradiv, katalogov in drugih oblikah stikov z javnostjo.
Priprava in organizacija poslovnih dogodkov	Poslovni sekretar načrtuje, pripravlja in organizira sestanke, tiskovne konference, kolegije ter druge poslovne dogodke za notranje in zunanje udeležence ter poskrbi za protokolarne zadeve. Pred sestankom koordinira aktivnosti: razpošlje vabila, pripravi gradiva, pripravi razpored udeležencev ter poskrbi za prostore ter njihovo ustrezno opremljenost.
Prodaja in nabava	V manjših podjetjih poslovni sekretar opravlja tudi funkcijo nabave in prodaje, kjer samostojno pridobiva informacije o potrebah potencialnih kupcev, na enostavni način raziše trg, komunicira s potencialnimi kupci, sodeluje pri prodajnih akcijah, prodaja izdelke in storitve po telefonu, pripravlja ponudbe, svetuje kupcem in pripravlja kalkulacije. K nabavi sodi naročanje, prevzem, skladiščenje blaga, odprema blaga, spremljanje zalog, reševanje reklamacij ter naročanje pisarniškega materiala in inventarja.
Računovodska dela	Poslovni sekretar izvaja nekatera manj zahtevna računovodska dela in sodeluje z računovodjem.

Vir: Poslovni asistent – skriti vodja, Suzi Zevnik in Jarmila Hojs Potočnik

Poslovni asistent

Poslovni asistent pomeni nadgradnjo dela poslovnega sekretarja. Običajno ima visokošolsko strokovno izobrazbo in je na osnovi svojega znanja in izkušen sposoben nuditi tudi strokovno in svetovalno podporo svojim nadrejenim. Z izrazom poslovni asistent pojmuje pisarniška dela, kjer se zahtevata strokovnost in sposobnost na visoki ravni. Pri teh delih se prepletajo zlasti tista organizacijska in pisarniška opravila, ki lajšajo delo vodilnim in strokovnim uslužbencem v organizacijah, zato morajo biti zanje usposobljeni. Poslovni asistent je tudi posrednik med vodilnimi in drugimi zaposlenimi kot tudi med okoljem, v katerem delajo. Poslovni asistent vodi sodelavce in delovni proces tako, da so s storitvami zadovoljni tako stranke kot tudi nadrejeni. Za podkrepitev pomembnosti poslovnega asistenta govori dejstvo, da je njegovo delovno področje zelo obsežno, poleg tega je blizu viru najpomembnejših informacij. Informacije mora znati pravilno uporabiti, biti mora lojalni podjetju in spoštovati poslovno tajnost.

Razvoj poklica

Zahteve sodobnega poslovnega okolja so botrovale izrazitemu razvoju kadra na izvedbeni ravni v pisarniškem menedžmentu. Zato se tudi nazivi spreminjajo in dajejo prostor novim, ki veliko bolje izražajo njihovo vlogo in pomen.

Tajnica je pred mnogimi leti v visoko produktivnem delovnem okolju, ko je bilo glavno vodilo delavnost, opravljala večinoma manj zahtevna in rutinska pisarniška dela pretežno po navodilih nadrejenih in za ožji krog ljudi. Za to delovno mesto je zadostovala srednješolska izobrazba. Zaradi hitrega razvoja informacijske tehnologije in potrebe po strokovnosti pri opravljanju vse zahtevnejših nalog v učečem delovnem okolju, ki je dajalo poudarek znanju in kakovosti, se je povečala tudi potreba po bolj izobraženem kadru v poslovni podpori.

Izoblikovalo se je delovno mesto **poslovni sekretar**, ki deluje kot komunikacijsko, informacijsko in organizacijsko središče vsake organizacije. Običajno ima višješolsko strokovno izobrazbo in širok nabor strokovnega znanja. Sposoben je opravljati tudi organizacijska in vodstvena dela na višji ravni ter zagotavljati učinkovito izvajanje podpornih procesov vodstvenim in vodilnim delavcem v kompleksnem delovnem okolju.

Rast in razvoj v misleča okolja, ki so pri kadru v poslovni podpori ob vsem naštetem potrebovala še več samostojnosti, inovativnosti in ustvarjalnosti, pa so prinesla delovno mesto **poslovni asistent**. Danes je to delovno mesto eden najmočnejših položajev v poslovnem svetu, saj že zaradi narave delovnih aktivnosti in nalog vključuje ogromno dejanske moči in vpliva, ker je v nenehnem komunikacijskem stiku z notranjimi in zunanji deležniki. Ljudje vsak trenutek komuniciramo, sporočamo svoja mnenja, izražamo svoj odnos do ljudi in stvari s telesno govorico ter čustvenimi odzivi, če se tega zavedamo ali ne. Le da je vpliv zaznavanja, vrednotenja in odzivanja ljudi, ki opravljajo funkcije na ravni poslovne podpore, bistveno večji, tako po številu oseb, ki jih zadeva, kot tudi po posledicah zanje. S svojo presojo in odzivom neposredno in posredno vplivajo na poslovne odločitve, na odnose znotraj organizacije in na mnenje zunanjih deležnikov o njej. Zato poslovni asistent čedalje bolj postaja tudi del vodstvene ekipe.

1.6 Upravljanje

1.6.1 Opredelitev področja

Področja Poslovanja in upravljanja ne moremo opredeliti kot samostojne gospodarske branže, saj nastopa v praktično vseh subjektih gospodarstva, javne uprave in vseh ostalih dejavnosti - kot so neprofitne in druge organizacije, ki imajo aktivnosti usmerjene v določen cilj.

Opredelitev branže kot branže institucij specializiranih dejavnosti, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in svetovanjem na področju razvoja poslovanja in uprave bi bila prav tako omejena, saj bi pri tem izpustili vse aktivnosti, ki se odvijajo v samih gospodarskih, javnoupravnih in drugih subjektih brez pomoči teh institucij. Precej teh aktivnosti se namreč odvija na podlagi dostopne literature ali pa kar spontano na podlagi zahtev, ki se pojavijo v zunanjem ali notranjem okolju teh subjektov. Poleg tega so institucije, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in svetovanjem na področju razvoja poslovanja in uprave iz različnih branž in bi jih bilo težko ali neupravičeno uvrščati v eno branžo.

Področje se bo obravnavalo kot skupek aktivnosti, ki se odvijajo v različnih subjektih ne glede na to, ali jim pri tem pomagajo specializirane institucije ali ne.

S takšno opredelitvijo se pri prepoznavanju stanja področja poslovanja in uprave težko naslonimo na dostopne statistike in kvantifikacijo. Lažje in bolj smiselno je govoriti o posameznih prepoznanih razvojnih stopnjah oziroma paradigmah v preteklosti ter na osnovi tega in splošnega trenda razvoja okolja in delovanja gospodarskih in negospodarskih subjektov oceniti trende razvoja ter za to potrebne okvire za razvoj kvalifikacij aktivnosti poslovanja in uprave.

1.6.2 Uvod

Odvisnost od glavne dejavnosti

Značilnosti aktivnosti poslovanja in uprave so v kar največji meri odvisne od glavne dejavnosti s katero se subjekt ukvarja. Tako se v prvi dimenziji ločuje med gospodarskimi konkurenčnimi panogami, javno upravo, javno infrastrukturo različnih branž, druge negospodarske dejavnosti, neprofitne dejavnosti in drugo. V drugi dimenziji se lahko pozornost usmeri na raven subjekta v posamezni branži - gre za izvajalca znanih aktivnosti, razvojni subjekt ali celo vodilni subjekt, ki ima kot prvi poslanstvo razvoja v neznanu in postavljanja standardov. Tretja dimenzija pa je velikost subjekta - aktivnosti poslovanja in uprave se močno razlikujejo glede na velikost subjekta - ta narekuje predvsem sistematičnost in preglednost pristopov. Morda nezanemarljiva dimenzija pa je tudi monopolnost položaja subjekta.

Dinamičen pogled skozi čas nam pokaže, da se aktivnosti poslovanja in uprave razvijajo prav v vseh sektorjih. Tempo razvoja je različen - nekateri sektorji se od drugih sektorjev »učijo«. Tu ne gre za zaostalost enih proti drugim, temveč bolj za potrebo po večji monumentalnosti v posameznih sektorjih zaradi značilnosti samega sektorja. Ti sektorji bodo sprejeli prehod na višjo razvojno stopnjo šele po tem, ko bodo pri »pionirjih« lahko ocenili, da gre za dovolj zanesljiv sistem.

Pojma upravljanje in vodenje

V zadnjem času se pojma upravljanja (menedžment) in vodenje (leadership) vse bolj razlikujeta

in uporabljata vsak v svojem kontekstu. Pri upravljanju gre tako za planiranje in realizacijo planov predvsem v kvantitativnem smislu, pri vodenju pa za veččine motiviranja in drugih psiho-socioloških momentov dobrega in zadovoljujočega opravljanja dela. Vodenje dobiva ob vključevanju vse večje mere kognitivnega dela v delovne procese vse večji pomen.

1.6.3 Stanje področja

Področje je v stalnem razvoju in je v različnih gospodarskih, javnoupornih in drugih dejavnostih na različni razvojni stopnji. Razvojna stopnja pa ni odvisna zgolj od vrste dejavnosti oziroma branže, temveč tudi od drugih značilnosti subjektov znotraj posamezne branže. Različna razvojna stopnja pa ne pomeni nujno slabšega ali boljšega položaja posameznega subjekta ali branže zaradi tega, kar pomeni, da bi bilo vlaganje v razvoj v nekaterih primerih brez smisla. Stanje področja zato težko enovito opredelimo. Tudi če bi poskusili statistično poiskati povezave med vrstami subjektov in razvojno stopnjo področja, s tem ne bi pripomogli subjektom k prepoznavanju potrebe po vlaganju v razvoj. Večjo dodano vrednost kot s statistiko stanja področja se v tem prispevku doseže z opisom razvoja področja v različnih pogledih. To lahko nudi subjektom vpogled v razvojne vidike in s tem olajšano orientacijo pri svojih odločitvah o vlaganjih in primernosti kadra.

Stanje glede na razvojno stopnjo področja pomeni predvsem način angažmaja vodilnega kadra in ostalih zaposlenih v področju. Z načinom angažmaja se razume predvsem pričakovanja izpolnjevanja determinističnih nalog na eni skrajni strani in izpolnjevanja zahtevnejših kognitivnih nalog ali celo proaktivnega razvojnega razmišljanja na drugi skrajni strani. V skladu s tem je običajno formirana tudi organizacijska in procesna struktura. Le ta je precej natančno določena na prvi skrajni strani in prozna, spreminjajoča, oziroma podrejena razvojnim ciljem na drugi skrajni strani. Smiselni je torej razmislek o razvoju področja, ki subjektom ponudi orientacijski okvir.

1.6.4 Razvoj področja

Razvoj področja se najlažje opazuje skozi razvoj poslovanja in upravljanja industrije v zadnjih 50 letih, saj so se principi poslovanja in upravljanja v ostale sektorje povečini prenesli iz industrije. Sektor javne uprave je bil sprva vzor organizacije upravljanja podjetij, kasneje pa se je smer večkrat izmenjala.

Zgodovina

Razvoj poslovanja in upravljanja je bil skozi zgodovino pogojen z razvojem industrijske paradigme. Ta razvoj bi lahko sledili z razvojem industrije po danes priznanem parametru Industrija 1.0–4.0, vendar se temu izogne, saj gre v tem parametru predvsem za tehnični vidik, ki je na razvoj poslovanja in uprave vplival v manjši meri od same industrijske paradigme – torej glavnega poslovnega cilja, ki ga je industrija sledila v posameznem razvojnem obdobju.

Industrija je bila v prvi polovici 20. stoletja dostopna le največjemu kapitalu in zato relativno monopolistična. Industrialci so bili redki, to jim je omogočalo medsebojna dogovarjanja (trusti, karteli) tako, da konkurenčnost ni bila prioriteta. V drugi polovici 20. stoletja, oziroma po 2. svetovni vojni pa se je začel razvijati kapitalski trg in s tem konkurenčni boj. Industrijski svet je šel skozi več paradigem.

Produktivnost

Glede na to, da je bil osnovni smisel industrijske proizvodnje ponovljiva produkcija posameznega izdelka, se je kot prvi element konkurenčnega boja pojavila produktivnost. Produktivnost se je merila v porabljenih sredstvih na enoto proizvoda ter v količinskem outputu - številu proizvodov na časovno enoto. Kdor je bil sposoben proizvesti največ izdelkov v

asovni enoti za najnižjo ceno na enoto, je vodil konkurenčno tekmo. Takratni industrijski svetovalci so se torej ukvarjali s produktivnostjo. Razmišljanje vodstva industrijskih podjetij je bilo usmerjeno v produktivnost. Razvijali so tehnologije, ki so bile sposobne proizvesti več. Zaposlene v proizvodnji so pozorno opazovali in od njih zahtevali hitro in spretno delo, neredko do podrobnosti premikanja posameznega prsta.

Dokler je visoka produktivnost predstavljala prednost redkih, tistih, ki so se začeli s tem ukvarjati med prvimi, je bila to resnična konkurenčna prednost. S časom pa so predvsem svetovalci razvili bolj ali manj univerzalne metode s katerimi so lahko pomagali dvigovati produktivnost množici industrijskih podjetij iz najrazličnejših branž. Visoka produktivnost je postajala tako vse bolj razširjena in je zato vse manj predstavljala resnično unikatno konkurenčno prednost. Vodilni industrialci v posameznih panogah so se zato začelo ozirati po drugih lastnostih, ki bi jim prinesle pravo prednost.

V času paradigme produktivnosti so bile naloge zaposlenih v upravi zelo deterministične. Izvajanje nalog je bilo ponovljivo, ni predstavljalo posebnega umskega napora, inovativno razmišljanje ni bilo potrebno. Pridnost je bila njihova glavna vrlina.

Kakovost

Dvig produktivnosti s pozornostjo usmerjeno v število izdelkov je posledično prinesel večje število napak oziroma slabo kakovost. Kakovost je postala izziv.

S slabo kakovostjo pri zelo visoki produktivnosti so se najprej soočili na Japonskem. V industrijskih obratih so zaceli razmišljati o manjšem številu napak oziroma o tem, kako bi to število napak sistematično zmanjšali. Rodili so se prvi sistemi kakovosti. Ti sistemi so bili takoj zelo uspešni. Industrijska podjetja sirom sveta so jih začela posnemati. Svetovalci so se oborožili z znanjem sistemov kakovosti in jih zaceli uspešno prodajati industrijskim podjetjem. V začetku sta bila v uporabi predvsem dva pristopa – uvajanje kontrolorjev, ki so se sprehajali po proizvodnji in steli napake, ter drugi, bistveno učinkovitejši sistem iskanja vzrokov in odprave vzrokov napak.

Sistem je postal tako razširjen, da je podobno kot produktivnost pred njim prenehal predstavljati konkurenčno prednost. Napočil je čas za novo paradigmo.

V času paradigme kakovosti se je poslovodenje in upravljanje industrijskih podjetij ukvarjalo z običajnimi procesi, ki so bili se vedno deterministični. Vodstvu podjetja so dodali oddelek za kakovost. Zaposleni v upravi so imeli še vedno ponovljive naloge, ki so jih morali opravljati čim bolj vestno in brez napak.

Raznolikost

Sistemi kakovosti so prinesli v industrijska podjetja sorazmerno togost proizvodnih linij. Na trgu so začeli zmagovati konkurenti, ki so ponujali bolj raznolike produkte. Raznolikost je zaradi togosti postala izziv. Spremembe produktov so prinesle precej sistemskih sprememb v celotnem podjetju.

Vodilni konkurenti so kmalu spoznali, da je premagovanje trdega oreha tehnoloških sprememb lahko velika prednost. Zaceli so ponujati produkt v različnih inačicah. Ker je v začetku pomenilo proizvesti serijo drugačne inačice precej posegov v proizvodno linijo, so jih izdelovali zaporedoma in s tem povzročili kar precejšnje čakalne vrste na posamezno inačico produkta. Konkurenčno prednost pa je pridobil tisti ki je bil sposoben dobaviti različne inačice v kratkem času. Tu je nastopil tehnološki preobrat v snovanju proizvodnih linij. Linije so bile vse bolj sposobne izdelovati manjše serije s hitrimi menjavami orodij in angažiranjem zaposlenih na hitrejših menjavah.

Paradigma raznolikosti je prinesla tudi nekaj sprememb v procese poslovanja in upravljanja. Obvladovati so morali zahtevnejše trzne aktivnosti ter povezovanje prodajnega in proizvodnega procesa. Ta konflikt še dandanes v marsikaterem proizvodnem podjetju ni resen.

V času te paradigme se je začelo tudi intenzivneje razmišljati o vitkih procesih. Vitkost procesa je bila seveda zelo pomembna, saj bi brez tega izgubili pridobitve produktivnosti. Sprva se je o vitkih procesih govorilo v proizvodnji, kasneje pa tudi o vitkih poslovnih in drugih procesih.

Konkurenci zmagovalci so bili zdaj sposobni narediti večje število različnih izdelkov visoke kakovosti v zelo kratkem času.

Ko je raznolikost postala predmet metodološkega uvajanja v industrijska podjetja, pa podobno kot obe predhodni paradigmi ni predstavljala več prepričljive konkurenčne prednosti. Kot doslej, je tudi to postal trenutek za razmislek o prehodu v novo paradigmo.

Inovativnost

Industrijska podjetja so bila sposobna zelo hitro prilagajati in menjati proizvodni program. Zmagovali pa so tisti, ki so imeli najboljše ideje za nove produkte oziroma za pomembne tehnološke izboljšave obstoječih.

Nastopil je torej boj za nove ideje.

Prvi sistemi inovacij so bili zelo nerodni. Uprava je svoje zaposlene dokaj formalno naprošala za nove ideje in jih pri tem spodbujala z denarnimi nagradami. Vse skupaj je bilo zelo birokratsko in neprivačno. Cilj inovatorja je bil tako enkratni zaslužek, kar velikokrat ni bilo direktno usmerjeno v dobrobit podjetja. Podobne rezultate so dajali inovatorji, ki so to sicer bili po srcu, vendar tudi njihove rešitve niso bile nujno usmerjene v poslovne cilje podjetja, temveč v rešitve znotraj njihovega sveta.

Sistemi inovativnosti so se s časom razvijali v vse uspešnejše modele. Tudi ti sistemi so dobili

replikativne metodologije, ki jih bolj ali manj uspešno v industrijska podjetja uvajajo različni pravi strokovnjaki in strokovnjaki v navednicah.

Ideje inovacij so dandanes v podjetjih prerasle produkt in so usmerjene na praktično vsa področja s katerimi se podjetje ukvarja tako navzven kot navznoter. Govora je o inovativnih produktih, inovativnih tehnologijah, inovativnih poslovnih modelih, inovativnih procesih in še marsičem.

Že po nekaj letih intenzivnega uvajanja metodologij inoviranja v podjetja pa se je izkazalo, da je pri inoviranju najpomembnejši motiv. Ker so podjetja za inovacije večinoma ponujala le enkratno nagrado ali pohvalo, so dobri in samozavestni inovatorji začeli odhajati na svojo pot. Rodilo se je gibanje »start-up-ov« oziroma slovensko zagonskih podjetij (slovenski izraz morda ni najprimernejši, saj lahko pomeni podjetja, katerih dejavnost je zagon in ne njihova dejavnost v vsebinskem smislu). Tu skupine posameznikov uresničujejo svoje inovacije in jih poskušajo tržiti za svoj račun. Že na prvi pogled je jasno, da so ustanovitelji nekega podjetja – tudi večjega – dejansko najbolj zainteresirani za pravo inoviranje, zaposleni pa le posledično, vsaj dokler nimajo neke dolgoročneje koristi od svoje inovacije.

Po vsem svetu se je razvilo gibanje oziroma okolje »start-up-ov« in to po različnih modelih. Poznamo tako okolja, ki spodbujajo podjetniško iniciativo s ciljem razvoja regije, okolja znotraj posameznega večjega podjetja, ki to spodbuja za lastno korist, do grozdov podjetij ali podjetij z lokalnimi skupnostmi s skupno organizacijo okolja.

V področje inovativnosti se danes uvršča tudi posamezne metode, ki omogočajo hiter razvoj idej, hitro uvajanje sprememb in tudi proaktivne cikle, ki stalno postavljajo obstoječ sistem v dvom in s tem spodbujajo h kontinuiranem razvoju.

V to paradigmo se tako uvršča metode agilnosti, kreativnega razmišljanja, vodenja razvojnih projektov, poslovnega modeliranja in druge metode, ki jih pozna start-up okolje in okolje hitro rastočih podjetij.

Skupna značilnost podjetij tega okolja je intenziven razvoj produkta, razvoj trga in razvoj strukture podjetja samega. Za razliko od vseh prejšnjih paradigem je vse osebje vključeno v vsaj enega od razvojnih področij. Poslovanje in upravljanje podjetja se tako sooča z vsemi tremi vrstami razvoja. Vrhnje ravni podjetja se v vseh podjetjih soočajo z vsemi tremi področji razvoja, v primeru intenzivno inovativnih podjetij pa je ta razvoj toliko bolj intenziven. Poleg vrhnje ravni področja poslovanja in upravljanja pa se v inovativno usmerjenih podjetjih vsaj z razvojem podjetja samega ukvarjajo tudi nižje ravni področja poslovanja in upravljanja. Od osebja teh ravni se torej pričakuje stalno razmišljanje o potencialnih izboljšavah ter obdelavo in uvajanje predlogov izboljšav. To je bistvena razlika od vseh predhodnih paradigem.

Razvoj usmerjenosti

Skozi zgodovino se lahko opazuje tudi razvoj skozi vsaj tri obdobja usmerjenosti podjetij. Industrijska podjetja so bila sprva produktno usmerjena, kasneje se je iz konkurenčnih razlogov razvila tržna usmerjenost, v zadnjem obdobju pa smo priča uspešnega napredovanja podjetij, ki sledijo razvojni usmerjenosti.

Produktna usmerjenost

Proizvodna industrijska podjetja so se sprva usmerjala v izdelavo svojega produkta. Industrijska izdelava določenega produkta je bila sama po sebi prednost. V središču pozornosti je bil produkt in se je kakršen je bil tudi tržil. Podjetja, ki v današnjem času delajo znotraj dobavnih verig, so pravzaprav proizvodna podjetja. Osredotočena so na stroškovno primerno in kakovostno proizvodnjo in konkurirajo znotraj dobavnih verig večjih, večinoma svetovnih korporacij.

Tržna usmerjenost

Konkurenčni boj je v naslednjem obdobju usmeril pozornost na želje kupca. Kupca so pričeli spraševati kaj si zeli in poskušali tem željam ustreči s prilagoditvami svojega produkta. S tem so povečevali svoj tržni delež proti tistim podjetjem, ki so ostajala pri nespremenjenem produktu. Danes se med tržno usmerjena podjetja (in podobno vse druge subjekte) šteje predvsem tista, ki se ukvarjajo s končnim kupcem.

Razvojna usmerjenost

Naslednja razvojna stopnja konkurenčnega ponujanja se je preusmerila iz spraševanja v prikazovanje novih možnosti kupcu. Podjetje, ki dosega razvojno usmerjenost, razvija novosti in jih predstavlja kupcu - ne glede na svoj položaj v dobavni verigi.

Položaj Slovenije

Slovensko gospodarstvo se je po osamosvojitvi države oziroma v zadnjih dekadah precej naslanjalo na dobavo avtomobilskim in drugim podobnim industrijskim verigam. Dobava je bila s časom na vse višjih ravneh zahtevnosti. To je botrovalo ekonomskemu napredku. Glede na razdelitev usmerjenosti kot so opredeljena zgoraj, bi to ustrezalo produktni usmerjenosti. Slovenija je osvojila proizvodnjo zahtevnih produktov za relativno majhno število izvoznih kupcev, a večje vrednosti posameznega kupca. V zadnji dekadi pa se je precej razširila tudi tržna usmerjenost. Tej je botroval razvoj podjetništva, katerega poslovni cilji so v veliki meri usmerjeni na končnega kupca širom sveta. Tržne in prodajne aktivnosti je omogočil razmah internetnega trženja, zadostno kakovost in tehnične lastnosti razvitih izdelkov pa razvojna stopnja prej omenjene industrije. Slovenija tako vstopa tudi v tržno in verjetno tudi v razvojno usmerjenost, saj je ima vse več produktov značilnosti izvirne visoke tehnologije. Število izvoznih kupcev se povečuje, relativna vrednost posameznega pa se zmanjšuje.

Tabela 19: Struktura izvoza po vrednost trgovanja izvoznikov, Slovenija, letno

	izvoz v 1000 EUR			število podjetij		
	2008	2010	2019	2008	2010	2019
Podjetja – SKUPAJ	19.808.198	18.243.130	33.547.841	13.195	15.907	26.589
Do 10.000 EUR	35.177	40.309	36.165	5.628	6.243	13.286
10.000 - 50.000 EUR	194.364	190.795	129.723	4.038	3.816	5.416
50.000 - 100.000 EUR	231.747	223.838	125.126	1.935	1.822	1.753
100.000 - 200.000 EUR	406.762	381.637	211.918	1.671	1.521	1.482
200.000 - 500.000 EUR	1.028.257	952.741	507.658	1.693	1.532	1.571
500.000 - 1 mio EUR	1.240.118	1.089.521	652.731	1.046	917	911
1 mio - 5 mio EUR	4.891.447	4.404.605	3.165.018	965	885	1.392
Nad 5 mio EUR	11.544.296	10.690.543	28.718.348	287	261	774
Nerazvrščeno	236.030	269.140	1.154	6.903	9.791	12

Vir: Statistični urad Republike Slovenije preko GZS

Tabela 20: Povprečen izvoz po podjetju v 1000 EUR

	povprečen izvoz po podjetju v 1000 EUR			index izvoza po podjetju	
	2008	2010	2019	2019/2008	2019/2008
Podjetja – SKUPAJ	1.501,190	1.146,862	1.261,719	84 %	169 %
Do 10.000 EUR	6,250	6,457	2,722	44 %	103 %
10.000 - 50.000 EUR	48,134	49,999	23,952	50 %	67 %
50.000 - 100.000 EUR	119,766	122,853	71,378	60 %	54 %
100.000 - 200.000 EUR	243,424	250,912	142,995	59 %	52 %
200.000 - 500.000 EUR	607,358	621,894	323,143	53 %	49 %
500.000 - 1 mio EUR	1.185,581	1.188,136	716,499	60 %	53 %
1 mio - 5 mio EUR	5.068,857	4.976,955	2.273,720	45 %	65 %
Nad 5 mio EUR	40.224,028	40.959,935	37.103,809	92 %	249 %
Nerazvrščeno					

Tabela 21: Struktura izvoza po velikosti izvoznikov, Slovenija, letno

	izvoz v 1000 EUR			število podjetij		
	2008	2010	2019	2008	2010	2019
Velikost podjetja – SKUPAJ	19.808.198	18.243.130	33.547.841	13.195	15.907	26.589
Mikro podjetja (0-9)	1.850.111	1.730.989	3.633.979	8.826	11.359	19.581
Mala podjetja (10-49)	2.149.952	2.052.961	3.900.989	2.614	2.536	3.431
Srednje velika podjetja (50-249)	4.066.561	4.148.583	6.272.863	878	807	935
Velika podjetja (250 in več)	10.432.446	9.265.487	16.052.642	244	209	227
Ni podatka	1.309.128	1.045.110	3.687.368	633	996	2.416

Vir: Statistični urad Republike Slovenije preko GZS

Tabela 22: Povprečen izvoz po podjetju v 1000 EUR

	povprečen izvoz po podjetju v 1000 EUR			index povprečnega izvoza po podjetju	index izvoza	index števila podjetij
	2008	2010	2019	2019/2008	2019/2008	2019/2008
Velikost podjetja – SKUPAJ	1.501,190	1.146,862	1.261,719	84 %	169 %	202 %
Mikro podjetja (0-9)	209,621	152,389	185,587	89 %	196 %	222 %
Mala podjetja (10-49)	822,476	809,527	1.136,983	138 %	181 %	131 %
Srednje velika podjetja (50-249)	4.631,618	5.140,747	6.708,944	145 %	154 %	106 %
Velika podjetja (250 in več)	42.755,926	44.332,474	70.716,485	165 %	154 %	93 %
Ni podatka	2.068,133	1.049,307	1.526,228	74 %	282 %	382 %

Vir: Statistični urad Republike Slovenije preko GZS

1.7 Zavarovalništvo

1.7.1 Predstavitev

Skozi vso zgodovino so človeka in njegovo skupnost ter njegovo premoženje in dejavnost ogrožale različne nevarnosti. Ljudje so se zavedali, da vseh nevarnosti ne morejo preprečiti in da so škodni dogodki pri posamezniku nepredvidljivi. Zato so se začeli povezovati v skupine, da bi skupaj preprečili nastanek škode ali odpravili posledice nastalih škod. Tako organizirani so se odločili za skupno nošenje nevarnosti, s tem pa tudi morebitnih škod, ki so posledice teh nevarnosti. Takšne skupnosti so temeljile na vzajemnosti in solidarnosti. Organizirana skupna zaščita pred določenimi nevarnostmi je posamezniku omogočala večjo zaščito in širšo varnost zoper rizike, ki so mu pretili. Nato se je postopoma uveljavil posrednik (zavarovalnica), ki je zbiral sredstva, jih nalagal in oplajal ter izplačeval tistim, ki jih je doletela nesreča.

Bistvo zavarovanja je zagotavljanje gospodarske ali socialne varnosti z nadomeščanjem nastale škode in s tem odpravljanje posledic delovanja škodnih dogodkov. V finančnem smislu pomeni zavarovanje ustvarjanje gospodarske varnosti z delitvijo (izravnavanjem) nevarnosti, tako da vsak posameznik v obliki premije prevzame delež pri skupni škodi vseh zavarovalcev.

Danes si življenja brez zavarovanja ne more več zamisliti. K temu pripomorejo zavarovanja, ki so z zakonodajo predvidena kot obvezna, hkrati pa se uveljavljajo tudi prostovoljna zavarovanja. Zavarovalništvo je tako postalo pomemben del gospodarskega in družbenega življenja v vsaki družbi. Kot gospodarska panoga ima pomembne učinke na vseh področjih družbenega življenja, saj spremlja posameznika na vsakem koraku v vseh življenjskih okoliščinah (od njegovega rojstva do smrti).

Slovensko zavarovalništvo je po osamosvojitvi Slovenije doživelo velik razcvet. Naraščale so vplačane zavarovalne premije, vzpon pa je dosegel tudi razvoj zavarovalnih produktov. Največji vpliv na to je imelo preoblikovanje Zavarovalne skupnosti Triglav in nekaterih njenih območnih enot v zavarovalne delniške družbe ter prihod tujih zavarovalnic, ki so povišale konkurenco na slovenskem tržišču in s tem pripomogle k izboljšani zavarovalni storitvi za potrošnika. Slovenske zavarovalnice so zaradi vse višjega zneska sredstev, namenjenih tako kratkoročnim kot dolgoročnim naložbam, postale pomemben dejavnik v naložbeni politiki države.

Zavarovalnica lahko plačuje škode, ki izvirajo iz običajnih škodnih primerov. V primeru neobičajno velikih rizikov (visoke zavarovalne vsote) ali katastrofalnih dogodkov, ki povzročijo neobičajno veliko število škod (zaradi poplav, potresa, toče, viharja ...), lahko zavarovalnica s tem, da se pozavaruje, zmanjša njihov vpliv na zavarovalni portfelj. Zavarovalnica, ki nima ustreznega pozavarovanja, se lahko znajde v velikih težavah, saj kapitalsko ni dovolj močna, da bi to škodo zavarovancu ali skupini zavarovancev lahko poplačala. Nakup pozavarovanja pomeni uravnoteženje rezultatov na dolgi rok z namenom zagotavljanja dobičkonosnosti zavarovalnega portfelja. Pozavarovalne premije so prav tako naraščale po osamosvojitvi Slovenije, vendar počasneje kot zavarovalne.

1.7.2 Udeleženci na zavarovalnem trgu

Udeležence se lahko na zavarovalnem trgu deli v tri skupine:

- uporabniki zavarovalnih storitev (pravne in/ali fizične osebe),
- državni regulatorji in nadzorni organi (Ministrstvo za finance, Agencija za zavarovalni nadzor, Agencija za trg vrednostnih papirjev),

- izvajalci zavarovalnih storitev (zavarovalnice, pozavarovalnice, zavarovalno posredniške družbe (zavarovalni posredniki), zavarovalno zastopniške družbe (zavarovalni zastopniki), zavarovalni ali pozavarovalni pooli, banke, pošte).

Zavarovalni posli so sklepanje in izvrševanje pogodb o neživljenjskem in življenjskem zavarovanju ali pozavarovanju, razen obveznih socialnih zavarovanj. Temeljna izvajalka zavarovalnih poslov je zavarovalnica, ki je po zakonu o zavarovalništvu opredeljena kot pravna oseba s sedežem v Sloveniji in ki je od Agencije za zavarovalni nadzor (AZN) pridobila dovoljenje za opravljanje zavarovalnih poslov.

Zavarovalne posle lahko na območju Slovenije opravljajo naslednje pravne osebe:

- zavarovalnice s sedežem v Sloveniji,
- podružnice zavarovalnic iz tujine,
- zavarovalnice s sedežem v tujini, ki posle opravljajo neposredno.

Tabela 23: Dejavni zavarovalni subjekti na slovenskem zavarovalnem trgu v obdobju 2010–2020

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zavarovalne družbe s sedežem v Sloveniji	15	16	15	14	14	15	14	13	13	13	13
Pozavarovalne družbe s sedežem v Sloveniji	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Pokojninske družbe s sedežem v Sloveniji	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Druge družbe s sedežem v Sloveniji	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Podružnice zavarovalnic iz tujine	3	3	5	5	6	6	7	7	8	7	6
SKUPAJ	25	26	27	26	27	28	28	27	28	27	26
Zavarovalne družbe s sedežem v tujini, ki lahko neposredno opravljajo posle	547	610	632	664	692	716	749	738	777	833	827

Vir: AZN, SZZ

V letu 2020 je na slovenskem zavarovalnem trgu poslovalo 20 (po)zavarovalnic, pokojninskih družb in drugih družb s sedežem v Sloveniji:

- Avrio zavarovalnica obrtnikov in podjetnikov, d. d.,
- CDA 40 zavarovalnica d. d.,
- Coface PKZ zavarovalnica d. d.,
- GENERALI zavarovalnica, d. d.,
- GRAWE Zavarovalnica, d. d.,
- Kapitalska družba pokojninskega in invalidskega zavarovanja, d. d.,
- Merkur zavarovalnica, d. d.,
- Modra zavarovalnica, d. d.,
- Pokojninska družba A, d. d.,
- Pozavarovalnica Sava, d. d.,
- Pozavarovalnica Triglav Re, d. d.,
- Prva osebna zavarovalnica, d. d.,
- Sava pokojninska družba, d. d.,
- Sklad obrtnikov in podjetnikov,
- Triglav, pokojninska družba, d. d.,
- Triglav, Zdravstvena zavarovalnica, d. d.,
- Vita, življenjska zavarovalnica, d. d.,
- Vzajemna zdravstvena zavarovalnica, d. v. z.,
- Zavarovalnica Sava, d. d.,
- Zavarovalnica Triglav, d. d.

Poleg teh družb je zavarovalne posle v letu 2020 opravljalo še 6 podružnic zavarovalnic iz tujine:

- Agro Zavarovalnica, podružnica v Sloveniji,
- Allianz Slovenija, zavarovalna podružnica,
- ARAG SE – Zavarovalnica pravne zaščite podružnica v Sloveniji,
- CROATIA zavarovanje d. d. podružnica Ljubljana,
- Porsche Versicherungs AG, Podružnica v Sloveniji,
- Wiener Städtische zavarovalnica, podružnica v Ljubljani.

Zavarovalne posle je lani opravljalo tudi 827 zavarovalnic s sedežem v tujini, ki lahko te posle opravljajo neposredno. Največji delež dosegajo zavarovalnice s sedežem v Združenem kraljestvu (16,1 %), Luksemburgu (12,8 %) in Nemčiji (11,4 %).

Glede na vrsto zavarovalnega portfelja, se zavarovalnice deli na univerzalne in specializirane. Univerzalna (kompozitna, splošna) zavarovalnica je registrirana za opravljanje neživljenjskih in življenjskih zavarovanj. Trenutno je na slovenskem zavarovalnem trgu osem tovrstnih zavarovalnih subjektov. Specializirana zavarovalnica pa lahko ponuja zavarovanja le iz ene zavarovalne skupine (neživljenjske ali življenjske). Takšnih zavarovalnic je trenutno na slovenskem zavarovalnem trgu 16, od tega sedem neživljenjskih in devet življenjskih.

Pozavarovalnica lahko opravlja samo posle pozavarovanj. Te posle lahko opravlja v zavarovalni skupini neživljenjskih zavarovanj, v zavarovalni skupini življenjskih zavarovanj ali v obeh zavarovalnih skupinah. V Sloveniji delujeta dve pozavarovalnici, ki v spodnji prikaz nista vključeni.

Tabela 24: Dejavni zavarovalni subjekti na slovenskem zavarovalnem trgu glede na vrsto zavarovalnega portfelja v obdobju 2010–2020

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kompozitne	9	9	9	9	9	9	9	9	10	10	8
Neživljenjske	5	5	6	6	7	8	8	8	8	7	7
Življenjske	9	10	10	9	9	9	9	8	8	8	9
SKUPAJ	23	24	25	24	25	26	26	25	26	25	24

Opomba: Pozavarovalnici nista vključeni

Vir: SZZ

Najpogostejša pravnoorganizacijska oblika zavarovalnice je zavarovalna delniška družba. Bistveno manj pogosta oblika je družba za vzajemno zavarovanje. V delniški družbi so lastniki med seboj povezani po kapitalno-profitnem načelu, člani vzajemne družbe pa po vzajemno-interesnem načelu.

Tabela 25: Dejavni zavarovalni subjekti na slovenskem zavarovalnem trgu glede na pravnoorganizacijsko obliko v obdobju 2010–2020

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Delniške družbe	23	24	25	24	25	26	26	25	26	25	24
Vzajemne družbe	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Drugo	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
SKUPAJ	25	26	27	26	27	28	28	27	28	27	26

Vir: SZZ

1.7.3 Slovensko zavarovalno združenje

Zavarovalnice in pozavarovalnice, ki lahko na ozemlju Slovenije opravljajo zavarovalne posle, ter druge družbe in organizacije se lahko združujejo v Slovensko zavarovalno združenje, g. i. z. (SZZ). Gre za gospodarsko interesno združenje, ki je bilo ustanovljeno leta 1992. SZZ zastopa skupne ali posamične interese svojih članic ter opravlja naloge, določene s slovenskimi predpisi in mednarodnimi sporazumi.

Naloge SZZ so naslednje:

- rešuje odškodninske zahteve iz naslova odgovornosti Biroja zelene karte, Škodnega sklada in Odškodninskega urada ter posreduje podatke o zavarovanju avtomobilske odgovornosti domačim in tujim oškodovancem kot informacijski center,
- organizira izobraževanja in preizkuse znanj za zavarovalne zastopnike in zavarovalne posrednike ter jim podeljuje ustrezna potrdila, na podlagi katerih lahko (ob predložitvi še nekaterih drugih predpisanih dokazil) s strani AZN pridobijo dovoljenje za opravljanje poslov zavarovalnega zastopanja oziroma zavarovalnega posredovanja,
- zbira, obdeluje, objavlja ter posreduje skupne statistične podatke o zavarovalni dejavnosti in njenem pomenu za slovensko gospodarstvo,
- organizira izobraževalne seminarje in dogodke za svoje članice ter opravlja druge naloge skupnega pomena.

SZZ je član različnih mednarodnih organizacij, pomembnih za zavarovalniško dejavnost.

V okviru SZZ delujejo razsodišče, varuh dobrih poslovnih običajev s področja zavarovalništva in medijski center. Ustanovljeni so bili z namenom izvensodnega reševanja sporov med ponudniki zavarovalniških storitev in zavarovalci, zavarovanci in drugimi upravičenci iz zavarovanj.

Ob koncu leta 2020 je SZZ imel 19 članic, katere so lani zbrale rekordnih 2.569,6 milijonov EUR zavarovalnih premij in tako predstavljale 98 % celotnega slovenskega zavarovalnega trga.

1.7.4 Zaposleni v zavarovalni dejavnosti

V Sloveniji je bilo na dan 31. 12. 2020 v zavarovalnicah, pozavarovalnicah, pokojninskih družbah, drugih družbah s sedežem v Sloveniji in podružnicah zavarovalnic iz tujine zaposlenih več kot 6.200 oseb. V primerjavi s preteklim letom gre za upad, in sicer za 2 % oziroma 128 zaposlenih. Zaposleni v zavarovalni dejavnosti so leta 2020 predstavljali 0,7 % delovno aktivnega prebivalstva v Sloveniji. V zadnjem desetletju je bil ta delež najvišji leta 2013 (0,8 %), doslej največje število zaposlenih v zavarovalni dejavnosti pa je bilo konec leta 2016 (več kot 6.500 oseb).

Tabela 26: Zaposleni v zavarovalni dejavnosti v obdobju 2010–2020

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zavarovalne družbe s sedežem v Sloveniji	6.091	6.066	6.084	5.997	5.956	6.002	6.072	5.913	5.918	5.903	5.818
Pozavarovalne družbe s sedežem v Sloveniji	106	108	118	116	134	143	148	149	168	179	182
Pokojninske družbe s sedežem v Sloveniji	41	39	39	40	39	42	46	47	46	46	48
Druge družbe s sedežem v Sloveniji	84	83	90	87	85	97	99	98	99	93	79
Podružnice zavarovalnic iz tujine	49	56	93	112	135	154	166	161	168	132	98
SKUPAJ	6.371	6.352	6.424	6.352	6.349	6.438	6.531	6.368	6.399	6.353	6.225

Vir: SZZ

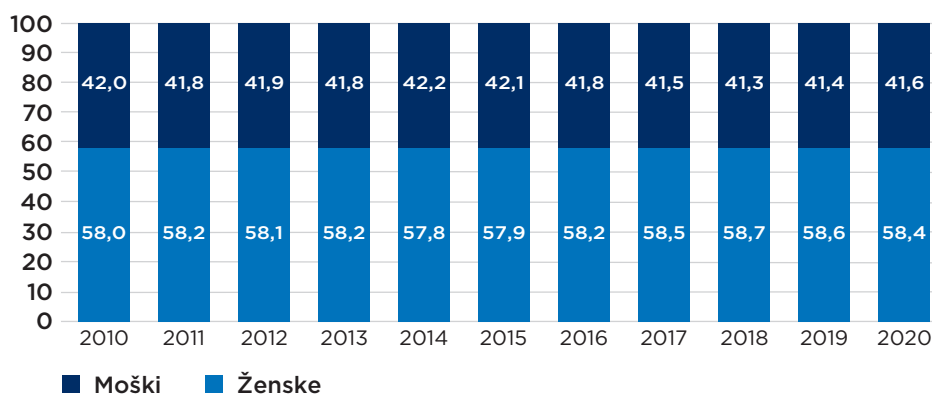
Tabela 27: Izobrazbena struktura zaposlenih v članicah SZZ v obdobju 2015–2020 (v %)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1 - 3 Nižje poklicno izobraževanje in manj	0,57	0,45	0,43	0,43	0,38	0,25
4 Srednje poklicno izobraževanje	4,33	3,70	3,66	4,15	3,73	3,16
5 Gimnazijsko, srednje poklicno-tehniško, srednje tehniško oziroma drugo strokovno izobraževanje	38,97	38,97	37,21	35,93	35,42	35,07
6/1 Višješolski program (do leta 1994) in višješolski strokovni program	13,81	12,94	13,58	14,15	13,49	13,53
6/2 Specializacija po višješolskem programu in visokošolski strokovni program ter visokošolski strokovni in univerzitetni program (1. bolonjska stopnja)	16,92	17,93	17,68	18,20	19,25	20,22
7 Specializacija po visokošolskem strokovnem programu in univerzitetni program ter magisterij stroke (2. bolonjska stopnja)	21,91	22,07	23,17	22,13	23,24	23,52
8/1 Specializacija po univerzitetnem programu in magisterij znanosti	3,22	3,76	3,88	4,66	4,15	3,92
8/2 Doktorat znanosti ter doktorat znanosti (3. bolonjska stopnja)	0,27	0,36	0,38	0,35	0,35	0,33
SKUPAJ	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Vir: SZZ

Po podatkih SZZ je bilo konec leta 2020 v članicah SZZ povprečno zaposlenih 6.265 oseb. Delež zaposlenih za nedoločen čas je dosegal 96,5 %, delež zaposlenih za določen čas pa le 3,5 %. Za polni delovni čas je bilo zaposlenih 95,5 % delavcev, od tega 42,3 % moških in 57,7 % žensk.

Graf 40: Struktura zaposlenih v članicah SZZ glede na spol v obdobju 2010–2020 (v %)

Vir: SZZ

Zavarovalne skupine, vrste in podvrste

Zavarovanja delimo v dve zavarovalni skupini:

- skupina neživljenjskih zavarovanj = to so vsa zavarovanja, vključno z nezgodnimi in zdravstvenimi, razen življenjskih,
- skupina življenjskih zavarovanj = življenjsko zavarovanje v ožjem pomenu, zavarovanje za primer poroke oziroma rojstva, življenjsko zavarovanje z naložbenim tveganjem, tontine, zavarovanje s kapitalizacijo izplačil in zavarovanje izpada dohodkov zaradi nezgode ali bolezni; SZZ v to skupino vključuje tudi upravljanje pokojninskih skladov.

Razvrstitev zavarovalnih podvrst po zavarovalnih vrstah:

1. Nezgodno zavarovanje (vključno z zavarovanjem nesreč pri delu in poklicnih obolenj)
 - 1.1. Nezgodno zavarovanje oseb pri opravljanju rednega poklica in izven njega
 - 1.2. Nezgodno zavarovanje oseb v motornih vozilih in pri opravljanju posebnih dejavnosti
 - 1.3. Nezgodno zavarovanje otrok in šolske mladine in posebna nezgodna zavarovanja mladine
 - 1.4. Skupinsko nezgodno zavarovanje gostov, obiskovalcev in turistov
 - 1.5. Skupinsko nezgodno zavarovanje potrošnikov, naročnikov ipd.
 - 1.6. Druga posebna nezgodna zavarovanja
 - 1.7. Obvezno zavarovanje potnikov v javnem prometu proti posledicam nesreče
 - 1.8. Zavarovanje lastnika vozila in voznika za telesne poškodbe
 - 1.9. Vsa druga nezgodna zavarovanja
2. Zdravstveno zavarovanje
 - 2.1. Dopolnilno zdravstveno zavarovanje
 - 2.2. Nadomestno zdravstveno zavarovanje
 - 2.3. Dodatno zdravstveno zavarovanje na potovanjih zunaj Slovenije
 - 2.4. Druga dodatna in vzporedna zdravstvena zavarovanja
 - 2.5. Vsa druga zdravstvena zavarovanja
3. Zavarovanje kopenskih motornih vozil
 - 3.1. Kasko zavarovanje cestnih motornih vozil z lastnim pogonom, razen tirnih
 - 3.2. Kasko zavarovanje drugih cestnih vozil (brez pogona)
 - 3.3. Vsa druga zavarovanja kopenskih motornih vozil
4. Zavarovanje tirnih vozil
 - 4.1. Kasko zavarovanje tirnih vozil
 - 4.2. Vsa druga zavarovanja tirnih vozil
5. Letalsko zavarovanje
 - 5.1. Kasko zavarovanje letal in drugih zračnih plovil
 - 5.2. Vsa druga letalska zavarovanja
6. Zavarovanje plovil
 - 6.1. Kasko zavarovanje ladij in čolnov v pomorski plovbi
 - 6.2. Kasko zavarovanje ladij in čolnov v rečno-jezerski plovbi
 - 6.3. Vsa druga zavarovanja plovil
7. Zavarovanje prevoza blaga
 - 7.1. Zavarovanje blaga v mednarodnem transportu
 - 7.2. Zavarovanje blaga v domačem transportu
 - 7.3. Vsa druga transportna kargo zavarovanja
8. Zavarovanje požara in elementarnih nesreč
 - 8.1. Požarno zavarovanje in zavarovanje nekaterih drugih nevarnosti izven industrije in obrti
 - 8.2. Požarno zavarovanje in zavarovanje nekaterih drugih nevarnosti v industriji in obrti
 - 8.3. Požarno zavarovanje premoženja elektrogospodarskih podjetij
 - 8.4. Vsa druga požarna zavarovanja
 - 8.5. Zavarovanje jedrskih nevarnosti

9. Drugo škodno zavarovanje
 - 9.1. Strojelomno zavarovanje
 - 9.2. Strojelomno zavarovanje opreme elektrogospodarskih podjetij
 - 9.3. Gradbeno zavarovanje
 - 9.4. Montažno zavarovanje
 - 9.5. Zavarovanje filmske proizvodnje
 - 9.6. Zavarovanje računalnikov
 - 9.7. Zavarovanje blaga v hladilnicah
 - 9.8. Stanovanjsko zavarovanje
 - 9.9. Zavarovanje rudnikov
 - 9.10. Zavarovanje nevarnosti v PTT prometu
 - 9.11. Zavarovanje nevarnosti vloma in ropa
 - 9.12. Zavarovanje stekla
 - 9.13. Zavarovanje posevkov in plodov
 - 9.14. Zavarovanje živali
 - 9.15. Zavarovanje domske asistenc
 - 9.16. Zavarovanje opreme v zakupu (leasing)
 - 9.17. Kombinirana premoženjska zavarovanja
 - 9.18. Zavarovanje blaga pred mehanskimi poškodbami
 - 9.19. Zavarovanje opreme za distribucijo in sprejem satelitske in kabelske TV
 - 9.20. Turistično zavarovanje
 - 9.21. Vsa ostala druga škodna zavarovanja
10. Zavarovanje odgovornosti pri uporabi motornih vozil
 - 10.1. Zavarovanje lastnikov cestnih motornih vozil proti odgovornosti za škodo, povzročeno tretjim osebam
 - 10.2. Zavarovanje prevozniške odgovornosti za blago v cestnem prometu
 - 10.3. Zavarovanje odgovornosti v železniškem prometu
 - 10.4. Vsa druga zavarovanja odgovornosti pri uporabi motornih vozil
11. Zavarovanje odgovornosti pri uporabi zrakoplovov
 - 11.1. Zavarovanje lastnikov zrakoplovov proti odgovornosti za škodo, povzročeno tretjim osebam
 - 11.2. Zavarovanje prevozniške odgovornosti za blago v zračnem prometu
 - 11.3. Vsa druga zavarovanja odgovornosti pri uporabi zrakoplovov
12. Zavarovanje odgovornosti pri uporabi plovil
 - 12.1. Zavarovanje odgovornosti v pomorskem prometu
 - 12.2. Zavarovanje odgovornosti v rečnem in jezerskem prometu
 - 12.3. Zavarovanje odgovornosti popraviljavcev vodnih plovil
 - 12.4. Zavarovanje odgovornosti marine
 - 12.5. Zavarovanje prevozniške odgovornosti za blago v pomorskem in rečno-jezerskem prometu
 - 12.6. Vsa druga zavarovanja odgovornosti pri uporabi plovil
13. Splošno zavarovanje odgovornosti
 - 13.1. Zavarovanje splošne odgovornosti
 - 13.2. Zavarovanje proizvajalčeve odgovornosti za izdelke
 - 13.3. Zavarovanje pogodbene odgovornosti izvajalca gradbenih del
 - 13.4. Zavarovanje pogodbene odgovornosti izvajalca montažnih del
 - 13.5. Zavarovanje garancije proizvajalca, prodajalca ali dobavitelja
 - 13.6. Zavarovanje špeditorske odgovornosti v mednarodnem prometu
 - 13.7. Zavarovanje špeditorske odgovornosti v domačem prometu
 - 13.8. Zavarovanje odgovornosti uprave in nadzornega sveta
 - 13.9. Obvezno zavarovanje odgovornosti nepremičninskih posrednikov
 - 13.10. Zavarovanje odgovornosti filmskega producenta
 - 13.11. Obvezno zavarovanje odgovornosti revizijskih družb
 - 13.12. Obvezno zavarovanje v zvezi z opravljanjem arhitekturne in inženirske dejavnosti
 - 13.13. Obvezno zavarovanje odvetniške odgovornosti

- 13.14. Obvezno zavarovanje zdravniške odgovornosti
 - 13.15. Obvezno zavarovanje notarske odgovornosti
 - 13.16. Obvezno zavarovanje odgovornosti proizvajalcev zdravil in medicinskih pripomočkov
 - 13.17. Obvezno zavarovanje poklicne odgovornosti zavarovalnih posrednikov oziroma zavarovalno posredniških družb
 - 13.18. Obvezno zavarovanje odgovornosti sodnih izvršiteljev
 - 13.19. Obvezno zavarovanje odgovornosti overiteljev kvalificiranih potrdil elektronskih podpisov
 - 13.20. Obvezno zavarovanje odgovornosti gorskih vodnikov
 - 13.21. Obvezno zavarovanje odgovornosti organov za ugotavljanje skladnosti proizvodov
 - 13.22. Obvezno zavarovanje odgovornosti upravljavcev streljšč
 - 13.23. Obvezno zavarovanje odgovornosti imetnikov licence za zasebno varovanje
 - 13.24. Obvezno zavarovanje odgovornosti za opravljanje gradbene dejavnosti
 - 13.25. Obvezno zavarovanje za opravljanje detektivske dejavnosti
 - 13.26. Obvezno zavarovanje navigacijskih služb zračnega prometa
 - 13.27. Obvezno zavarovanje odgovornosti uporabnika jedrske naprave oziroma prevoznika jedrskih snovi
 - 13.28. Obvezno zavarovanje odgovornosti farmacevtskih strokovnjakov
 - 13.29. Vsa druga splošna zavarovanja odgovornosti
14. Kreditno zavarovanje
- 14.1. Zavarovanje terjatev v mednarodni trgovini
 - 14.2. Zavarovanje terjatev v notranji trgovini
 - 14.3. Zavarovanje potrošniških kreditov
 - 14.5. Zavarovanje stanovanjskih kreditov
 - 14.6. Zavarovanje kreditov zasebnikom
 - 14.7. Zavarovanje kreditov pravnim osebam
 - 14.8. Zavarovanje limitov na transakcijskih računih zasebnikom
 - 14.9. Zavarovanje limitov na transakcijskih računih za osebni namen
 - 14.10. Zavarovanje terjatev iz pogodb o zakupu
 - 14.11. Zavarovanje terjatev iz plačilnih in kreditnih kartic
 - 14.12. Vsa druga kreditna zavarovanja in zavarovanja terjatev
15. Kavcijsko zavarovanje
- 15.1. Zavarovanje carinskega dolga
 - 15.2. Zavarovanje nesolventnosti organizatorjev turističnih potovanj
 - 15.3. Zavarovanje resnosti ponudbe
 - 15.4. Zavarovanje dobre izvedbe prevzetih obveznosti
 - 15.5. Zavarovanje vračila predplačila
 - 15.6. Zavarovanje odprave napak v garancijskem roku
 - 15.7. Zavarovanje garancije za plačilne kartice
 - 15.8. Zavarovanje karnetov
 - 15.9. Vsa druga kavcijska zavarovanja
16. Zavarovanje različnih finančnih izgub
- 16.1. Zavarovanje obratovalnega zastoja zaradi požara
 - 16.2. Zavarovanje obratovalnega zastoja zaradi strojeloma
 - 16.3. Zavarovanje prireditev
 - 16.4. Zavarovanje proti škodam zaradi odkupa valutnih falsifikatov
 - 16.5. Zavarovanje nevarnosti odpovedi turističnih potovanj
 - 16.6. Zavarovanje obratovalnega zastoja v storitveni dejavnosti
 - 16.7. Vsa druga zavarovanja različnih finančnih izgub
17. Zavarovanje stroškov postopka
- 17.1. Stroški odvetnikov in drugi stroški postopka
 - 17.2. Vsa druga zavarovanja stroškov postopka
18. Zavarovanje pomoči
- 18.1. Zavarovanje avtomobilske asistence
 - 18.2. Zdravstveno zavarovanje z asistenco

18.3. Vsa druga zavarovanja pomoči

19. Življenjsko zavarovanje

- 19.1. Življenjsko zavarovanje za primer smrti
- 19.2. Življenjsko zavarovanje za primer doživetja
- 19.3. Mešano življenjsko zavarovanje
- 19.4. Rentno zavarovanje
- 19.5. Življenjsko zavarovanje z vračilom premije
- 19.6. Vsa druga življenjska zavarovanja
- 19.7. Dodatna zavarovanja

20. Zavarovanje za primer poroke oziroma rojstva

- 20.1. Zavarovanje za primer poroke
- 20.2. Zavarovanje za primer rojstva

21. Življenjsko zavarovanje z naložbenim tveganjem

- 21.1. Življenjsko zavarovanje z naložbenim tveganjem z garancijo
- 21.2. Življenjsko zavarovanje z naložbenim tveganjem brez garancije

22. Tontine

23. Zavarovanje s kapitalizacijo izplačil

24. Zavarovanje izpada dohodkov zaradi nezgode ali bolezni

Pomembno je tudi upravljanje pokojninskih skladov, katerih statistične podatke SZZ vključuje v skupino življenjskih zavarovanj. Razvrstitev je naslednja:

- upravljanje pokojninskih skladov po ZPIZ-2 - varčevanje
- upravljanje Prvega pokojninskega sklada RS - varčevanje
- pokojninske rente
- rente Prvega pokojninskega sklada RS

1.7.5 Zavarovalna in pozavarovalna dejavnost

V letu 2020 je delež zavarovalnih premij v BDP v višini 5,6 % ohranjal zavarovalno dejavnost kot eno pomembnejših gospodarskih panog. Zavarovalna penetracija je znova dosegla porast. V primerjavi z letom 2019 se je povečala za 0,3 odstotne točke, kar je največ od leta 2009. Vrednost skupne zavarovalne premije članic SZZ se je povečala za 2,1 % in znašala 2.569,6 mio EUR. S tem je dosegla najvišjo raven do zdaj. Trg neživljenjskih zavarovanj je bil v porastu že šesto leto zapored (za 3,2 %), medtem ko je skupina življenjskih zavarovanj po treh letih pozitivne rasti beležila upad za 0,6 %. V strukturi skupne zavarovalne premije se je lani delež neživljenjskih zavarovanj povečal za 1,1 % in znašal rekordnih 70,8 %. Za zavarovanje premoženja in življenja je prebivalec Slovenije lani porabil v povprečju 1.226 EUR, kar je največ doslej. Zavarovalna gostota neživljenjskih zavarovanj se je povečala za 2,5 % in dosegla najvišjo raven do zdaj (868,5 EUR), medtem ko se je zavarovalna gostota življenjskih zavarovanj zmanjšala za 1,3 % in s tem padla na drugo najvišjo raven doslej (357,5 EUR). Prebivalec Slovenije je namreč za zavarovanje življenja v povprečju porabil največ leta 2019 (362,3 EUR).

V skupini neživljenjskih zavarovanj so se najbolj povišale zavarovalne premije zavarovanj plovil, zavarovanj tirnih vozil in letalskih zavarovanj. Premija osebnih zavarovanj, kamor spadajo nezgodna, zdravstvena in življenjska zavarovanja, se je povečala za 2,6 % in znašala 58,6 % celotne dejavnosti članic SZZ. Pri tem so dopolnilna zdravstvena zavarovanja s 6,8-odstotno rastjo predstavljala 24,3 % celotne zbrane zavarovalne premije.

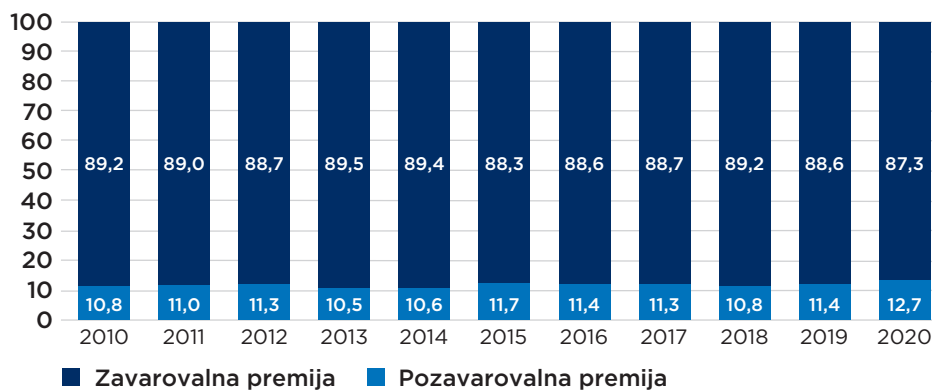
Pozavarovalna dejavnost je lani dosegla rast v višini 15 %, kar je največ od leta 2008. Pozavarovalna premija je s 372,7 milijonov EUR dosegla rekordnih 0,8 % BDP. Zavarovalna penetracija je že drugo leto zapored dosegla pozitivno rast in se je v primerjavi z letom 2019 povečala za 0,1 odstotne točke.

Skupina neživljenjskih zavarovanj je z 99,5-odstotnim deležem v letu 2020 predstavljala skoraj celotni pozavarovalni portfelj. V strukturi teh zavarovanj prevladuje zavarovanje požara in elementarnih nesreč (36,2 %), sledita drugo škodno zavarovanje (24,6 %) in avtomobilsko zavarovanje (19,1 %).

Lani se je najbolj povečala pozavarovalna premija drugih škodnih zavarovanj (za 25 mio EUR), zavarovanj plovil (za 8,5 mio EUR) ter zavarovanj požara in elementarnih nesreč (za 7,7 mio EUR). Obseg pozavarovalne premije življenjskih zavarovanj se je lani zmanjšal za 0,1 odstotne točke, na 1,8 mio EUR. Predstavljal je 0,5 % pozavarovalnega trga v Sloveniji.

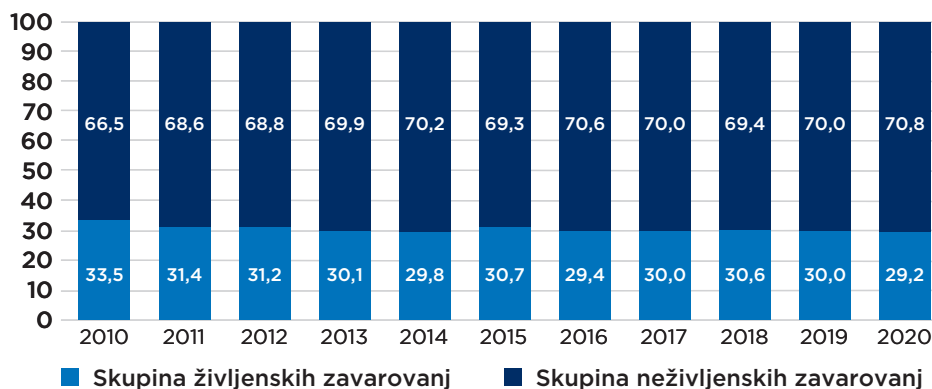
Leto 2020 je bilo za domači in svetovni pozavarovalni trg še eno v vrsti težkih let, predvsem zaradi visokih škod, povezanih s pandemijo COVID-19, višjih izplačil za naravne nesreče in nižje donosnosti naložb.

Graf 41: Delež zavarovalne in pozavarovalne premije članic SZZ v obdobju 2010–2020 (v %)

Vir: SZZ

Graf 42: Struktura zavarovalne premije članic SZZ v obdobju 2010–2020 (v %)

Vir: SZZ

Tabela 28: Zavarovalne premije ter zavarovalnine in odškodnine članic SZZ leta 2020

Zavarovalna vrsta, zavarovanje	PREMIJE		ZAVAROVALNINE IN ODŠKODNINE		Škodni rezultat (v %)
	Znesek (v EUR)	Letna rast (v %)	Znesek (v EUR)	Letna rast (v %)	
SKUPAJ	2.569.568.275	2,07	1.617.232.483	-1,57	62,94
NEŽIVLJENSJSKA ZAVAROVANJA	1.820.347.861	3,23	1.087.582.058	-2,70	59,75
Nezgodno zavarovanje	100.664.193	-0,09	31.911.858	-9,48	31,70
Zdravstveno zavarovanje	655.511.680	7,10	503.122.325	-2,23	76,75
Zavarovanje kopenskih motornih vozil	319.290.031	3,21	198.202.829	-2,02	62,08
Zavarovanje tirnih vozil	4.122.038	35,35	601.507	-39,88	14,59
Letalsko zavarovanje	1.035.143	20,16	137.742	-14,50	13,31
Zavarovanje plovil	1.537.189	40,78	447.921	-0,95	29,14
Zavarovanje prevoza blaga	7.325.947	5,99	2.408.042	-3,05	32,87
Zavarovanje požara in elementarnih nesreč	134.097.390	6,56	57.974.440	9,50	43,23
Drugo škodno zavarovanje	152.096.655	-0,93	63.146.457	-2,89	41,52
Zavarovanje odgovornosti pri uporabi motornih vozil	273.020.984	-0,81	159.700.281	-5,92	58,49
Zavarovanje odgovornosti pri uporabi zrakoplovov	636.423	-15,04	16.218	-90,77	2,55
Zavarovanje odgovornosti pri uporabi plovil	1.729.073	4,70	374.830	233,91	21,68
Splošno zavarovanje odgovornosti	83.471.213	3,80	25.166.317	4,73	30,15
Kreditno zavarovanje	29.762.816	-20,13	17.514.295	-7,04	58,85

Kavcijsko zavarovanje	3.038.087	12,69	479.725	91,56	15,79
Zavarovanje različnih finančnih izgub	7.856.856	-7,85	2.792.589	-45,74	35,54
Zavarovanje stroškov postopka	4.658.643	6,35	715.310	14,21	15,35
Zavarovanje pomoči	40.493.500	3,75	22.869.373	-6,93	56,48
ŽIVLJENJSKA ZAVAROVANJA	749.220.414	-0,63	529.650.425	0,82	70,69
Življenjsko zavarovanje	227.870.418	-4,32	249.370.060	4,69	109,44
Zavarovanje za primer poroke oziroma rojstva	135.490	-19,72	638.936	-16,89	471,57
Življenjsko zavarovanje z naložbenim tveganjem	240.987.225	-4,28	157.010.066	-7,57	65,15
Tontine	0	-	0	-	-
Zavarovanje s kapitalizacijo izplačil	5.766.495	6,49	1.122.261	-16,64	19,46
Zavarovanje izpada dohodkov zaradi nezgode ali bolezni	0	-	0	-	-
UPRAVLJANJE POKOJNINSKIH SKLADOV					
Upravljanje pokojninskih skladov po ZPIZ-2 – varčevanje	197.056.999	2,84	79.126.408	-0,08	40,15
Upravljanje Prvega pokojninskega sklada RS – varčevanje	0	-	2.689.093	-2,39	-
Pokojninske rente	74.724.469	16,50	33.047.413	24,87	44,23
Rente Prvega pokojninskega sklada RS	2.679.318	-1,71	6.646.188	-1,31	248,06

Vir: SZZ

Zavarovalnice v Sloveniji uporabljajo različne prodajne kanale. Ti so si po velikosti v letu 2020 sledili takole:

- zavarovalni zastopniki več kot polovico zavarovalne premije (od tega interni oziroma vezani skoraj 21 % in zunanji oziroma nevezani dobrih 36 %),
- notranji zaposleni za prodajo skoraj tretjino zavarovalne premije (od tega največ komerciala, sledijo prodajna okenca, dober odstotek zavarovalne premije pa telefon, direktna pošta in internet),
- zavarovalni posredniki 7 % zavarovalne premije,
- bančna, potna mreža skoraj 5 % zavarovalne premije,
- druge prodajne poti pa manj kot odstotek premije.

SZZ je imel konec leta 2020 19 članic, ki so zbrale 2.569,6 milijonov EUR zavarovalne premije in 372,7 milijonov EUR pozavarovalne premije. Obe premiji sta dosegli najvišjo vrednost doslej. Članice SZZ so tako predstavljale 98 % celotnega slovenskega zavarovalnega trga ter 100 % pozavarovalnega. Največji delež v zavarovalnem portfelju dosega Zavarovalnica Triglav, d. d. (25,2 %), sledita Zavarovalnica Sava, d. d. (17,4 %) in GENERALI zavarovalnica, d. d. (16,8 %). Za slovenski zavarovalni trg je značilna visoka stopnja koncentracije, saj skoraj 73 % trga pripada štirim največjim zavarovalnicam. V pozavarovalnem portfelju prevladuje Pozavarovalnica Sava, d. d., z 51,4-odstotnim deležem, Pozavarovalnica Triglav Re, d. d., pa dosega 48,6 %.

Tabela 29: Članice SZZ in zavarovalna premija leta 2020

Zavarovalnica	SKUPAJ			NEŽIVLJENJSKA ZAVAROVANJA			ŽIVLJENJSKA ZAVAROVANJA		
	Premija (v EUR)	Delež (v %)	Rast (v %)	Premija (v EUR)	Delež (v %)	Rast (v %)	Premija (v EUR)	Delež (v %)	Rast (v %)
Zavarovalnica Triglav, d. d.	647.550.760	25,20	-1,76	473.082.069	25,99	-1,29	174.468.691	23,29	-3,02
Zavarovalnica Sava, d. d.	446.993.271	17,40	4,27	369.186.398	20,28	6,59	77.806.873	10,39	-5,50
GENERALI zavarovalnica, d. d.	431.918.114	16,81	301,49	338.090.561	18,57	355,23	93.827.553	12,52	181,68
Vzajemna zdravstvena zavarovalnica, d. v. z.	342.789.935	13,34	3,62	342.789.935	18,83	3,62	0	0,00	-
Triglav, Zdravstvena zavarovalnica, d. d.	196.392.354	7,64	10,70	196.392.354	10,79	10,70	0	0,00	-
Modra zavarovalnica, d. d.	172.873.333	6,73	8,06	45.385	0,00	19,58	172.827.948	23,07	8,06
Vita, življenjska zavarovalnica, d. d.	77.236.882	3,01	-8,58	3.829.278	0,21	-5,74	73.407.604	9,80	-8,72
Merkur zavarovalnica, d. d.	52.128.427	2,03	7,94	12.720.646	0,70	13,70	39.407.781	5,26	6,21
GRAWE Zavarovalnica, d. d.	47.143.107	1,83	1,01	31.241.935	1,72	3,59	15.901.172	2,12	-3,70
Prva osebna zavarovalnica, d. d.	44.269.200	1,72	5,01	3.097.306	0,17	16,14	41.171.894	5,50	4,25
Wiener Städtische zavarovalnica, podružnica v Ljubljani	35.699.693	1,39	5,68	14.878.582	0,82	7,18	20.821.111	2,78	4,64
Triglav, pokojninska družba, d. d.	32.841.315	1,28	0,00	0	0,00	-	32.841.315	4,38	-
Allianz Slovenija, zavarovalna podružnica	16.385.354	0,64	-3,54	16.323.524	0,90	-3,79	61.830	0,01	202,62

Coface PKZ zavarovalnica d. d.	12.300.097	0,48	-16,64	12.300.097	0,68	-16,64	0	0,00	-
Sklad obrtnikov in podjetnikov	6.676.642	0,26	1,90	0	0,00	-	6.676.642	0,89	1,90
CROATIA zavarovanje d. d. podružnica Ljubljana	3.566.401	0,14	356,66	3.566.401	0,20	356,66	0	0,00	-
ARAG SE - Zavarovalnica pravne zaščite podr. v Sloveniji	2.803.390	0,11	6,50	2.803.390	0,15	6,50	0	0,00	-
SKUPAJ	2.569.568.275	100,00	2,07	1.820.347.861	100,00	3,23	749.220.414	100,00	-0,63

Vir: SZZ

Tabela 30: Članice SZZ in pozavarovalna premija leta 2020

Pozavarovalnica	SKUPAJ			NEŽIVLJENJSKA ZAVAROVANJA			ŽIVLJENJSKA ZAVAROVANJA		
	Premija (v EUR)	Delež (v %)	Rast (v %)	Premija (v EUR)	Delež (v %)	Rast (v %)	Premija (v EUR)	Delež (v %)	Rast (v %)
Pozavarovalnica Sava, d. d.	191.683.254	51,44	15,11	190.793.931	51,45	15,17	889.323	48,97	1,97
Pozavarovalnica Triglav Re, d. d.	180.967.471	48,56	14,84	180.040.589	48,55	14,92	926.882	51,03	1,68
SKUPAJ	372.650.725	100,00	14,98	370.834.520	100,00	15,05	1.816.205	100,00	1,82

Vir: SZZ

Zavarovalni subjekti z naložbami podpirajo gospodarstvo. Večino sredstev nalagajo v zanesljive državne vrednostne papirje, bančne depozite, delnice, vrednostne papirje s stalnim donosom in v nakup nepremičnin. V letu 2019 je znesek naložb članic SZZ presešel 6,4 milijard EUR. Pri tem so članice SZZ izkazovale več kot 1,3 milijard EUR sredstev v naložbah v korist življenjskih zavarovancev, ki prevzemajo naložbeno tveganje. Ob upoštevanju velikosti BDP poslovanje članic SZZ predstavlja velik prispevek k razvoju in rasti slovenskega gospodarstva.

1.7.6 Mednarodna primerjava

V letu 2019 je bil evropski zavarovalni trg s 26,8-odstotnim deležem v svetovni zavarovalni premiji na tretjem mestu – za severnoameriškim (41,2 %) in azijskim trgom (27,2 %). V primerjavi s predhodnim letom se je evropski zavarovalni trg uvrstil mesto nižje, kljub temu pa je dosegel porast za 0,8 %. Članice SZZ, brez upoštevanja pokojninskih družb in podružnic tujih zavarovalnic, so v letu 2019 povišale vrednost skupne zavarovalne premije za 6 %, na 2.420,4 mio EUR. S tem je slovenski zavarovalni trg ohranil 0,2-odstotni delež in je še naprej eden manjših v Evropi. Delež štirih največjih evropskih trgov (Združeno kraljestvo, Francija, Nemčija, Italija) se je zmanjšal za 2 odstotni točki in je znašal 66,4 %. V Evropi je še naprej najpomembnejša zavarovalna skupina življenjskih zavarovanj, čeprav je v primerjavi z letom 2018 upadla za 6,9 %, medtem ko se je trg premoženjskih zavarovanj povečal za 3,1 %. Evropska zavarovalna penetracija življenjskih zavarovanj je bila skoraj trikrat večja kot v Sloveniji in je znašala 3,9 % BDP, pri neživljenjskih zavarovanjih pa je slovenska zavarovalna penetracija preseгла evropsko in znašala 3,5 % BDP, kar Slovenijo še naprej postavlja na četrto mesto.

Prebivalec Evrope je v letu 2019 za zavarovanje premoženja in življenja v povprečju porabil približno 2.100 EUR, kar je za 3,2 % manj kot leto prej. Zavarovalna gostota življenjskih zavarovanj je upadla za 7,3 %, medtem ko se je zavarovalna gostota neživljenjskih zavarovanj povečala za 2,7 % in dosegla rekordno raven (924,1 EUR). Najvišjo vrednost zavarovalne premije na prebivalca je še naprej imela Švica (6.155,9 EUR), najnižjo pa Romunija (119,2 EUR). Slovenski zavarovalni trg je imel v letu 2019 najvišjo vrednost zavarovalne gostote doslej (1.163,1 EUR); dosegla je 55,5 % evropskega povprečja.

2. KVALIFIKACIJE NA PODROČJU POSLOVANJA IN UPRAVE

To poglavje obsega predstavitev kvalifikacij na področju poslovanja in uprave. Kvalifikacije na področju poslovanja in uprave je trenutno možno pridobiti v nižjem poklicnem izobraževanju, srednjem poklicnem izobraževanju, srednjem strokovnem izobraževanju, poklicno-tehniškem izobraževanju, višješolskem izobraževanju, visokošolskem izobraževanju na vseh stopnjah ter v sistemu nacionalnih poklicnih kvalifikacij. Na področju poslovanja in uprave so pripravljene tudi dodatne kvalifikacije ter programi usposabljanja in izpopolnjevanja.

2.1 Kvalifikacijska struktura na področju poslovanja in uprave

V tabeli 31 so prikazane kvalifikacije po ravneh Slovenskega ogrodja kvalifikacij. Kvalifikacije je možno pridobiti na podlagi trenutno veljavnih izobraževalnih programov, ki kandidatom omogočajo pridobitev stopnje izobrazbe. Pridobiti je možno tudi nacionalne poklicne kvalifikacije, ki omogočajo pridobitev certifikata o NPK, s katerim kandidat dokazuje formalno strokovno usposobljenost za izvajanje poklicne kvalifikacije na določeni ravni ter dodatne kvalifikacije, ki dopolnjujejo usposobljenost posameznika na doseženi ravni strokovnega področja ter so vezane na potrebe trga dela. V Slovensko ogrodje kvalifikacij so umeščene tudi poklicne kvalifikacije pridobljene v programih usposabljanja in izpopolnjevanja.

Tabela 31: Kvalifikacijska struktura na področju poslovanja in uprave po ravneh Slovenskega ogrodja kvalifikacij (SOK)

IZOBRAZBE	POKLICNE KVALIFIKACIJE	DODATNE KVALIFIKACIJE
SOK 3		
Pomožni administrator/pomožna administratorka	Blagovni manipulant/blagovna manipulantka	
SOK 4		
Administrator SI/administratorka SI		Biostile svetovalec/svetovalka
Administrator/administratorka		DM drogerist / DM drogeristka
Prodajalec SI/prodajalka SI		
Prodajalec/prodajalka		
SOK 5		
Ekonomski tehnik SI/ekonomska tehničarica SI	Knjigovodja/ Knjigovodkinja	
Ekonomski tehnik/ekonomska tehničarica	Skladiščnik/skladiščnica v logistiki	
	Teletržnik/teletržnica	
	Vodja projektne naloge	
SOK 6		
Ekonomist/ekonomistka	Asistent/asistentka v mednarodnem poslovanju	Strokovni sodelavec/strokovna sodelavka za digitalni marketing
Poslovni sekretar/poslovna sekretarka	Organizator/organizatorka poslovanja	Strokovnjak/strokovnjakinja za koncesije in javno-zasebna partnerstva
Računovodja/računovodkinja (zasebni)	Posrednik/posrednica za nepremičnine	Strokovnjak/strokovnjakinja za varstvo osebnih podatkov
Višji komercialist/višja komercialistka (zasebni)	Računovodja/računovodkinja	
	Vodja projekta	
SOK 7		
Diplomant digitalnega marketinga (vs)/diplomantka digitalnega marketinga (vs)		
Diplomant evropskega regionalnega managementa (vs)/diplomantka evropskega regionalnega managementa (vs)		
Diplomant finančnih storitev (un)/diplomantka finančnih storitev (un)		
Diplomant javne uprave (un)/diplomantka javne uprave (un)		
Diplomant marketinga (vs)/diplomantka marketinga (vs)		
Diplomant mednarodnega poslovanja (vs)/diplomantka mednarodnega poslovanja (vs)		
diplomant poslovanja in upravljanja v turizmu (vs)/diplomantka poslovanja in upravljanja v turizmu (vs)		
Diplomant prava in managementa infrastrukture in nepremičnin (vs)/diplomantka prava in managementa infrastrukture in nepremičnin (vs)		

Diplomant tržnega komuniciranja (vs)/diplomantka tržnega komuniciranja (vs)
Diplomant upravnega prava (vs)/diplomantka upravnega prava (vs)
Diplomant upravnih ved (un)/diplomantka upravnih ved (un)
Diplomant upravnih ved (vs)/diplomantka upravnih ved (vs)
Diplomirani ekonomist (un)/diplomirana ekonomistka (un)
Diplomirani ekonomist (vs)/diplomirana ekonomistka (vs)
Diplomirani ekonomist (vs)/diplomirana ekonomistka (vs)
Diplomirani manager poslovnih operacij (vs)/diplomirana managerka poslovnih operacij (vs)
Diplomirani manager transportne logistike (vs)/ diplomirana managerka transportne logistike (vs)
Diplomirani menedžer v športu (vs)/diplomirana menedžerka v športu (vs)
Diplomirani organizator informatik (un)/diplomirana organizatorica informatičarka (un)
Diplomirani organizator informatik (vs)/diplomirana organizatorica informatičarka (vs)
diplomirani organizator kadrovskih in izobraževalnih sistemov (un)/diplomirana organizatorica kadrovskih in izobraževalnih sistemov (un)
diplomirani organizator kadrovskih in izobraževalnih sistemov (vs)/diplomirana organizatorica kadrovskih in izobraževalnih sistemov (vs)
Diplomirani organizator (un)/diplomirana organizatorica (un)
Diplomirani organizator (vs)/diplomirana organizatorica (vs)
diplomirani poslovni informatik (vs)/diplomirana poslovna informatičarka (vs)
Diplomirani poslovni informatik (vs)/diplomirana poslovna informatičarka (vs)
Diplomirani poslovni pravnik (vs)/diplomirana poslovna pravnica (vs)
Diplomirani pravnik (un)/diplomirana pravnica (un)
diplomirani pravnik (un)/diplomirana pravnica (un)
SOK 8
Magister alternativnega reševanja sporov/magistrica alternativnega reševanja sporov
Magister civilnega in gospodarskega prava/magistrica civilnega in gospodarskega prava
Magister ekonomskih in poslovnih ved/magistrica ekonomskih in poslovnih ved
magister ekonomskih ved/magistrica ekonomskih ved
Magister evropskih poslovnih študij/magistrica evropskih poslovnih študij
Magister evropskih študij in zunanjih odnosov EU/magistrica evropskih študij in zunanjih odnosov EU
Magister financ in računovodstva / magistrica financ in računovodstva
Magister financ in računovodstva v EU/magistrica financ in računovodstva v EU
Magister finančnih storitev/magistrica finančnih storitev
Magister inovativnega menedžmenta v izobraževanju/magistrica inovativnega menedžmenta v izobraževanju
magister inovativnega menedžmenta v socialni/magistrica inovativnega menedžmenta v socialni
Magister inoviranja in podjetništva/magistrica inoviranja in podjetništva
Magister javne uprave/magistrica javne uprave
Magister kadrovskega managementa/magistrica kadrovskega managementa
magister kadrovskih in izobraževalnih sistemov/magistrica kadrovskih in izobraževalnih sistemov
Magister managementa in poslovnega prava/magistrica managementa in poslovnega prava
Magister managementa izobraževanja/magistrica managementa izobraževanja
Magister managementa tehnologij/magistrica managementa tehnologij
Magister managementa v športu/magistrica managementa v športu
Magister managementa v upravi/magistrica managementa v upravi
magister managementa/magistrica managementa
magister marketinga in prodaje/magistrica marketinga in prodaje
Magister medkulturnega managementa/magistrica medkulturnega managementa
magister mednarodnega poslovanja in trajnostnega razvoja/magistrica mednarodnega poslovanja in trajnostnega razvoja
Magister menedžmenta kakovosti/magistrica menedžmenta kakovosti
magister menedžmenta vseživljenjskega izobraževanja/magistrica menedžmenta vseživljenjskega izobraževanja
Magister organizator informatik/magistrica organizatorica informatičarka
Magister organizator/magistrica organizatorica
Magister podjetniškega managementa/magistrica podjetniškega managementa
Magister podjetništva in mednarodnega poslovanja/magistrica podjetništva in mednarodnega poslovanja

Magister podjetništva v turizmu/magistrca podjetništva v turizmu
Magister poslovne informatike/magistrca poslovne informatike
Magister poslovnih in ekonomskih ved/magistrca poslovnih in ekonomskih ved
Magister poslovnih operacij/magistrca poslovnih operacij
Magister poslovnih ved/magistrca poslovnih ved
Magister prava in managementa nepremičnin/magistrca prava in managementa nepremičnin
Magister prava za management/magistrca prava za management
Magister prava/magistrca prava
Magister strateškega komuniciranja/magistrca strateškega komuniciranja
Magister turističnega managementa/magistrca turističnega managementa
Magister upravljanja s tveganji/magistrca upravljanja s tveganji
Magister upravljanja trajnostnega razvoja/magistrca upravljanja trajnostnega razvoja
Magister upravnih ved/magistrca upravnih ved
Magister zdravstveno-socialnega managementa/magistrca zdravstveno-socialnega managementa
SOK 10
Doktor znanosti/doktorica znanosti
Doktor znanosti/doktorica znanosti s področja ekonomskih in poslovnih ved
Doktor znanosti/doktorica znanosti s področja javne uprave
doktor znanosti/doktorica znanosti s področja managementa
Doktor znanosti/doktorica znanosti s področja managementa
Doktor znanosti/doktorica znanosti s področja managementa znanja
Doktor znanosti/doktorica znanosti s področja menedžmenta kakovosti
Doktor znanosti/doktorica znanosti s področja organizacije in managementa informacijskih sistemov
Doktor znanosti/doktorica znanosti s področja organizacije in managementa kadrovskih in izobraževalnih sistemov
Doktor znanosti/doktorica znanosti s področja organizacije in managementa poslovnih in delovnih sistemov
Doktor znanosti/doktorica znanosti s področja poslovne ekonomije
Doktor znanosti/doktorica znanosti s področja poslovnih ved
Doktor znanosti/doktorica znanosti s področja prava
Doktor znanosti/doktorica znanosti s področja prava in managementa nepremičnin
Doktor znanosti/doktorica znanosti s področja strateškega komuniciranja
Doktor znanosti/doktorica znanosti s področja upravljanja in ekonomike javnega sektorja

Vir: www.nok.si, podatki zajeti na dan 06.05.2021

2.2 Opis kvalifikacij na področju poslovanja in uprave

Zaradi velikega števila kvalifikacij na področju poslovanja in uprave, navajanje podrobnega opisa in predstavitve posameznih kvalifikacij na tem mestu ni prikazano. Natančni opis je dosegljiv na spletnem registru www.nok.si, kjer so podane podrobne predstavitve z naslednjimi parametri:

- ime kvalifikacije
- tip kvalifikacije
- vrsta kvalifikacije
- vstopni pogoji
- trajanje izobraževanja
- kreditne točke (pri izobrazbah)
- področje in podpodročje ISCED
- raven kvalifikacije
- učni izidi
- ocenjevanje in zaključevanje
- napredovanje
- opis poklica
- pogoji za pridobitev javne listine
- izvajalci

Parametri so izbrani z namenom, da na čim bolj nazoren in informativen način predstavijo posamezne kvalifikacije. Poleg prikaza ravni kvalifikacij po slovenskem ogrodju kvalifikacij (SOK) je tudi prikazano, kako se kvalifikacije umeščajo v ravni Evropskega ogrodja kvalifikacij (EOK).

Ažurne informacije in ostale še podrobnejše informacije o posameznih kvalifikacijah je mogoče pridobiti na spletni strani registra SOK:

**QR koda
za dostop do
registra kvalifikacij**

2.3 Vpis v izobraževalne in študijske programe na področju poslovanja in uprave

V tem poglavju se predstavlja statistične in grafične podatke o izobraževanju na področju poslovanja in uprave, ki zajemajo informacijo o vpisu v izobraževalne in študijske programe, regionalno razpršenost izobraževalcev, podatke o podeljenih certifikatih za Nacionalne poklicne kvalifikacije ter podatki o izobrazbeni strukturi delovno aktivnega prebivalstva na področju dejavnosti poslovanja in uprave.

2.3.1 Število vpisanih dijakov v izobraževalne programe poklicnega in srednjega strokovnega izobraževanja

Spodnje tabele in grafi prikazujejo število vseh vpisanih (dijaki in odrasli) po programih poklicnega in srednjega strokovnega izobraževanja v obdobju med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021.

Srednješolski programi se na področju poslovanja in uprave izvajajo za redne dijake za program Pomožni administrator v dveh šolah, za program Administrator na sedmih šolah, za program Trgovec na petnajstih šolah in za program Ekonomski tehnik na dvaintridesetih šolah. Skupaj se v Sloveniji izvajajo programi nižjega poklicnega izobraževanja, srednjega poklicnega izobraževanja, srednjega strokovnega izobraževanja, srednjega poklicno-tehničnega izobraževanja in poklicni tečaj.

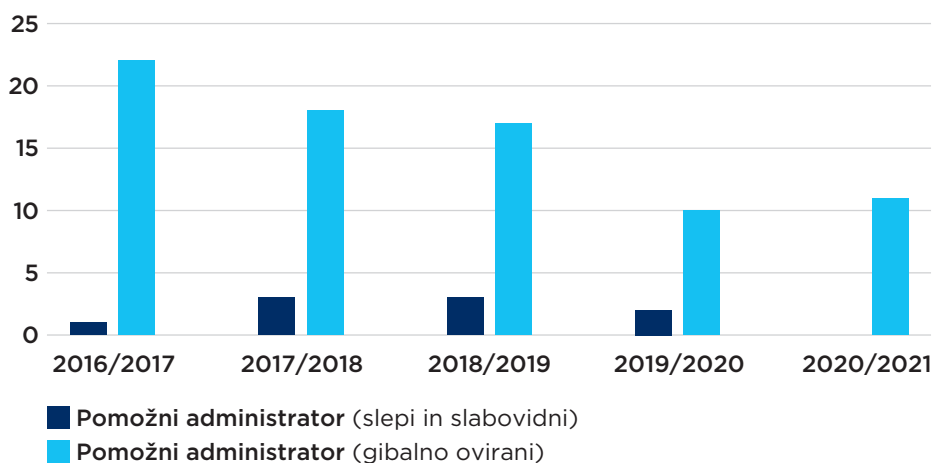
Odrasli se lahko vpisujejo v program Administrator na trinajstih javnih in zasebnih izobraževalnih ustanovah, šestintrideset ustanov izvaja program Trgovec in triinpetdeset program Ekonomski tehnik. Izvajajo se programi srednjega poklicnega izobraževanja, srednjega strokovnega izobraževanja, srednjega poklicno-tehničnega izobraževanja in poklicni tečaj.

Tabela 32: Število vseh vpisanih v nižje poklicno izobraževanje-redni dijaki med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021

Program	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Pomožni administrator (slepi in slabovidni)	1	3	3	2	
Pomožni administrator (gibalno ovirani)	22	18	17	10	11
Skupaj	23	21	20	12	11

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Graf 43: Število vseh vpisanih v nižje poklicno izobraževanje-redni dijaki med šolskimi leti 2016/2017-2020/2021

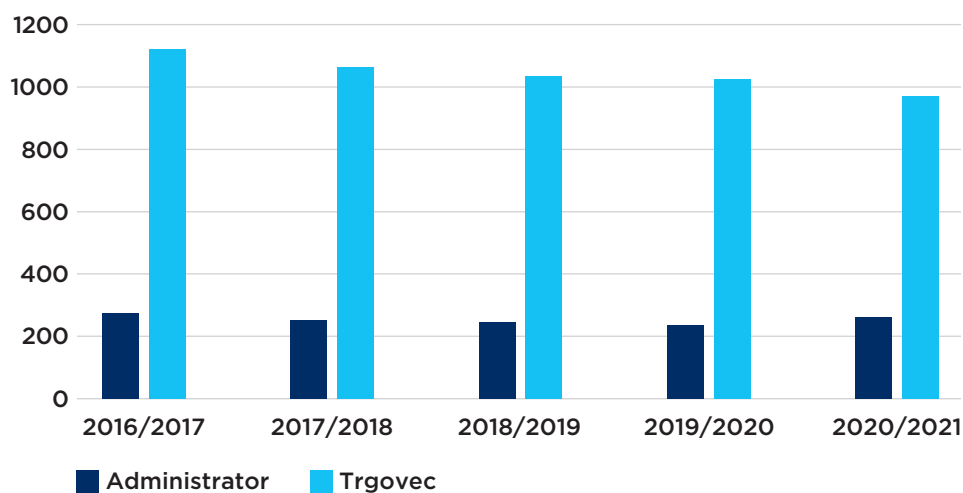
Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Tabela 33: Število vseh vpisanih v poklicno izobraževanje-redni dijaki med šolskimi leti 2016/2017-2020/2021

Program	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Administrator	274	251	246	235	261
Trgovec	1122	1065	1034	1026	972
Skupaj	1396	1316	1280	1261	1233

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Graf 44: Število vseh vpisanih v programe poklicnega izobraževanja - redni dijaki med šolskimi leti 2016/2017-2020/2021

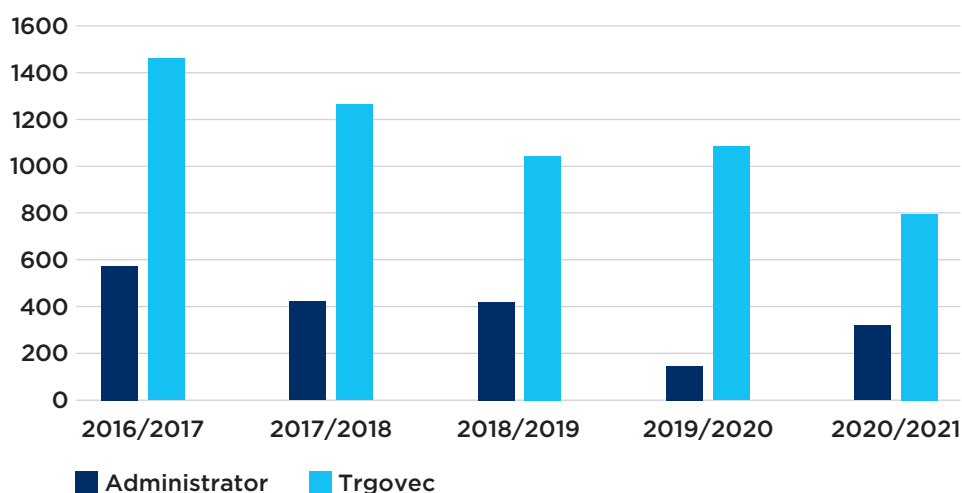
Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Tabela 34: Število vseh vpisanih v poklicno izobraževanje - odrasli med šolskimi leti 2016/2017-2020/2021

Program	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Administrator	574	422	420	146	319
Trgovec	1459	1263	1043	1083	795
Skupaj	2033	1263	1463	1229	1114

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Graf 45: Število vseh vpisanih v programe poklicnega izobraževanja-odrasli med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021

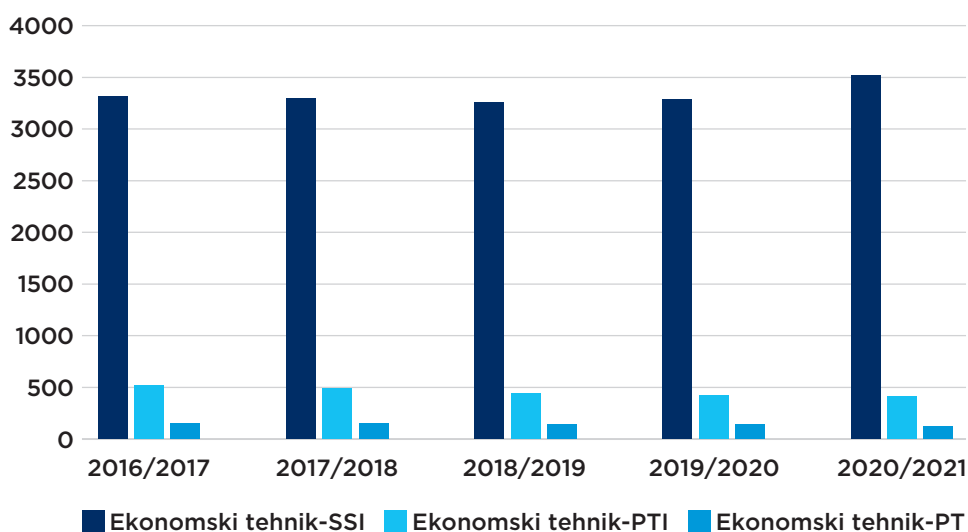
Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Tabela 35: Število vseh vpisanih v srednje strokovno izobraževanje - redni dijaki med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021

Program	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Ekonomski tehnik - SSI	3317	3292	3257	3280	3515
Ekonomski tehnik - PTI	515	489	438	423	412
Ekonomski tehnik - PT	147	146	143	140	124
Skupaj	3979	3927	3838	3843	4051

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Graf 46: Število vseh vpisanih v srednje strokovno izobraževanje - redni dijaki med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021

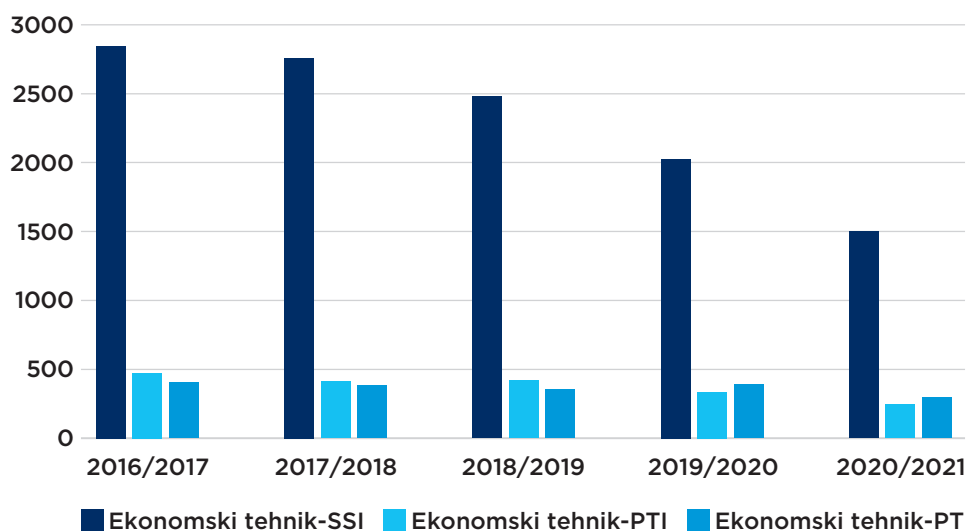
Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Tabela 36: Število vseh vpisanih v srednje strokovno izobraževanje - odrasli med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021

Program	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Ekonomski tehnik - SSI	2846	2757	2481	2025	1501
Ekonomski tehnik - PTI	475	411	420	336	243
Ekonomski tehnik - PT	407	381	351	391	298
Skupaj	3728	3549	3252	2752	2042

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Graf 47: Število vseh vpisanih v srednje strokovno izobraževanje - odrasli med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

2.3.2 Število vpisanih v programe višjega strokovnega izobraževanja

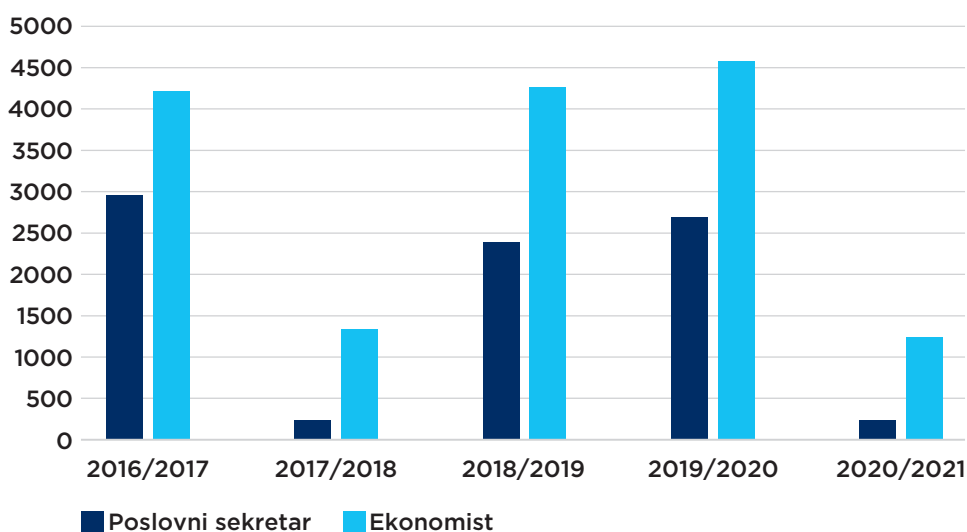
V spodnjih tabeli je prikazan vpis študentov v višješolske izobraževalne programe Ekonomist, Računovodja, Poslovni sekretar in Višji komercialist.

Tabela 37: Število vseh vpisanih študentov v višje strokovno izobraževanje (javno/zasebno) - redni/izredni študenti med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021

Program	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Računovodja	/ ³⁹	0	0	0	/
Poslovni sekretar	2961	241	2391	2687	231
Ekonomist	4209	1341	4257	4576	1233
Višji komercialist	/	/	/	/	/
Skupaj	7170	1582	6648	7263	1464

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Graf 48: Število vseh vpisanih študentov v višje strokovno izobraževanje (javno/zasebno) - redni/izredni študenti med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

2.3.3 Število vpisanih v programe visokošolskega strokovnega izobraževanja

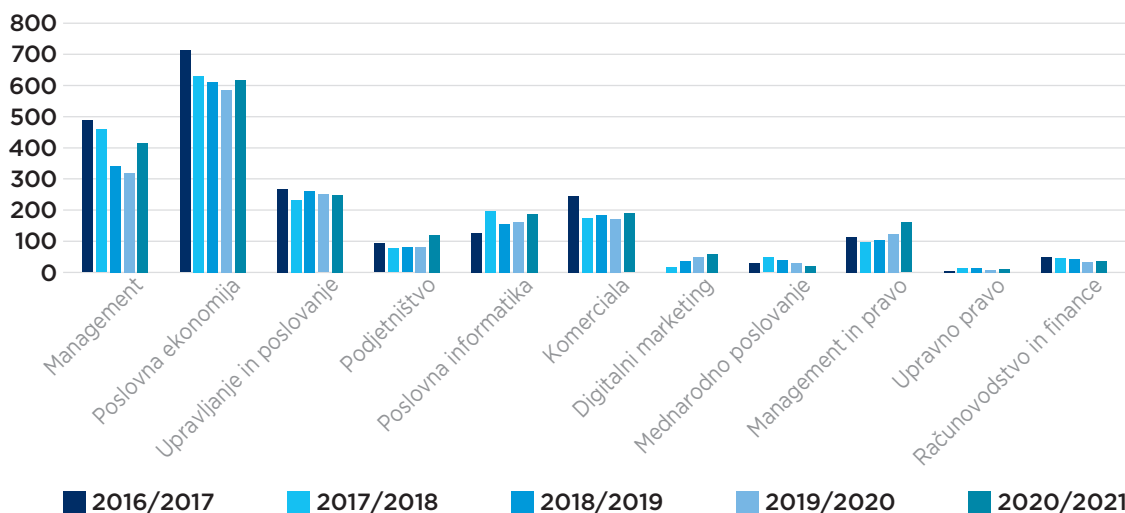
V spodnji tabeli in grafu se prikazuje število vpisanih študentov v javne in zasebne ustanove, ki izvajajo programe visokošolskega izobraževanja. V zadnjih petih letih se je izvajalo enajst različnih programov na desetih različnih izobraževalnih zavodih.

Tabela 38: Število vseh vpisanih študentov v visokošolsko izobraževanje (javno/zasebno) med šolskimi leti 2016/2017-2020/2021

Program	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Management	488	459	343	320	416
Poslovna ekonomija	712	630	611	585	619
Podjetništvo	268	233	262	250	249
Upravljanje in poslovanje	93	77	80	81	119
Poslovna informatika	127	197	155	161	186
Komerciala	245	174	183	170	189
Digitalni marketing	/	17	36	50	59
Mednarodno poslovanje	30	48	40	31	20
Management in pravo	114	99	104	124	160
Upravno pravo	5	13	14	7	12
Računovodstvo in finance	49	47	44	33	36
SKUPAJ	2131	1994	1872	1812	2065

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Graf 49: Število vseh vpisanih študentov v visokošolsko izobraževanje (javno/zasebno) med šolskimi leti 2016/2017-2020/2021

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

2.3.4 Število vpisanih v univerzitetne študijske programe

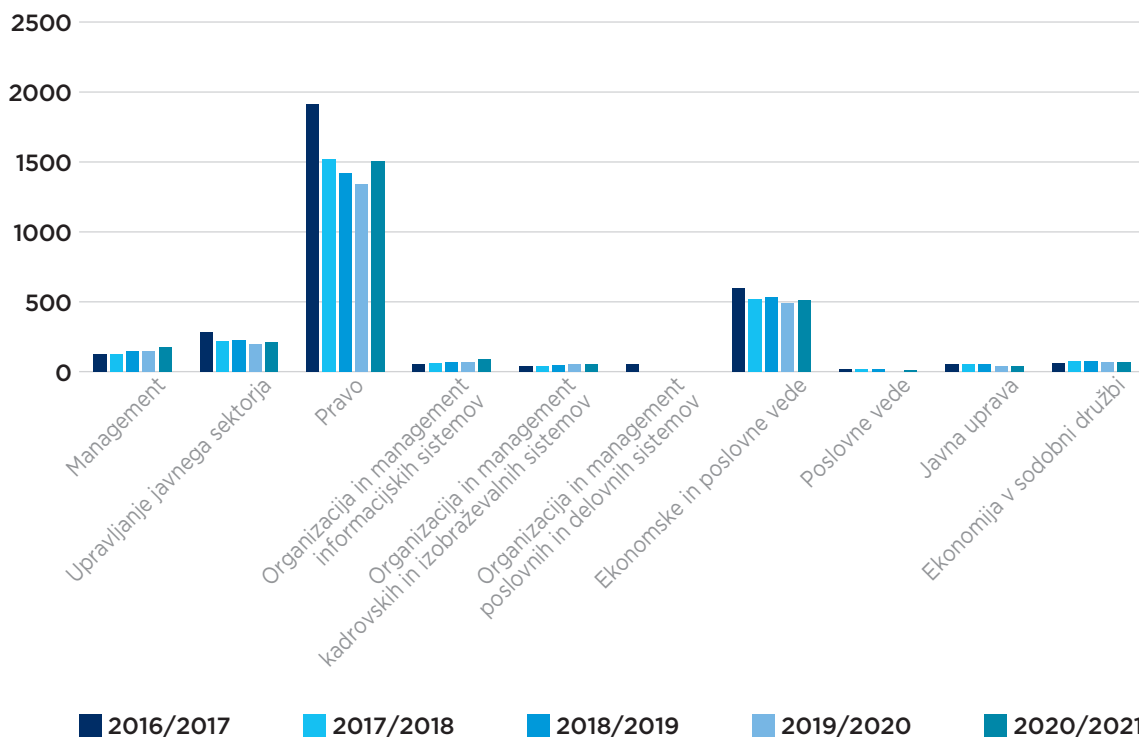
V spodnji tabeli in grafu se prikazuje število vpisanih študentov v javne in zasebne ustanove, ki izvajajo univerzitetne študijske programe. V zadnjih petih letih se je izvajalo enajst različnih programov na desetih različnih izobraževalnih zavodih.

Tabela 39: Število vseh vpisanih študentov v univerzitetno izobraževanje (javno/zasebno) med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021

Program	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Management	124	128	144	146	177
Upravljanje javnega sektorja	283	215	224	197	210
Pravo	1914	1517	1420	1341	1508
Organizacija in management kadrovskih in izobraževalnih sistemov	55	60	67	66	89
Organizacija in management informacijskih sistemov	42	36	44	52	52
Organizacija in management poslovnih in delovnih sistemov	52	/	/	/	/
Ekonomске in poslovne vede	595	522	530	488	511
Poslovne vede	14	14	16	0	7
Javna uprava	50	55	51	36	36
Ekonomija v sodobni družbi	62	75	74	71	68
SKUPAJ	3191	2622	2570	2397	2658

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Graf 50: Število vseh vpisanih študentov v univerzitetno izobraževanje (javno/zasebno) med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

2.3.5 Vpisanih v magistrske študijske programe in enovite magistrske študijske programe

V spodnji tabeli in grafu se prikazuje število vpisanih študentov v javne in zasebne ustanove, ki izvajajo magistrske in enovite magistrske študijske programe. V zadnjih petih letih se je izvajalo 48 različnih programov na 19 različnih izobraževalnih zavodih.

Tabela 40: Število vseh vpisanih v magistrske in enovite magistrske študijske programe (javno/zasebno) med šolskimi leti 2016/2017-2020/2021

Program	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Management trajnostnega razvoja	37	34	17	30	40
Management	453	430	361	359	438
Ekonomija in finance	27	20	24	8	20
Pravo za management	17	22	24	28	44
Inoviranje in podjetništvo	6	6	6	0 ⁴⁰	/ ⁴¹
Management v športu	17	22	29	27	23
Poslovanje in organizacija	202	239	210	229	311
Management in ekonomika v zdravstvenem varstvu	14	15	19	26	32
Javni sektor in ekonomika okolja	12	10	6	0	0
Turistični management	69	68	69	62	58
Bančni in finančni management	203	205	186	160	189
Denar in finance	71	46	41	34	44
Ekonomija	31	29	29	23	33
Mednarodno poslovanje	264	277	271	292	321
Podjetništvo	148	108	105	112	111
Trženje	175	170	189	184	207
Kvantitativne finance in aktuarstvo	104	79	68	76	83
Strateško tržno komuniciranje	69	70	60	58	60
Evropske študije	27	26	25	23	22
Management v upravi	76	80	81	62	33
Uprava	202	147	73	23	142
Organizacija in management informacijskih sistemov	46	44	43	29	35
Organizacija in management kadrovskih in izobraževalnih sistemov	45	65	85	101	92
Organizacija in management poslovnih in delovnih sistemov	27	/	/	/	/
Ekonomske in poslovne vede	489	468	479	434	413
Pravo	869	816	399	673	688
Evropske študije in zunanji odnosi EU	1	3	/	/	/
Komerciala	56	57	56	25	35
Inovativni menedžment v socialni in izobraževanju	22	22	33	44	47
Menedžment vseživljenjskega izobraževanja	10	2	/	/	/
Upravljanje in poslovanje	1	/	5	0	0
Management in informatika	33	41	48	42	37
Poslovne vede II	12	13	16	0	0
Poslovna ekonomija	30	28	10	0	0
Menedžment kakovosti	15	13	14	16	21
Pravo in management nepremičnin	61	76	86	114	90
Mednarodno poslovanje in trajnostni razvoj	9	11	10	0	0
Management poslovnih sistemov	4	2	6	34	20
Evropske poslovne študije	42	15	9	12	9

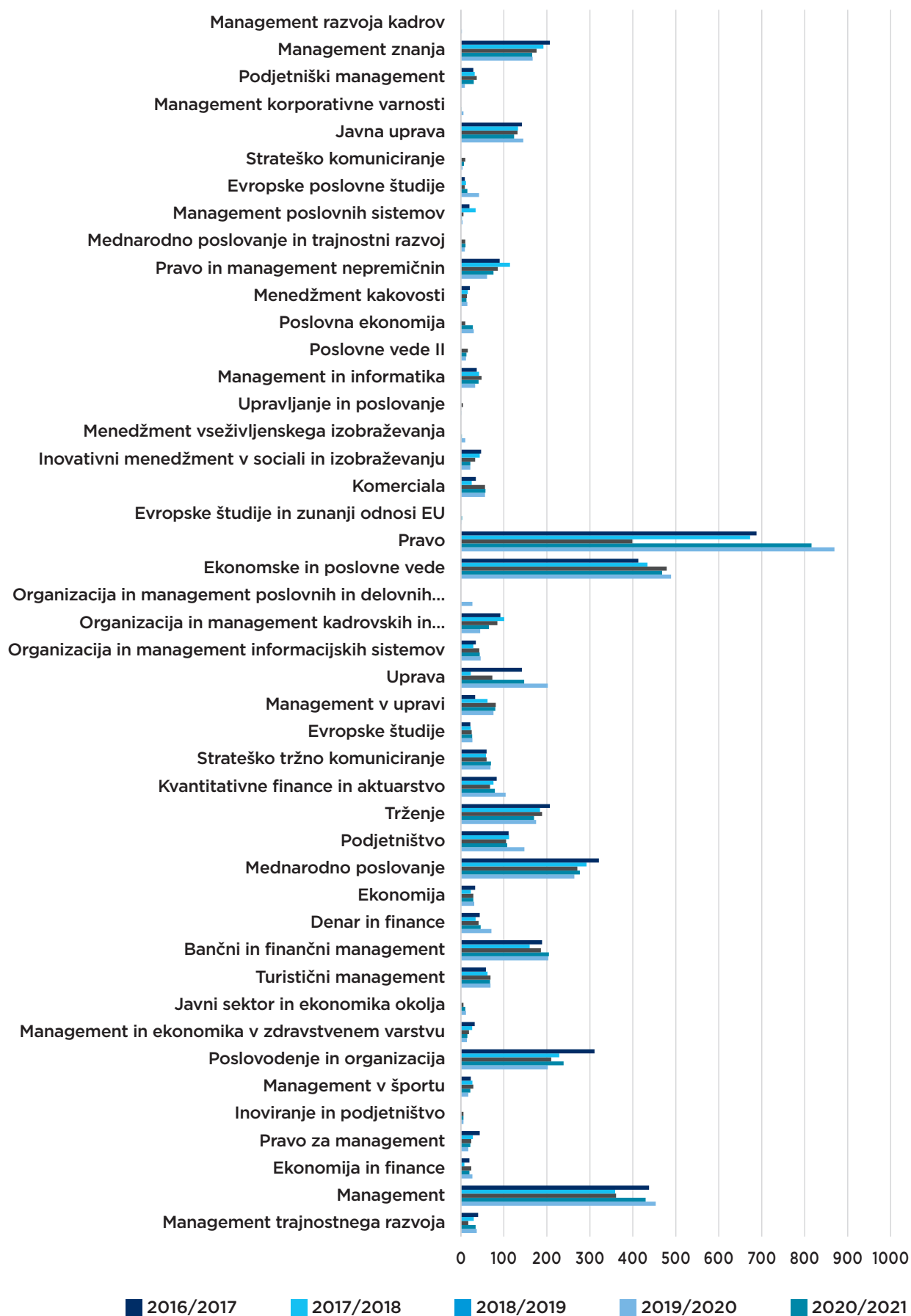
40V primeru, da je število vpisanih 5 ali manj se vpiše 0.

41 Program je ukinjen.

Strateško komuniciranje	4	7	10	0	0
Javna uprava	145	124	132	133	142
Management korporativne varnosti	6	1	/	/	/
Podjetniški management	9	30	37	32	29
Management znanja	167	166	176	192	207
Management razvoja kadrov	2	/	/	/	/
SKUPAJ	4329	4107	3588	3677	4076
Evropske študije in zunanji odnosi EU	1	3	/	/	/
Komerciala	56	57	56	25	35
Inovativni menedžment v socialni in izobraževanju	22	22	33	44	47
Menedžment vseživljenjskega izobraževanja	10	2	/	/	/
Upravljanje in poslovanje	1	/	5	0	0
Management in informatika	33	41	48	42	37
Poslovne vede II	12	13	16	0	0
Poslovna ekonomija	30	28	10	0	0
Menedžment kakovosti	15	13	14	16	21
Pravo in management nepremičnin	61	76	86	114	90
Mednarodno poslovanje in trajnostni razvoj	9	11	10	0	0
Management poslovnih sistemov	4	2	6	34	20
Evropske poslovne študije	42	15	9	12	9
Strateško komuniciranje	4	7	10	0	0
Javna uprava	145	124	132	133	142
Management korporativne varnosti	6	1	/	/	/
Podjetniški management	9	30	37	32	29
Management znanja	167	166	176	192	207
Management razvoja kadrov	2	/	/	/	/
SKUPAJ	4329	4107	3588	3677	4076

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Graf 51: Število vseh vpisanih študentov v magistrske in enovite magistrske študijske programe (javno/zasebno) med šolskimi leti 2016/2017-2020/2021

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

2.3.6 Vpis v doktorske študijske programe

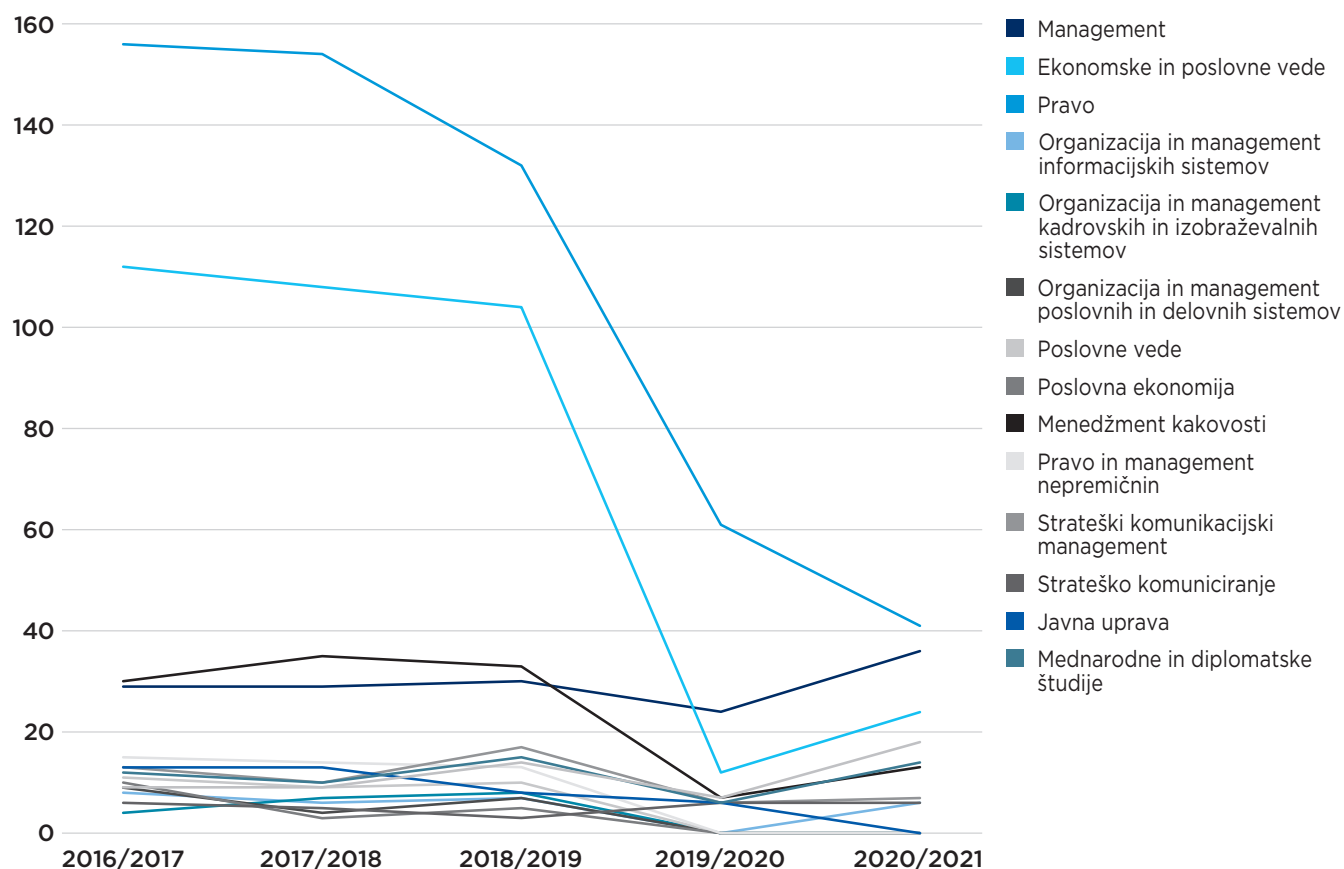
V spodnji tabeli in grafu se prikazuje število vpisanih študentov v javne in zasebne ustanove, ki izvajajo doktorske študijske programe. V zadnjih petih letih se je izvajalo 15 različnih programov na 12 različnih izobraževalnih zavodih.

Tabela 41: Število vseh vpisanih študentov v doktorske študijske programe med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021

Program	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Management	29	29	30	24	36
Ekonomske in poslovne vede	112	108	104	12	24
Pravo	156	154	132	61	41
Organizacija in management informacijskih sistemov	8	6	7	0 ⁴²	6
Organizacija in management kadrovskih in izobraževalnih sistemov	4	7	8	0	0
Organizacija in management poslovnih in delovnih sistemov	9	4	7	0	0
Poslovne vede	11	9	10	0	0
Poslovna ekonomija	10	3	5	0	0
Menedžment kakovosti	30	35	33	7	13
Pravo in management nepremičnin	15	14	13	0	0
Strateški komunikacijski management	13	10	17	6	7
Strateško komuniciranje	6	5	3	6	6
Javna uprava	13	13	8	6	0
Mednarodne in diplomatske študije	12	10	15	6	14
Management znanja	9	9	14	7	18
SKUPAJ	437	416	406	135	165

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Graf 52: Število vseh vpisanih študentov v doktorske študijske programe med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

⁴² V primeru, da je število vpisanih 5 ali manj se vpiše 0.

2.3.7 Izvajalci izobraževalnih in študijskih programov

V spodnjih tabelah so prikazani zavodi, ki izvajajo izobraževalne in študijske programe na področju poslovanja in uprave.

Tabela 42: Izobraževalne institucije in programi nižjega poklicnega izobraževanja

INŠTITUCIJA	PROGRAM
Center IRIS - Center za izobraževanje, rehabilitacijo, inkluzijo in svetovanje za slepe in slabovidne	Pomožni administrator (slepi in slabovidni)
Center za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Kamnik, Srednja šola	Pomožni administrator (gibalno ovirani) Skupaj

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Tabela 43: Izobraževalne institucije in programi srednjega poklicnega izobraževanja

INŠTITUCIJA	PROGRAM
Ekonomska šola Celje, Gimnazija in srednja šola	Administrator
Srednja ekonomsko - poslovna šola Koper	
Srednja šola Jesenice	
Srednja trgovaška šola Maribor	
Srednja upravno administrativna šola Ljubljana	
Šolski center Nova Gorica, Srednja ekonomska in trgovaška šola	
Vzgojno-izobraževalni zavod Višnja Gora	
Ekonomska in trgovaška šola Brežice, Poklicna in strokovna šola	Trgovec
Ekonomska šola Celje, Gimnazija in srednja šola	
Ekonomska šola Murska Sobota, Srednja šola in gimnazija	
Ekonomska šola Novo mesto, Srednja šola in gimnazija	
Gimnazija in srednja šola Kočevje	
Srednja ekonomsko - poslovna šola Koper	
Srednja šola Domžale, Poklicna in strokovna šola	
Srednja šola Slovenska Bistrica	
Srednja šola Zagorje	
Srednja trgovaška šola Ljubljana	
Srednja trgovaška šola Maribor	
Šolski center Nova Gorica, Srednja ekonomska in trgovaška šola	
Šolski center Ptuj, Ekonomska šola	
Šolski center Slovenj Gradec, Srednja šola Slovenj Gradec in Muta	
Šolski center Velenje, Šola za storitvene dejavnosti	

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Tabela 44: Izobraževalne institucije in programi srednjega strokovnega izobraževanja

INŠTITUCIJA	VRSTA PROGRAMA	PROGRAM
Center IRIS - Center za izobraževanje, rehabilitacijo, inkluzijo in svetovanje za slepe in slabovidne	SSI PTI	Srednje strokovni - Ekonomski tehnik
Center za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Kamnik, Srednja šola	PTI	
Dvojezična srednja šola Lendava	SSI PTI	
Ekonomska gimnazija in srednja šola Radovljica	SSI	
Ekonomska in trgovska šola Brežice, Poklicna in strokovna šola	SSI PTI	
Ekonomska šola Celje, Gimnazija in srednja šola	SSI PTI PT	
Ekonomska šola Ljubljana	SSI	
Ekonomska šola Murska Sobota, Srednja šola in gimnazija	SSI PTI	
Ekonomska šola Novo mesto, Srednja šola in gimnazija	SSI	
Gimnazija in ekonomska srednja šola Trbovlje	SSI	
Gimnazija in srednja šola Kočevje	SSI PTI	
Gimnazija in srednja šola Rudolfa Maistra Kamnik	SSI	
Srednja ekonomska šola in gimnazija Maribor	SSI PT	
Srednja ekonomska šola Ljubljana	SSI PT	
Srednja ekonomsko - poslovna šola Koper	SSI PTI PT	
Srednja šola Črnomelj	SSI	
Srednja šola Domžale, Poklicna in strokovna šola	PTI	
Srednja šola Jesenice	PTI	
Srednja šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica	SSI	
Srednja šola Pietro Coppo Izola	SSI PTI	
Srednja šola Slovenska Bistrica	SSI PTI	
Srednja šola Zagorje	PTI	
Srednja trgovska šola Ljubljana	PTI	
Srednja trgovska šola Maribor	SSI PTI	
Srednja upravno administrativna šola Ljubljana	SSI PTI	
Šolski center Nova Gorica, Srednja ekonomska in trgovska šola	SSI PTI	
Šolski center Postojna, Srednja šola	SSI	
Šolski center Ptuj, Ekonomska šola	SSI PTI	
Šolski center Slovenj Gradec, Srednja šola Slovenj Gradec in Muta	SSI PTI	
Šolski center Srečka Kosovele Sežana, Gimnazija in ekonomska šola	SSI	
Šolski center Velenje, Šola za storitvene dejavnosti	SSI	
Šolski center za pošto, ekonomijo in telekomunikacije Ljubljana, Srednja tehniška in strokovna šola	SSI	

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Tabela 45: Izobraževalne inštitucije in programi višjega strokovnega izobraževanja

INŠTITUCIJA	PROGRAM	
Ekonomski šola Celje	Ekonomist	
Ekonomski in trgovski šola Brežice		
Ekonomski šola Murska Sobota		
Ekonomski šola Novo mesto		
ŠC Kranj		
ŠC Ptuj		
ŠC Slovenj Gradec		
ŠC PET Ljubljana		
DOBA EPIS Maribor		
Abitura Celje		
B2		
B&B		
CPU		
ERUDIO, Ljubljana		
Gea College		
IC Geoss Litija		
IC Memory		
Lampret Consulting, Nova Gorica		
VSS Academia Maribor		
ŠC Kranj		Poslovni sekretar
ŠC Postojna		
ŠC Slovenj Gradec		
DOBA EPIS Maribor		
Abitura Celje		
B2		
B&B		
CPU		
ERUDIO, Ljubljana		
Gea College		
IC Geoss Litija		
Lampret Consulting, Nova Gorica		
Leila, Ljubljana		
VEC Poklicno izobraževalni center, Ljubljana	Računovodstvo	

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Tabela 46: Izobraževalne inštitucije in programi visokošolskega izobraževanja

INŠTITUCIJA	INŠTITUCIJA	PROGRAM
Univerza na Primorskem	Fakulteta za management	Management
Univerza v Ljubljani	Visoka šola za računovodstvo in finance	Računovodstvo in finance
	Visoka šola za poslovno izobraževanje	Mednarodno poslovanje
Univerza v Mariboru	Ekonomsko-poslovna fakulteta	Poslovna ekonomija
Gea College	Fakulteta za podjetništvo	Podjetništvo
		Digitalni marketing
Univerza v Novem mestu	Fakulteta za ekonomijo in informatiko	Upravljanje in poslovanje
		Poslovna informatika
B2 Visoka šola za poslovne vede, zavod		Poslovna informatika
Fakulteta za komercialne in poslovne vede		Komerciala
		Poslovna informatika
IBS Mednarodna poslovna šola Ljubljana		Mednarodno poslovanje
MLC Fakulteta za management in pravo Ljubljana		Management in pravo
Nova univerza, Fakulteta za državne in evropske študije		Upravno pravo

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Tabela 47: Izobraževalne inštitucije in programi univerzitetnega izobraževanja

INŠTITUCIJA		PROGRAM
Univerza na Primorskem	Fakulteta za management	Management
Univerza v Ljubljani	Fakulteta za upravo	Upravljanje javnega sektorja
	Pravna fakulteta	Pravo
Univerza v Mariboru	Fakulteta za organizacijske vede	Organizacija in management kadrovskih in izobraževalnih sistemov
		Organizacija in management informacijskih sistemov
		Organizacija in management poslovnih in delovnih sistemov
	Ekonomsko-poslovna fakulteta	Ekonomske in poslovne vede
	Pravna fakulteta	Pravo
Fakulteta za poslovne vede		Poslovne vede
Evropska pravna fakulteta		Pravo
Fakulteta za državne in evropske študije		Javna uprava
Mednarodna fakulteta za družbene in poslovne študije		Ekonomija v sodobni družbi

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Tabela 48: Izobraževalne inštitucije in programi magistrskega izobraževanja

INŠTITUCIJA		PROGRAM
Univerza na Primorskem	Fakulteta za management	Management trajnostnega razvoja
		Management
		Ekonomija in finance
		Pravo za management
		Inoviranje in podjetništvo
Univerza v Ljubljani	Ekonomska fakulteta	Management v športu
		Poslovanje in organizacija
		Management in ekonomika v zdravstvenem varstvu
		Javni sektor in ekonomika okolja
		Turistični management
		Bančni in finančni management
		Denar in finance
	Ekonomija	
	Fakulteta za družbene vede	Management
		Mednarodno poslovanje
		Podjetništvo
		Trženje
		Kvantitativne finance in aktuarstvo
Strateško tržno komuniciranje		
Fakulteta za upravo	Evropske študije	
	Management v upravi	
Pravna fakulteta	Uprava	
	Pravo	
Univerza v Mariboru	Fakulteta za organizacijske vede	Organizacija in management informacijskih sistemov
		Organizacija in management kadrovskih in izobraževalnih sistemov
		Organizacija in management poslovnih in delovnih sistemov
	Ekonomsko-poslovna fakulteta	Ekonomske in poslovne vede
Pravna fakulteta	Pravo	
	Evropske študije in zunanji odnosi EU	
Fakulteta za komercialne in poslovne vede		Komerciala
DOBA Fakulteta za uporabne poslovne in družbene študije Maribor		Mednarodno poslovanje
		Inovativni menedžment v socialni in izobraževanju
		Menedžment vseživljenjskega izobraževanja
Fakulteta za upravljanje, poslovanje in informatiko Novo mesto		Upravljanje in poslovanje
B2 Visoka šola za poslovne vede, zavod		Management in informatika
Fakulteta za poslovne vede		Poslovne vede II

Fakulteta za poslovne in upravne vede Novo mesto	Poslovna ekonomija
Fakulteta za organizacijske študije v Novem mestu	Menedžment kakovosti
Evropska pravna fakulteta	Pravo in management nepremičnin
	Pravo
IBS Mednarodna poslovna šola Ljubljana	Mednarodno poslovanje in trajnostni razvoj
Alma Mater Europaea - Evropski center, Maribor	Management poslovnih sistemov
	Evropske poslovne študije
Fakulteta za medije	Strateško komuniciranje
Fakulteta za državne in evropske študije	Javna uprava
Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije	Javna uprava
Gea College - Fakulteta za podjetništvo	Management korporativne varnosti
	Podjetniški management
IEDC - Poslovna šola Bled, Fakulteta za podiplomski študij managementa	Management
Mednarodna fakulteta za družbene in poslovne študije	Management znanja
	Management razvoja kadrov

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

Tabela 49: Izobraževalne institucije in programi doktorskega izobraževanja

INŠTITUCIJA		PROGRAM
Univerza na Primorskem	Fakulteta za management	Management
Univerza v Ljubljani	Ekonomska fakulteta	Ekonomske in poslovne vede
	Pravna fakulteta	Pravo
Univerza v Mariboru	Fakulteta za organizacijske vede	Organizacija in management informacijskih sistemov
		Organizacija in management kadrovskih in izobraževalnih sistemov
		Organizacija in management poslovnih in delovnih sistemov
	Ekonomsko-poslovna fakulteta	Ekonomske in poslovne vede
	Pravna fakulteta	Pravo
Fakulteta za komercialne in poslovne vede		Poslovne vede
Fakulteta za poslovne in upravne vede Novo mesto		Poslovna ekonomija
Fakulteta za organizacijske študije v Novem mestu		Menedžment kakovosti
Evropska pravna fakulteta		Pravo
		Pravo in management nepremičnin
Alma Mater Europaea - Evropski center, Maribor		Strateški komunikacijski management
Fakulteta za medije		Strateško komuniciranje
Fakulteta za državne in evropske študije		Javna uprava
		Mednarodne in diplomatske študije
IEDC - Poslovna šola Bled, Fakulteta za podiplomski študij managementa		Management
Mednarodna fakulteta za družbene in poslovne študije		Management znanja

Vir: CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021

2.3.8 Število podeljenih certifikatov na področju poslovanja in uprave

Na strokovnem področju poslovanja in uprave je veljavnih 10 katalogov strokovnih znanj in spretnosti od katerih se eden, zaradi pomanjkanja članov žirije za izvajanje postopkov preverjanja in potrjevanja ne izvaja, za dve Nacionalni poklicni kvalifikaciji certifikati niso bili podeljeni.

Tabela 50: Število podeljenih certifikatov za Nacionalne poklicne kvalifikacije na področju poslovanja in uprave med leti 2015 in 2019

NPK	2015	2016	2017	2018	2019	SKUPAJ
Knjigovodja/knjigovodkinja	11	25	17	9	6	68
Skladiščnik/skladiščnica v logistiki	3	2	0	0	0	5
Teletržnik/teletržnica	0	0	0	0	0	0
Vodja projektne naloge	0	5	2	0	0	7
Vodja projekta	29	2	12	13	5	61
Asistent/asistentka v mednarodnem poslovanju	0	0	0	0	0	0
Organizator/organizatorka poslovanja			0	0	0	0
Posrednik/posrednica za nepremičnine	140	126	181	180	142	769
Računovodja/racunovodkinja	175	93	69	114	101	552

Vir: www.nrpslo.org, 2021

Graf 53: Število podeljenih certifikatov za Nacionalne poklicne kvalifikacije na področju poslovanja in uprave med leti 2015 in 2019

Vir: www.nrpslo.org, 2021

Področje nacionalnih poklicnih kvalifikacij se na področju poslovanja in uprave razvija zelo neenakomerno. Med leti 2015 in 2019 je bilo podeljenih skupno 1462 certifikatov, od tega največ za nacionalno poklicno kvalifikacijo Posrednik/posrednica za nepremičnine (765) in Računovodja/racunovodkinja (552), kar predstavlja skupno 90 % vseh podeljenih certifikatov.

2.3.9 Delovno aktivno prebivalstvo na področju poslovanja in uprave

V nadaljevanju so podani podatki Statističnega urada Republike Slovenije o številu delovno aktivnega prebivalstva na področju poslovanja in uprave v Sloveniji.

Po podatkih Zavoda Republike Slovenije se delovno aktivno prebivalstvo nanaša na zaposlene in samozaposlene osebe, ki so obvezno socialno zavarovane, ne glede na to, ali imajo zaposlitev s polnim ali s krajšim delovnim časom in ne glede na to, ali so na porodniškem dopustu, dopustu za nego ali varstvo otroka ali so odsotne z dela zaradi bolezni, poškodbe ali nege ožjega družinskega člana.

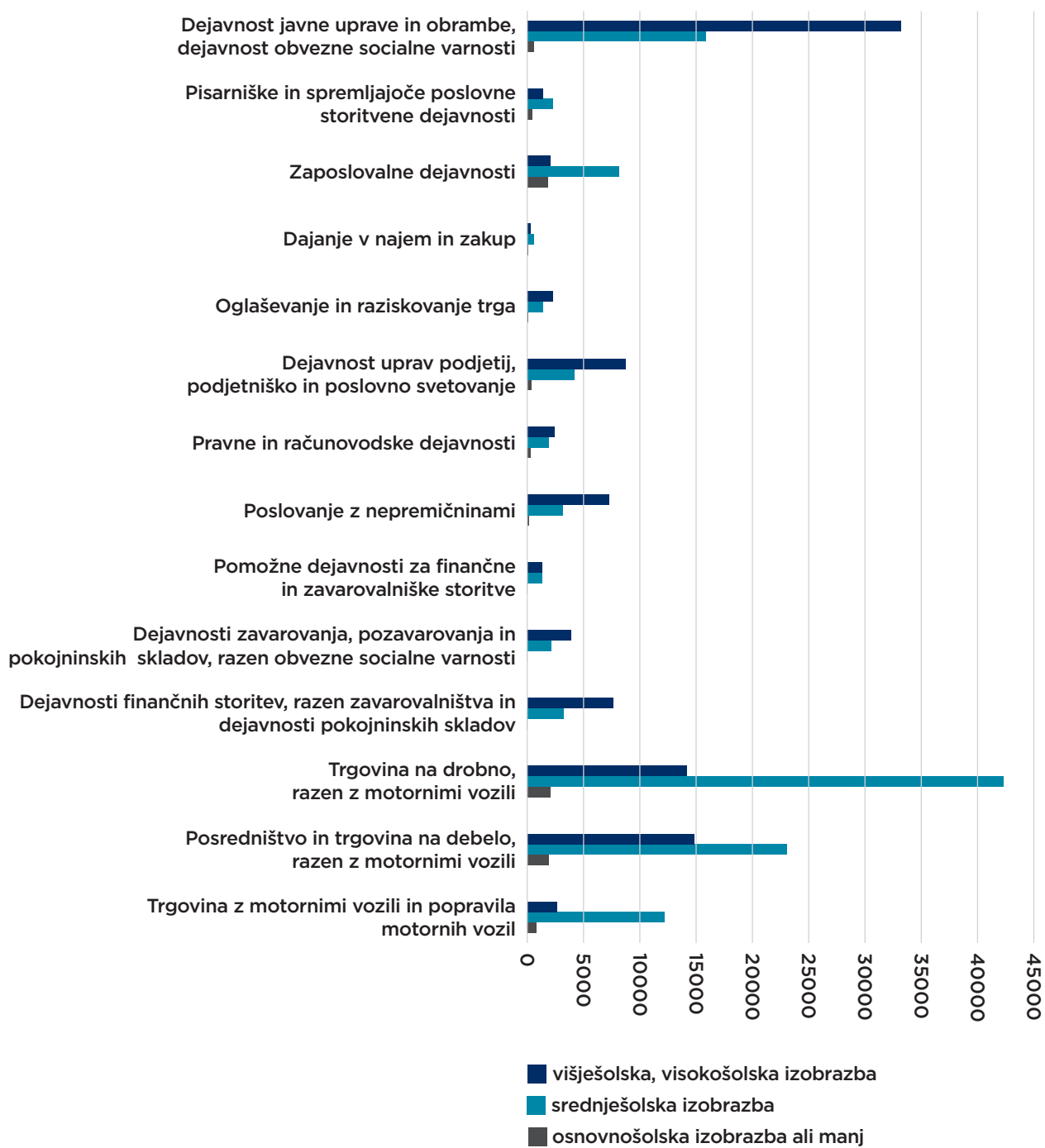
Niso pa vključene osebe, ki delajo po podjemnih pogodbah (pogodbi o delu) in avtorskih pogodbah, osebe, ki opravljajo študentsko delo, osebe, ki opravljajo delo za neposredno plačilo, pomagajoči družinski člani, osebe, zaposlene pri delodajalcih s sedežem v Republiki Sloveniji in poslani na delo ali na strokovno izobraževanje v tujino (npr. osebe, zaposlene pri slovenskih predstavništvih, na gradbiščih v tujini ipd.) ter državljani Republike Slovenije, ki so zaposleni pri tujih delodajalcih v tujini (npr. v sosednjih državah).

Tabela 51: Delovno aktivno prebivalstvo v izbranih dejavnostih (SKD 2008) in po doseženi izobrazbi (KLASIUS-SRV)

DEJAVNOST	SKUPAJ	osnovnošolska izobrazba ali manj	srednješolska izobrazba	višješolska, visokošolska izobrazba
Trgovina z motornimi vozili in popravila motornih vozil	15689	834	12232	2623
Posredništvo in trgovina na debelo, razen z motornimi vozili	39744	1880	23032	14832
Trgovina na drobno, razen z motornimi vozili	58614	2081	42336	14197
Dejavnosti finančnih storitev, razen zavarovalništva in dejavnosti pokojninskih skladov	10877	23	3251	7603
Dejavnosti zavarovanja, pozavarovanja in pokojninskih skladov, razen obvezne socialne varnosti	6073	9	2142	3922
Pomožne dejavnosti za finančne in zavarovalniške storitve	2597	29	1286	1282
Poslovanje z nepremičninami	4643	334	1878	2431
Pravne in računovodske dejavnosti	10549	118	3173	7258
Dejavnost uprav podjetij, podjetniško in poslovno svetovanje	13301	345	4194	8762
Oglaševanje in raziskovanje trga	3776	73	1401	2302
Dajanje v najem in zakup	950	53	601	296
Zaposlovalne dejavnosti	11998	1812	8112	2074
Pisarniške in spremljajoče poslovne storitvene dejavnosti	4058	398	2279	1381
Dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti	49617	554	15871	33192

Vir: Statistični register delovno aktivnega prebivalstva, SURS, 2020

Graf 54: Delovno aktivno prebivalstvo v izbranih dejavnostih (SKD 2008) in po doseženi izobrazbi (KLASIUS-SRV)

Vir: Statistični register delovno aktivnega prebivalstva, SURS, 2020

IV

**Trendi in razvojne
možnosti na
področju poslovanja
in uprave**

1. BANČNIŠTVO

Po izhodu iz globalne finančne krize je bilo globalno gledano bančništvo kot panoga podvrženo nekaterim korenitim spremembam, ki so se odrazile na samem načinu poslovanja bank in na njihovih razvojnih možnostih. Glede na to, da se bančna dejavnost uvršča med najbolj regulirane dejavnosti, so se negativne izkušnje globalne finančne krize odrazile tudi v občutnih prilagoditvah regulatornih pravil in drugih standardov poslovanja bank. Tukaj velja posebej izpostaviti popravke v t.i. Baselskih kapitalskih standardih, ki so bili preneseni tudi v bančno regulacijo za banke v državah EU in so prinesli zaostrene kapitalne zahteve (tako v kvantitativnem kot tudi v kvalitativnem smislu), uvedbo kapitalnih blažilnikov (npr. proticiklični kapitalni blažilnik, kapitalni blažilniki za sistemsko pomembne banke) ter eksplicitno regulacijo likvidnosti bank, z obveznostjo izpolnjevanja minimalnih standardov likvidnosti, merjenih z LCR (količnik likvidnostnega kritja) ter NSFR (količnik neto stabilnih virov financiranja) kazalnikoma. Tako rekoč prelomna sprememba je bila tudi uvedba standarda računovodskega poročanja IFRS9, ki je posegel v način oblikovanja slabitev (rezervacij) za terjatve katerih kakovost se poslabša. Premik od retrospektivnega k prospektivnemu pristopu glede oblikovanja slabitev (rezervacij) naj bi po ocenah in pričakovanjih prinašal ugodne proticiklične učinke.

Zlasti ko je govora o bančništvu v EU, se lahko govori o prelomnih institucionalnih spremembah, ki so se odvile okrog dveh novosti. Prva je oblikovanje Evropskega sistema finančnega nadzora (ESFS, European System of Financial Supervision), v okviru katerega se je tudi uveljavil institut Evropskega odbora za sistemsko tveganja (ESRB, European Systemic Risk Board), ki je pristojen za makrobonitetni nadzor finančnega sistema v EU ter za preprečevanje in zmanjševanje sistemskih tveganj. ESRB je torej dobil pristojnosti za nadzorniško delovanje nad celotnim finančnim sistemom, saj pokriva ne samo banke temveč tudi zavarovalnice, upravjalce premoženja, banke v senci, infrastrukturo finančnih trgov ter druge finančne institucije in trge (www.esrb.europa.eu). Na ta način se je zagotovil pregled nad dogajanjem v celotnem finančnem sistemu držav članic EU, hkrati pa je s tem bila vzpostavljena tudi platforma za oblikovanje in usklajevanje makrobonitetnega nadzora (angl. macroprudential oversight), ki se je bistveno okrepil in dobil pomembno vlogo pri usmerjanju finančnih trendov v EU. Druga novost je bančna unija (Banking union), ki je bila zasnovana z ambicijo poenotenja nadzornih, reševalnih in jamstvenih mehanizmov za največje in najpomembnejše banke v državah članicah. Bančna unija je koncipirana okrog treh glavnih stebrov, t.j. enotnega mehanizma nadzora (SSM, Single Supervisory Mechanism), enotnega mehanizma za reševanje bank (SRM, Single Resolution Mechanism) ter evropske sheme zavarovanja bančnih depozitov (EDIS, European Deposit Insurance Scheme). Medtem ko sta prva dva mehanizma bančne unije, t.j. SSM in SRM, že v celoti delujoča, v zvezi z evropsko shemo zavarovanja bančnih depozitov obstajajo nekatere nedorečenosti, zaradi katerih shema, kot je bila zamišljena, še ni bila vzpostavljena. Bančna unija z vsemi tremi mehanizmi za banke vključenih držav članic, t.j. tudi za banke v Sloveniji, predstavlja nov korak v integraciji evropskega bančnega prostora in bo v tem smislu tudi v Sloveniji pomemben dejavnik prihodnjega razvoja bank.

Vse opisane institucionalne spremembe se odražajo tudi na poslovanju bank v Sloveniji, ob tem, da sta sanacija bank v 2013 in privatizacija, ki je sledila, sprožili tudi proces konsolidacije bančnega sektorja v Sloveniji. Znižanje števila bank z 19, konec leta 2008, na 11, konec leta 2020, je v veliki meri že rezultat konsolidacije na trgu, ki pa še vedno ni zaključena, saj se v 2021/22 pričakuje nove združitve, med drugim tudi nastanek nove največje banke na trgu, ki bo predvidoma nastala z združitvijo bank NKBM d.d. in SKB d.d. in bo imela približno 30 % tržni delež, merjen z bilančno vsoto bank. Konosolidacija pomeni, da banke okrepijo izkoriščanje ekonomij obsega, izboljšajo svojo stroškovno učinkovitost, izvedejo racionalizacijo svojega poslovanja ter da prilagodijo svoje tržne strategije. Gledano celovito to pomeni, da pride do prilagoditev in sprememb v poslovnih modelih poslovanja bank. Ravno spremembe poslovnih modelov pa so postale imperativ za praktično vse banke na trgu, in sicer ne glede na to ali so aktivno vključene v procese konosolidacije ali ne.

Nuja po preoblikovanju poslovnih modelov bank, se ni pojavila samo zaradi posledic finančne krize (Ayadi et al., 2016), temveč je posledica tudi drugih procesov, ki so se intenzivirali v zadnjem obdobju in so bili morda sprva prisotni predvsem v finančno bolj razvitih okoljih, vedno bolj pa se morajo z njimi soočati tudi banke v Sloveniji. Pri tem imamo v mislih pospešeno digitalizacijo, pojavljanje nove konkurence v obliki FinTech podjetij, uveljavljanje koncepta decentraliziranih financ (DeFi, decentralized finance) ter vedno močnejšega poudarjanja in izpostavljanja pomena trajnostnih financ (angl. sustainable finance).

Za proces digitalizacije je značilno, da večplastno vpliva na tradicionalne ponudnike bančnih (finančnih) storitev. Tako npr. Rogers (2021) izpostavlja naslednje vplive digitalizacije na področju financ in bančništva:

1. Povečana in spremenjena pričakovanja komitentov, ki pričakujejo takšno uporabniško izkušnjo kot jim jo omogočajo nekateri novi ponudniki iz sfere FinTech podjetij, pa tudi ponudniki izven finančnega sektorja, ki vzpostavljajo prodajne kanale na družbenih omrežjih in lastnih mobilnih aplikacijah.
2. Spremembe procesov in prodajnih kanalov s katerimi se ponujajo storitve. Spremembe prodajnih kanalov so v veliki meri motivirane s pričakovanji in zahtevami uporabnikov bančnih storitev, seveda pa spremembe v načinu poslovanja zahtevajo tudi prilagoditve poslovnih procesov.
3. Spremembe v številu in vrsti konkurentov na trgu. Pojav novih konkurentov na trgu je načeloma koristen z vidika spodbujanja inovativnosti in omogočanja večje pestrosti storitev ter spodbujanja cenovne konkurenčnosti. Se pa v zvezi z nastopanjem novih konkurentov na bančnem trgu, ki praviloma izhajajo iz sfere FinTech podjetij, pojavljajo tudi dileme, ki so vezane na način in intenzivnost regulacije teh ponudnikov bančno-finančnih storitev. Praviloma namreč velja, da so novi ponudniki manj regulirani, kar lahko predstavlja problem tako z vidika bank, ki nosijo večje breme regulacije kot tudi z vidika uporabnikov storitev, ki so lahko manj zaščiteni kot v primeru sklepanja poslov z bankami (npr. zavarovanje depozitov).

Vpliv na poslovanje bank v prihodnosti ter na njihove poslovne modele bodo imela tudi prizadevanja za uveljavljanje načel trajnostnega poslovanja v bančništvu in širše v finančnem svetu. Ta prizadevanja se osredotočajo na tri vidike delovanja bank, t.j. okoljski vidik (angl. environment), družbeni vidik (angl. social) ter vidik upravljanja (angl. governance), kar vse se pogosto označuje kot ESG načela (Environmental, social, and governance principles). V bančništvu se trenutno največ pozornosti namenja okoljskemu vidiku ter s tem povezanim tveganjem, ki imajo lahko posledice za poslovanje bančnih komitentov in/ali bank samih. Pri tem banke prevzemajo tudi aktivno vlogo v smislu spodbujanja komitentov za trajnostno naravnano poslovanje, kar pomeni, da se lahko s pomočjo bank dosežejo širše družbeni trajnostni cilji. Tega se zavedajo tudi nosilci ekonomskih politik, centralne banke in regulatorji, ki trajnostne cilje poslovanja vključujejo v svoje delovanje, zaradi česar se krepi regulacija poslovanja na tem področju, vse pogostejše pa se tudi centralne banke odločajo za aktivno interveniranje pri zmanjševanju okoljskih tveganj ter doseganju trajnostnih ciljev poslovanja.

2. POSLOVANJE Z NEPREMIČNINAMI

Vizija nadaljnjega razvoja panoge

Pričakovanja glede razvoja poslovanja z nepremičninami so po eni strani odvisna od prihodnjih gibanj na nepremičninskem trgu, po drugi strani pa od morebitnega spreminjanja regulative s strani države.

Tako na svetovnem kot na slovenskem nepremičninskem trgu hitrih sprememb ne gre pričakovati. Naložbe v nepremičnine že dolgo veljajo za eno od najbolj stabilnih naložb. Nepremičnine namreč predstavljajo zelo omejeno blago, poleg tega pa so potrebe po teh zaradi rasti svetovnega prebivalstva in zaradi urbanizacije vse večje. V zadnjih letih so naložbe v nepremičnine bistveno bolj zanimive tudi zaradi izjemno nizkih cen denarja, zaradi katerih so bančni depoziti dejansko postali draga in s tem nezanimiva naložba.

Dokler bodo nepremičnine zanimive za vlagatelje, tako zaradi nizkih cen denarja kot zaradi majhne ponudbe in visokega povpraševanja, pa bo nepremičninski trg cvetel, obenem pa brez državnih posegov ne gre pričakovati bistvenega padca cen. To pa je dobra novica predvsem za tiste gospodarske subjekte, ki se ukvarjajo s trženjem in oddajanjem nepremičnin.

Na nepremičninski trg in s tem na celotno panogo lahko v določeni meri vplivajo tudi posegi države. Po eni strani lahko ta z dodatno ponudbo stanovanj na dolgi rok vpliva na nižje cene, po drugi strani pa bi podobne posledice lahko imela tudi morebitna uvedba davka na nepremičnine. Slovenija je namreč ena od redkih držav, ki tega davka ne pozna. Z uvedbo davka bi se po vsej verjetnosti povečala ponudba nepremičnin, s tem pa bi se znižale njihove cene.

Gibanja na nepremičninskem trgu so nekoliko manj pomembna za nepremičninske družbe in nepremičninske posrednike. Je pa tudi v prihodnje pričakovati, da bo število nepremičninskih poslov naraščalo. Tudi zaradi vse večje mobilnosti prebivalstva. Posledično bo tudi ta dejavnost na srednji in dolgi rok najverjetneje beležila rast.

V Sloveniji bo za nadaljnji razvoj dejavnosti posredništva v prometu z nepremičninami zelo pomembna tudi sprememba navad potrošnikov. V tem trenutku se ti namreč še vedno, tudi pri nepremičninskih poslih, zanašajo na lastno znanje in v posle ne vključujejo nepremičninskih posrednikov. V tujini je to razmerje bistveno drugačno, pri nas pa očitno še ni dozorelo spoznanje, da so posli v prometu z nepremičninami izjemno kompleksni ter visoko tvegani, zato zahtevajo visoko strokovno znanje, ki ga strankam lahko nudijo nepremičninski posredniki. Pričakuje se lahko, da se bo v prihodnje tudi to spremenilo, saj se državljanji načeloma vse bolj zavedajo tveganj, ki nanje prežijo na nepremičninskem trgu.

Dejavnost posredništva v prometu z nepremičninami bo v marsičem odvisna tudi od zakonodaje in posegov države. Tudi na to dejavnost lahko pomembno vpliva morebitna uvedba davka na nepremičnine, saj bi se s tem promet verjetno povečal, s tem pa bi se povečali tudi prihodki nepremičninskih družb.

Poleg tega je potrebno upoštevati, da je v tem trenutku nepremičninsko posredovanje v Republiki Sloveniji med najbolj strogo reguliranimi v EU. Še posebej bode v oči cenovna regulacija storitev nepremičninskega posredovanja, ki je ne pozna nobena druga država EU. Pričakovati je, da se bodo cenovne omejitve v prihodnjih letih pri nas sprostile, s čimer bi dejavnost nedvomno precej pridobila. Neobičajne so tudi nekatere druge omejitve, ki jih določa zakon. In tudi za te se pričakuje, da se bodo v prihodnje sprostile.

Določeno tveganje za dejavnost pa gotovo predstavlja vse večja informatizacija in digitalizacija prometa z nepremičninami, ki bi lahko v prihodnje precej spremenila način opravljanja storitev. V določenih državah so se podobni procesi že zgodili in verjetno jih lahko prej ali slej pričakujemo tudi pri nas.

Ne glede na vse se lahko predvideva, da bo položaj nepremičninskega posrednika pri nas ohranil svoj pomen, saj gre za opravljanje izjemno strokovnih storitev, ki ne morejo biti prepuščene samim potrošnikom, oziroma je v tem primeru tveganje za morebitne napake bistveno večje.

Nazadnje velja omeniti še dejavnost upravljanja nepremičnin. Tudi ta bo odvisna od sprememb v potrošniških navadah, saj pri nas lastniki nepremičnin še vedno niso ponotranjili dejstva, da je upravljanje nepremičnin bistveno bolj kakovostno, če se z njim ukvarjajo strokovnjaki. Še vedno je tako precej težej, da bi z večstanovanjskimi stavbami upravljali etažni lastniki sami, kar pa se običajno izkaže za neustrezno rešitev. Glede na običaje v drugih državah, se lahko pričakuje, da bo tudi pri nas takšna praksa in zavedanje vse bolj pogosto.

Tudi na dejavnost upravljanja nepremičnin pa bo v marsičem vplivala državna regulacija. Najprej zato, ker stroka pričakuje, da bo država končno vzpostavila pogoje za opravljanje dejavnosti. Tudi sicer pa je opravljanje dejavnosti v marsičem odvisno od obveznosti in pristojnosti, ki jih upravnikom predpisuje zakonodaja. V prihodnosti se lahko tako nedvomno pričakuje bolj ostre pogoje za opravljanje dejavnosti, hkrati pa tudi strožji nadzor nad gospodarskimi subjekti v dejavnosti.

3. TRGOVINA, PRODAJA

Osnovo za uspešno delo zaposlenih v trgovini predstavlja formalno pridobljena izobrazba, ki jo zaposleni pridobijo na srednjih poklicnih in strokovnih šolah. Zaposleni v trgovini se namreč izobražujejo tako na srednjih trgovskih šolah kot tudi na srednjih strokovnih šolah različnih, predvsem tehničnih smeri. Slednji so še posebej pomemben kader v prodajalnah z neživilskimi izdelki, kot so tehnični izdelki, pohištvo, elektronska oprema ipd. Prodaja oziroma svetovanje o teh izdelkih namreč zahteva podrobnejše in specifično znanje. Formalno pridobljena znanja takšni kadri v času poklicne poti še nadgradijo z izobraževanjem v podjetjih kot tudi s pomočjo zunanjih institucij, saj se v podjetjih zelo dobro zavedajo, da je potrebno znanje zaposlenih ves čas nadgrajevati in ga prilagajati tako potrebam posameznega podjetja, tehničnemu napredku in novim oblikam dela kot tudi prioriteto zahtevam kupcev, ki želijo izdelke prilagojene njihovim specifičnim potrebam.

Na Trgovinski zbornici Slovenije (TZS) se vse več pozornosti namenja tudi promociji trgovskih poklicev ter znanju in veščinam, ki so potrebne za opravljanje del v trgovinski dejavnosti. Na tem področju se že sodeluje z vsemi deležniki, predvsem z delodajalci in s srednjimi šolami, ki izvajajo izobraževalni program Trgovec, saj je želja, da se bodoči zaposleni seznanijo z vsebinami delovanja te panoge že v šolskih klopeh, oziroma na začetku njihove karijerne poti. V TZS so ponosni na pozitiven odziv trgovcev, članov zbornice, ki se vsako leto v precejšnjem številu odzovejo povabilu srednjih trgovskih šol za sodelovanje v šolskih izpitnih komisijah na zaključnih izpitih. Potrebno pa bo medsebojno sodelovanje v okviru šolskega sistema še poglobljati, predvsem spremeniti in poiskati nove rešitve na področju vajeniškega sistema, ki se ga trgovina v trenutnem pravnem okviru ne poslužuje.

4. RAČUNOVODSTVO

Prepogosto spreminjanje zakonodaje

- Zaposlenih v računovodski dejavnosti so nadpovprečno obremenjeni s količino sprememb zakonodaje na področju računovodskih in davčnih predpisov ter drugih predpisov, ki so neposredno povezani s poslovanjem računovodskih servisov. Velikokrat so zakoni sprejeti pozno.
- Veliko je tudi nedorečenosti zakonodaje in posledično različnih mnenj institucij (FURS, SIR ...) pri interpretaciji iste zakonodaje.

Pomanjkanje kakovostnih kadrov

- Mladi se ne odločajo masovno za študij ekonomske smeri, smer računovodstvo v dovolj velikem številu.
- Kader z zaključeno VII. stopnjo ustrezne ekonomske izobrazbe ima premalo praktičnega znanja, da se takoj vključi samostojno v delo v računovodskem servisu. Takšna oseba se mora v računovodskem servisu dodatno izobraževati in usposabljalci vsaj 5 let, da je sposobna opravljati delo samostojnega računovodje. Pogosto se zgodi, da kader, ki ga računovodski servis izobrazi, poišče delovno mesto v drugem servisu ali pa odpre lasten računovodski servis.
- Računovodski servisi zaposlujejo tudi kadre z opravljenim NPK Knjigovodja in NPK Računovodja.
- Na trgu trenutno ni na voljo dovolj kakovostnega kadra s strokovnim znanjem in izkušnjami, tako da se servisi borijo za novo zaposlene in zadrževanje zaposlenih. Konkurenca za talente se zaostrije iz leta v leto. Računovodski servisi težave rešujejo s prekvalifikacijo novih zaposlenih, ki se pri njih zaposlijo, a na dolgi rok se strokovno znanje in veščine izgubljajo.
- Milenijci so manj naklonjeni kot njihovi predhodniki, da sprejmejo dolge ure dela v bolj obremenjen delu leta (v času priprave bilanc).

Menjava generacije

- Računovodski servisi so storitvena podjetja, ki v naši državi nimajo dolge zgodovine. Glavnina teh podjetij se je začela razvijati vzporedno z razvojem podjetništva po letu 1991. V zadnjih letih prihaja do menjave generacije, lastniki se upokojujejo. Če lastnik nima družinskega naslednika, se servis večinoma proda.

- Vse več je tudi nakupov manjših računovodskih servisov s strani večjih servisov (zaradi pridobitve novih zaposlenih in strank).
- Na trg vstopajo milenijci na strani strank in zaposlenih v računovodskih servisih, ki prinašajo drugačen generacijski pristop in potrebe.

Avtomatizirano računovodsko poslovanje

- Avtomatizacija vse več računovodskih procesov je ključni trend v računovodski dejavnosti. Napredni inteligentni sistemi npr. avtomatsko zajamejo vse potrebne podatke iz vhodnih računov. Zaposleni so posledično razbremenjeni dolgotrajnih in dolgotrajnih ročnih nalog. Prihranek časa in zmanjšanje napak zaposlenim omogoča večjo produktivnost ter zagotavljanje svetovalnih storitev strankam in krepitev odnosov s strankami.
- Digitalna preobrazba je prinesla velike spremembe v računovodstvo. Ne gre le za spremembe programske opreme ali avtomatizacije ročnih opravil (npr. knjiženje itn.). Računovodski servis in stranke delujejo v spletu v realnem času na isti aplikaciji (kadar koli in od koder koli). To vodi do povečanja stopnje poslovne učinkovitosti in hitrejšega strateškega odločanja na podlagi podatkov (na strani servisov in podjetij).

Kibernetska informacijska varnost

- Informacije še nikoli niso bile tako dragocene in hkrati ranljive. Kibernetski napadi rastejo iz leta v leto z eksponentno rastjo. Žrtve so tudi mala in srednje velika podjetja. Zato je zelo pomembna uvedba strogih varnostnih protokolov, posodabljanje antivirusnih programov in redno izobraževanje zaposlenih. Le na ta način bodo informacijska tveganja zmanjšana na minimum.
- Ker je računovodski postopek v veliki meri odvisen od računalnikov, podjetja tvegajo, da bodo žrtve goljufij in ogrožene varnosti. To bo povzročilo povečano povpraševanje po notranjih revizorjih, ki bodo podatke preverjali.

Usklajevanje poklicnega in družinskega življenja, delo od doma

- Problem dejavnosti že več let je prezentizem. V publikaciji GZS-ZRS sicer iz leta 2014 »Vpliv prezentizma in absentizma na uspešnost računovodskih servisov v Sloveniji« so predstavljeni razlogi za pojav absentizma in prezentizma ter tudi pristopi za obvladovanje teh pojavov⁴³.
- Vse večje število zaposlenih išče delo z boljšim ravnovesjem med delom in zasebnim življenjem-pogosto tudi izven računovodstva.
- S tehnološkim napredkom in pojavom računalniških računovodskih sistemov lahko računovodje, ki delajo od doma, pri svojem delu dosegajo primerljive rezultate kot tisti v pisarni.
- Na dolgi rok se bo verjetno uveljavil hibridni pristop z manj prisotnih zaposlenih v pisarni vsak dan (smer razvoja v vitko računovodstvo).

Računovodstvo v oblaku

- je računovodskim servisom že prihranilo precejšnje stroške lastnih računalniških sistemov.
- Preprosta izmenjava dokumentov, sprotni analitični podatki za pomoč pri poslovnih odločitvah, izčrpno poročanje so bistvene prednosti.
- Napoveduje se, da bo tehnologija v oblaku skupaj z umetno inteligenco zelo vplivala na analitiko podatkov v računovodski dejavnosti v smislu učinkovitejšega in celovitejšega računovodskega poročanja in analitike (proaktivnih nasvetov) ter obvladovanja tveganj.
- Računovodje z uporabo velikih podatkov pridobijo druge finančne vpoglede, ki so bili pogosto zanemarjeni pred prihodom velikih podatkov. Posledično se bo povpraševanje po podatkovnih strokovnjakih pa se bo povečevalo.

Svetovalne storitve

- Vključitev naprednih tehnologij v računovodsko dejavnost omogoča računovodskim servisom, da se osredotočijo na kakovost svojih svetovalnih storitev. Z manj ponavljajočih se nalog, pridobijo več časa za analizo podatkov, vpogled in svetovanje svojim strankam.
- Poleg tega avtomatizacija računovodskih postopkov pomeni manj napak. S tem se bo povečalo zaupanje strank v podatke in izboljšalo kakovost nasvetov, ki jim jih dajejo.

⁴³ https://www.gzs.si/pripone/210x148_ZRS_absentizem_prezentizem_web.pdf

- Pričakuje se, da bodo računovodje z naraščanjem avtomatizacije računovodstva igrali bolj strateško usmerjeno vlogo.
- Povečana bo potreba po izpopolnjevanju in nadaljnjem izobraževanju strokovnjakov, da ohranijo konkurenčno prednost na trgu dela. Vseživljenjsko učenje in izpopolnjevanje zaposlenih z znanji npr. z zajemom tehnologije in analitike ostaja dejstvo, da se bodo lahko uspešno spoprijeli z izzivi tega desetletja.

Preobrazba poklica računovodje v digitalnem gospodarstvu

- Digitalizacija bo počasi odnesla poklic knjigovodje.
- Digitalizacija bo zagotovo naredila selekcijo med izvajalci računovodskih storitev.
- Dr. Marjan Odar, direktor Slovenskega instituta za revizijo je izpostavil, da bo kar 42,3 % računovodskega dela potekalo bistveno drugače ali pa ga sploh ne bo več. Ksenija Prosen, članica upravnega odbora Zbornice računovodskih servisov je poudarila, da je danes veliko dobrih knjigovodij, ki podatke v sistem vnašajo hitro, natančno in pravilno. Bolj kot to pa bo v prihodnje pomembno, ali bodo računovodje iz teh podatkov znali podati prave informacije, ki jih pričakujejo stranke.
- Z digitalizacijo se bo bistveno spremenila vloga računovodje.
- Zaposleni bodo morali nadgraditi znanja v smeri analitike in upravljanja s podatki.

Zunanje izvajanje računovodskih storitev

- je eno najhitreje rastočih področij, kar zadeva računovodsko dejavnost.
- Podjetja, ki imajo sicer svoj računovodski oddelek, vse večkrat za zahtevnejše storitve najamejo strokovnjake iz računovodskih servisov. Zunanje izvajanje storitev omogoča podjetjem, da se bolj osredotočijo na svoja omejena sredstva in tako povečajo donosnost. Prav tako jim prihrani stroške zaposlitve.

Odgovornost računovodje kot strokovnjaka in zavarovanje poklicne odgovornosti

- Zadnja tri leta žal raste število škodnih primerov, število sklenjenih zavarovanj pa ne sledi temu trendu. Sklenjeno zavarovanje poklicne odgovornosti pomeni upravljanje tveganj na strani računovodskega servisa.

Dvig ugleda poklica računovodje

- Ugled poklica še vedno ni na ravni, ki bi ga s svojo odgovorno funkcijo, moral dosegati.
- To je zelo lep poklic, ki nudi veliko zadovoljstvo in strokovni izziv. Računovodja bo v prihodnosti izvajal vse bolj kompleksne in celostne storitve.
- Potrebno se bo še več izobraževati in imeti zelo različne kompetenca za zadovoljitev potreb strank računovodskih servisov.

Pandemija covid-19

- Na začetku leta 2020 nihče ne bi predvideval, da bo pandemija spremenila naša delovna mesta in življenja. Covid-19 nas je potisnil naprej po poti, na kateri smo že bili.
- Izkušnje v zadnjem letu so ponovno poudarile ključno vlogo, ki jo imajo računovodje v podpori MSP. So zaupanja vredni svetovalci na katera se stranke/podjetniki obračajo z neskončnim številom raznovrstnih vprašanj.
- Delo od doma oz. hibridno delo bo postalo nova realnost. Lastniki servisov se bodo morali odločiti o novem načinu hibridnega poslovanja in vodenja zaposlenih.

Ukrepi države v računovodsko dejavnost so lahko zelo raznoliki, kot so raznolika tudi podjetja v tej dejavnosti. Usmerjeni bi bili v dvig produktivnosti, dviga kompetenc zaposlenih, izobraževanja podjetnikov kot strank, da bi znali presoditi kateri računovodski servis je kakovosten, državni register s pogoji, možnost najema mikro kreditov preko Slovenskega podjetniškega sklada, spodbujanje digitalizacije in krepitve blagovnih znamk.

Stroka si želi opredelitev minimalnih zahtevanih pogojev za opravljanje dejavnosti knjigovodje, računovodje in davčnega svetovalca in s zagotovitev varnosti glede kakovosti storitev za stranke. Za zagotavljanje večje preglednosti na trgu ponudnikov storitev in zagotovitev potreb uporabnikov storitev glede kakovosti storitev, je potrebno vzpostaviti sistem, ki bi zagotavljal visoko kakovost vseh ponudnikov storitev na trgu.

5. TAJNIŠKO IN ADMINISTRATIVNO DELO

Priložnosti in prihodnost strokovnega področja

Izboljševanja kakovosti poslovanja organizacij ni mogoče brez izdatnega prevrednotenja vloge kadra v poslovno podpori oziroma na izvedbeni ravni. S tem, ko kadri na izvedbeni ravni prevzamejo nekatere vloge, ki jih je imel doslej menedžment, je ta nedvomno razbremenjen precejšnjega operativnega dela poslovanja in odločanja.

Organizacije, ki so že prepoznale dejansko moč poslovnega asistenta in njegovega pomena za organizacijo, so že prevrednotile njegovo vlogo, in mu moč kot vodja operativnega menedžmenta tudi že uradno priznavajo. Drugje pa asistent ostaja skriti vodja, največkrat kot poslovni sekretar ali tajnik. Odlične in ozaveščene kakovosti poslovanja pa si ne gre predstavljati brez aktivne vloge čim bolj usposobljenega kadra v poslovanju in predvsem pri vodenju ljudi.

Sedanja vloga kadra na področju poslovanja in uprave:

- povezovalna vloga (povezovanje informacij in storitev),
- posredovalna vloga (posredovanje informacij),
- pregledovalna vloga (iskanje, prejemanje in pregledovanje informacij),
- reševalska vloga (reševanje težav in odpravljanje motenj),
- razdeljevalska vloga (odločanje med nasprotujočimi si zahtevami),
- pogajalska vloga (iskanje skupnega dogovora),
- voditeljska vloga (operativnega menedžmenta, usmerjanje in motiviranje sodelavcev, vplivanje na njih).

Priložnosti strokovnega področja

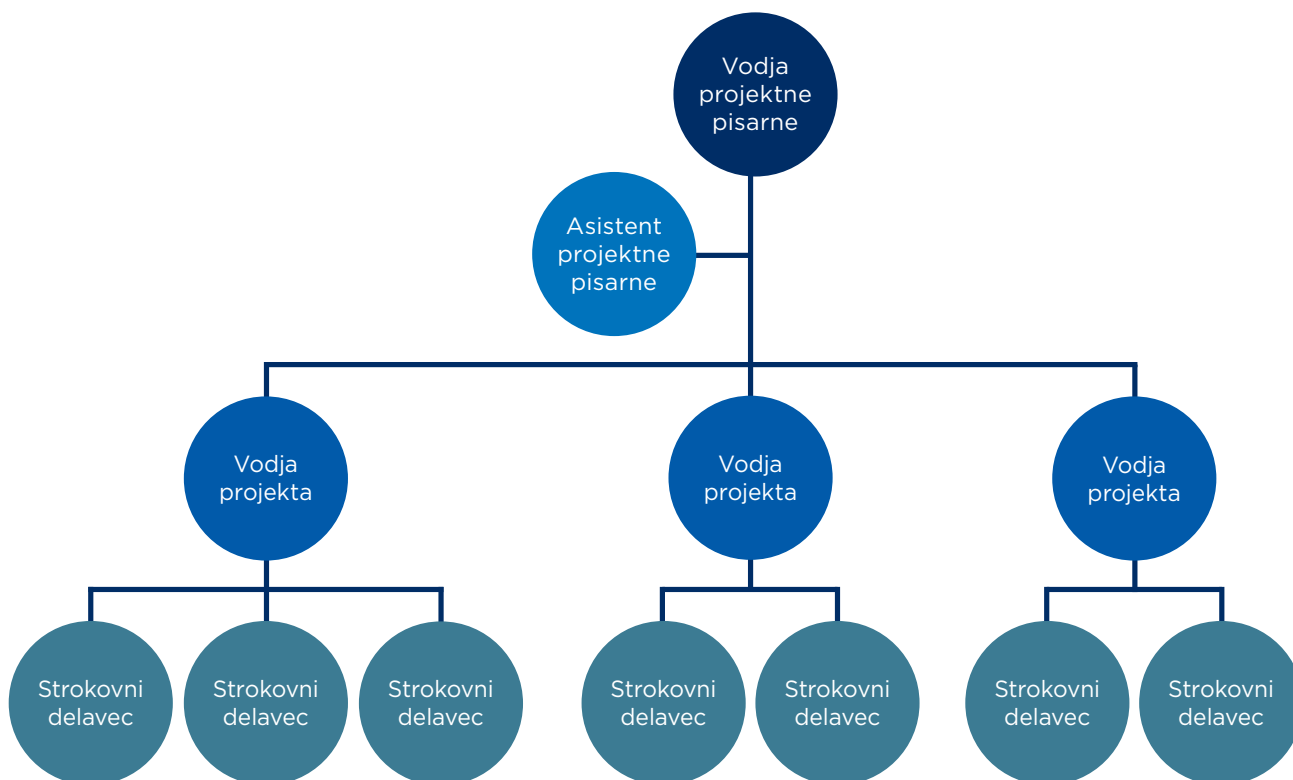
- vodja projektne pisarne,
- vodja zelene pisarne.

Vodja projektne pisarne

Organizacija projektne pisarne zahteva, da so stvari na enem mestu. Vendar pa vloga projektne pisarne ni samo administracija, temveč usklajevanje projektnega tima. Če pogledamo sliko vlog v projektno vodeni organizaciji, vidimo, da ima taka projektna pisarna samo enega vodjo.

Projektno pisarno vodi »menedžer projektne pisarne ali »koordinator«. Njegova vloga je v podjetju odvisna od vloge projektne pisarne in organizacije podjetja. Predstavlja povezavo med vodstvom podjetja ter projektnim menedžmentom in projekti. Z vidika projektne pisarne ima zelo pomembno vlogo. Njegovo osnovno delo je planiranje, organiziranje, vodenje in kontroliranje zaposlenih v projektne pisarni. Manj kot ima podrejenih, več operativnih nalog mora opravljati sam. Biti mora največji promotor koncepta projektne pisarne v podjetju. Ne sme pa biti vodja nobenega projekta (potem ga ne bi nihče nadzoroval), lahko pa je izvajalec. Koordinator je torej vodja projektne pisarne, ki skupaj s projektnim vodjem poskrbi za dobro pripravljen časovni in finančni plan. Nato vodja projektne pisarne obvešča vsakega izvajalca o nalogah, ki jih morajo opraviti in hkrati preverja ali so zaključili naloge (ne sme se vtikati v kakovost in vsebino, to je naloga projektne vodje), ko je zato potekel čas oz. preverja, ko bi morale naloge iti proti koncu. V kolikor pride do zamud, mora o tem obveščati vse vključene na projektu, predvsem pa opozarja, ko je projekt na kritični poti. Vse informacije in skupinsko obveščanje mora potekati s pomočjo projektne pisarne. Vodja projektne pisarne poskrbi, da so vse informacije na enem mestu in hkrati poskrbi, da so vsi o vsem obveščeni.

Slika 3: Vloga vodje projektne pisarne

Vir: Poslovni asistent – skriti vodja, Suzi Zevnik in Jarmila Hojs Potočnik

Vodja zelene pisarne eko menedžer

Pisarniška dejavnost ima velik delež v slovenskem gospodarstvu, organizacijah in javnih ustanovah. Porablja vse več energije in vse bolj onesnažuje okolje. A tudi v pisarniški dejavnosti imajo željo in potrebo po do okolja bolj prijaznem vedenju, nimajo pa ne praktičnih znanj ne systemskega orodja, da bi svojo željo lahko uveljavili v praksi.

Eko menedžer je novi termin. Danes se pojavljajo le v večjih organizacijah, kot prostovoljna dejavnost. Razvojni trend veleva, da se bo to kmalu spremenilo in da bo eko menedžer zagotovo postalo delovno mesto z vsemi pristojnostmi in odgovornostmi. Prvenstveno bo to delovno mesto namenjeno skrbi za okolje, kakovostnim razmeram za delo, ozaveščanju sodelavcev o načinu delovanja, s katerimi lahko naredijo več za okolje, sebe in delovne rezultate. Podjetja, ki se bodo zavedala pomembnosti zelenih pisarn in eko menedžerja, bodo imela strateško in konkurenčno prednost na tržišču.

6. UPRAVLJANJE

Trend

Na področju poslovanja in upravljanja se lahko v bližnji prihodnosti pričakuje precej intenziven trend razvoja.

Razlogi za takšna pričakovanja so v razvoju podjetništva, ki je vse bolj dejavno na svetovnem in domačem trgu v povezavi z inovacijami tako produkta samega, kot tudi načina trženja in delovanja. V okviru tega razvoja se dogajajo stalne in vse bolj intenzivne spremembe v samih podjetniških subjektih. Dinamiki podjetništva praviloma sledijo tudi druge panoge v neposrednem in posrednem okolju.

Razvojni trendi z intenzivnejšim individualnim trženjem narekujejo predvsem večjo agilnost na področju prilagajanja trgov in oblikovanja trgov, kar pa neposredno pogojuje notranjo prožnost teh subjektov. Kot del tega razvoja nastopa tudi intenzivnejša digitalizacija samega produkta in trženja, ter s tem seveda poslovanja in upravljanja. Poleg tega se paralelno odvija še precej deležniških razvojnih zgodb,

kot so okoljske, socialne in druge sodobne zahteve, ter nenazadnje trend dela na daljavo. Področje poslovanja in uprave predstavlja v kadrovskega smislu nosilce vseh teh sprememb.

Zahteve

Poklici znotraj področja poslovanja in upravljanja bodo:

- vse manj zgolj v izvrševalni funkciji poslovnih in upravljaljskih procesov in bodo
- vse bolj tudi v funkciji dinamičnega spreminjanja oziroma razvoja teh procesov ter poslovanja in upravljanja v celoti.

Poklici se bodo vse bolj izrazito delili na 3 ravni: strateško, taktično in operativno. Izrazitejša delitev omogoča preglednejšo razvojno dinamiko delovanja navzven kakor tudi navznoter. Poklici

- **strateške ravni**, bodo usmerjeni v odločanje kaj bo subjekt delal, namesto večletnih strateških usmeritev se pričakuje čedalje krajša obdobja in celo stalne drseče strateške načrte,
- **taktične ravni**, se bodo ukvarjali z načinom uresničevanja ciljev – tako zunanjih kot razvojnih notranjih in
- **operativne ravni**, se bodo pa na vse manj ponovljiv način lotevala izvedbenih nalog poslovanja in uprave.

Kompetence

Zaradi omenjenih zahtev bo poklicno področje poslovanja v prihodnosti sledilo trendu stopnjevanja zahtevnosti kompetenc na vseh treh ravneh v smislu:

- vertikalne širine razumevanja okolja pozicije delovnega mesta – razumevanje namena ravni nad in ravni pod pozicijo ter
- horizontalne širine razumevanja delovnega okolja in njegovih dejavnikov – elemente ekonomskega, psihološkega, procesnega, digitalnega in drugih razmišljanj

zaradi tvornega

- stalnega ocenjevanja optimalnosti izvajanja svojih procesov ter smisla in namena umeščenosti v širši kontekst in
- sodelovanja v dinamičnem spreminjanju samega sistema poslovanja in upravljanja v svojem subjektu kakor tudi drugih procesov v svojem subjektu in procesih sodelovanja in komunikacije z drugimi subjekti.

McKinsey-evi sodelavci Heiko Heimes, Matt Jochim, Abhishek Shirali in Ed Woodcock v skladu s temi trendi na primer navajajo, da so v letu 2020 gospodarske družbe doživele motnje brez primere, ki dajejo močan pospešek dotedanjam trendom poslovnega ter političnega in socialnega okolja. Kot odgovor na to, so zdaj gospodarske družbe prisiljene v hitrejši razvoj svojih procesov upravljanja in poslovnih modelov. V tem razvoju, v nepredvidljivem okolju, lahko ritem sprememb administrativnih funkcij (poleg osnovnih funkcij upravljanja tudi upravljanje z človeškimi viri, informacijska tehnologija in podobne) kaj hitro zaostane za razvojem zahtev širše organizacije. Te funkcije so bile doslej leta in leta osredotočene le na zmanjševanje stroškov in povečevanje učinkovitosti v stabilnem poslovanju. Zdaj se morajo soočiti z učinkovitim proaktivnim reagiranjem na nove zunanje in notranje izzive, pri čemer jih ovira slaba notranja komunikacija in počasen sistem sprejemanja odločitev.

7. ZAVAROVALNIŠTVO

Zavarovalniška panoga v sodobni družbi

Pomen zavarovalne panoge se z razvojem gospodarstva povečuje. Z naraščanjem materialnega bogastva družbe, se večja tudi potreba po zagotavljanju gospodarske varnosti, kar je funkcija zavarovanja. Z razvojem se večajo potrebe prebivalstva in s tem tudi potrebe po novih oblikah zavarovanja, ki naj bi sledile predvsem zavarovancem.

V ospredju je potreba in nujnost, da se zavarovanec čuti varnega pred nepredvidenimi okoliščinami, ki nastopijo in ki lahko ogrožajo premoženje ter tudi kakovost samega življenja. To pa narekuje bistvene spremembe odnosa ljudi do zavarovalništva in ob enem tudi zavarovalnic do ljudi kot posameznikov in družbe kot celote.

Solventnost II in MSRP 17

Solventnost II⁴⁴ in spremembe, ki jih direktiva prinaša

Skrb za solventnost zavarovalnic izvira iz skrbi za varstvo potrošnikov. Gre torej za skrb, da bodo zavarovančevi utemeljeni in upravičeni zahtevki po odškodninah in zavarovalninah vedno poravnani. Zavarovalnice morajo imeti sredstva za poravnavo zahtevkov in zaradi tega je nadzor nad njimi neizogiben. Solventnost II, ki se je začela uporabljati 1. januarja 2016 predstavlja nov evropski sistem nadzora zavarovalnic in pozavarovalnic. Prinaša številne spremembe v poslovanje zavarovalnic na področju upravljanja, ugotavljanja in zagotavljanja kapitalske ustreznosti, javnega poročanja in poročanja nadzornim organom.

Pred vodstva zavarovalnic je bil z direktivo Solventnost II postavljen eden izmed večjih izzivov sodobnega zavarovalništva. Uskladitve z direktivo Solventnost II so bile namreč kompleksne in so predstavljajo temeljito revizijo režima kapitalske ustreznosti. Oblikovala so se nova pravila za kapitalske zahteve in standarde za upravljanje s tveganji, ki so nadomestila obstoječe solventnostne zahteve. Spremembe so zahtevale dodatna znanja na organizacijskem in finančnem področju, predvsem pa na področju obvladovanja tveganj.

Končni cilj Solventnosti II je, kljub dodatnim zahtevam in nadzoru, predvsem povečanje zaščite oziroma varnosti zavarovancev. Njen namen je, da bi s svojimi zahtevami zmanjšala verjetnost nezmožnosti zavarovalnic za izplačevanje odškodnin in zavarovalnin.

Prilagoditev mednarodnemu računovodskemu standardu MSRP 17

Zavarovalnicam je ob precej vloženega truda, naporov, pa tudi stroškov uspelo, da so se pravočasno prilagodile zahtevam Solventnosti II, ko jih je že čakal nov velik izziv, in sicer prilagoditev mednarodnemu računovodskemu standardu MSRP 17. Standard, ki je začel veljati 1. 1. 2021, spreminja področje prepoznavanja in merjenja zavarovalnih pogodb in je prinesel pravo malo revolucijo. Spreminja se ne le način merjenja obveznosti, ki nastajajo na podlagi zavarovalnih pogodb, temveč uvedba MSRP 17 vpliva tako na prikaz kot tudi na samo višino prikazane poslovne uspešnosti. Tako bodo skorajda vsi kazalniki poslovanja imeli drugačne vrednosti, kot jih poznamo danes. Tudi računovodski izkazi ne bodo več enaki današnjim, saj bodo v njih zapisane drugačne vrednosti, imeli bodo tudi povsem nove, drugačne postavke.

Tako velike spremembe povezane z novim računovodskim standardom segajo na različna področja in bodo nedvomno povzročile znatne stroške zaradi prilagajanja informacijskih sistemov.

Zahtevajo tudi dodatna znanja na področju aktuarstva, računovodstva in informatike, tako se lahko sklepa, da bodo v prednosti tiste zavarovalnice, ki imajo že zdaj zaposlene dobre aktuarje, dobre računovodje in dobre informatike.

Trendi v zavarovalništvu

Zavarovalništvo spada med sektorje v Sloveniji, ki se najbolj intenzivno digitalizirajo. Med trendi, ki bodo zaznamovali zavarovalništvo v nekaj prihodnjih letih, je v ospredju tehnologija, ki bo odigrala pomembno vlogo. Prihodnost zavarovalnic bo odvisna od tega, kako spretno bodo posvojile sodobne tehnologije. Zavarovalnice bodo morale v prihodnje svoje poslovne modele preobraziti, digitalizirati in avtomatizirati, pri tem pa bodo tehnološke inovacije tiste, ki bodo zmanjšale stroške in povečale učinkovitost.

V središču pozornosti bodo stranke, zavarovanci. Sklepanje zavarovanja bo moralo biti hitro in ob enem udobno, izplačilo odškodnine oz. zavarovalnine pa zanesljivo. Osredotočenost na stranko bo omogočila razvoj kakovostnejših storitev, s katerimi bodo zavarovalnice bolj zadovoljile potrebe strank. V prihodnje bo nujna prevetritev in dopolnitev baze podatkov o strankah. Zavarovalnice bodo stranke učinkovito servisirale le, če bodo dobro poznale njihove navade in potrebe. Predpogoj za zadovoljne stranke so zadovoljni zaposleni, zato bodo morale zavarovalnice graditi kulturo katere središče so zavzeti, zadovoljni in motivirani zaposleni.

⁴⁴<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0138&from=sl>

V letu 2020 smo se družba na globalni ravni soočala s pandemijo covid-19, ki je zaznamovala tudi zavarovalništvo in je začete trende le še pospešila. Predvsem je povzročila premik od klasičnih modelov poslovanja v digitalne, kar je bil zaradi izogibanja neposrednih stikov nujen korak. Glavnina posla se je tako odvijala na spletu, ta trend pa se lahko pričakuje tudi v prihodnje, sploh pri mlajših generacijah.

Tehnološke inovacije, ki jih spodbuja digitalizacija

Zavarovalništvo spada med sektorje v Sloveniji, ki se intenzivno digitalizirajo. Razvoj zavarovalnih storitev je intenzivno usmerjen v tehnološke inovacije. Potrošniki pričakujejo hitre in preproste spletne procese, ki jim omogočajo enostaven nakup zavarovalnih produktov in rešitev škodnega primera, in sicer kar iz domačega naslonjača ali po mobilnem telefonu.

Digitalizacija oziroma digitalna transformacija je pomembno spremenila pričakovanja potrošnikov tudi v slovenskih zavarovalnicah, saj ti zahtevajo ali vsaj pričakujejo preproste in hitre spletne procese, ki omogočajo nakup in pridobitev izdelkov ter storitev z zgolj klikom ali dvema. Posledično je nujno, da je digitalizacija tudi del poslovnih procesov v slovenskih zavarovalnicah.

Razvoj sodobne tehnologije in tehnološke inovacije so eden ključnih trendov, ki bodo gradili prihodnost zavarovalnic in predstavljajo nove poslovne priložnosti. Omogočajo večanje tržnega deleža, povečevanje obsega prodaje, zniževanje stroškov in doseganje boljših poslovnih rezultatov.

Večina digitalnih inovacij se v zavarovalništvu nanaša na proces prodaje ali optimizacijo notranjih procesov. Tradicionalne zavarovalnice kot tudi novi udeleženci na trgu želijo predvsem izkoristiti nove tehnološke možnosti za vzpostavitev in ponudbo inovativnih zavarovalnih produktov. Tehnološki razvoj naj bi se tako v prihodnosti usmeril predvsem v nove zavarovalne produkte in likvidacijo škod.

Čeprav večina zavarovalnic v Sloveniji že nudi posamezne produkte, ki jih podpira sodobna tehnologija, kar pomeni, da je mogoče nekatera zavarovanja in morebitna dodatna kritja skleniti zelo preprosto in po spletu, zavarovalnice pa ponujajo za nekatera zavarovanja tudi možnost spletne prijave škod, bo prihodnost zavarovalnic odvisna predvsem od tega, kako spretno bodo posvojile koncept »insurtech«. Gre za ponudbo zavarovalniških storitev, ki je obilno podprta s sodobnimi tehnologijami. Takšna tehnološko podprta zavarovalniška ponudba se od tradicionalne ponudbe zavarovanj razlikuje po tem, da sledi potrebam digitalno opolnomočenega in tehnološko opremljenega potrošnika. Ta pa želi predvsem enostavne in hitre postopke, ugodne cene, zavarovanje po meri in pa hitro in zanesljivo likvidacijo škode.

Zavarovalnice uporabljajo v svojem poslovnem procesu koncept »insurtech« z namenom omogočiti boljšo, inovativnejšo ponudbo zavarovalnih storitev za potrošnike, ki predstavlja tudi enostavnejši dostop do ustreznega zavarovanja. Pri tem pa je potrebno vključiti ustrezno regulativo in vzpostaviti nadzor, ki na eni strani zagotavlja visoke standarde na področju varstva potrošnikov in na drugi strani omogoča lojalno konkurenco. Kljub izjemno pomembni vlogi, ki jo ima regulativa na trgu, pa lahko ta predstavlja tudi omejitev in oviro za spodbujanje tehnoloških inovacij. Zato bo treba poiskati in vzpostaviti ustrezno ravnovesje med varstvom potrošnikov in aktivnim spodbujanjem inovacij.

Zavarovalni ponudniki na razvitih tujih zavarovalnih trgih uporabljajo številne storitve, ki jih omogoča sodobna tehnologija. Tehnološke inovacije na področju zavarovalništva dejansko ne poznajo več meja. Nova normalnost postajajo Samopostrežni portali, ki strankam omogočajo dostop do storitev in produktov kjer koli in kadar koli. Ob tem se množično razširja tudi uporaba pogovornih platform (conversational platform), kot npr. klepetalni roboti (chatbot) in glasovni pomočniki (voice assistant), ki nudijo podporo strankam v realnem času.

Brezstična obdelava škodnih zahtevkov bo predstavljala eno od pomembnejših konkurenčnih prednosti. Digitalizacija škodnih procesov, zmanjšanje naporov za stranke in hitrost obdelave, imajo potencial kritično vplivati na zadovoljstvo in zadržanje strank. Škodni dogodki in v zvezi s tem izpeljani postopki zavarovalnic dejansko ustvarjajo trenutke, ki pomembno vplivajo na percepcijo strank o kakovosti storitev in s tem na percepcijo posamezne blagovne znamke. Pri obdelavi škodnih zahtevkov se bodo v veliki meri uporabljale tehnologije strojnega učenja (machine learning) in umetne inteligence (artificial intelligence), tudi v kombinaciji s podatki, pridobljenih iz IoT naprav (Internet of Things). Rezultati uporabe navedenih tehnologij se bodo vsekakor pokazali na povečanem zadovoljstvu strank, pa tudi v znižanih operativnih stroških zavarovalnic, natančnejši oceni škod in zmanjšanem tveganju zavarovalniških goljufij. Principi umetne inteligence in strojnega učenja se bodo uporabljali seveda tudi v drugih procesih, ki bodo s tem postajali sami bolj inteligentni.

Povezane pametne naprave bodo v prihodnje čedalje bolj omogočale personalizirane produkte in storitve, saj bodo zavarovalnicam zagotavljale ogromne količine podatkov v realnem času. Na osnovi tako prejetih podatkov lahko zavarovalnice natančneje ocenijo tveganja, bolje razumejo navade in

posledično prilagajajo ceno posameznim strankam. Pridobivanje ogromnih količin podatkov pa ni edina prednost povezanih naprav. Razni senzorji omogočajo zavarovalnicam premik v preventivno delovanje, s čemer potencialno pripomorejo k zmanjšanju obsega posamezne škode (pravočasna intervencija, še preden se zaznano odstopanje razširi v škodo večjih razsežnosti).

V prihodnosti bo ključna osredotočenost na stranko, zato bodo morale zavarovalnice res dobro poznati svoje zavarovance. Zavarovalnice bodo morale združiti podatke, ki jih imajo o zavarovancih same s tistimi podatki, ki jih bodo pridobile s sodobnimi analitičnimi orodji, npr. podatki z družabnih omrežij, nestrukturirani podatki – »Big Data«. Z »Big Data« se poenostavljeno označuje množica podatkov, ki so na razpolago za razne analize in ki se jih pridobiva iz različnih virov in interakcij. Podatki se lahko med seboj kombinirajo, predvsem pa koristijo pri ustvarjanju boljše izkušnje strank (celovitejši vpogled v navade in potrebe strank), napovedovanja (prediktivna analitika) in obvladovanja tveganj ter zavarovalniških goljufij. Velike količine podatkov ob enem ustvarjajo dodatna tveganja. Potrošniki so ob tem izpostavljeni nekaterim nevarnostim, ki jih prinašata uporaba digitalizacije in sodobnejši dostop do zavarovalnih produktov, zato je treba na tem področju vzpostaviti in krepiti ustrezno varstvo.

Zavarovalnice bodo morale svoj poslovni model v prihodnjih letih povsem preobraziti, digitalizirati in avtomatizirati. Avtomatizacijo procesov bodo dodatno omogočale tehnologije veriženja blokov (Blockchain). Pametne, IoT naprave imajo sposobnost zaznavanja (senzorji), pametne pogodbe (smart contracts) v okviru blockchain tehnologije pa imajo sposobnost avtomatskega proženja vnaprej definiranih aktivnosti.

Uspešnost zavarovalnic bo torej odvisna od tega, kako bodo znale svoje procese preobraziti in vključiti koncept »insurtech« ter ob enem zmanjšati tveganja. Ker digitalna transformacija uporabnikom omogoča preprostejše, zavarovalnicam pa stroškovno ugodnejše in za upravljanje enostavnejše storitve, je v bližnji prihodnosti pričakovati, da se bo intenzivno širila. Ob tem je treba zagotavljati zaščito potrošnikov pred zlorabami, kar naj bi omogočala ustrezna regulacija in nadzor na štirih področjih. Pričakuje se, da bodo digitalizacija in novi pristopi dvignili zavarovalno kulturo, zavest zavarovancev o potrebi zavarovanja in stopnjo medsebojnega zaupanja.

Stranka in zaposleni v središču

Čeprav bo uporaba inovativnih (tehnoloških) pristopov močno zaznamovala zavarovalniško panogo, bo stranka in ustvarjanje vrhunske izkušnje v ospredju. Zavarovalnice bodo prisiljene spremeniti celotni sistem svojega delovanja in postaviti zavarovalca oziroma zavarovanca ter druge poslovne partnerje v ospredje.

Osredotočenost na stranke bo omogočila zavarovalnicam razvoj storitev, ki bodo bistveno boljše kot v obstoječem modelu. Produkte bodo lahko hitreje spravile v obtok, z njimi bodo boljše zadovoljile želje strank, izkoristile širok spekter obstoječih podatkov in gradile na praktičnih izkušnjah.

Pogoj za tak poslovni model je prevetritev in dopolnitev baze podatkov o potrošnikih. Ustrezno segmentirani podatki bodo imeli neprecenljivo vrednost. V ta namen zavarovalnice razvijajo rešitve za izboljšanje dostopa do podatkov. Črpalke jih bodo tudi s pomočjo nosljivih naprav, ki so dobesedno zasvojile potrošnike. S pomočjo teh podatkov, ob uporabi umetne inteligence in strojnega učenja, bodo uravnale tveganja in sodelovale z uporabniki.

Razne raziskave kažejo na dejstvo, da so stranke bolj lojalne tistim družbam, ki vlagajo v krepitev in nenehno izboljšavo uporabniške izkušnje strank. Temu primerno bo tudi v prihodnje veliko povpraševanje po povratnih informacijah in analitiki, da bi svoje stranke kar se da dobro spoznali. Zavarovalnice so in bodo soočene z izzivom sposobnosti zbiranja velikih količin podatkov o strankah na različnih stičnih točkah ter njih uporabe.

Pomembna predpostavka za zadovoljne stranke so zadovoljni zaposleni. Zavedanje, da se prav vsak posel osredotoča tudi na zaposlene, bo potrebno krepiti, saj imajo zaposleni direkten in vsakodneven stik s strankami. Zato mora biti njihovo zadovoljstvo in njihov razvoj eden ključnih ciljev organizacije. Zavarovalnice, ki slovijo kot »dober zaposlovalec«, bodo pritegnile najboljše kadre, vse to pa se seveda odraža v dobrih poslovnih rezultatih. Zavarovalnice bodo morale v prvo vrsto poslovanja postaviti zaposlene in svoje stranke. V tem primeru bodo zaposleni vedno storili korak več, interakcija s strankami jim ne bo več predstavljala težave. Korist bo vsekakor dvosmerna.

Posel bodo še naprej delali ljudje

Zavarovalništvo jutrišnjega dne pa ne bo zaznamovala le tehnologija in inovacije, temveč še vedno tudi ljudje.

Ponudba zavarovalnih produktov, ki so zavarovancem na voljo za sklenitev s pomočjo sodobne tehnologije, je navzoča tudi na slovenskem trgu, vendar pa slovenske zavarovalnice svoje produkte še vedno v veliki meri tržijo po tradicionalni poti, tj. s pomočjo lastne mreže zavarovalnih zastopnikov.

Kljub preobrazbi zavarovalništvo torej tudi v prihodnje ne bo brez ljudi, le kadrovska struktura se bo spremenila. Iskali se bodo razvijalci IT-storitev, analitiki, kadri za upravljanje komunikacijskih kanalov in organizacijo. Eden glavnih izzivov bo predvsem v ustreznem naslavljanju področja inovacij, v nadgradnji znanj in veščin zaposlenih na področju tehnik inoviranja, pospeševanja, povezovanja in digitalizacije poslovanja v najširšem smislu. Pomemben izziv bo poenotenje uporabniške izkušnje pri sklepanju vseh vrst zavarovanj tudi z digitalnimi prodajnimi potmi, kot tudi ustrezno prehajanje med prodajnimi potmi povsod tam, kjer stranka to pričakuje in želi. Vsebinsko spremembe povezane z novimi direktivami in računovodskimi standardi zahtevajo dodatna znanja na področju upravljanja tveganj, aktuarstva, računovodstva in informatike. Enako pa velja enako tudi za mnoge druge poklice v zavarovalništvu.

Kot je bila v preteklosti bo tudi v prihodnosti velika konkurenčna prednost razvejena zastopniška mreža. Tudi v prihodnje bodo posel namreč delali ljudje. Zastopniki bodo še vedno nepogrešljivi pri sklepanju zahtevnejših produktov in pri postopkih ocene in prevzema kompleksnejših rizikov v zavarovanje. Novi, digitalizirani procesi in ustrezno urejene baze podatkov bodo lajšali njihovo delo. Če naj bo storitev do stranke prijazna, je treba pozorno prisluhniti njenim potrebam. A tega še zaenkrat ne more narediti stroj, zato sta osebni stik zaposlenih s strankami in grajenje zaupnega odnosa nepogrešljiva. Takšna ali drugačna tehnologija in pametni telefoni ne morejo nadomestiti osebnega stika in medsebojnega zaupanja, ki ostajata temeljna podlaga za kakovost opravljanja zavarovalnih storitev.

Po raziskavi (McKinsey Global Institute analysis) se zavarovalništvo uvršča med panoge, kjer bo brez večje izgube produktivnosti mogoče izvajati delo na daljavo v več segmentih poslovanja, predvsem pa pri obdelavi škodnih zahtevkov ali sprejema v zavarovanje. Pri tem bodo močno vlogo igrale tehnologije. Tehnologija je nasploh eno od področij, ki bo precej spreminjala vloge (delovna mesta) v zavarovalnicah. Potreba po digitalno pismenih zaposlenih sicer ni nova, vendar pa ji začrtane smernice tranzicije v močno tehnološko podkrepljeno panogo daje nove razsežnosti. Potreba po tehničnih znanjih in sposobnostih se bo povečala tudi do 55 %. Posledično bodo principi privabljanja (in zadržanja) vrhunskih talentov doživeli svojevrstno preobrazbo, katere ključen del bo tudi nudenje opravljanja dela na daljavo.

Vsekakor pa tehnologije ne smemo razumeti kot nadomeščanje človeka. Pomagala mu bo v segmentih ponavljajočih se nalog ali pa v segmentih, kjer stroji hitreje in z manj napakami določajo zakonitosti med številnimi pojavi. Pomagala mu bo razumeti obnašanje potrošnikov ter jih oborožila s spoznanji za boljše, prilagojeno in bolj osebno izkušnjo stranke. Posel prihodnosti se bo gradil na temeljih globljega vpogleda v potrebe in želje strank,

COVID-19

Zavarovalniška panoga se sooča s številnimi izzivi, pri čemer ima posebno vlogo prav globalna pandemija COVID-19. Slednja je digitalizaciji zavarovalniške industrije dala predvsem izjemno močan pospešek, ker se je bilo potrebno zelo hitro prilagoditi na nove operative izzive, kot tudi spoznanje o sodobnih, alternativnih oblikah dela. Praktično je bilo čez noč potrebno vzpostaviti delo na daljavo, nemotene interne delovne procese, prav tako nemoteno komunikacijo s strankami. Pri tem je bilo treba zagotoviti ustrezno zaščito podatkov oziroma kibernetsko varnost, kakor tudi celostno izpolnjevanje regulative o delu na daljavo.

V ta namen so v zavarovalnicah izdatno pospešili že začeto avtomatizacijo in digitalizacijo poslovanja. Ključne premike so dosegli pri tehnološki podpori procesom sklepanja vseh oblik zavarovanj na daljavo in omogočili oddaljeno video identifikacijo strank pri življenjskih zavarovanjih. Zrasla je spletna prodaja enostavnih zavarovalnih produktov, dodatno so jo spodbudili s širitvijo ponudbe produktov, dostopnih prek mobilnih prodajnih poti. Strankam so omogočili oddaljeno prijavo zavarovalnih primerov ter druge poprodajne storitve prek digitalnih komunikacijskih poti in spletnih platform.

Delo od doma, ki se je uspešno uvedlo zaradi epidemije, se je izkazalo za uspešno. Povečali sta se motivacija in učinkovitost zaposlenih, kar skupaj s prihranki pri nekaterih vrstah operativnih stroškov pozitivno vpliva tudi na poslovanje družb.

Dodatek

Viri in literatura

Pomen krajšav in kratic

Kazalo slik

Kazalo tabel

Kazalo grafov

Viri in literatura

- Agencija za javni nadzor nad revidiranjem (2021). Registri. Najdeno na: <https://www.anr.si/registri/>
- AJPES (2021a). Javna objava letnih poročil. Najdeno na: <https://www.ajpes.si/jolp/>
- AJPES (2021b). Poslovni register Slovenije. Najdeno na: <https://www.ajpes.si/prs/>
- AJPES (2019). Podatkovne zbirke letnih poročil za gospodarske družbe, zadrage in samostojne podjetnike. [Podatkovna datoteka]. Dostopno prek: https://www.ajpes.si/Letna_porocila/
- Andersson M., Kok C., Mirza H., Móré C. and Mosthaf J. (2018). How can euro area banks reach sustainable profitability in the future?. Published in ECB, Financial Stability Review.
- Ayadi R., De Groen W. P., Sassi I., Mathlouthi W., Rey H., Aubry O. (2016). Banking Business Models Monitor 2015 – Europe, International Research Centre on Cooperative Finance.
- Banka Slovenije, Mesečna informacija o poslovanju bank, različne številke
- Banka Slovenije. (april 2021). Poročilo o finančni stabilnosti.
- Davčno izobraževalni inštitut – DIZI. Dostopno prek: <https://dizi.org/domov.html>
- Davčno svetovalna zbornica Slovenije. Dostopno prek: <https://www.dszs.si/>
- Davčno svetovalna zbornica Slovenije (2021). Davčni svetovalci z licenco. Najdeno na: <https://www.dszs.si/davcni-svetovalci-z-licenco>
- European Banking Authority. (2021). Risk Dashboard, Data as of Q1 2021
- European Banking Federation. (2020). Facts & Figures 2020 – Banking in Europe
- Folkerts-Landau D., Singh A., Ulargui I., Sabbione P., Jezek M., Hanamante A., O-Toole C. (2019). How to fix European banking ... and why it matters. Thematic Research, Deutsche Bank Research.
- Geodetska uprava Republike Slovenije [GURS]. (2017). Statistični podatki registra nepremičnin dne 19.1.2017. Dostopno prek https://www.e-prostor.gov.si/fileadmin/REN/Statistike/Statistike_REN_19.01.2017.pdf
- Geodetska uprava Republike Slovenije [GURS]. (2020). Poročilo o slovenskem trgu nepremičnin za leto 2019. Dostopno prek <https://www.mvn.e-prostor.gov.si/porocila-o-trgu-nepremicnin/>
- Gospodarska zbornica Slovenije, Zbornica računovodskih servisov. Dostopno prek: https://www.gzs.si/zbornica_racunovodskih_servisov
- Gospodarska zbornica Slovenije, Zbornica računovodskih servisov. (2010). Analiza razlogov in učinkov uveljavitve Zakona o računovodski dejavnosti, GZS-ZRS
- Gospodarska zbornica Slovenije, Zbornica računovodskih servisov. Kdo pa vam vodi poslovne knjige?. Dostopno prek: https://www.gzs.si/zbornica_racunovodskih_servisov/vsebina/Za-podjetja/Kdo-pa-vam-vodi-poslovne-knjige
- Gospodarska zbornica Slovenije, Zbornica računovodskih servisov. Zavarovanje poklicne odgovornosti. Dostopno prek: https://www.gzs.si/zbornica_racunovodskih_servisov/vsebina/Za-%C4%8Dlane/Ugodnosti/Zavarovanje-poklicne-odgovornosti
- Gospodarska zbornica Slovenije, Zbornica računovodskih servisov. Raziskava: Računovodje in davčniki pod pritiskom. Dostopno prek: https://www.gzs.si/zbornica_racunovodskih_servisov/vsebina/Za-medije/Sporo%C4%8Dila-za-javnost/57-slovenskih-ponudnikov-racunovodskih-in-davcnih-storitev-je-bilo-izpostavljenih-pritiskom-k-neeticnemu-ravnanju
- Gospodarska zbornica Slovenije, Zbornica računovodskih servisov. Standard izvajalcev računovodskih storitev. Dostopno prek: https://www.gzs.si/zbornica_racunovodskih_servisov/vsebina/Zastopanje-interesov/Standard-izvajalcev-ra%C4%8Dunovodskih-storitev
- Gospodarska zbornica Slovenije, Zbornica računovodskih servisov. »Vpliv prezentizma in absentizma na uspešnost računovodskih servisov v Sloveniji« so predstavljeni razlogih za pojav absentizma in prezentizma ter tudi pristopi za obvladovanje teh pojavov. Dostopno prek: https://www.gzs.si/pripone/210x148_ZRS_absentizem_prezentizem_web.pdf
- Gospodarska zbornica Slovenije, Zbornica računovodskih servisov. Okrogla miza »Pripravite se na veliki pok: digitalna transformacija računovodskih storitev«. Dostopno prek: https://www.gzs.si/zbornica_racunovodskih_servisov/vsebina/Za-medije/Sporo%C4%8Dila-za-javnost/Digitalizacija-slovenskega-gospodarstva-ima-podporo-izvajalcev-ra%C4%8Dunovodskih-storitev
- Gospodarska zbornica Slovenije, Zbornica računovodskih servisov. Izpit za pridobitev naziva »Strokovni vodja računovodskega servisa«. Dostopno prek: https://www.gzs.si/zbornica_racunovodskih_servisov/vsebina/Izpit-ZRS/Osebe-s-certifikatom-Strokovni-vodja-ra%C4%8Dunovodskega-servisa
- Gospodarska zbornica Slovenije. (2020). Vrh malega gospodarstva. Dostopno prek: <https://vmg.gzs.si/>
- Gospodarska zbornica Slovenije. Podjetniško trgovska zbornica. MSP konferenca 2021. Dostopno prek: <https://youtu.be/uwdajc6rNPI>

- https://www.gzs.si/zbornica_racunovodskih_servisov/vsebina/Za-%C4%8Dlane/Dru%C5%BEenje-%C4%8Dlanov/Zbor-%C4%8Dlanov-ZRS/59410/Predstavitev-Kompeten%C4%8Dnega-centra-za-razvoj-kadrov-v-ra%C4%8Dunovodski-dejavnosti
- Inštitut za računovodstvo. Dostopno prek: <https://www.iracunovodstvo.eu/>
- Jereb, E.(2000). Organizacija pisarniškega poslovanja. Kranj: Moderna organizacija.
- Odbor za poenotenje računovodske poklicne skupine. Dostopno prek: <https://www.oprps.org/>
- OPRPS (2021). Razvrstitev poklicne skupine glede na izobrazbo in izkušnje. Najdeno na: <https://www.oprps.org/klasifikacija>
- Poklicni barometer (2020). Dostopno prek: <https://www.ess.gov.si/obvestila/obvestilo/rezultati-poklicnega-barometra-2020-1>
- Prusnik M. (2015). Odbor za poenotenje računovodske poklicne skupine. Revija IKS, št. 8-9.
- Stanovanjski zakon (Uradni list RS, št. 69/03, 18/04 – ZVKSES, 47/06 – ZEN, 45/08 – ZVEtL, 57/08, 62/10 – ZUPJS, 56/11 – odl. US, 87/11, 40/12 – ZUJF, 14/17 – odl. US, 27/17, 59/19 in 189/20 – ZFRO)
- Statistični urad Republike Slovenije [SURS]. (2018). [Podatkovni portal SI-STAT]. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Dostopno prek <http://pxweb.stat.si/>
- Slovenski inštitut za revizijo. Dostopno prek: <https://www.si-revizija.si/>
- Spletišče državne uprave. Računovodstvo javnega sektorja. Dostopno prek: <https://www.gov.si teme/javno-racunovodstvo/>
- Spletišče državne uprave. Zakon o računovodstvu. Dostopno prek: <https://www.gov.si teme/javno-racunovodstvo/>
- Spletišče državne uprave. Zakon o revidiranju (ZRev-3). Dostopno prek: https://si-revizija.si/datoteke/revizorji/392/zrev-3-radenci-2018-po_konferenci-cistopis.pdf
- SPOT Slovenska poslovna točka. Dostopno prek: <https://spot.gov.si/sl/dejavnosti-in-poklici/dejavnosti/racunovodske-knjigovodske-in-revizijske-dejavnosti-davcno-svetovanje-69-200/>
- Statistični urad Republike Slovenije [SURS]. (2018). Popis stanovanj 1.1.2018. Dostopno prek <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/8160>
- Statistični urad Republike Slovenije [SURS]. (2018). [Podatkovni portal SI-STAT]. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Dostopno prek <http://pxweb.stat.si/>
- Statistični urad Republike Slovenije [SURS]. Pojasnila k standardni klasifikaciji dejavnosti - SKD 2008. Dostopno prek <https://www.stat.si/doc/klasif/SKD2008-Pojasnila-KLasje-SL.pdf>
- The Economist. (2019). European banks. Reaching for elusive 10%.
- Rogers C. (2021). Three questions on the outlook for banking. Keynote speech Keynote speech by Ms Carolyn Rogers, Secretary General of the Basel Committee on Banking Supervision, IACPM Virtual Spring Conference, 19 May 2021.
- Turk I. (2021). Pojmovnik. Najdeno na: <https://www.zvezarfr.si/pripomocki/slovar>
- Urad za nadzor proračuna (2021). Sektor za notranji nadzor javnih financ. Najdeno na: <https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/urad-za-nadzor-proracuna/o-uradu-za-nadzor-proracuna/sektor-za-notranji-nadzor-javnih-financ/>
- Visoka šola za računovodstvo in finance. Izobraževalni program s certifikatom »Preizkušeni strokovnjak za obračun plač«. Dostopno prek: <https://www.vsr.si/certificirani-programi/strokovnjak-za-place/>
- Zakon o nepremičninskem posredovanju (Uradni list RS, št. 72/06 – UPB, 49/11 in 47/19).
- Zakon o dohodnini (Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 9/12 – odl. US, 24/12, 30/12, 40/12 – ZUJF, 75/12, 94/12, 52/13 – odl. US, 96/13, 29/14 – odl. US, 50/14, 23/15, 55/15, 63/16, 69/17, 21/19, 28/19 in 66/19)
- Zakon o gospodarskih družbah – ZGD-1 (Uradni list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15, 15/17, 22/19 – ZPosS, 158/20 – ZIntPK-C in 18/21)
- Zakon o javnih financah (Uradni list RS, št. 11/11 – uradno prečiščeno besedilo, 14/13 – popr., 101/13, 55/15 – ZFisP, 96/15 – ZIPRS1617, 13/18 in 195/20 – odl. US)
- Zakon o revidiranju – ZRev-2 (Uradni list RS, št. 65/08, 63/13 – ZS-K in 84/18)
- Zbornica davčnih svetovalcev Slovenije (2021). Seznam članov. Najdeno na: <https://zdss.si/2-22-seznam-clanov-zdss/>
- Zbornica računovodskih servisov (2021). Register članov ZRS. Najdeno na: http://katalogi.gzs.si/zacetna_stran_kataloga.asp?kat=048
- Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije. Dostopno prek: <https://www.zvezarfr.si/>
- Zevnik S. in Hojs P. J. (2010). Poslovni asistent – skriti vodja. Ljubljana: Planet GV.

Pomen krajšav in kratic

- AZN Agencija za zavarovalni nadzor
- BDP Bruto domači proizvod
- BS Banka Slovenije
- DeFi decentralize finance
- EBA European Banking Authority
- EBF Evropska bančna federacija
- ECB Evropska centralna banka
- EDIS European Deposit Insurance Scheme
- CET1 navadni lastniški temeljni kapital
- CPI Center RS za poklicno izobraževanje
- CSR Corporate social responsibility – Družbena odgovornost podjetij je Evropski projekt za prispevek podjetij k trajnostnemu razvoju oziroma k trajnostni družbi. Navezuje se tudi na okoljsko in moralno oziroma etično odgovornost. Konceptu trajnostnega razvoja je privržena tudi Evropska unija, ki ga je kot enega glavnih ciljev vključila v Lizbonsko strategijo
- CEUVIZ Centralna evidenca udeležencev v izobraževanju
- DIZI Davčno izobraževalni inštitut
- EBIDTA Earnings before interest, taxes, depreciation, and amortization (dobiček iz poslovanja pred amortizacijo)
- ECTS European Credit Transfer and Accumulation System
- EOK Evropsko ogrodje kvalifikacij za vseživljenjsko učenje
- EOVK Evropsko ogrodje visokošolskih kvalifikacij
- ESFS Evropski sistem finančnega nadzora
- ESRB European Systemic Risk Board
- EQAVET European Quality Assurance in Vocational Education and Training – Evropski referenčni okvir za zagotavljanje kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja
- EURECA program, ki se izvaja na ravni Evropske unije in nekaterih pridruženih članic. Namen programa je spodbuditi evropsko gospodarstvo, da bi bilo bolj konkurenčno
- FURS Finančni urad Republike Slovenije
- GZS Gospodarska zbornica Slovenije
- GURS Geodetska uprava Republike Slovenije
- IFAC International Federation of Accountants
- IoT Internet of things
- ISCED International Standard Classification of Education
- IT informacijska tehnologija
- IVSC International Valuation Standards Committee
- KAPOS Kazalni poslovanja, interna baza GZS
- KLASIUS nacionalni standard, ki se uporablja pri evidentiranju, zbiranju, obdelovanju, analiziranju, posredovanju in izkazovanju statistično analitičnih podatkov, pomembnih za spremljanje stanj in gibanj na socialno-ekonomskem in demografskem področju v Republiki Sloveniji
- KT kreditna točka
- LTD loan-to-deposit
- LCR količnik likvidnostnega kritja
- MSP mala in srednje velika podjetja
- MSRP mednarodni standard računovodskega poročanja
- NAKVIS Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu
- NOM neto obrestna marža
- NPK nacionalna poklicna kvalifikacija
- NPE nedonosna izpostavljenost
- NPL nedonosno posojilo
- NRP National reference point – Nacionalno informacijsko središče
- NSFR količnik neto stabilnih virov financiranja
- PT poklicni tečaj
- PTI poklicno tehniško izobraževanje
- RIC Državni izpitni center

ROA	donosnost naložb
ROE	donosnost kapitala
RR	raziskave in razvoj
SIR	Slovenski inštitut za revizijo
SKD	standardna klasifikacija dejavnosti
SKEP	Analitska skupina GZS
SOK	Slovensko ogrodje kvalifikacij
SPZ	Stvarnopravni zakonik
SRDAP	Statistični register delovno aktivnega prebivalstva
SRIP MATPRO	strateško razvojno-inovacijsko partnerstvo "Materiali kot končni produkti"
SRM	Single Resolution Mechanism
SSI	srednje strokovno izobraževanje
SSM	Single Supervisory Mechanism
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
SZ	Stanovanjski zakon
SZZ	Slovensko zavarovalno združenje
UN	univerzitetni študij
VS	visokošolski študij
VŠR	Visoka šola za računovodstvo in finance
ZRev-2	Zakon o revidiranju
ZDSS	Zbornica davčnih svetovalcev Slovenije
ZGD	Zakon o gospodarskih družbah
ZJS	Zakon o javnih skladih
ZNPosr	Zakon o nepremičninskem posredovanju
ZPSI	Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju
ZRS	Zbornica računovodskih servisov
ZRSZ	Zavod RS za zaposlovanje
ZSOK	Zakon o slovenskem ogrodju kvalifikacij
ZVIS	Zakon o visokem šolstvu

Kazalo slik

- Slika 1, str. 10: Slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK) določa deset referenčnih ravni glede na učne izide
 Slika 2, str. 60: Naloge pisarniškega poslovanja
 Slika 3, str. 108: Vloga vodje projektne pisarne

Kazalo tabel

- Tabela 1, str 11: Kvalifikacije v Slovenskem ogrodju kvalifikacij (SOK) ter ravni Slovenskega ogrodja kvalifikacij v primerjavi z Evropskim ogrodjem kvalifikacij (EOK)
 Tabela 2, str 27: Nekateri kazalci donosnosti poslovanja bank v Sloveniji v obdobju 2014–2020
 Tabela 3, str 28: Delež neto obrestnih ter neto neobrestnih prihodkov bank v bruto dohodku za slovenski bančni sistem v obdobju od 2014 do 2020
 Tabela 4, str 40: Ključni podatki o trgovinski dejavnosti v EU-28 za leto 2018
 Tabela 5, str 42: Kaj e-potrošniki največ kupujejo po spletu (v %), leto 2019
 Tabela 6, str 42: Gibanje števila zaposlenih v celotni panogi trgovine v obdobju 2015–2020
 Tabela 7, str 43: Priliv v evidenco registriranih brezposelnih oseb po poklicni skupini v obdobju 2020–2021, Slovenija
 Tabela 8, str 43: Prosta delovna mesta, ki so jih delodajalci sporočili ZRSZ v obdobju 2020–2021, Slovenija
 Tabela 9, str 43: Struktura zaposlenih po stopnji končane izobrazbe po nekaterih dejavnostih na 3. ravni SKD (stanje december 2017)
 Tabela 10, str 44: Delež visoko izobraženih, strokovnjakov, menedžerjev in tehnikov znotraj dejavnosti na 2. ravni SKD

- Tabela 11, str 49: Število podeljenih strokovnih nazivov, ki jih podeljuje Slovenski inštitut za revizijo na dan 15. julij 2021
- Tabela 12, str 56: Glavni poudarki iz izkaza uspeha za družbe, ki opravljajo računovodske, knjigovodske in revizijske dejavnosti ter davčno svetovanje – SKD 69.200 v letih 2014–2019, ki so za leto 2019 oddali davčni obračun in letno poročilo
- Tabela 13, str 57: Pomembnejši kazalniki za gospodarske družbe dejavnosti 69.200 - Računovodske, knjigovodske in revizijske dejavnosti ter davčno svetovanje v letih 2014–2019, ki so za leto 2019 oddali davčni obračun in letno poročilo
- Tabela 14, str 58: Poslovanje samostojnih podjetnikov v dejavnosti 69.200 - Računovodske, knjigovodske in revizijske dejavnosti; davčno svetovanje v letih 2014–2019, ki so za leto 2019 oddali davčni obračun in letno poročilo
- Tabela 15, str 58: Delovno aktivno prebivalstvo v dejavnosti 69.200 (SKD 2008) po starostnih skupinah in doseženi izobrazbi (KLASIUS-SRV), Slovenija, 31. 12. 2020
- Tabela 16, str 59: Delovno aktivno prebivalstvo v dejavnost 69.200 po spolu in doseženi izobrazbi (KLASIUS-SRV), Slovenija, 31. 12. 2020
- Tabela 17, str 61: Značilnosti in tipi pisarniških nalog
- Tabela 18, str 62: Sklopi delovnih nalog poslovnih sekretarjev/asistentov
- Tabela 19, str 67: Struktura izvoza po vrednost trgovanja izvoznikov, Slovenija, letno
- Tabela 20, str 67: Povprečen izvoz po podjetju v 1000 EUR
- Tabela 21, str 67: Struktura izvoza po velikosti izvoznikov, Slovenija, letno
- Tabela 22, str 68: Povprečen izvoz po podjetju v 1000 EUR
- Tabela 23, str 69: Dejavnostni zavarovalni subjekti na slovenskem zavarovalnem trgu v obdobju 2010–2020
- Tabela 24, str 70: Dejavnostni zavarovalni subjekti na slovenskem zavarovalnem trgu glede na vrsto zavarovalnega portfelja v obdobju 2010–2020
- Tabela 25, str 70: Dejavnostni zavarovalni subjekti na slovenskem zavarovalnem trgu glede na pravnoorganizacijsko obliko v obdobju 2010–2020
- Tabela 26, str 71: Zaposleni v zavarovalni dejavnosti v obdobju 2010–2020
- Tabela 27, str 71: Izobrazbena struktura zaposlenih v članicah SZZ v obdobju 2015–2020 (v %)
- Tabela 28, str 77: Zavarovalne premije ter zavarovalnine in odškodnine članic SZZ leta 2020
- Tabela 29, str 77: Članice SZZ in zavarovalna premija leta 2020
- Tabela 30, str 78: Članice SZZ in pozavarovalna premija leta 2020
- Tabela 31, str 79: Kvalifikacijska struktura na področju poslovanja in uprave po ravneh Slovenskega ogrođja kvalifikacij (SOK)8
- Tabela 32, str 82: Število vseh vpisanih v nižje poklicno izobraževanje-redni dijaki med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021
- Tabela 33, str 83: Število vseh vpisanih v poklicno izobraževanje-redni dijaki med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021
- Tabela 34, str 83: Število vseh vpisanih v poklicno izobraževanje – odrasli med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021
- Tabela 35, str 84: Število vseh vpisanih v srednje strokovno izobraževanje - redni dijaki med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021
- Tabela 36, str 84: Število vseh vpisanih v srednje strokovno izobraževanje - odrasli med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021
- Tabela 37, str 85: Število vseh vpisanih študentov v višje strokovno izobraževanje (javno/zasebno) - redni/izredni študenti med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021
- Tabela 38, str 86: Število vseh vpisanih študentov v visokošolsko izobraževanje (javno/zasebno) med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021
- Tabela 39, str 87: Število vseh vpisanih študentov v univerzitetno izobraževanje (javno/zasebno) med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021
- Tabela 40, str 88: Število vseh vpisanih v magistrske in enovite magistrske študijske programe (javno/zasebno) med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021
- Tabela 41, str 91: Število vseh vpisanih študentov v doktorske študijske programe med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021
- Tabela 42, str 92: Izobraževalne inštitucije in programi nižjega poklicnega izobraževanja
- Tabela 43, str 92: Izobraževalne inštitucije in programi srednjega poklicnega izobraževanja
- Tabela 44, str 93: Izobraževalne inštitucije in programi srednjega strokovnega izobraževanja
- Tabela 45, str 94: Izobraževalne inštitucije in programi višjega strokovnega izobraževanja
- Tabela 46, str 94: Izobraževalne inštitucije in programi visokošolskega izobraževanja
- Tabela 47, str 95: Izobraževalne inštitucije in programi univerzitetnega izobraževanja

- Tabela 48, str 95: Izobraževalne inštitucije in programi magistrskega izobraževanja
Tabela 49, str 96: Izobraževalne inštitucije in programi doktorskega izobraževanja
Tabela 50, str 97: Število podeljenih certifikatov za Nacionalne poklicne kvalifikacije na področju poslovanja in uprave med leti 2015 in 2019
Tabela 51, str 98: Delovno aktivno prebivalstvo v izbranih dejavnostih (SKD 2008) in po doseženi izobrazbi (KLASIUS-SRV)

Kazalo grafov

- Graf 1, str. 22: Delež skupne bilančne vsote bank, skupnih posojil ter skupnih depozitov, izraženih v deležu od BDP, po podatkih za konec leta 2019
- Graf 2, str. 23: Delež skupne vrednosti bančnih kreditov ter nebančnih depozitov pri bankah, izraženih v deležu od BDP, po podatkih za konec leta 2019
- Graf 3, str. 24: Struktura naložb bančnega sektorja v Sloveniji, po bilanci stanja na 31. 12. 2008 (leva stran) ter na 31. 12. 2020 (desna stran)
- Graf 4, str. 24: Struktura obveznosti bančnega sektorja v Sloveniji, po bilanci stanja na 31. 12. 2020 po bilanci stanja na 31. 12. 2008 (leva stran) ter na 31. 12. 2020 (desna stran)
- Graf 5, str. 25: NPE, NPL in terjatve v zamudi nad 90 dni (stanja in deleži)
- Graf 6, str. 26: Gibanje količnikov kapitalne ustreznosti v primerjavi z evroobmočjem na konsolidirani osnovi v obdobju 2008-2020
- Graf 7, str. 26: Količnik CET1 (navadni lastniški temeljni kapital) in količnik finančnega vzvoda po bankah na posamični osnovi
- Graf 8, str. 27: Primerjava vrednosti ROE (donosnost kapitala) in ROA (donosnost naložb) po državah EU
- Graf 9, str. 29: Delež zemljišč v Republiki Sloveniji, januar 2017
- Graf 10, str. 29: Delež stavbnih površin po namenu, januar 2017
- Graf 11, str. 30: Stanovanja po letu izgradnje, Slovenija 1. 1. 2018
- Graf 12, str. 30: Število in vrednost sklenjenih kupoprodajnih pogodb za nepremičnine, Slovenija, 2015-2019
- Graf 13, str. 31: Deleži prometa po vrstah nepremičnin, Slovenija, 2019
- Graf 14, str. 31: Število evidentiranih kupoprodaj stanovanjskih in poslovnih nepremičnin, Slovenija, 2015-2019
- Graf 15, str. 34: Dodana vrednost dejavnosti skupine L.68 po tekočih cenah
- Graf 16, str. 35: Število podjetij in delovno aktivnih prebivalcev v dejavnosti skupine L.68
- Graf 17, str. 35: Finančni podatki o poslovanju podjetij v dejavnosti L.68 v obdobju 2008-2019 (v 1.000 EUR)
- Graf 18, str. 36: Število podjetij in delovno aktivnih prebivalcev v dejavnosti 68.310
- Graf 19, str. 36: Finančni podatki o poslovanju podjetij v dejavnosti 68.310 v obdobju 2008-2019 (v 1.000 EUR)
- Graf 20, str. 37: Število podjetij in delovno aktivnih prebivalcev v dejavnosti 68.320
- Graf 21, str. 38: Finančni podatki o poslovanju podjetij v dejavnosti 68.320 v obdobju 2008-2019 (v 1.000 EUR)
- Graf 22, str. 38: Število izdanih gradbenih dovoljenj v Republiki Sloveniji
- Graf 23, str. 39: Število podjetij in delovno aktivnih prebivalcev v dejavnosti 68.100
- Graf 24, str. 39: Finančni podatki o poslovanju podjetij v dejavnosti 68.100 v obdobju 2008-2019 (v 1.000 EUR)
- Graf 25, str. 41: Prihodek od prodaje blaga v trgovini na drobno po blagovnih skupinah, Slovenija, 2019
- Graf 26, str. 44: Delež visoko izobraženih, strokovnjakov, menedžerjev in tehnikov znotraj dejavnosti na 2. ravni SKD
- Graf 27, str. 50: Pregled števila organizacij in samostojnih podjetnikov posamezniki v dejavnosti 69.200 glede na število zaposlenih na dan 31. 12. 2020
- Graf 28, str. 51: Število organizacij in samostojnih podjetnikov posameznikov v dejavnosti 69.200, ki imajo vsaj enega zaposlenega, po posameznih statističnih regijah na dan 31. 12. 2020
- Graf 29, str. 51: Število organizacij in samostojnih podjetnikov posameznikov v dejavnosti 69.200, ki imajo vsaj enega zaposlenega, po posameznih pravno organizacijskih oblikah na dan 31. 12. 2020
- Graf 30, str. 52: Število organizacij in samostojnih podjetnikov posameznikov v dejavnosti 69.200, ki imajo vsaj enega zaposlenega, po velikosti na dan 31. 12. 2020

- Graf 31, str. 52: Število organizacij in samostojnih podjetnikov posameznikov v dejavnosti 69.200, ki imajo vsaj enega zaposlenega, glede vrsto dejavnosti na dan 31. 12. 2020
- Graf 32, str. 52: Število revizijskih družb po številu zaposlenih na dan 31. 12. 2020
- Graf 33, str. 53: Število revizijskih družb po statističnih regijah na dan 31. 12. 2020
- Graf 34, str. 53: Število revizijskih družb po velikosti na dan 31. 12. 2020
- Graf 35, str. 54: Število revizijskih družb glede na število zaposlenih revizorjev na dan 31. 12. 2020
- Graf 36, str. 57: Dodana vrednost na zaposlenega družb v dejavnosti 69.200 v letih 2014–2019, ki so za leto 2019 oddali davčni obračun in letno poročilo
- Graf 37, str. 57: Gibanje dobička družb v dejavnosti 69.200 v letih 2014–2019, ki so za leto 2019 oddali davčni obračun in letno poročilo
- Graf 38, str. 59: Izobrazba po starostnih razredih dejavnosti 69.200 za leto 2020
- Graf 39, str. 59: Struktura zaposlenih po stopnji izobrazbe za dejavnosti 69.200 za leto 2020
- Graf 40, str. 71: Struktura zaposlenih v članicah SZZ glede na spol v obdobju 2010–2020 (v %)
- Graf 41, str. 76: Delež zavarovalne in pozavarovalne premije članic SZZ v obdobju 2010–2020 (v %)
- Graf 42, str. 76: Struktura zavarovalne premije članic SZZ v obdobju 2010–2020 (v %)
- Graf 43, str. 83: Število vseh vpisanih v nižje poklicno izobraževanje-redni dijaki med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021
- Graf 44, str. 83: Število vseh vpisanih v programe poklicnega izobraževanja – redni dijaki med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021
- Graf 45, str. 84: Število vseh vpisanih v programe poklicnega izobraževanja-odrasli med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021
- Graf 46, str. 84: Število vseh vpisanih v srednje strokovno izobraževanje - redni dijaki med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021
- Graf 47, str. 85: Število vseh vpisanih v srednje strokovno izobraževanje - odrasli med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021
- Graf 48, str. 85: Število vseh vpisanih študentov v višje strokovno izobraževanje (javno/zasebno) - redni/izredni študenti med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021
- Graf 49, str. 86: Število vseh vpisanih študentov v visokošolsko izobraževanje (javno/zasebno) med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021
- Graf 50, str. 87: Število vseh vpisanih študentov v univerzitetno izobraževanje (javno/zasebno) med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021
- Graf 51, str. 90: Število vseh vpisanih študentov v magistrske in enovite magistrske študijske programe (javno/zasebno) med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021
- Graf 52, str. 91: Število vseh vpisanih študentov v doktorske študijske programe med šolskimi leti 2016/2017–2020/2021
- Graf 53, str. 97: Število podeljenih certifikatov za Nacionalne poklicne kvalifikacije na področju poslovanja in uprave med leti 2015 in 2019
- Graf 54, str. 99: Delovno aktivno prebivalstvo v izbranih dejavnostih (SKD 2008) in po doseženi izobrazbi (KLASIUS-SRV)

CPI

**CENTER RS ZA
POKLICNO
IZOBRAŽEVANJE**

